

“व्यवस्थापनशास्त्र विषयातील नियतकालिकांचा अभ्यास”

एम .फिल .पदवी ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र विषयातील अभ्यासक्रमांच्या
पुर्ततेसाठी सादर करावयाचा संशोधन प्रबंध .

(M. Phil in Library and Information Science)

संशोधकाचे नाव

पांडुरंग बाबुराव पवार .

सहाय्यक ग्रंथपाल,

सिंहगड मॅनेजमेंट स्कुल, कोंढापुरी,पुणे .

मार्गदर्शक

डॉ .बी .एम .पानगे .

ग्रंथपाल .

जयकर ग्रंथालय,पुणे विद्यापीठ,पुणे .

अभ्यास केंद्र

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ

गुलटेकडी,पुणे ४१० ०३७

२००९ २०१०

मार्गदर्शकाचे प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यात येते कि, 'व्यवस्थापनशास्त्र विषयातील नियतकालिकांचा अभ्यास' या विषयावरील संशोधन प्रकल्प श्री .पवार पांडुरंग बाबुराव (अभ्यास केंद्रः टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ पुणे-३७) यांनी माझ्या मार्गदर्शनाखाली सन २००९-२०१० या शैक्षणिक वर्षात पूर्ण केला आहे .

स्थळ : पुणे .

दिनांक :

मार्गदर्शक

डॉ .बी .एम .पानगे .

ग्रंथपाल .

जयकर ग्रंथालय,पुणे विद्यापीठ, पुणे- ७ .

प्रतिज्ञापत्र

सदर प्रकल्प मी, श्री .पवार पांडुरंग बा . (अभ्यास केंद्रः टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ,पुणे-३७)
येथुन शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१० या कालावधीत स्वतः पुर्ण केला असुन, त्यातील सर्व संशोधन
माझे स्वतःचे आहे .यापुर्वी या विषयावर संशोधन झालेले नाही याची मी खात्री करून घेतली आहे .

तसेच मी असेही सुचित करतो कि, मिळालेल्या अनेक विविध संदर्भाच्या बाबतीत प्रकल्पा
अंतर्गत वेळोवेळी कृतज्ञता व्यक्त केली आहे .

स्थळः पुणे .

दिनांकः-

अभ्यासकाची सही .

श्री .पांडुरंग बाबुराव पवार .
सहाय्यक ग्रंथपाल .
सिंहगड मॅनेजमेंट स्कूल,
कोंढापूरी,पुणे- ४१२२०८ .

ऋणनिर्देश

शिक्षण क्षेत्रात अग्रक्रमाने कार्यरत असलेल्या टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाच्या ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र विभागाने एम.फिल.पदव्युत्तर शिक्षण अभ्यासक्रम सुरू करून उच्च शिक्षणापासून वंचित असलेल्या असंख्य ग्रंथपालांना पुढील शिक्षणाची संधी उपलब्ध करून दिल्याबद्दल प्रथम मी टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाचा ऋणी आहे .

नियतकालिके ही माहितीचे प्राथमिकस्रोत आहे .शास्त्रज्ञ, संशोधक तसेच अभ्यासकांनी मांडलेले सिंध्दात, विचार हे सर्वप्रथम नियतकालिकामधुनच लेख रूपात प्रकाशित होत असतात . “व्यवस्थापनशास्त्र विषयातील नियतकालिकांचा अभ्यास”या संशोधन प्रकल्पाचे काम करत असताना प्रकल्प मार्गदर्शक डॉ.भाऊसाहेब मु.पानगे .जयकर ग्रंथालय, पुणे विद्यापीठ,पुणे .सरांनी या विषयावरील संशोधनासाठी वेळोवेळी प्रोत्साहन देऊन बहुमोल मार्गदर्शन आणि सहाकार्य केले त्याबद्दल मी त्यांचा अत्यंत ऋणी आहे .

डेटा संकलन कार्यासाठी व्यवस्थापनशास्त्र महाविद्यालयांच्या संचालकांनी परवानगी दिल्याबद्दल व माझ्या सहकारी ग्रंथपाल मित्र आणि संबधीत महाविद्यालयातील प्राध्यापक व विद्यार्थी मित्र सर्वांनी डेटा संकलन कार्यासाठी केलेल्या उत्तम सहकार्याबद्दल मी त्यांचाही ऋणी आहे .

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठातील ग्रंथपाल, प्राध्यापक, ग्रंथालय कर्मचारी आणि सेवक वर्ग यांचे वेळोवेळी मोलाचे सहकार्य लाभले.सिंहगड मॅनेजमेंट स्कुलचे संचालक डॉ.एकनाथ बा. खेडकर यांनी वेळोवेळी मला प्रोत्साहन देऊन सहकार्य केले, तेंव्हा मी या सर्वांचा आभारी आहे .

विद्यापीठातील माझे एम .फिल .वर्ग मित्र-मैत्रिणी यांनीही प्रोत्साहन दिले .तसेच माझी पत्नी सौ .अर्चना पवार यांनी भाषांतर कार्यासाठी सहकार्य केले .सर्वांनी संशोधन पुर्ण करण्यासाठी केलेल्या बहुमोल सहकार्याबद्दल मी सर्वांचाच ऋणी आहे .

श्री .पांडुरंग बाबुराव पवार .

अनुक्रमणिका

अ.क.	शिर्षक	पृष्ठ क.
१.	मार्गदर्शकाचे प्रमाणपत्र	I II III-IV V-VII VIII- IX
२.	प्रतिज्ञापत्र	
३.	ऋणनिर्देशन	
४.	अनुक्रमणिका	
५.	स्तंभलेख सुची	
प्रकरण १	प्रकरण पहिले	१
१.१	प्रस्तावना	१-२
१.२	शिर्षकाचे स्पष्टीकरण	३
१.३	संशोधनाचे महत्व	३
१.४	नियतकालिकांच्या व्याख्या	५
१.५	संशोधनाची गरज	६
१.६	संशोधनाची उद्दिष्टे	७-८
१.७	संशोधन पध्दती	८
१.७.१	ऐतिहासिक संशोधन पध्दती	९
१.७.२	वर्णनात्मक संशोधन पध्दती	९
१.७.३	प्रायोगिक संशोधन पध्दती	१०
१.८	माहिती संकलनाची तंत्रे	११
१.९	प्रश्नावली तंत्र	११
१.१०	नमुना निवड	१२
१.११	गृहितक	१३-१४
१.१२	संशोधनाचे गृहितके	१५
१.१३	साहित्य शोध	१५-१६
१.१४	संशोधनाची व्याप्ती	१७
१.१५	संदर्भसुची	१८-१९
प्रकरण २	संशोधनातील नियतकालिकांची भूमिका	२०
२.१	प्रस्तावना	२०-२१
२.२	नियतकालिकांच्या व्याख्या	२२-२३
२.३	नियतकालिकांचे महत्व	२३-२४
२.४	नियतकालिकांचे मुख्य प्रकार	२४
२.४.१	प्राथमिक नियतकालिके	२४-२५
२.४.२	द्वितीयक नियतकालिके	२५-२६
२.५	नियतकालिकांचे प्रकाशनानुसार प्रकार	२७

अ.क.	शिर्षक	पृष्ठ क.
२.५.१	विद्वत् संस्थेद्वारे प्रकाशित होणारी नियतकालिके	२७
२.५.२	व्यावसायिकाद्वारे प्रकाशित होणारी नियतकालिके	२७
२.५.३	संस्थांतर्गत प्रकाशित होणारी नियतकालिके	२८
२.५.४	नियंत्रित देवघेव नियतकालिके	२८
२.६	नियतकालिक प्रकाशनातील आधुनिक प्रवाह	२९
२.६.१	पुर्वघोषित माहिती	३०
२.६.२	एक लेख घोषना सेवा	३०
२.६.३	पत्र नियतकालिक	३०
२.६.४	रूपरेखात्मक नियतकालिक	३१
२.६.५	प्रकाशनास मदत करणा-या योजना	३१
२.६.६	संगणकाधारित उत्पादने	३१
२.६.७	मिनीप्रिंट आवृत्ती	३१
२.६.८	मायक्रोफॉर्म प्रकाशन	३२
२.६.८.१	अद्ययावत नियतकालिक	३२
२.६.८.२	मागील खंड (मायक्रोफिल्म)	३२
२.६.९	ई-नियतकालिके	३२
२.७	अद्ययावत माहिती सेवा नियतकालिके	३३
२.७.१	करंट कंटेंट	३३
२.७.२	प्रलेखन यादया	३३
२.७.३	निर्देशन नियतकालिके	३३
२.७.४	सार नियतकालिके	३४
२.७.५	आढावा नियतकालिके	३५
२.८	सार संग्रह किंवा लेखसंग्रह	३५
२.९	भाषांतर नियतकालिके	३६-३७
२.१०	संदर्भसुची	३८-३९
प्रकरण ३	व्यवस्थापनशास्त्र विषयातील नियतकालिकातील यादी	४०
३.१	प्रस्तावना	४०
३.२	नियतकालिकांची निवड साधने	४०
३.३	ऊलरिच पिरेडीकलस डिरेक्टरी	४१-४२
३.४	नुक्सी (NUCCSI)	४२-४३
३.४.१	नुक्सीची वैशिष्ट्ये	४३
३.५	व्यवस्थापनशास्त्रातील नियतकालिकांची यादी	४४-५०
३.६	संदर्भसुची	५१

अ.क.	शिर्षक	पृष्ठ क.
प्रकरण ४	माहिती संकलन, विश्लेषण आणि निर्वाचन	५२
४.१	प्रस्तावना	५२
४.२	महाविद्यालयांची यादी	५२
४.३	प्रश्नावली प्रतिसाद	५४
४.४	साहित्य संग्रहाधारित प्रश्न	५६-५७
४.५	उपयोगाधारित प्रश्न	५८-६६
४.६	वाचकांच्या गरजाधारित प्रश्न	६७-७१
४.७	विकासाधारित प्रश्न	७२-८०
४.८	नियतकालिकांच्या उपयोगाबद्दल विद्यार्थ्यांच्या प्रतिसाद	८१-१७६
प्रकरण ५	उद्दिष्टांची पडताळणी, निष्कर्ष, सूचना	१७७
५.१	प्रस्तावना	१७७
५.२	उद्दिष्टांची पडताळणी	१७७-१८०
५.७	निष्कर्ष	१८०-१८५
५.८	सूचना	१८६-१८८
	परिशिष्ट अ.	१८९
१	अनुमाप श्रेणीनुसार नियतकालिकांची क्रमवार यादी	१८९-१९३
	परिशिष्ट ब.	१९४
१	प्रश्नावली	१९४-२११
२	संदर्भसूची	२१२-२१४

सारणी व आलेखांची यादी .

सारणी व आलेखांचा क्रं .	प्रकल्प अहवालातील प्रश्नावलीच्या सारणी व आलेखांची यादी	पृष्ठ क्र .
१	व्यवस्थापनशास्त्र महाविद्यालयांची यादी	५२
२	वितरीत प्रश्नावली व भेटलेला प्रतिसाद	५३
३	उपभोक्त्यांनुसार लाभलेला प्रतिसाद	५५
४	नियतकालिकांचे वितरण	५६
५	अभ्यास विषयातील नियतकालिकांची गरज	५७
६	नियतकालिकांचा वापर	५८
७	जुन्या नियतकालिकांचा वापर	५९
८	नियतकालिकांच्या बांधिव खंडाचा वापर	६०
९	बांधिवखंडाचा शोध	६१
१०	उपयोजकांचे मनोबल	६२
११	नियतकालिकांची डिस्पले पध्दती	६४
१२	नियतकालिक डिस्पले पध्दती विषयक सुचना	६६
१३	अंकिय स्वरूपातील वाचन साहित्याची जाणीव	६७
१४	अंकिय स्वरूपातील वाचन साहित्यातील प्रगतीची जाणीव	६८
१५	अंकिय स्वरूपातील नियतकालिकांचे वापरातील योगदान	६९
१६	अंकिय किंवा डिजीटल साहित्याचा वापर	७०
१७	ई-नियतकालिक किंवा डेटाबेससाठी सुचना	७१
१८	व्यवस्थापनशास्त्राचे ग्रंथालय संशोधन ग्रंथालय	७२
१९	ग्रंथालये घेत असलेल्या नियतकालिकांविषयी समाधान	७३
२०	नियतकालिक सेवेबद्दलचे समाधान	७४
२१	नियतकालिक विभागातील वाचन कक्ष	७५
२२	ओपॅकसाठी स्वतंत्र संगणक जोडणी	७६
२३	नियतकालिक संग्रहाबद्दलचे मत	७७
२४	नियतकालिक विभागातील सेवा	७८
२५	नियतकालिक विभागातील सेवेबद्दल सुचना	७९
२६	नियतकालिकांच्या उपयोगाबाबतची मते	८०-१७६

प्रकरण पहिले .

प्रस्तावना

१.१ प्रस्तावनाः

आधुनिक जीवनात शिक्षणास सर्वच क्षेत्रात अनन्यसाधारण महत्व प्राप्त झालेले आहे .शिक्षणामुळे मानवी जीवनास विविध पैलु घडत असतात .माहिती समाजात विविध प्रकारचे शिक्षण जसे,सामाजिक,तांत्रिक आणि वैज्ञानिक अशा विद्या शाखेद्वारे देण्याचे कार्य केले जाते . त्याची प्रचिती मानवाद्वारे देंनदीन व्यवहारत आचरणात आणताना दिसते .[उदा .कल्पनाशक्ति,चातुर्य,अभिनय, प्रतिभा](#) आणि प्रतिमा इत्यादी, हया सर्व बाबी मानवाने १९ व्या शतकाच्या उत्तरार्धात लावलेल्या संगणकाचा शोधामुळे शक्य झाल्या आहेत .२१ व्या शतकास संगणकाचे युग असे म्हटले जाते .संगणकीकरणामुळे माहितीस अनन्यसाधारण महत्व प्राप्त झाले आहे .ज्ञान ही मानवी बुद्धीची उत्पत्ती म्हटले तरी अतिशोक्ती ठरणार नाही .मानवी मेंदुची सतत विचार करण्याची क्षमता असल्यामुळे तो सर्व प्राणी मात्रात सर्वश्रेष्ठ ठरला आहे .कुशाग्र बुद्धीमत्ता हीच यशाची गुरुकिल्ली आहे .ज्ञानाची उत्पत्ती ही माहितीतुन होत असते .एका मानवाद्वारे एखादी कल्पना मांडली जाते तर दुस-या द्वारे त्यामध्ये विकास घडवुन समाजासाठी उपयोगात आणले जाते .कोणत्याही विषयाचा विकास हा त्याविषयातील संशोधन आणि अध्ययनामुळे वृद्धिंगत होत असतो .ज्ञान विकासाचे कार्य हे त्या विषयातील संशोधक मंडळीद्वारे केले जाते .गुटेनबर्ग या जर्मन तज्ञाने छपाई यंत्राचा शोध लावला व माहिती प्राप्तीचा मार्ग सुकर झाला .

इ .सन १८३९ ते १९४५ च्या दुस-या महायुद्धानंतर जागतीकस्तरावर तंत्रज्ञानात क्रांती झाली .माहिती निर्मितीच्या कार्यात देशाचे संशोधक व्यस्त झाले .

माहितीची उपलब्धता सर्वच विषयात प्रचंड प्रमाणात वाढली .ती इतकी वाढली कि,माहितीचा विस्फोट झाला . माहितीची उपलब्धता उपयोजकांच्या मनामध्ये संभ्रमावस्था निर्माण करू लागली . कोणत्या अभ्यासाने आपले संशोधन पुर्णत्वास जाईल असा प्रश्न वाटू लागला .

व्हिटनी या तज्ञाने माहिती साधनांची तीन स्तरात विभागणी केली .प्राथमिक माहिती, द्वितीयक माहिती आणि तृतीय माहिती इत्यादी माहिती साधनात विभागली .संशोधक आपल्या विषयातील माहिती द्वितीयक साधनातून तपासून मगच उपयुक्त अशा प्राथमिक माहिती साधनांची निवड करतो .माहितीत सतत नवीन नवीन भर पडत असते .अद्वयायवत माहिती प्रसारासाठी प्राथमिक माहितीसाधने ही महत्वपूर्ण भुमिका बजावत असतात .दैनंदिन घडामोडी विषयक माहिती ही वर्तमानपत्रे, पत्रीका आणि नियतकालिके इत्यादी मार्फत लेख, संशोधन लेख, प्रसिध्दी लेखाद्वारे प्रकाशित होत असते .अद्वयायवत माहिती प्रसारनात नियतकालिके ही महत्वपूर्ण भुमिका बजावतात .मुख्य विषय त्याचे उप विषय उप उपविषय याप्रमाणे विशेषीकरनामुळे नियतकालिके अभ्यासात विद्यार्थी, प्राध्यपक, आणि संशोधक यांना सतत उपयोगी पडत असतात .व्यवस्थापनशास्त्र सुध्दा याला अपवाद कसे असणार .व्यवस्थापनशास्त्र विषयातील संशोधनात सुध्दा नियतकालिकांना विशेष महत्व प्राप्त झालेले दिसून येते म्हणून नियतकालिकांच्या उपयोगाचा अभ्यास अनिवार्य झाला आहे .नियतकालिकांचे संशोधनातील योगदान लक्षात घेता माहिती संप्रेषणातील महत्वपूर्ण प्राथमिक व द्वितीयक माहिती साधन म्हणून सिध्द झाले आहे .संशोधकाने संशोधनासाठी “व्यवस्थापनशास्त्र विषयातील नियतकालिकांचा अभ्यास” हा विषय निवडलेला आहे .

१.२ शिर्षकाचे स्पष्टीकरणः

प्रस्तुत संशोधनामध्ये “व्यवस्थापनशास्त्र विषयातील नियतकालिकांचा अभ्यास” संज्ञे अंतर्गत वित्त व्यवस्थापन, मानवी संसाधन व्यवस्थापन, माहिती तंत्रज्ञान व्यवस्थापन आणि विपणन व्यवस्थापन यांच्या उपविभागांचा समावेश केलेला [आहे.थोडक्यात](#) दशांश वर्गीकरण पद्धतीतील ६५८ या विभागातील कांही प्रमुख विषयांचा समावेश केलेला आहे .

नियतकालिकांचा अभ्यास या संज्ञेतुन संशोधनासाठी निवडलेल्या शिक्षण संस्थामधील विद्यार्थी, प्राध्यापक यांनी नियतकालिकांचा ज्या विविध कारणांसाठी माहितीचे एक साधन म्हणून उपयोग केलेला आहे, ह्या उपयोगाचा अभ्यास गृहित मानलेला आहे .

१.३ संशोधनाचे महत्व :

इंग्रजी भाषेत संशोधनाला ‘Research’असे म्हणतात .Research म्हणजे पुन्हा पुन्हा शोध घेणे .[थोडक्यात](#) हरवलेली एखादी गोष्ट शोधून काढणे .नवीन तथ्ये किंवा तत्वे शोधण्यासाठी आणि जुनी तत्वे किंवा तथ्यांचा परिक्षणासाठी केलेल्या चिकित्सक व पद्धतशिर अभ्यास म्हणजे संशोधन होय .संशोधन हे नवीन ज्ञानाचे संपादन करते तसेच जुन्या ज्ञानाचे परिक्षण करण्यासाठी केले जाते .संशोधन ही एक बौद्धिक प्रक्रिया असुन या प्रक्रियेद्वारे ज्ञान मिळवले जाते .जे .डब्लु .यांच्यामते संशोधन म्हणजे वैज्ञानिक पद्धत कार्यान्वीत करण्याचे अधिक नियमबद्ध वा आकारबद्ध सुव्यवस्थित आणि सखोल अशी प्रक्रिया होय .

१ . Webster English Dictionary:

“संशोधन म्हणजे तथ्ये वा तत्वे शोधण्यासाठी करता येणारी चिकित्सा किंवा परिक्षण किंवा एखादी गोष्ट शोधून काढण्यासाठी सतत व पद्धतशिर केलेले परिक्षण होय” .^१

१ . आगलावे, प्रदिपः संशोधन पद्धतीशास्त्र व तंत्रे,विद्या प्रकाशन , नागपूर ,२००२, पृ .क . १० .

F.N.Carling :

“शास्त्रीय संशोधन हे व्यवस्थित,नियंत्रित आणि अनुभवजन्य असते आणि त्याद्वारे नैसर्गिक घटनामधील संभवनीय संबधाच्या गृहितकर्त्याचे टिकात्मक परिक्षण केले जाते” .^२

“Research is a careful critical inquiry of examination in seeking facts or principles diligent, investigation in order to a certain something”; Webster International Dictionary.

Scientific research is systematic, controlled, empirical and critical investigation of hypothetical, proportions about the presumed relations among natural phenomena”F.M.Kerliger.

३ . J.W.West : संशोधन ही एक व्यवस्थित क्रिया होय .कि,ज्याद्वारे शोध घेतला जातो आणि संघटित ज्ञानाच्या विकास केला जातो” .^३

४ .Charles Busha and Stephen Hater: “संशोधन म्हणजे ज्ञान प्राप्तीसाठी घेतलेला शोध” .^४

५ .एम .एच .गोपाल : संशोधन म्हणजे अत्यंत पध्दतशिरपणे घेतलेला सत्याचा किंवा अज्ञानाचा शोध” .

संशोधनाच्या एकूण प्रक्रियेत पध्दतीला इतके महत्व आहे कि,क्लिफर्ड मुडी म्हणतात सत्यशोधनाची पध्दती म्हणजे संशोधन पध्दती म्हणजेच तर्कशुध्द विचार करण्याचे तंत्र असून त्या तंत्राच्या आधारे समस्या सिमित केली जाते .समस्ये संबंधी सर्व माहिती वस्तुनिष्ठपणे संकलित केली जाते .त्या माहितीच्या विश्लेषणानंतर संशोधक निष्कर्ष प्रत पोहंचतो .संशोधनच्या शेवटी काढलेला निष्कर्ष जमला तर शास्वत असा सिध्दात किंवा सुत्र तयार होते .दैनंदिन जीवनात अनेक घडामोडी घडत असतात .

१ . Charles Busha and Stephen Hater: Introduction to Research methods in librarianship;

३ . निकोसे,सत्यप्रकाश ;ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र संशोधन पध्दती :नागपूर,प्रज्ञा प्रकाशन,२००२,पृष्ठ क्र ५०,५१ .

४ . रिसवडकर, म .रा .संशोधन: व्याख्या आणि पध्दती .य .च .मु .म .विद्यापीठ, नाशिक ,२००४पृष्ठ १,२ .

हया घडामोडी अद्वयायवत माहिती (CAS) India: A Reference Annual दास्ताने यांचे महाराष्ट्र, प्रकाशन डायरी, स्टेटसमन इयरबुक, ही कालिकांची उदाहरणे आहेत. मुद्रणकलेचा शोधानंतर ग्रंथ हे माहिती संप्रेषणचे प्रमुख साधन बनले. परंतु ग्रंथाद्वारे होणारे संप्रेषण सुध्दा गतीमान नव्हते. ज्या गतीने माहिती संप्रेषण होणे आवश्यक होते त्यासाठी ग्रंथ हे साधन अपुरे पडू लागले त्याला पर्याय म्हणून संशोधकानी व शास्त्रज्ञानी आपआपसात पत्रव्यवहारने शास्त्रीय माहितीची देवानघेवान करण्यास सुरुवात केली.

१.४ नियतकालिकांच्या व्याख्याः

१. ग्रेनफेल :

“ नियतकालिक म्हणजे जे प्रकाशन सातत्याने मालिकेच्या प्रकाशित होते. त्याला सातत्याने क्रमांक दिले जातात. व अनेक भागात प्रकाशित होत असलेल्या ग्रंथाप्रमाणे, त्यांचा पुर्व नियोजित शेवट नसतो”.

२. हॅरिस :

“जे प्रकाशन नियतकालिकावधाने प्रकाशित होते, त्यांच्यात सलगपणे क्रमांक देण्याची कांहीतरी योजना असते, व ते अनिश्चित काळापर्यंत चालू ठेवण्याच्या हेतुने प्रकाशित होते व त्यास वेगळे असे नाव असते”.

३. American Library Association: (Ed by A.O.Osbern)

A periodical is a published issue in successive parts at regular intervals and a rule intended to be continued indefinitely (ALA Glossary) it has a distinctive title.

४. Encyclopadia of Library and Information Science:

A periodical is a publication issued of regular or irregular intervals each issue normally being numbered, consecutively, distinguished from other serials in that the process of publication is continuous with no predetermination.

नवीन प्रसिध्द होणारे,प्रचलित नियतकालिकांविषयी वाचकांना तसेच संस्थेतील विभागाना माहिती पुरवणे हे नियतकालिक विभागाचे काम असते .नियतकालिकाविषयी माहिती खालील साधनातुन मिळवता येते .

1 Ulrich's periodicals Directory ⁵

2 Dictionary of periodicals published in India

3 National Union Catalogues of Scientific Serials of India (NUCSSSI)

4 Review Journals

5 Publishers Websites

१.५ संशोधनाची गरजः

कोणत्याही विषयातील अद्ययावत माहिती किंवा ज्ञान जर सर्वप्रथम संशोधकांच्या व वाचकांच्या नजरेस आणण्याचे महत्वपूर्ण कार्य जर कोणते प्रकाशन करत असेल तर ते म्हणजे नियतकालिक होय .१७व्या शतकात शास्त्रज्ञांना एकमेकांचे शोध कार्यशाळा, परिषदा इत्यादी माध्यमाद्वारे झालेले माहिती संप्रेषण होण्यासाठी ग्रंथ अपुरे पडत असत .जलद माहिती संप्रेषणासाठी नियतकालिक हा पर्याय समोर आला व अल्पावधीतच लोकप्रिय ठरला .नवनवीन शोध संशोधकांचे विचार, संशोधनाचा विकास आढावा इत्यादी माहिती किंवा ज्ञान हे नियतकालिकामधुनच लेखाच्या स्वरूपात प्रकाशित होत असते .विविध संस्था, महाविद्यालयची संशोधन केंद्रे इत्यादी ग्रंथालय किंवा माहिती केंद्रे ही वार्षिक अर्थसंकल्पात भरिव तरतुद करत असतात .परिणामी महाविद्यालयीन विद्यार्थी, प्राध्यापक, संशोधक यांच्याद्वारे नियतकालिकांचा जास्तीत जास्त उपयोग केला जावा याकरिता भरिव तरतुद केली जाते .इतकेच नव्हे तर ग्रंथापेक्षा जास्त आर्थिक तरतुद नियतकालिकांसाठी केली जाते .माहिती केंद्राद्वारे करण्यात येणारा खर्च योग्य पध्दतीने उपयोगात येतो का ?

5. www.wikipedia.org-Ulrich_Periodicals. 23/12/2011.

नियतकालिक विभागाद्वारे जास्तीत जास्त उपयोग व्हावा याकरिता कांही विशेष प्रत्येन केले जातात का ? त्याला उपयोजकांचा प्रतिसाद कसा प्राप्त होतो .यादृष्टीने नियतकालिकांच्या अभ्यासाची गरज प्रतिपादीत होते .

नियतकालिके ही माहितीची प्राथमिक साधने असल्यामुळे त्यांचा मोठया प्रमाणत उपयोग हा विद्यार्थी व प्राध्यापकाद्वारे होत असतो .तो अधिकाधिक वाढावा म्हणून भारत देशातील उच्चतंत्रज्ञान शिखर शिक्षण संस्था अर्थातच AICTE (All India Council of Technical Education, www.aicte.ac.in) ⁶ यांच्याद्वारे नियमावली पुस्तिकेत सन जानेवारी २०१० मध्ये सर्व अभियांत्रिकी, व्यवस्थापनशास्त्र, औषधनिर्माण, वास्तुशास्त्र आणि व्यावसायिक कला व हस्तकला इत्यादी महाविद्यालयांच्या ग्रंथालय सेवा व साधनांमध्ये ग्रंथा पेक्षा नियतकालिकांना महत्व दिले गेले आहे .तसेच अत्यावश्यक करण्यात आले आहे, त्यावरून नियतकालिकांचे महत्व अधोरेखांकित होते .

१.६ संशोधनाची उद्दिष्टे :

संशोधन ही एक अंखड प्रक्रिया असते .एका संशोधन प्रकल्पाच्या शेवटी नवीन प्रकल्प सुरू होतो परंतु हया सर्व प्रक्रिया उद्दिष्ट रहित असु शकतच नाहीत कारण सर्व संशोधक कोणताही शोध हा उद्दिष्टांशिवाय करतच नसतात, तर अनेक उद्दिष्टे गृहित धरून संशोधन करत असतात . संशोधक संशोधन पध्दतीचा उपयोग करून उपस्थित प्रश्नांची उत्तरे शोधण्याचा प्रत्येन करत असतात .अदयापही ज्ञात नसलेल्या, अप्रकट सत्य शोधुन काढणे हाच संशोधनाचा अंतिम हेतु असतो .

6. www.aicte-india.org/

संशोधनाची उद्दिष्टे खालीलप्रमाणे होत .

- १ . ग्रंथालय आणि माहिती केंद्रातील उपयोजकांमार्फत केला गेलेला नियतकालिकांचा उपयोग तपासणे .
- २ . नियतकालिक संग्रहाचा विकास, सेवा आणि व्याप्ती यांचा नियतकालिकांच्या उपयोगावर काय परिणाम होतो यांचा अभ्यास करणे .
- ३ . उपयोजकांमार्फत उपयोगात आणलेल्या नियतकालिकांची वारंवारिता, क्रमवार यादी (Rank List) तयार करणे .
- ४ . नियतकालिकांच्या उपयोगांद्वारे महत्वाच्या नियतकालिकांची अणुमाप श्रेणी यादी (Rank List) तयार करणे .

१.७ संशोधन पध्दतीः

कोणत्याही व्यक्तिला स्वतःची समस्या सोडवण्याची इच्छा, आंतरिक प्रेरणा निर्माण होते . त्यासाठी अनेक प्रत्येन करण्याची त्याची तयारी असते आणि या प्रत्येनातून मिळालेल्या उत्तरांचा वापरही तो आपल्या दैनंदिन कार्यात करत असतो . संशोधन म्हणजे अत्यंत पध्दतशिरपणे घेतलेला सत्याचा शोध होय .

संशोधनाच्या मुख्य तीन पध्दती आहेत .

संशोधन हे नेहमी भूतकाळाकडून वर्तमानकाळाकडे व वर्तमानकाळाकडून भविष्यकाळाकडे या क्रमाने होत असते . व्हिटनी या तज्ञाच्या मते मुळ संशोधन पध्दती तीन आहेत . त्या खालील प्रमाणे आहेत .

- १ . ऐतिहासिक संशोधन पध्दती .
- २ . वर्णनात्मक संशोधन पध्दती .
- ३ . प्रायोगिक संशोधन पध्दती .

१.७.१. ऐतिहासिक संशोधन पध्दतीः

भूतकालिन गोष्टी , घटना , घडामोडी ,व्यक्ति व त्यांचे कार्य , समाज , कला आणि संस्कृती यांच्या अभ्यासाची मनुष्याला ओढ असते .भूतकाळात घडलेली एखादी घटना आणि आज किंवा वर्तमान घटना यांमध्ये कांही कार्यकारण संबध आहे का यांचा अभ्यास केला जातो .वर्तमान परिस्थिती ही भूतकालीन परिस्थितीची परिणती तर नाही ना याचा पध्दतशीरपणे शोध हा ऐतिहासिक संशोधन पध्दतीत केला जातो .

१.७.२. वर्णनात्मक संशोधन पध्दतीः

वर्णनात्मक संशोधनात कोणत्याही घटनेच्या, समाजाच्या, सामाजिक संस्थेच्या किंवा एखादया उपक्रमाच्या सद्यःस्थितीचा सर्वकष अभ्यास करून प्रगतीचा आढावा घेण्यात येतो व विश्लेषणात्मक वर्णन करण्यात येते .वर्णनात्मक संशोधन पध्दती वर्तमाना अधारित असते .प्रथमतः ही अस्तित्वात असणा या संबधाशी, चालु प्रकियांशी, घटनेशी किंवा विकसित होत असणा या प्रवाहांशी संबधित असणारी संशोधन पध्दती आहे .या पध्दतीच्या उपयोजनेद्वारे संशोधक एखादी सामाजिक घटना, कार्य, उपक्रम किंवा योजना यांची सांप्रत स्थिती काय आहे याचा सखोल अभ्यास करून त्यातील गुणदोषांची वस्तुनिष्ठपणे चिक्तिसा करतो .या प्रकारच्या संशोधनात सत्य परिस्थितीचा शोध घेणे हे उद्दिष्ट असते .या पध्दतीच्या आधारे केवळ समस्या सोडविणे एवढेच उद्दिष्ट न ठेवता मुलभूत सिद्धांतासाठी माहिती मिळविणे, मुलभूत तत्व शोधणे ही देखील उद्दिष्टे ठेवली जातात .

वर्णनात्मक संशोधन पध्दती सामाजिक शास्त्राच्या बाबतीत मोठया प्रमाणात वापरली जाते . या पध्दतीचा उपाय योजनेत व्यक्ती, संस्था,संघटना, समाज घटक या सर्वांच्या समस्या राजकीय सामाजिक घटना उपक्रम आणि योजना त्याच्या सद्यस्थितीच्या अनुषगांने अभ्यास करून

मार्गदर्शनपर सूचना करता येऊ शकतात.या संशोधनाच्या प्रक्रियेत संशोधनाला वस्तूनिष्ठ विश्लेषण चिकित्सा, तत्वचिंतन या संशोधनाच्या गुणांचे सतत भान ठेवावे लागते.^७ अशा सर्व संशोधनास वर्णनात्मक संशोधन म्हणतात .

वर्णनात्मक संशोधन पद्धतीमध्ये पाहणी या माहिती गोळा करण्याच्या तंत्राचा फार मोठ्या प्रमाणावर उपयोग केला जातो .बहुतांशी सत्यशोधन पाहणी असते .प्रश्नावली आणि मुलाखत ही वर्णनात्मक संशोधनात पाहणी घेण्याची साधने आहेत .प्रस्तुत संशोधनात संशोधकाने याच पद्धतीतील प्रश्नावली या माहिती गोळा करण्याच्या तंत्राचा अवलंब केला आहे .स्थळ, वेळ, श्रम आणि अर्थ याबाबींचा विचार करता प्रश्नावलीद्वारेच माहिती भरून घेणे संशोधनासाठी हितकारक ठरते म्हणून संशोधकाने वर्णनात्मक संशोधन पद्धतीचा अवलंब केला आहे .

१.७.३ . प्रायोगिक संशोधन पद्धतीः

साधारणपणे काय केल्याने काय घडेल हे पाहण्यासाठी केलेले प्रत्येक म्हणजेच प्रायोगिकता होय .सर्व प्रथम विज्ञान शाखेत कारण आणि परिणाम या घटकांचा कार्यकारण संबंध शोधण्यासाठी आणि निष्कर्ष पडताळण्यासाठी प्रायोगिक संशोधन पद्धतीचा उपयोग केला जातो .प्रायोगिक संशोधन पद्धतीत लक्ष्यसमुहाचे दोन समसमान गट निवडले जातात .समान याचा अर्थ दोन्ही गटाचे गुणधर्म किंवा घटक सारखेच असावे लागतात .यापैकी एक गट हा प्रयोगासाठी निवडायचा तर दुसरा गट हा नियंत्रित म्हणजे प्रयोग बाहेर ठेवला जातो .आशावेळी दोन्ही गटांवर संपूर्ण नियंत्रण त्यांच्या स्थितीत कोणताही फरक पडू दिला जात नाही .एकदर परिस्थितीत प्रायोगिक घटकांच्या उपस्थिती किंवा अनुपस्थितीमुळे घडून येणाऱ्या बदलाच्या योग्य परिमाणांच्या साहाय्याने शास्त्रशुद्ध मोजमापण करून निष्कर्ष लावला जातो .

७ . मुळे,रा . श .आणि उमाठे (१९८७) .शैक्षणिक संशोधनची मूलतत्वे .नागपुर : प्रज्ञा प्रकाशन,२००२ .

१.८ माहिती संकलनाची तंत्रे :

संशोधनात एकदा अभ्यासाचा विषय निश्चित झाला कि, त्यासंबंधी माहिती तथ्ये गोळा करावी लागतात. या तथ्यांना इंग्रजीत Fact असे म्हणतात. तथ्यही अनुभवल्या शिवाय किंवा त्यांची प्रचीती आल्याशिवाय शास्त्रीय दृष्टीकोनातून त्याचा स्विकार केला जात नाही. संशोधनात आपण ज्या पध्दतीने संशोधनविषयक प्राथमिक माहिती गोळा करतो त्यालाच माहिती संकलनाचे तंत्र असे म्हणतात. वर्णनात्मक संशोधनात माहिती संकलनाची तंत्रे म्हणून मुख्यतः प्रश्नावली, निरीक्षण आणि मुलाखत या तंत्रांचा उपयोग करतात.

१.९ प्रश्नावली :

प्रश्नावली हे तथ्य संकलनाचे एक तंत्र आहे. ज्यावेळी अध्ययनक्षेत्र हे विस्तृत असते आणि प्रत्यक्ष उत्तरदात्यांशी संपर्क प्रस्थापीत करणे शक्य नसते तेव्हा संशोधनकर्त्याद्वारे संबंधीत विषयाची एक प्रश्नावली उत्तरदात्यांना ती पोस्टाने पाठवून किंवा परिस्थितीनुसार व्यक्तीशः दिली जाते. प्रश्नावली ही शब्दाप्रमाणेच प्रश्नांची पुर्व नियोजित क्रमाने मांडण्यात आलेली प्रश्नांची सूची म्हणजे प्रश्नावली होय. प्रश्नांची उत्तरे उत्तरदात्यांनी कोणाचेही साहय्य न घेता लिखित स्वरूपात स्वतः भरून द्यावयाची असतात. कांही परिस्थितीत संशोधन कर्ता प्रश्नावलीतील प्रश्न उत्तर दात्यांस समजावून देऊन स्वतःच्या उपस्थितीत भरून घेतो. प्रश्नावली तंत्रात उत्तरदात्यांच्या वर्तनावद्दलच्या माहितीकरिता पुर्णतः त्यांच्या विधानावर अवलंबून रहावे लागते. उत्तम प्रश्नावली तयार करण्यासाठी अतिशय श्रम, वेळ, कौशल्य व दक्षता आवश्यक असते. उत्तरदात्यांना परिपुर्ण माहित समजावून देऊन मानसिक तयार करावे लागते. दुरवर पसरलेल्या ग्रंथालयीन संस्थांच्या समुहामधील अनेक मोठ्या आणि भौगोलिक दृष्ट्या दूरवरील उत्तरदात्यांकडून माहिती गोळा करणे हेच प्रश्नावलीचे वैशिष्ट्यपूर्ण लक्षण आहे.

गुड आणि हॅट यांच्यामते, “सामान्य रूपात प्रश्नावली म्हणजे प्रश्न उत्तर प्राप्त करून घेण्याची पद्धती असून तिच्यात प्रश्नपत्रिकेचा उपयोग केला जातो आणि उत्तरदाता स्वतः भरतो .”^८

बोर्गार्डस यांच्यामते, “प्रश्नावली विविध व्यक्तींना उत्तर देण्याकरिता तयार करण्यात आलेली एक तालिका होय .”^९

प्रस्तुत संशोधनात संशोधकाने प्रश्नावली या माहिती संकलन तंत्राचा वापर केलेला आहे . अभ्यासाकरिता निवड करण्यात आलेली व्यवस्थापनशास्त्र महाविद्यालये ही भौगोलिक दृष्ट्या दूर अंतरावर असल्यामुळे तसेच उत्तरदातांचे कार्य बाहुल्यामुळे आणि संशोधन पूर्ण करण्याचा कालावधी या सर्व बाबींचा सारासार विचार करता संशोधन विषयक माहिती गोळा करण्याकरिता प्रश्नावली हेच माहिती संकलनाचे तंत्र अधिक उपयोगी ठरेल म्हणून संशोधकाने प्रश्नावली तंत्राचा उपयोग केला आहे .

१.१० नमुना निवडः

समग्र माहितीचे संकलन करून त्याबाबत अनुमानासाठी त्यामधून एक भाग निवडण्याच्या पध्दतीला नमुना निवड असे म्हणतात . या समग्रामध्ये व्यक्ती, संख्या, ग्रंथ इ . समाविष्ट असतात . समग्रामध्ये कांही वेळा श्रम, पैसा व वेळ यांचा विचार करणे शक्य नसते . म्हणून त्यातील कांही निवडक घटकांची निवड करावी लागते .

संशोधकाने संशोधनासाठी ‘व्यवस्थापनशास्त्र विषयातील नियतकालिकांचा अभ्यास’ हा विषय सन २००९ . २०१० करिता निवडलेला होता . २००९ . २०१० पर्यंत पुणे शहरात एकूण ५३ व्यवस्थापनशास्त्र महाविद्यालयांची संख्या होती . व्यवस्थापनशास्त्र महाविद्यालयांतील उपयोजकांच्याद्वारे उपयोगात आणलेल्या नियतकालिकांचा अभ्यास केला गेला आहे . तेव्हा पुणे शहरातील व्यवस्थापनशास्त्र महाविद्यालयांची संख्या पाहता सर्वच महाविद्यालयातील नियतकालिकांचा उपयोग अभ्यासणे पण शक्य होणार नाही म्हणून संशोधकाने नमुना निवडी करिता लॉटरी सोडत पद्धतीचा उपयोग केला आहे .

लॉटरी सोडत पद्धतीमध्ये समग्रातील प्रत्येक एककास एक अंक देऊन त्या अंकाच्या कागदी चिड्या तयार केल्या . सर्व कागदी तुकडे आकार, रंग यांनी समान ठेवले आणि एका

८ . आगलावे, प्रदिप . (२००८) . सामाजिक संशोधन पध्दतीशास्त्र व तंत्र . श्री . साईनाथ प्रकाशन . नागपूर, पृ . २०२ .

९ . निकोसे, सत्यप्रकाश ., ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र संशोधन पध्दती; विद्या प्रकाशन, नागपूर, २००८, पृ १७४-१७७

मोठया खोक्यात टाकून ऐकमेंकात मिसळल्या व डोळे बंद करून एका छोटया मुलास एक एक करून दहा तुकडे उचलण्यास सांगितले, अशा पद्धतीने एकूण ५३ महाविद्यालयांतून दहा महाविद्यालयांची नमुना म्हणून संशोधकाने निवड केली .

१.११ गृहितकः

गृहितकाला इंग्रजीमध्ये (Hypothesis) असा प्रतिशब्द योजण्यात येतो .Hypothesis हा शब्द Hypo व thesis या दोन इंग्रजी शब्दांच्या संकरातून निर्माण झाला आहे . Hypo म्हणजे गृहित धरणे व thesis याचा अर्थ गृहित धरलेले प्रमेय असा होतो . गृहितकृत्याला परिपक्वता असे म्हणतात . ज्याचा शोध घेत आहोत त्याबाबतचे विहाग्न म्हणजे परिकल्पना, परिपक्व, उपयुक्त, प्रमाण व श्रेष्ठ प्रतीच्या संशोधनासाठी परिकल्पनेला महत्व असते .

अनावश्यक व संदर्भहीन तत्वे आवश्यक व संदर्भहीन तत्वे अत्यावश्यक व संदर्भित तत्वापासून बाजूला करण्यात सामान्य अनुमानाचे यश व परिणामकारकता अवलंबून असते . तथ्याचे असे नाकारणे अगर स्विकारणे आपल्या गृहितकृत्यावर अवलंबून असते . यावरून गृहितकावर अवलंबून असते . यावरून गृहितकाचे महत्व लक्षात येते . जरी “न्युटन, मी गृहितक मांडत बसत नाही” असे म्हणत असला तरी त्याला शास्त्रीय संशोधनातील गृहितकाचे महत्व मान्य होते . चार्लस डार्विन यांच्या मते, आपल्या मनात गृहितक असल्याशिवाय शास्त्रीय निरीक्षण शक्यच नाही . कितीही श्रेष्ठ व उपयोगी गृहितक संशोधकांची ‘क्षमता गृहितकातील सत्यांक्ष व गृहितकाची उपयोगीता यांच्या त्रिवेणी संगमाशिवाय संशोधन अशक्य आहे .

२ . गुड आणि हॅटः

“ज्या विधानाची सत्यता पडताळून पाहणे शक्य आहे त्या विधानास प्रत्यक्ष गृहित कृत्य असे म्हणतात” .^{११}

“Hypothesis is a proposition which can be part to test to determine its valicity”
- Good & Hunt.

३ .ई .जे .बोगार्डस :

“परिक्षित केल्या जाणा-या प्रस्तावाला परिकल्पना असे म्हणतात” .

“A Hypothesis appropriations to do tested”- E.J.Bogards.

४ .लुंडबर्ग :

“ज्याची सत्यता अदयापही पडताळीकरणास किंवा तात्पुरत्या व तकलादू सामनीकरणास किंवा निष्कर्षास परिकल्पना असे म्हणतात .प्रारंभी परिकल्पना ही कल्पना,कल्पनापुर्व विचार,अनुमान,अंदाज किंवा अतःप्रेरणा ईत्यादी .पैकी कांहीही असु शकते .पण ती संशोधनकृती किंवा अन्वेषणाचा आधार बनते .”^{१२}

“A Hypothesis is a tentative generation the validity of hypothesis may be any human guess. Imaginative, idea or intuition whatever which becomes the basis of action investigation” - **Lundberg**

१० . भांडारकर,पु .ल .,सामाजिक संशोधन पध्दती; विद्या बुक्स, औरंगाबाद,१९९९,पृ .८६ .

११ . निकोसे, सत्यप्रकाश ., ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र संशोधन पध्दती; विद्या प्रकाशन,नागपूर, २००८,पृ .८२-८३

१२ . आगलावे, प्रदीप ., संशोधन पध्दतीशास्त्रे व तंत्रे ; विद्या प्रकाशन , नागपूर ,२००० .

१.१२ संशोधनाचे गृहितकः

१. ग्रंथालय व माहिती केंद्रातील उपयोजकांमार्फत केला जाणारा नियतकालिकांचा उपयोग कांही विशिष्ट नियतकालिकांच्या संदर्भात अधिक प्रमाणात असल्याचे आढळून येते, व नियतकालिक संग्रह संदर्भातील ग्रंथालयांच्या धोरणाचा त्यावर परिणाम होतो .

१.१३ साहित्यशोध :

जगामध्ये संबंध विषयावर अविरतपणे कोणती ना कोणती व्यक्ती कांहीना कांही तरी संशोधन हे करत असते .तेव्हां आपण करत असलेले संशोधन हे जगामध्ये कोणी केले आहे ? का केले असेल तर ते कोणत्या स्तरापर्यंत झाले आहे ? व त्याचे काय निष्कर्ष निघालेले आहेत ?, ते अहवाल रूपाने प्रसिध्द झाले आहेत का ? त्यांना जगामध्ये मान्यता मिळाली आहे का ? त्याचा स्विकार झालेला आहे का ? ते काटे उपलब्ध आहेत .इत्यादी सर्व घटकांचा सर्वकंष विचार करून संशोधकाला आपल्या संशोधन साहित्याचा शोध हा पूर्ण करावा लागतो .

१. स्वाती लक्ष्मण खैरे व पुनम बबन पगार 'पुणे शहारातील इंजिनियरींग महाविद्यालयामधील नियतकालिकांचा साधनाचा विकास' या प्रबंधाचा अभ्यासामुळे संशोधन अहवाल कसा लिहावा यांची माहिती मिळाली आहे .

२. दहीकांबळे, संग्राम श्रावण 'फिचर ऑफ दी डिजिटल इन महाराष्ट्र' .या प्रकल्पात अंकीय ग्रंथालया विषयीची माहिती दिली आहे .ई-जर्नलस व प्रिंट जर्नल या विषयी माहिती दिली आहे .यांचा संशोधकास उपयोग झाला आहे .

३ . www.aicte.org या संकेत स्थळावर व्यवस्थापण शास्त्र विषयातील विविध स्तरांची माहिती दिलेली आहे .तसेच aicte चे नियतकालिका संदर्भातील नियम हे व्यवस्थापण शास्त्र महाविद्यालयांना बंधनकारक असतात .नियमाप्रमाणेच मुद्रित नियतकालिके व ऑन लाइन नियतकालिके हे घ्यावी लागतात .हयावरून नियतकालिकांचे महत्व पटते .याचाही संशोधकास उपयोग होणार आहे .

४ . कोण्णूर एम .बी,कोण्णूर सुजाता आणि माणगांवकर ऊषःप्रभा, ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्रकोष, डायमंड प्रकाशन पुणे,प्रथम आवृत्ती,२००८,पृ .क .२४५ .यावरूनही नियतकालिकाचे महत्व आणि प्रकार समजणार आहेत .

५ . फडके डि .एन .‘ग्रंथालय संगणीकरण आणि आधुनिकीकरण’ या ग्रंथात कॅन्सोशिया या विषयाची उत्कृष्ट माहिती दिलेली आहे .ऑन-लाईन जर्नल वर्गणी करण्याच्या दृष्टिने उपयुक्त माहिती दिलेली आहे .कॅन्सोशिया संकल्पना समजल्यामुळे व्यवस्थापण शास्त्र महाविद्यालयाकरिता ऑन-लाईन जर्नल खरेदी करण्याविषयी मार्गदर्शन मिळते .

६ .ज्योती महागावकर ‘स्टडी ऑफ पिरॉडिकल ईन वैकुंठ मेहता इनस्टिटुट बॅकींग कॉर्पोरेशन पुणे’ एम .लीव .आय .एससी .प्रकल्प .य .च .म .मु .वि .नाशिक,२००८- ०९ .या प्रकल्पाचा संशोधनात उपयोग होणार आहे .

७ .नाटेकर,एस .एम .‘स्टडी ऑफ पिरॉडिकल ईन जयकर लायब्ररी’ एम .फिल .डिजिटेशन .पुणे विद्यापीठ,पुणे .२००२ .या डिजिटेशनचा उपयोग हा संशोधन पुर्ण करण्यासाठी होणार आहे .

८ .निकोसे,सत्यप्रकाश ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र संशोधन पध्दती विद्या प्रकाशन,नागपूर, २००३,पृ .३४ .

वरिल सर्व साहित्य हे संशोधनामध्ये साहित्य शोधासाठी साहय्यभूत ठरलेले आहे .

१३ . भांडारकर,पु .ल .,सामाजिक संशोधन पध्दती; विद्या बुक्स, औरंगाबाद,१९९९,पृ .८६ .

२.१५ संशोधनाची व्याप्तीः

प्रस्तुत संशोधनामध्ये “व्यवस्थापनशास्त्रातील नियतकालिकांचा अभ्यास” हा विषय संशोधकाने घेतलेला आहे. यामध्ये पुणे शहरातील व्यवस्थापनशास्त्र शिक्षणसंस्थेमध्ये विद्यार्थी, प्राध्यापक यांच्यामार्फत जो अभ्यासक्रम पूर्ण करण्यासाठी व संशोधनात्मक विविध कारणांसाठी नियतकालिकांचा उपयोग केला जातो अर्थात नियतकालिकांचा उपयोजकांमार्फत होणारा उपयोगाचा अभ्यास प्रस्तुत संशोधनात होणार आहे. सन २००९ ते २०१० या शैक्षणिक वर्षातील व्यवस्थापनशास्त्रातील पदवीत्तर अभ्यासक्रमाच्या विद्यार्थी व प्राध्यापक यांच्याकडून नियतकालिकांचा अनेक कारणासाठी होणारा उपयोगाचा अभ्यास केला गेला आहे. संशोधनाची व्याप्ती ठरवण्यासाठी जे निकष लावले गेले त्यानुसार एकूण दहा व्यवस्थापनशास्त्र संस्थांची निवड करण्यात आली आहे.

संदर्भः

- १ . आगलावे, प्रदिप : संशोधन पध्दतीशास्त्र व तंत्रे नागपूर : विद्या प्रकाशन ,पृष्ठ १०,२००२ .
- २ . Charles Busha and Stephen Hater: Introduction to Research methods in librarianship;
- ३ . निकोसे, सत्यप्रकाश ; ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र संशोधन पध्दती : नागपूर, प्रज्ञा प्रकाशन, २००२, पृष्ठ क ५०, ५१ .
- ४ . रिसवडकर, म . रा . संशोधनः व्याख्या आणि पध्दती . य . च . मु . म . विद्यापीठ, नाशिक , २००४ पृष्ठ १, २ .
- ५ . सौ उमा राजोबा 'ज्ञानगंगोत्री' डिसेंबर ते फेब्रुवारी २००२
- ६ . निकोसे, सत्यप्रकाश . (२००७) . वर्णनात्मक संशोधन पध्दती ग्रंथालय व माहितीशास्त्र . नागपूरः प्रज्ञा प्रकाशन .
- ७ . आगलावे, प्रदिप . (२००८) . सामाजिक संशोधन पध्दतीशास्त्र व तंत्र . नागपूरः श्री . साईनाथ प्रकाशन . पृ . ३१६ .
- ८ . आगलावे, प्रदिप . (२००८) . सामाजिक संशोधन पध्दतीशास्त्र व तंत्र . श्री . साईनाथ प्रकाशन . नागपूर, पृ . ३१६ .
- ९ . निकोसे, सत्यप्रकाश . , ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र संशोधन पध्दती; विद्या प्रकाशन, नागपूर, २००८, पृ १७४-१७७ .
- १० . भांडारकर, पु . ल . , सामाजिक संशोधन पध्दती; विद्या बुक्स, औरंगाबाद, १९९९, पृ . ८६ .

११. निकोसे , सत्यप्रकाश., ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र संशोधन पध्दती; विद्या प्रकाशन,नागपूर, २००८,पृ.८२-८३
१२. आगलावे, प्रदीप., संशोधन पध्दतीशास्त्रे व तंत्रे ; विद्या प्रकाशन , नागपूर ,२०००.
१३. भांडारकर,पु.ल.,सामाजिक संशोधन पध्दती; विद्या बुक्स, औरंगाबाद,१९९९,पृ.८६.

प्रकरण दुसरे .

संशोधनातील नियतकालिकांची भूमिका

२.१ प्रस्तावना :

ग्रंथालयात ग्रंथा खेरिज अनेक प्रकाराचे साहित्य संग्रहित केले जाते त्यापैकीच नियतकालिक एक .आजच्या माहिती तंत्रज्ञानाच्या काळात त्याला फार महत्व आहे .नियत म्हणजे जे ठराविक काळाने प्रसिध्द होते ते 'नियतकालिक' यात दैनिक, साप्ताहिक, पाक्षिक, मासिक, द्वैमासिक, त्रैमासिक, सहामाही आणि वार्षिक असे सर्व प्रकार येतात .

ग्रंथ आणि नियतकालिके यात महत्वाचा फरक असतो .ग्रंथ प्रकाशित झाले कि त्यामध्ये नवीन माहितीचा समावेश करता येत नाही .परंतु नियतकालिकातून मात्र नवीन माहिती, शोध लेख रूपाने प्रकाशित होतात .कांही कालावधीने ते सर्व लेख एकत्र करून ग्रंथरूपाने प्रकाशित करता येतात .^१ अद्ययावत माहिती मात्र नियतकालिकातून लगेच प्रसिध्द होते .म्हणूनच अद्ययावत माहितीचे साधन म्हणून नियतकालिकांचे ग्रंथालयातील स्थान महत्वाचे आहे .विशेषतः विज्ञान, शास्त्र आणि संशोधनात्मक विषयांसाठी नियतकालिकांना फारच महत्वाचे स्थान आहे .तसेच ज्ञान प्रसाराचे ते महत्वाचे प्राथमिक माहिती साधन आहे .ताज्या घडामोडींसाठी सर्वसामान्य माणसांच्या दृष्टीने ते एक आवडीचे आणि गरजेचे माहिती साधन आहे .संप्रेषण तंत्रज्ञान हे आता अशा ऊंचीवर जाऊन पोहंचले आहे कि, जिथे योजना, विकास, प्राप्ती आणि विज्ञान व माहिती तंत्रज्ञानातील क्रांतीमुळे संगणक व दळणवळण उपगृहाच्या साहय्याने पारंपारिक माहिती संप्रेषणाच्या पध्दती शिवाय आधुनिक पध्दतीने माहिती संप्रेषण होऊ लागले .

१. कोण्णूर एम .बी,कोण्णूर सुजाता आणि माणगांवकर ऊषःप्रभा, ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र कोश, डायमंड प्रकाशन पुणे,प्रथम आवृत्ती,२००८,२४६ .

आता जेंव्हा निश्चयदर्शक संशोधनाच्या निष्कर्ष संप्रेषणाचा प्रश्न समोर येतो तेंव्हा लिखित संप्रेषणाने असाध्य आव्हाण पूर्ण केले आहे. लिखित संप्रेषणाच्या विविध माध्यमापैकी नियतकालिकांनी एक महत्त्वपूर्ण स्थान प्राप्त केले आहे. नियतकालिकांनी विज्ञान, तंत्रज्ञान आणि सामाजिक क्षेत्रात नवीन शोध, कल्पना व संशोधनांचा विचार प्रवाह जागतीकस्तरावर प्राथमिक माहिती साधनाद्वारे (लिखित आणि मौखिक) सादर केले जातात. नियतकालिक हे प्राथमिक माहिती प्रलेख म्हणून मान्यता प्राप्त साधन आहे. नियतकालिकामधून संशोधक, विद्वान आणि शास्त्रज्ञ आपले विचार लेखाच्या स्वरूपात सादर करतात. नियतकालिकामधूनच संशोधक हे आपली मते, विचार, संशोधनाचे निष्कर्ष व भविष्यातील अंदाज हे सार्वजनिकरित्या जनतेसमोर मांडत असतात.

सर्व विषयात माहिती ही अंखडपणे प्रकाशित होत असते. आज लागलेला शोध थोड्याच काळात कालबाह्य ठरू लागतो परिणामी संशोधक, अभ्यासक यांना अद्ययावत माहिती प्राप्त करण्यासाठी सतत धडपड करावी लागते. अद्ययावत माहिती ही सर्वप्रथम उपलब्ध करून देणारे माहिती साधन म्हणजे नियतकालिक होय. नियतकालिकामधूनच नवनवीन शोध, तंत्रज्ञानातील सुधारणा, संशोधकांचे नवीन अंदाज सुरूवातीला प्रकाशित होत असतात. अशी सर्व नवीन माहिती नियतकालिकामधूनच प्रथम प्रकाशित होत असते. नियतकालिके ही नियमित कालावधीने प्रकाशित होत असतात, त्यामध्ये माहिती ही सर्वप्रथम उपलब्ध होत असते.

२.२ नियतकालिकांच्या व्याख्याः

१. सर्वसाधारणपणे “जे प्रकाशन सातत्याने मालेत प्रकाशित होते,त्याला सलग क्रमांक दिले असतात .पूर्वनियोजित शेवट त्याला नसतो .”अशी नियतकालिकांची व्याख्या करता येते .^२

२. नियमित कालने प्रकाशित होत रहाणारे जे प्रलेख असतात त्यांना नियतकालिक म्हणतात .या प्रलेखांची वैशिष्ट्ये म्हणजे निश्चित कालावधी , प्रत्येक प्रकाशनाला स्वतंत्र क्रमांक आणि प्रकाशनाचे सातत्य होय” .^३

३. हेरॉल्ड एल .एम .च्या मतानुसारः

नियतकालिक म्हणजे असे प्रकाशन असते .ज्याद्वारे यशस्वी अंग्रडपणे त्याला एक ठराविक मध्यांतर असतो .एका ठराविक काळाने नियमितपणे चालु राहणारे अमर्यादित कालावधीसाठी सुरु राहणारे प्रकाशन होय .उदाः नियतकालिके,वर्तमानपत्रे,वार्षिके,मोनोग्राफस,माला,खंड व क्रमांक व चर्चासत्रे व शास्त्रज्ञांच्या बैठका इ .^४“नियतकालिक हे क्रमाने ठराविक अणुक्रमांक, यशस्वीपणे विविध भागात, एका ठराविक मध्यांतराने आणि एका ठराविक नियमाने व हेतुप्राधान्याने अनिश्चित काळासाठी प्रकाशित केले जाणारे”^५

४ . अमेरिकन ग्रंथालय संघटनाः संपादक ए .डि .ओस्वोम .

नियतकालिक ही संज्ञा सहसा न आवडणारी आणि अतिशय व्यापक अर्थ देणारे साधन म्हणजे नियतकालिक होय .

२ .कोण्णूर एम .बी,कोण्णूर सुजाता आणि माणगांवकर ऊषःप्रभा, ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र कोश, डायमंड प्रकाशन पुणे,प्रथम आवृत्ती,२००८,२४६ .

३. <http://en.wikipedia.org/wiki/Periodical> publication date: 28/7/2011.

4. Harrod L.M., The Librarians Glossary, Ed. 4th, 1977, p.746.

5. Osborn, A. D., Serial Publications: Their place in Libraries, Ed. 2nd, 1973, p.10.

५ . Devinson D:

“नियतकालिक हे एका ठराविक कालावधीने प्रकाशित होइल असे गरजेचे नसते .परंतु साधारणपणे प्रत्येक अंकाला सलगपणे क्रमाक देण्याची योजना असते, त्यांची प्रकाशनाची तारिख ही नक्की नसते, परंतु प्रकाशनाची योजना मात्र निश्चित असते” .^६

६ . Encyclopedia of Librarianship:

“नियतकालिक हे प्रकाशन नियमित आणि अनियमित कालावधीने, प्रत्येक अंकाला एका ठराविक सातत्यपूर्ण, पुर्व निर्धारित भिन्न-भिन्न क्रमाक दिलेले असतात .अशा प्रकाशनाचा अंत हा पुर्व निर्धारित नसतो .”^७

२ .३ नियतकालिकाचे महत्व :

ग्रंथालय व माहिती सेवेमध्ये नियतकालिक वाङ्मयांचे महत्वाचे स्थान आहे .नियतकालिके ही ज्ञान प्रसारणाचे व संशोधकांना आपले संशोधन प्रकाशित करण्याचे एक व्यासपीठ आहे .आपल्या संशोधनाशी संबंधित इतरांचे कार्य, त्याचा होणारा फायदा हा औपचारिक किंवा अनौपचारिक चर्चात्मक असतो .कोणत्याही विषयातील नियतकालिकांशिवाय जगासमोर मांडणे अशक्य असते .जसे जसे विविध विषयांतील संशोधन वाढू लागले तसतसे विषयांनुसार नियतकालिकांची संख्या ही वाढून संशोधनांचे निष्कर्ष प्रकाशित होऊ लागले .नवीन संशोधकांना मार्गदर्शन मिळू लागले .मागरिट हचिंसन यांच्यामतानुसार “फार काळ नियतकालिके व वर्तमानपत्रातून संदर्भ घेण्याची गरज नाही .”लहान बालकांपासून ते तरुण व तरुणापासून ते वृद्धांपर्यंत सर्वच स्तरातून माहिती मिळवण्यासाठी ग्रंथापेक्षाही नियतकालिकांचे वाचन हे मोठयाप्रमाणावर होते .एक चाणाक्ष व सुज्ञ संदर्भ ग्रंथपाल हा नियतकालिकांनाच एक श्रेष्ठ संदर्भ साधन म्हणतात .

6. Davidson, D., The Periodicals collection, Ed.2nd, 1978, p.344.

7. Encyclopedia of Librarianship, Ed.by.Landau, T.Ed.3rd, 1968, p. 344.

म्हणून ग्रंथाबाबतीत हे एक खेदपूर्ण आहे .ग्रंथालयाच्या ग्रंथाची पुर्वीपासून चालत आलेली एक उपयुक्त व प्रभावी संदर्भ सेवा ही नियतकालिक विभागाने मोडित काढली आहे .^८

Straus L.J and others: (Editor: A. O.Osborn)

नियतकालिक हे विज्ञान व माहिती तंत्रज्ञान ग्रंथालयातील व माहिती केंद्रातील महत्वपूर्ण माहितीपूर्ण साधन आहे . कारण नियतकालिके ही प्रायोगिक संशोधनाचे एका ठराविक शिर्षकाने, अनेक खंड व अंकातून अविरतपणे माहिती प्रसिध्द करतात .वरिल सर्व नोंदी पाहता येतात .बहुतांशी मोनोग्राफ्स ही कार्ये एकत्र करून मौलिक व वक्तशिर असते .संशोधकांने पाठवलेले लेख हे अधिकृत तज्ञ व्यक्तिद्वारे तपासूनच विषयानुसार व नामवंत नियतकालिकातून प्रकाशित होतात .आवश्यक माहिती विषयक गरजा ह्या वाडःमय साहित्य नियतकालिकांतील मानकानुसार अंदाजपूर्वक असतात .^९

२.४ नियतकालिकांचे प्रकार :

नियतकालिकांचे मुख्यतः दोन प्रकार पडतात .^{१०}

१ . प्राथमिक नियतकालिके .

२ . द्वितीयक नियतकालिके .

२.४.१ . प्राथमिक नियतकालिके

प्राथमिक नियतकालिकांद्वारे साधारणपणे मुळ स्वरूपातील माहिती ही प्रथमच वाचकांना उपलब्ध होत असते .यामध्ये प्रामुख्याने संशोधनातील नवीन निरिक्षणे, प्रायोगिक बदल किंवा नवीन कल्पना इ .लेखक किंवा निर्मात्याने लिहिलेले संपुर्ण स्वरूपातील माहितीपुर्ण (फुल टेक्सट) लेख हे प्रकाशित होत असतात . प्राथमिक नियतकालिके ही अभ्यासक किंवा संशोधकांच्या माहिती

8. Hutchins, M., Introduction to Reference work, 1957, p. 214.

9. Hutchins, M., Introduction to Reference work, 1957, p. 214.

10. Osborn A.I., Op.cit. , p. 43.

विषयक गरजा बहुतांशी पूर्ण करतात.कोणतेही संशोधन पूर्ण झाल्यावर ते अहवाल रूपाने नियतकालिकाच्या माध्यातून प्रकाशित होत नाही तोपर्यंत त्याला एक समाज मान्यता प्राप्त होत नाही.त्याविषयातील तज्ञ मार्गदर्शक व विज्ञान विषयातील तत्वांनुसार टिकात्मक परिक्षण होत नाही व तज्ञाद्वारे मांडले जात नाही तोपर्यंत त्या संशोधनासाठी किंवा शोधास मान्यता प्राप्त होत नाही.संशोधक हे आपल्या संशोधनातील प्रगती किंवा टप्पे जोपर्यंत प्राथमिक नियतकालिकातून प्रकाशित करत नाहीत तोपर्यंत ह्या कायमस्वरूपी नोंदी होणार नाहीत व ज्यांना अशा संशोधनात आवड आहे, कांही पहावयाचे असते त्यांना उपलब्ध होणार नाही. भविष्यातील प्रगती करिता प्राथमिक नियतकालिके ही दोन वेगवेगळ्या प्रकाराने वापरली जातात.

१. अद्ययावत नियतकालिकांचे अंक हे संशोधकांद्वारे आपल्या संशोधन विषयासंबंधीतच वापरतात.जेव्हा ही नियतकालिके ग्रंथालयात उपलब्ध होतात, विषया विषयातील अद्ययावत माहिती ही संशोधकांना उपलब्ध होते.

२. नियतकालिकांतील लेख हे निर्देशन करून संशोधकांना हवी ती माहिती, अगदी आपल्या विषयाशी संबंधीत हवी तेव्हा उपलब्ध करून देण्यासाठी विविध प्रकारचे निर्देशन करून (लेख निर्देश, लेखक निर्देश आणि विषय निर्देश) आपल्या विषयात पूर्वी झालेले संशोधन शोधता येते.

२.४.२ द्वितीयक नियतकालिकेः

द्वितीयक नियतकालिके ही द्वितीयक माहिती प्रलेखाप्रमाणे असतात.या विषयी Harrod L.M. म्हणतात, असे “प्रलेख ज्यांमध्ये मुळ प्रलेखा विषयीचा सार, डायजेस्ट, नियतकालिकांचे निर्देशन अद्ययावत माहितीविषयक नियतकालिके प्रसिध्द किंवा विख्यात मोठ्या प्रमाणावर माहिती प्रसारणासाठी जी अगोदर प्राथमिक नियतकालिकातून प्रकाशित झालेली असते.”^{११}द्वितीयक नियतकालिक हे मुख्यताः प्राथमिक नियतकालिकांवर आधारित असतात.प्राथमिक

११. फडके, डि.एन.,ग्रंथालय संगणकीकरण आणि आधुनिकीकरण.युनिव्हर्सल प्रकाशन,मुंबई,२००८,पृ.१३२-१३३.

नियतकालिकांतील माहिती लेख सार रूपाने किंवा इतर साह्यकारी प्रकारे दिलेली असते. उदा. निर्देशन नियतकालिक संशोधक आपल्या विषयातील प्रकाशित झालेली सर्व नियतकालिके शोधने, अभ्यासणे कमीत कमीत वेळात शक्य नसते. अशावेळी द्वितीय नियतकालिकातून प्रकाशित होणा-या सार नियतकालिकांमधून किंवा निर्देशन नियतकालिकांतून उपलब्ध होते. आपले संशोधन पूर्ण करण्यास मदत होते.

द्वितीयक नियतकालिकांची खालीलप्रमाणे वैशिष्ट्य असतात.

१. मुळ लेखांविषयी थोडक्यात माहिती दिलेली असते.
२. विषय मर्यादित करून माहिती एकत्र केली जाते.
३. द्वितीयक नियतकालिकातील लेखात माहितीही सहजापणे मांडलेली असते.
४. शास्त्रज्ञ शास्त्रज्ञांमधील एक प्रभावी वैचारिक माध्यम.
५. द्वितीयक नियतकालिकाद्वारे अद्ययावत माहिती व पुर्वलक्षी माहिती ही विषयानुसार प्राप्त होते याकरिता निर्देशन करणे गरजेचे असते.
६. द्वितीयक नियतकालिकावरून एखाद्या विषयावर किती नियतकालिके प्रकाशित होतात यांची माहिती उपलब्ध होते.

द्वितीयक नियतकालिकात पुढील प्रमाणे ग्रंथसूचिय माहिती दिलेली असते.^{१२}

१. लेखाचे शिर्षक.
२. लेखकाचे नाव.
३. नियतकालिकाचे नाव, खंड क्र. अंक क्र.
४. वर्ष व सांराश.

12. Harrod, L.M., Op. cit., p.740.

२.५ नियतकालिकांचे प्रकाशनानुसार प्रकारः

नियतकालिकांचे एकूण चार मुख्य प्रकार पडतात ते खालीलप्रमाणे आहेत .

१. विद्वत् संस्थेद्वारे प्रकाशित होणारी नियतकालिके .

Journal of learned societies.

२. व्यावसायिक प्रकाशकाद्वारे प्रकाशित होणारी नियतकालिके .

Journals issues by commercial publishers through normal channels.

३. संस्थातर्गत नियतकालिके .

House journals.

४. नियंत्रित देवघेव नियतकालिके .

Controlled circulation journals.

२.५.१ विद्वत् संस्थेद्वारे प्रकाशित होणारी नियतकालिके :

एखाद्या विद्वत् संघटनेद्वारे प्रकाशित होणारी नियतकालिके उदाः

१. चर्चासत्र अहवाल, केमिकल सोसायटी लंडन,

२. चर्चासत्र अहवाल, रॉयल सोसायटी लंडन. जर्नल ऑफ जीओग्राफिकल सोसायटी, इंडिया तज्ञांच्या बैठकीत होणारी औपचारिक चर्चा ही चर्चासत्र अहवालांद्वारे प्रकाशित होत असते. अशा चर्चासत्रात भाग घेणारे व्यक्ति हे कोणत्या तरी विषयातील तज्ञ असतात. विज्ञान विषयाशी संबंधित आधुनिक माहिती तज्ञही असतात. प्रत्येक विषयातील होणारी चर्चा ही आधुनिक व ऊच्च पातळीवरील होत असते. अशा प्रकारची नियतकालिके ही ऊच्च दर्जाची, अधिकृत माहिती साधने असून त्यातील माहिती प्रात्यक्षिक स्वरूपाची असते.

२.५.२ व्यावसायिकांद्वारे प्रकाशित होणारी नियतकालिके :

व्यावसायिक पातळीवर प्रकाशित होणारी नियतकालिके ही मोठ्याप्रमाणावर प्रकाशित होतात. अशी नियतकालिके ही व्यावसायिक नफा मिळवत असतात, किंवा उत्पादन व वितरण

खर्च वसुल होत असतो तोपर्यंतच सुरू असतात. अशा नियतकालिकांद्वारे अद्ययावत माहिती पुरवली जाते. त्यामध्ये निवडक प्रकाशक आहेत. उदाः Elsevier, Black Well, MacMillan, Pergamon इ. हे व्यावसायिक प्रकाशक सर्वश्रुत प्रसिध्द आहेत. कोणती विद्वत संघटना नियतकालिक प्रकाशित करते त्यानुसार त्यांची किंमत ठरते. ही किंमत दर वर्षाला वाढत असते. परंतु नियतकालिकांच्या वाढत्या किंमती व कमी होणार खप पाहता कांही नियतकालिके ही बंद पडतात.

२.५.३ संस्थातर्गत नियतकालिके :

अशी नियतकालिके ही औद्योगिक व व्यावसायिक संस्थेद्वारे प्रकाशित केली जातात. ही नियतकालिके त्यांच्या संस्थातर्गत कर्मचा-यांना तसेच ग्राहकांसाठी कमीतकमीत मुल्य आकारून पुरवली जातात. उदाः library of congress: Informations Bulleting, CSIR-News, NAC-Newsletter, NIRD Newsletter, INIS-Automindex, NCDC Bulletin, IAEZ-Newsletter, ILA-Bulletin, IFLA Newsletter. इ.

२.५.४ नियंत्रित देवघेव नियतकालिकेः

अशी नियतकालिके ही ग्राहकांना मार्गदर्शन करण्यासाठी प्रकाशित केली जातात. साधारणपणे नियमित वाचक सभासद जे वर्गणीदार असतात त्यांना अशी नियतकालिके ही विना मुल्य पुरविली जातात. नियंत्रित नियतकालिकांद्वारे उत्पादनाची जाहिरात प्रकाशित करण्यासाठी असतात. वर्षानुवर्षे प्रकाशक हे नियतकालिक प्रकाशनाच्या वाढत जाणा-या किंमती ग्रंथपाल व ग्रंथालयांना वर्षानुवर्षे माहितीसाठी पुरवल्या जातात. जर एखादया संस्थेद्वारे नियतकालिकांसाठीचा आवश्यक निधी कमी केला गेला किंवा पुरवणे बंद केले तर आपल्या निधीतून कोणकोणती नियतकालिके घ्यावयाची याचा अंदाज ग्रंथपाल व ग्रंथालयांना घेता येतो. परिणामी “कोअर नियतकालिके” ही संज्ञा ग्रंथालय व माहिती शास्त्रात रूढ झाली. कोअर नियतकालिके ही संज्ञा ‘युजीन गारफिल्ड’ या तज्ञाने सर्वप्रथम वापरली.

या संज्ञेद्वारे त्यांने प्राथमिक नियतकालिकांची पूर्ण शिर्षके शोधून काढली व त्याद्वारे 'सायन्स सायटेशन इंडेक्स' अतिशय महत्त्वाची नियतकालिके शोधली. हयाद्वारे 'हाफ लाइफ' ही संज्ञा नियतकालिकांच्या संदर्भ नोंदीनुसार ठरवली गेली. युजिन गारफिल्ड यांनी सायन्स विषयातील महत्वपूर्ण नियतकालिके सायन्स सायटेशन इंडेक्सद्वारे शोधून काढण्याचे विविध उपाय सुचवले आहेत. ते खालील प्रमाणेः

D.Solla यांच्यामतानुसार दर पंधरावर्षांनी नियतकालिके संख्येने दुप्पट होतात. विद्वान नेहमी प्रकाशित लेखांची यादी पाहून महत्त्वाची व संशोधनाशी संबंधित मुळ उद्देश पूर्ण करणारी नियतकालिकातील बहुतांशी लेख हे परत परत ऐकमेकांत प्रकाशित होतात. बहुतांशी नियतकालिके अधिकृत व मान्यताप्राप्त व महत्त्वाची नसतात. P.L.K.Gross and E.M.Gross. यांनी १९२७ मध्ये अनुभवले व नियतकालिकांचे मुल्यमापण हे संदर्भातील नोंदीच्या अधारे ठरवले. त्यांनी रसायनशास्त्र या विषयात अभ्यास केला होता.^{१३}

२.६ नियतकालिक प्रकाशनातील आधुनिक प्रवाहः

खालील कांही नवीन प्रवाह हे नियतकालिकामध्ये माहिती तंत्रज्ञानातील क्रांतीमूळे शक्य झाले आहेत. नियतकालिक उत्पादनाचे श्रोत आणि माहिती प्रसारणाचा वेग व विद्वत माहिती जी नियतकालिकाप्रमाणेच अन्य माध्यमाद्वारे मुळ स्वरूपात प्रकाशित होत असते.

13. Gross, D.J.De, and Gross, E.M., College Libraries and Chemical Education Science. V- , p.339-389.

२.६.१ पुर्वघोषित माहितीः (Advance Announcement of Content)

कांही प्रकाशक व संपादकाद्वारे कांही महिने अगोदर भविष्यातील नियतकालिकांच्या अंकातील प्रकाशित होणा-या लेखांच्या यादी प्रकाशित केली जाते त्यास पुर्वघोषित माहिती यादी म्हणतात. अशा प्रकाशनामुळे आपल्या विषयांशी संबंधित लेख आहेत की नाही हे संशोधक, शास्त्रज्ञांना समजते आणि वेळ आणि पैसा वाचतो. उदाः IEEE Spectrum Publish, 'IEEE' हे भविष्यातील प्रकाशनाची अद्ययावत लेखां विषयीची माहिती प्रकाशित होते .

२.६.२ एक लेख घोषणा सेवाः (Single Article Announcement Service)

अमेरिकन केमिकल सोसायटीद्वारे १९६९ पासून रसायनशास्त्र विषयात पुरवली जाते. ही सेवा संशोधक, शास्त्रज्ञ आणि पात्र वाचकांना १८ प्राथमिक नियतकालिकातील अनुक्रमणिका स्कॅन करून इंटरनेटच्या साहय्याने अमेरिकन केमिकल सोसायटीद्वारे पाठवल्या जातात. नंतर शास्त्रज्ञ व संशोधकांद्वारे मागणी आल्यावर त्यांना आवश्यक त्या लेखांच्या प्रतिलिपी पाठवल्या जातात .

२.६.३ पत्र नियतकालिकः (Letter Journal)

पत्र नियतकालिकांद्वारे लेख हे थोडक्यात आणि आधुनिक पध्दतीने संप्रेषित करून संशोधनातील प्रगती समजते. 'जर्नल ऑफ मटेरियल सायन्स लेटर्स', उदाः अनुक्रमणिका लेखांद्वारे मुळ संशोधनाचे फायदे व संशोधन आराखाड्याच्या अभ्यासाचे तंत्र, गुणधर्म व मटेरियलचा वापर". ह्या पत्र नियतकालिकांत लेखकांना त्यांचे संशोधन लेख सादर करण्यासाठी प्रत्यक्ष परिचय व थोडक्यात माहिती व्यवस्थितपणे व समजेल अशी दिली जाते. पत्र नियतकालिकात लेखांची लांबी ही १५०० शब्द मर्यादित असते. उदाः Tetrahedron Letters, Inorganica Chimica Acta eg: Journal of Agricultural Eco.

२.६.४ रूपरेखात्मक नियतकालिकः (Synopsis Journal)

याद्वारे बहुतांशी वाचक हे संशोधन लेखांचे निष्कर्ष व सूचना जाणून घेण्यासाठी उत्सुक असतात. तर कांही वाचक हे संशोधनातील विस्तृत शोध व त्यासाठी वापरलेली संशोधन पध्दती जाणवण्यासाठी उत्सुक असतात. अशी नियतकालिके ही सर्वसाधारणपणे दर तीन महिन्यांनी प्रकाशित होतात. उदा. Journal of Chemical Research (USA) Chemical Society London.

२.६.५ प्रकाशनास मदत करणा-या योजना : (Auxiliary Publication Schemes)

हया योजनेमध्ये फक्त लेखांचा मजकुर छापला जातो. साहय्यकारी साधनांमध्ये संगणक आज्ञावली, गणितीय क्रिया आणि ग्रंथसुची हया सुक्ष्मस्वरूपात प्रकाशित करून माहिती प्रती प्राप्तीसाठी मुख्य स्थळी ठेऊन वैज्ञानिकांद्वारे विनंती आल्यावर पुरवली केला जातो.

२.६.६ संगणकाधारित उत्पादने : (Computer Aided Production)

संगणक युगात आधुनिक पध्दतीने माहितीचे संघटन आणि मुद्रण कार्य हे संगणकांच्या मदतीने आणि एका ठराविक गतीने उत्पादन तयार करून तज्ञ व शास्त्रज्ञांना मागणीनुसार पुरवठा केला जातो. उदा. CA, ISA, BA, Autom Index, Agri Index etc. ची निर्मिती ही संगणकांच्या साहय्याने केली जाते त्या सर्व सेवां उत्पादनांना संगणकांधारित उत्पादने म्हणतात.

२.६.७ Mini prints Edition / Near Print Edition:

या पध्दतीच्या साहय्याने मुद्रणाची जागा वाचते. लहान स्वरूपातील नियतकालिकांचे उत्पादन होय. अशा नियतकालिकांमुळे ग्रंथालय व माहिती केंद्रातील जागेचा बिकट प्रश्न सोडवण्यास मदत होते. परंतु अशी मिनीप्रिंट नियतकालिके वाचनासाठी रिडींग यंत्राचा किंवा भिंगाचा वापर करावा लागतो. उदा. Journal of Chemical Research.

२ . ६ . ८ Microform Publishing:

अ . अद्ययावत नियतकालिकेः (Current Periodical)

कांही नियतकालिक प्रकाशक हे नियतकालिकांची आवृत्ती ही सुक्ष्म रूपात तयार करू लागले . यामुळे वेळ , पैसा व श्रमाची बचत होते . उदा . अमेरिकन केमिकल सोसायटी, इन्स्टीटुट ऑफ इलेक्ट्रॉनिक्स, इलेक्ट्रीकल्स इंजिनियर्स यु . एस . ए . , अमेरिकन मेडिकल असोसिएशन इ . संघटना ह्या सुक्ष्म आवृत्ती मुद्रीत स्वरूपात प्रकाशित करतात . हे सर्व मायक्रो फॉर्म हे अगदी सटसुटीत स्वरूपात, सहज वाहतुकक्षम तसेच छापिल आवृत्तीपेक्षा स्वस्त किंमतीला वाचकांना उपलब्ध करून दिले जातात . यांमध्ये सुधारण करून स्वयंचलित मायक्रोफॉर्मस वाचन यंत्र (Macroform Reader) तयार झाले . त्याबरोबर स्कॅनिंग व मुद्रित करण्याची सुविधा निर्माण झाली .

ब . जुने खंड : (Back Volume in micro film)

I.D.C.Publisher, Switzerland, University Microfilm Ltd, USA., B.H.Blackwell, Oxford (England), Swetz and Zeitlinger इ . प्रकाशकांनी मायक्रोफॉर्म आवृत्ती ग्रंथ , नियतकालिकांचे जुने अंक, हल्ली तर भूतकाळातील नियतकालिकांचे पुर्ण खंड मायक्रोफॉर्म स्वरूपात उपलब्ध होतात . त्यामुळे ग्रंथालय व माहिती केंद्रातील अतिशय मौलवान जागा वाचते .

२ . ६ . ९ ई-नियतकालिकेः (E-Journal)

जगात सर्व प्रथम टोरोंटो विद्यापीठाने राष्ट्रीय विज्ञान प्रतिष्ठाणच्या आर्थिक मदतीने ई-नियतकालिक प्रकाशनासाठी एक यशस्वी प्रत्येन केला व तो यशस्वी झाला . ईलेक्ट्रॉनिक माध्यमाच्या साहय्याने वैज्ञानिक लेख ई-नियतकालिकाद्वारे प्रकाशनास सुरुवात केली . त्याचबरोबर वाचकसुध्दा ई-नियतकालिकांमुळे ऐकमेंकासी संप्रेषण करू लागले . ई-नियतकालिकांद्वारे नवीन बातम्या व जाहिराती देऊ लागले . उदा . IEEE- SPECTRUM हे Electronic, Electrical Engineers. ह्या संस्थेद्वारे न्युयॉर्क येथुन प्रकाशित केले जातात . तसेच मायक्रोफिल्मद्वारे संशोधनांचे

निर्णय आणि निष्कर्ष जलद स्वरूपात प्रकाशित करण्याकरिता ई-नियतकालिके उपयुक्त ठरू लागली. विद्युत्ता प्रचुर संप्रेषणांमध्ये म्हत्वाची भूमिका घेतात. 'इलेक्ट्रॉनिक विक' हे ई-नियतकालिके प्रकाशित होऊ लागले.

२.७ अद्ययावत माहिती सेवा नियतकालिकेः (Current Awareness Service Journals)

२.७.१ Current Contents:

'करंट कंटेंट' नियतकालिके ही शास्त्रज्ञांना त्यांच्या विषयातील घडामोडी ह्या निदर्शनास आणून देण्याचे काम करतात. करंट कंटेंट नियतकालिके ही छापील स्वरूपात वितरीत करण्यात येतात. अशी नियतकालिके ISI Philadelphia, USA यांच्या विविध विभागामार्फत प्रकाशित केली जातात. उदाः Life Science, Physical and Chemical Sciences.

२.७.२ प्रलेखन यादयाः (Documentation List)

अशा प्रलेखन यादया ह्या विविध विद्यापीठ व संशोधन संस्थेद्वारे आपल्या संशोधकांना संशोधनातील प्रगती कळावी म्हणून प्रकाशित करण्यात येतात. जेव्हा एखाद्या ग्रंथालयात अशा प्रलेखन यादया येतात, तेव्हा त्या-त्या संस्थेतील विषय तज्ञांच्या नजरेस आणल्या जातात. प्रलेखन यादया ह्या मुळ प्रलेख ठरवण्यासाठी महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावतात. उदाः Documentation Fortnightly हे सचिव, लोकसभा, भारत सरकार नवी दिल्ली यांच्यामार्फत प्रकाशित होते.

२.७.३ निर्देशन नियतकालिकेः (Indexing Periodicals)

मुळ व नवीन माहिती देणारी नियतकालिके विविध विषयावर लेख प्रकाशित करत असतात. अशा प्रकाशित झालेल्या नियतकालिकांतील लेखांच्या नोंदी ह्या विशिष्ट निर्देशन पध्दतीनुसार करून वेगवेगळ्या नियतकालिकांत प्रसिध्द झालेल्या माहितीच्या नोंदी या नियतकालिकांतून एकत्रित यादीच्या स्वरूपात मिळतात. अशा विशिष्ट प्रकारच्या नोंदी केल्या जातात त्यांना निर्देशन नियतकालिके म्हणतात. अशा कार्याला निर्देशन कार्य असे म्हणतात. निर्देशन कार्यात संगणकांचा वापर मोठ्याप्रमाणात केला जातो.

उदा . १ . 'इंजिनियरिंग इंडेक्स' न्युयॉर्क .

२ . 'सोशल सायन्सेस अँड ह्युमॅनिटीज इंडेक्स' ही समाजशास्त्रातील लेखांची यादी १९६५ पासून H.W.Willson company प्रकाशित करते .^{१४} तसेच

३ . 'CORD Accession' National Institute of Rural Development, Hyderabad.

२ . ७ . ४ सार नियतकालिकेः (Abstract Periodicals)

सार नियतकालिके ही एखादया विषयातील 'कोअर नियतकालिके' व वेळेचे महत्व सतत पटवून देतात . प्राथमिक नियतकालिकांच्या पेक्षा ही थोडी वेगळी असतात . म्हणजेच लेखांच्या नोंदी करताना प्रत्येक नोंदीत ग्रंथसुचीय माहितीबरोबरच त्या लेखाचे सार ही दिलेले असते . त्यामुळे नियतकालिकाचे नाव, वर्ष, खंड, अंक क्रमांक, लेखक, लेखशिर्षक तसेच लेखकाचा हुद्दा इ . माहिती दिलेली असते . त्याचबरोबर लेखांचे संक्षिप्त विवरण किंवा आशय सार नियतकालिकांत दिलेला असतो . त्याचे वाचन करून मुळप्रलेख उपयुक्त आहे किंवा नाही हे संशोधकास कळते .^{१५}

उदा . Chemical Abstract by American Chemical Society,

Psychological Abstract by American Psychological Association.

ही सार नियतकालिकांची प्रसिध्द उदाहरणे आहेत .

१४ . सुतार, धनंजय भगवान . ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र . ए . वी . पब्लिकेशन, वाराणसी , २०११ , पृ . क्र . ७६ .

१५ . नरगुंदे, रेवती . , प्रलेखन आणि माहितीशास्त्र . युनिव्हर्सल प्रकाशन, पुणे, २००४, पृ . १८१९ .

२.७.४ आढावा नियतकालिकेः

सतत चालणारे संशोधन कोणत्या टप्प्यात आहे याबद्दलचा अहवाल प्रसिध्द होत असतात. अशा माहितीवरून प्रगतीचा आढावा घेणारी नियतकालिके प्रकाशित होतात त्यांना आढावा नियतकालिके असे म्हणतात. विशिष्ट विषयातील प्रगतीचा आढावा घेऊन संबंधीत विषयातील तज्ञाद्वारे आढावा घेऊन तो आढावा प्रकाशित केला जातो. प्रकाशित आढाव्यावरून साहित्याची छाननी करून परिक्षण आणि समालोचन थोडक्यात व सोप्या भाषेत प्रकाशित केले जातात. आढावा नियतकालिकांमुळे मुळ नियतकालिके पूर्णपणे वाचण्यासाठी आवश्यक वेळ व परिश्रम देव्ही वाचवता येतात. त्याऐवजी अशा प्रलेखांची ग्रंथसूची प्रगती आढावा नियतकालिकातून मिळतो.^{१६} उदाः

International review of plant physiology, Chemical review, Review of Geophysics, Science review, Review of modern physics, Annual review of Ecology and Systematics Mathematic review etc.

२.७.८ सार संग्रह किंवा लेखसंग्रह : (Digest periodicals)

डायजेस्ट नियतकालिकांनाच सारसंग्रह किंवा लेखसंग्रह असे म्हणतात. 'डायजेस्ट' या शब्दाचा अर्थ संक्षिप्त किंवा संक्षेप करणे म्हणजेच थोडक्यात शब्दात आशय मांडणे असा होतो. पूर्व प्रकाशित झालेल्या उदा. लेख, निबंध, किंवा प्रबंध इ. साहित्यातील माहितीचा संक्षेप करून त्याद्वारे जी सेवा वाचकांना किंवा संशोधकांना दिली जाते त्यास सारसंग्रह सेवा किंवा डायजेस्ट सेवा असे म्हणतात.^{१७}

सारसंग्रह सेवा अंतर्गत माहितीची पध्दतशीर विभागणी व मांडणी, माहितीचे वर्गीकरण व प्रक्रिया

१६. सुतार, धनंजय भगवान. ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र. ए. वी. पब्लिकेशन, वाराणसी, २०११, पृ. क्र. १९५.

१७. नरगुंदे, रेवती., प्रलेखन आणि माहितीशास्त्र. युनिव्हर्सल प्रकाशन, पुणे, २००४, पृ. ७५.

आणि माहितीचा महत्वपूर्ण भाग वाचकांना त्वरित वापरांकरिता संक्षेप स्वरूपात उपलब्ध करून देणे .इ .बाबींचा समावेश असतो .

२ . ९ भाषांतर नियतकालिकेः (Translation periodicals)

अनुवाद हा भाषेचा अडसर दुर करण्यासाठी असतो . ज्ञात नसलेली भाषा ज्ञात करण्यासाठी अनुवाद हा उपयुक्त असतो . याकरिता प्रलेखन विभागात प्रत्यक्ष अनुवादकाची किंवा त्याबाबत माहिती जमवावी लागते . त्यांकरिता शास्त्रज्ञांना भाषांतर नियतकालिके उपलब्ध करून द्यावी लागतात .^{१८} परदेशी भाषेतील नियतकालिकांतील लेख हे इंग्रजी भाषा व्यतिरीक्त इतर भाषेत असतात ते इंग्रजी भाषेत भाषांतरित केले जातात . सध्या जगात असंख्य भाषांतर नियतकालिके प्रकाशित होतात . भारतात National Chemical Laboratory (NCL-Pune) द्वारे रशियातील ८ नियतकालिके ही इंग्रजी भाषेत भाषांतरित करून घेतले जातात .

उदा . Acta Scientiarum Mathematicarum published by Institutetum Bolyaianum Universities. Sezgediensis Soviet Mathematics Doklady; Soviet Physics JETP, published by American Institute of Physics.

नियतकालिकांचा संशोधनातील आवका पाहता जवळपास २०० वर्षांपासून नियतकालिके ही शास्त्रज्ञ व विद्वानांना संशोधन पूर्ण करण्यास व त्यांच्यातील औपचारिक संप्रेषणाचे महत्वपूर्ण कार्य करणारे माहिती साधन आहे . नियतकालिक ही इतर मुद्रीत साहित्यापेक्षा जलद गतीने संप्रेषणाचे कार्य पार पडतात . संप्रेषण हेच संप्रेषणाला प्रेरणा देते . नियतकालिकांमुळे सर्व विषयांचा सारख्याच प्रमाणात विकास हा साध्य झालेला आहे .^{१९} सर्व क्षेत्रातील व्यापकतेमुळे माहिती ही वेगळ्या स्वरूपात प्राप्त करून व उद्देश समान राखून प्रगती साधली आहे . औपचारिक प्रलेखन

१८ . सुतार, धनंजय भगवान . ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र . ए . वी . पब्लिकेशन, वाराणसी , २०११ , पृ . क . ५० .

१९ . नरगुंदे, रेवती . , प्रलेखन आणि माहितीशास्त्र . युनिव्हर्सल प्रकाशन, पुणे, २००४, पृ . ६-७ .

मार्गातील संप्रेषणाची प्रगती कांही प्रमाणात व्हावयाची आहे .माहिती संप्रेषणातील प्रगती ही ग्रंथालय व माहिती शास्त्रासी संबंधीत आहे .वरिल सर्व स्पष्टीकरणावरून माहितीशास्त्रातील नियतकालिकांचे स्थान स्पष्ट होते .वैज्ञानिक व तांत्रिक क्षेत्रातील संशोधनाने लागलेल्या शोधामुळे संशोधन हे सर्वप्रथम नियतकालिकातुन प्रकाशित होत असतात ^{३०} म्हणजेच नव्याने प्रकाशित होणा-या माहिती बाबतची माहिती ही सुध्दा नियतकालिकातुनच प्रकाशित होते .अर्थात प्राथमिक नियतकालिके, द्वितीयक नियतकालिके आणि तृतीयक नियतकालिके ही सर्व मुळ माहितीकडे किंवा प्रलेग्नाकडेच निर्देश करतात .

१९ . नरगुंदे, रेवती ., प्रलेखन आणि माहितीशास्त्र .युनिव्हर्सल प्रकाशन,पुणे,२००४,पृ .६-७ .

संदर्भसूचीः

१. कोण्णूर एम.बी,कोण्णूर सुजाता आणि माणगांवकर ऊषःप्रभा, ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र कोश, डायमंड प्रकाशन पुणे,प्रथम आवृत्ती,२००८,२४५ .
२. कोण्णूर एम.बी,कोण्णूर सुजाता आणि माणगांवकर ऊषःप्रभा, ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र कोश, डायमंड प्रकाशन पुणे,प्रथम आवृत्ती,२००८,२४५ .
3. <http://en.wikipedia.org/wiki/Periodical> publication date: 28/7/2011.
4. Harrod L.M., The Librarians Glossary, Ed. 4th, 1977, P.746.
5. Osborn, A. D., Serial Publications: Their place in Libraries, Ed. 2nd, 1973, P.10.
6. Davidson, D., The Periodicals collection, Ed.2nd, 1978, P.344.
7. Encyclopedia of Librarianship, Ed.by.Landau, T.Ed.3rd, 1968, P. 344.
8. Hutchins, M., Introduction to Reference work, 1957, P.214.
9. Osborn A.I., Op.cit. , P.43.
10. Harrods, L.M., Op. cit., P.740.
- 11.Gross, D.J.De, and Gross, E.M., College Libraries and Chemical Education Science. V- , P.339-389.
- १२.सुतार, धनंजय भगवान.ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र.ए.बी.पब्लिकेशन,वाराणसी ,२०११ ,पृ.क्र.७६ .
- १३ नरगुंदे, रेवती ., प्रलेखन आणि माहितीशास्त्र.युनिव्हर्सल प्रकाशन,पुणे,२००४,पृ.१८-१९ .
- १४ नरगुंदे, रेवती ., प्रलेखन आणि माहितीशास्त्र.युनिव्हर्सल प्रकाशन,पुणे,२००४,पृ.१९ .

- १५ नरगुंदे, रेवती ., प्रलेखन आणि माहितीशास्त्र .युनिव्हर्सल प्रकाशन,पुणे,२००४,पृ . २७-
२८ .
- १६ . सुतार, धनंजय भगवान .ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र .ए .बी .पब्लीकेशन,वाराणसी
,२०११ ,पृ .क .१९५ .
- १७ नरगुंदे, रेवती ., प्रलेखन आणि माहितीशास्त्र .युनिव्हर्सल प्रकाशन,पुणे,२००४,पृ . ७५ .
- १८ सुतार, धनंजय भगवान .ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र .ए .बी .पब्लीकेशन,वाराणसी
,२०११ ,पृ .क .५० .
- १९ नरगुंदे, रेवती ., प्रलेखन आणि माहितीशास्त्र .युनिव्हर्सल प्रकाशन,पुणे,२००४,पृ . ६-७ .

प्रकरण तिसरे .

व्यवस्थापनशास्त्र विषयातील नियतकालिकांची यादी .

३ .१ प्रस्तावनाः

संशोधकाने प्रस्तुत संशोधनात 'व्यवस्थापनशास्त्र विषयातील नियतकालिकांचा अभ्यास' हा विषय निवडलेला आहे .परिणामतः व्यवस्थापनशास्त्र विषयातील प्रकाशित होणा-या नियतकालिकांविषयाची माहिती मिळणा-या माहिती साधनांचा शोध घेतला गेला आहे .नियतकालिकांविषयी माहिती देणारी माहिती साधने म्हणून खालील माहिती साधनेही महत्वपूर्ण ठरतात .ग्रंथपालाने आपल्या ग्रंथालयासाठी नियतकालिकांची निवड करताना व वार्षिक वर्गणी करण्यापुर्वी खालील मान्यता प्राप्त माहिती साधनांद्वारेच नियतकालिकांची निवड केली जाते . ही साधने खालील प्रमाणे आहेत .

३ .२ नियतकालिकांची निवड साधनेः

1. Ulrich's periodicals Directory.
2. Dictionary of periodicals published in India.
3. National Union Catalogue of Scientific Serials of India. (NUCSSSI)
4. Review Journals

३ . ३ Ulrich's Periodicals Directory:

ऊलरिच पिरेडिकलस् डिरेक्टरी हा असा नियतकालिक नोंद कोश आहे कि, ग्रंथालयांना आवश्यक असणारी प्रसिध्द व शैक्षणिक नियतकालिके, मासिके आणि वृत्तपत्रे जी नियमित प्रकाशित होणा-या प्रकाशन साधनांविषयी ग्रंथसूचिय माहिती पुरवणारा आंतरराष्ट्रीय नोंद कोश आहे.^१ ऊलरिच पिरेडिकलस् डिरेक्टरीची प्रथम आवृती ही १९३२ साली 'कारोलेयन ऊलरिच' यांच्या मार्गदर्शनाखाली न्यूयॉर्क सार्वजनिक ग्रंथालय यांच्याद्वारे 'Periodicals Directory: A Classified Guide to a selected list of current periodicals Foreign and Domestic' या नावाने प्रकाशित झाली. आज ऊलरिच पिरेडिकलस् डिरेक्टरीची ४६ वी आवृती २००८ साली चार खंडात प्रकाशित झाली असुन त्यामध्ये ९०६ शिर्षकांखाली वर्गीकरण केलेल्या सुमारे २,०१,३३० नियमित आणि अनियमित स्वरूपात प्रकाशित होणा-या सिरिअल्सची माहिती उपलब्ध आहे. नवीन आवृतीत नवीन सुरूवात झालेल्या व बंद झालेल्या सर्व प्रकाशनांची माहिती मिळते. आजकाल ऊलरिच पिरेडिकलस् डिरेक्टरी ही ऑनलाईन उपलब्ध झालेली आहे, ती 'उलरिच वेब' नावाने ओळखली जाते. ऑनलाईन वेब वर जवळपास ३०,००००० अद्ययावत नियतकालिके, ५००० पेक्षा अधिक दैनिके आणि साप्ताहिकांची माहिती मिळते.

ऊलरिच पिरेडिकलस् डिरेक्टरीत खालील प्रमाणे नियतकालिकांविषयी माहिती प्रकाशकाने दिलेली असते.

१. International Standard Serial Number (ISSN)
२. सध्याचे शिर्षक व पुर्वीचे शिर्षक, अर्थात बदलले असेल तर.
३. प्रकाशनांची चालु तारिख, प्रकाशक आणि प्रकाशन स्थळ.
४. विषयांची माहिती, विषय शिर्षके डी . डी . सी . विशेष वैशिष्ट्ये, निर्देशन-लेखक, शिर्षक इ .

1. http://en.wikipedia.org/wiki/Ulrich%27s_Periodicals_dictionary Retrive 28/7/2011.

५ .कोठे ऑनलाईन प्रकाशन ऊपलब्ध आहे किंवा मुक्त आहे की मुल्यवर्धित .

६ .एखादे नियतकालिक हे नवीन व्यावसायिक नियतकालिकांत सामाविष्ट केले असेल तर त्या नवीन नियतकालिकांचे नाव व संपादक मंडळाबद्दलची सर्व माहिती दिलेली असते .२००६ पासून आर .आर .बावकर हे ‘ऊलरिच पिरेडीकलस् डिरेक्टरी’ प्रकाशित करतात .कोणत्याही ग्रंथालयांचा नियतकालिक विभाग हा समृद्ध करण्यासाठी आवश्यक आणि उपयुक्त संदर्भ ग्रंथ ठरला आहे .

३.४ National Union Catalogue Scientific Serials in India (NUCSSI)

भारत देशाचे राष्ट्रीय विज्ञान व तंत्रज्ञान माहिती केंद्र नवी दिल्ली (INSDOC / NISCAIR) यांच्यामार्फत १९६५ रोजी ‘राष्ट्रीय संयुक्त तालिका’ प्रकल्प म्हणून हाती घेण्यात आला .^२ देशातील विज्ञान विषयांतील ग्रंथालये व राज्यस्तरावरील संयुक्त तालिका यांचे एकत्रिकरण करून राष्ट्रीय तालिका तयार करण्यात आली .‘नुक्कसी’ हे विज्ञान विषयातील वैविध्यपूर्ण नियतकालिकांची संयुक्त तालिका आहे .यामध्ये जवळपास २६०,००० नियतकालिकांची ग्रंथसूचिय माहिती दिलेली आहे .तर जवळपास ४४५०० नियतकालिकांच्या शिर्षकांची नोंद आहे . भारत देशातील ५४० महाविद्यालये , विद्यापीठे, शासकीय संशोधन संस्था आणि औद्योगिक क्षेत्रातील संशोधन विकास संस्था तसेच भारतीय विज्ञान संस्था बेंगलोर, भारतीय व्यवस्थापन संस्था अहमदाबाद,बेंगलोर,कोलकता,इंदोर लखनौ आणि कोझीकोड इ .संस्थेतील नियतकालिकांची संयुक्त तालिका आहे .नुक्कसीमध्ये सत्तरच्या दशकापासुन ते आजपर्यच्या जवळपास ९९ देशातील नियतकालिकांची संयुक्त तालिका करण्यात आली आहे .विज्ञान व तंत्रज्ञान विषयातील सर्व नियतकालिकांचे विषयानुसार डि .डि .सी .वर्गीकरण पध्दतीप्रमाणे वर्गीकरण केलेले आहे .^३ प्रकाशनांच्या वाढत्या किंमती आणि ग्रंथालयांचे कमीत कमी आर्थिक भांडवल

2 Rekha Mital; The National Union Catalogue of Scientific Serials in India (NUCSSI) on web. National Institute of Science Communication and Information Resources (NISCAIR) 24th Dec 2010, p.53. Retrieve 12th June 2012.

3. <http://nucssi.niscair.res.in/about.aspx>

या दोन्हींचा ताळमेळ साधण्यासाठी नियतकालिकांची ग्रंथसुचीय माहिती उपलब्ध करून सांधनाचे सामुहिक वाटप करण्याच्या दृष्टीने नुक्कसी ही तालिका उपयोगी ठरू लागली .एखादया संशोधक किंवा अभ्यासकाला हवे असलेले लेख हे कोणत्या नियतकालिकांत प्रकाशित झाले व ते नियत कालिक हे कोणत्या ग्रंथालय अथवा संस्थेत मिळेल याची सर्व माहिती नुक्कसीद्वारे मिळते .आजकाल इंटरनेटच्या सुविधेमुळे आपल्या संगणकाद्वारे नुक्कसीच्या संकेतस्थळावर एका क्लिकच्या साहय्याने ऑन लाइन तेही मोफत उपलब्ध होते .नुक्कसी हे ऑनलाइन निस्केअर वेबपोर्टल साइट आहे .

३.४.१ नुक्कसीची वैशिष्ट्येः

१.नुक्कसीद्वारे उपलब्ध नियतकालिकां संदर्भातील शिर्षक हे कोणत्या ग्रंथालयात आहे त्यांचा पत्ता, ईमेल इ .माहिती उपयोजकांना पुरविली जाते .^४

२ .डेटाबेस हा नियमितपणे अद्ययावत केला जातो .सहभागी सभासदांना विनामुल्य सेवा देतात .

३ .युजर फ्रेंडली इंटरफेस आणि तात्काळ शोधतंत्राचा वापर करून विशिष्ट नियतकालिक नेमके काढे आहे शोधता येते .

त्याचबरोबर प्रकाशकांचे कॅटलॉग , प्रकाशकांच्या वेबसाइट व रिव्ह्यूव्ह जर्नलस् या साधनांमधुन नियतकालिकाविषयी माहिती ग्रंथालय व माहिती केंद्राना उपलब्ध होते व ग्रंथपाल हे आपल्या उपयोजकांसाठी उपयुक्त नियतकालिकांची निवड करत असतात .उदा . भारतात सिरियल पब्लिकेशन, नवी दिल्ली व इनफॉरमेटिक्स इंडिया लिमिटेड यांच्याद्वारे नियतकालिकांविषयी ग्रंथालयांना प्रकाशक, वारंवारिता आणि किंमत याविषयी व्यवस्थित माहिती पुरविली जाते .

प्रस्तुत संशोधनात संशोधकाने ‘व्यवस्थापनशास्त्र विषयातील नियतकालिकांचा अभ्यास’ हा विषय निवडलेला आहे .नियतकालिकांची यादी ही ऊलरिच पिरेडीकल डिरेक्टरी मधुन निवडलेली आहे .व्यवस्थापनशास्त्रातील नियतकालिकांची यादी ही खालीलप्रमाणे आहे .

४ . http://en.wikipedia.org/wiki/Union_catalog

LIST OF PERIODICALS IN MANAGEMENT SCIENCE

Sr. No.	Title
1	Asia Pacific Journal of Human Resources
2	Decision
3	Dynamics of public administrations
4	Entrepreneur (Indian)
5	HRM Review
6	Human Capital
7	Human Resource Development Review
8	Indian Factories and labor reports
9	Indian journal for Human development
10	Indian Journal of Industrial Relations
11	Indian Journal of Psychiatry
12	Indian Journal of Public Administration
13	Industrial and Labour Relation review
14	International Journal of Human development & Information systems
15	International journal of educational administration
16	International journal of HRD and management review
17	International Labour Review
18	IUP Journal of Organizational Behaviour
19	Journal of Entrepreneurship
20	Journal of Entrepreneurship development
21	Journal of Human Development
22	Journal of human values
23	Journal of Indian management & strategy
24	Journal of Organization Behaviour Management
25	Journal of Public Policy and Marketing
26	Leadership Excellence (Indian)
27	Management and Labour Studies
28	Management in Government
29	People and Management
30	People & Strategy (Human Resource Planning)
४४	

Sr. No.	Title
31	SEDME Journal
32	The human factor
33	The Sunday Indian
34	Training & development
35	Corporate India
36	Economic & political weekly
37	Finance India
38	Financial Management
39	Financial Mgmt and Analysis
40	Foreign Trade Review
41	Fortune Formerly For Tune international
42	Global review of business and economics research
43	India Quarterly
44	Indian journal of Finance
45	Journal of Finance
46	Journal of Risk And Insurance
47	Management Accountant (Indian)
48	Management Today
49	Risk Management and Insurance Review
50	Strategic Finance Magazine For Formerly: Monthly
51	Taxation
52	Vinimaya
53	CIS Communication
54	computer Design
55	Data Quest
56	Digit
57	E-Learning Age
58	Electronic Information and Planning
59	I-Managers journal of educational Technology
60	International journal of computer science and software technology
61	International journal of computer science& Management system
४५	

Sr. No.	Title
62	International journal of Image and Graphic
63	International journal of information technology & Knowledge mgmt
64	International journal of information technology & Management Research.
65	International journal of Network and Application
66	International journal of scientific computing
67	International of management research & technology
68	Journal of global communication
69	Journal of Information Technology
70	Journal of Knowledge Management
71	Journal of Science and Technology
72	Journal of Soft skills
73	Journal of system software
74	Journal of systems management
75	Knowledge management and E-Learning: an international journal
76	Linux for You
77	PC Quest
78	SERLS: Journal of Information Management
79	SQL Server Magazine
80	The journal of banking
81	Voice and Data
82	Case folio
83	Current contents in Management : Marketing
84	Effective Executive
85	Indian journal of Marketing
86	International Journal of Market Research
87	International journal of Marketing and Finance
88	International journal of marketing and HRD
89	International Journal of Marketing and Trade policy
90	Journal of Advertising Research
91	Journal of Brand Management
92	Journal of Business strategy
४६	

Sr. No.	Title
93	Journal of digital marketing
94	Journal of Management Outlook
95	Journal of marketing & Communication
96	Journal of Marketing Education
97	IUP Journal of Marketing Management
98	Journal of Marketing Management
99	Margin
100	Marketing & Management News
101	Marketing Management
102	Marketing Research
103	MIT Sloan Management Review Formerly
104	Sales & Marketing Management
105	Sam Advanced Management Journal
106	Indian Infrastructure
107	Indian journal of transport management
108	Indian Sugar
109	Inside outside
110	International Journal of Logistics & Supply chain mgmt
111	International journal of management prudence
112	International journal of management research & Technology
113	International Journal of Technology modeling & Mgmt
114	Journal of Business Logistics
115	Journal of Operations Management
116	Journal of Production Research & Management
117	Journal of Supply chain Management
118	Packaging India
119	Production and Inventory management journal (PIM)
120	Productivity Journal
121	Project Management Journal
122	Project Management Today
123	Purchase
४७	

Sr. No.	Title
124	Quality Management Journal
125	Six Sigma
126	Smart logistics
127	Udyog Pragati
128	Yojana (English)
129	Anvesak
130	Advance in Management
131	Asia Pacific Journal of Management
132	Asian Journal Management Cases
133	Australian Journal of Management
134	Business India
135	Business Today
136	Business world
137	California Management Review
138	Comparative Studies of South Asia, Africa& the Middle east....
139	Competition and change
140	Dalal Street
141	Electronics for you
142	Frontline
143	IIMS: Journal of Management science
144	Indian Management
145	Journal of Asian business management
146	Journal of Bank Management
147	Journal of Business management
148	Journal of Management
149	Journal of Management Research
150	JRDF: Journal of Rural Development
151	LBS Journal of Management & research
152	Prajanan:Journal of Social and Management Sciences
153	SCMS Journal of Indian management
154	Sidhant: Journal of decision making
४८	

Sr. No.	Title
155	South Asian Journal of Management
156	Vikalp
157	World of Business
158	Indian Economics Review
159	Indian Journal of Economics
160	International Journal of Economics
161	Int. journal of rural management
162	Journal of Agriculture Economics
163	Journal of Global economy
164	Journal of Managerial Economics
165	Journal of social and economic development
166	Monthly Commentary on Indian Economic Conditions
167	Review of applied economics
168	Seminar: The monthly Symposium (India)
169	The Economist
170	Business and Management
171	Business and society
172	Business Economics
173	Business History Review
174	Family Business Review
175	Global business review
176	Harvard Business Review
177	IIMB Management Review
178	Indian journal of International Business
179	International Journal of Business Intelligence & Mgmt
180	International Journal of Business policy & Economics
181	International Journal of Business statistics & Finance
182	International Journal of Applied business & Economics research
183	International journal of marketing issues& trade policy
184	Journal of Business Strategy
185	Journal of business management
४९	

Sr. No.	Title
186	Journal of corporate Governance
187	Journal of International Business studies
188	Journal of international business & finance
189	Journal of Small Business Management
190	Journal of International Business and Finance
191	Strategy + Business

संदर्भसुचीः

1. <http://www.iimahd.ernet.in/library/>
2. <http://www.iimb.ernet.in/library>
3. <http://www.iimidr.ac.in/iimi/pages/institute/iimi-library.php>
4. <http://library.iimcal.ac.in:8080/webopac/html/journal>
5. <http://www.iimk.ac.in/libportal/index.htm>
6. http://www.iiml.ac.in/library_library_collections.html
7. Many Publishing (www.many.co.uk)
8. www.indian journals.com, New Delhi.
9. Global Research Publications, Delhi.
10. Serials Publications, New Delhi. (www.serialspublications.com)
11. http://en.wikipedia.org/wiki/Union_catalog
12. http://en.wikipedia.org/wiki/Ulrich%27s_Periodicals_dictionary: 28/7/2011.
13. Rekha Mital; The National Union Catalogue of Scientific Serials in India (NUCSSI) on web. National Institute of Science Communication and Information Resources (NISCAIR) 24th Dec 2010, P.53. Retrieve 12th June 2012.
14. <http://nucssi.niscair.res.in/about.aspx>
15. http://en.wikipedia.org/wiki/Union_catalog

प्रकरण चौथे
माहिती संकलन, विश्लेषण आणि निर्वचन .

४.१ प्रस्तावनाः

प्रस्तुत संशोधनात संशोधकाने 'व्यवस्थापनशास्त्र विषयांतील नियतकालिकांचा अभ्यास' हा विषय निवडलेला आहे. संशोधनात 'मास्टर ऑफ बिजनेस अॅडमिनिस्ट्रेशन' हा अभ्यास क्रम चालवणारी ए.आय.सी.टी.ई.नवी दिल्ली मान्यता प्राप्त, पुणे शहरातील आणि पुणे विद्यापीठासी संलग्न असलेल्या एम.बी.ए.महाविद्यालयांची सन २००९.२०१० करिता निवड केली आहे. २००९.२०१० पर्यंत पुणे शहरात व्यवस्थापनशास्त्र महाविद्यालयांची संख्या एकूण ५३ होती. संशोधकाने लॉटरी पद्धतीने नमुना निवड करून पुणे विद्यापीठासी संलग्न, पुणे शहरातील दहा व्यवस्थापनशास्त्र महाविद्यालयांची नमुना म्हणून निवड करून त्यांच्यामार्फत प्रश्नावलीं तंत्राच्या साहय्याने माहिती संकलित केलेली आहे. नमुना निवडीद्वारे प्राप्त झालेली दहा महाविद्यालये अनुक्रमे खालील प्रमाणे आहेत .

४.२ महाविद्यालयांची यादीः

कं.	महाविद्यालयाचे नाव	स्थापणा	प्रवेश क्षमता
१	नेविली वाडिया इन्स्टीटयुट ऑफ मॅनेजमेंट स्टीडज अॅण्ड रिसर्च पुणे .	१९९१	१८०
२	महात्मा फुले इन्स्टीटयुट मॅनेजमेंट अॅण्ड कंप्युटर स्टीडज,मांजरी,पुणे .	१९९४	१८०
३	हिराबेन नानावटी इन्स्टीटयुट ऑफ मॅनेजमेंट अॅण्ड रिसर्च फॉर बुमेन,कर्वेनगर पुणे .	१९९७	१८०
४	सिंहगड इन्स्टीटयुट ऑफ मॅनेजमेंट, वडगाव बु .पुणे .	१९९८	४२०
५	विश्वकर्मा इन्स्टीटयुट मॅनेजमेंट, कोंढवा, पुणे .	२००१	१८०
६	सिंहगड इन्स्टीटयुट ऑफ बिजनेस अॅडमिनिस्ट्रेशन अॅड रिसर्च कोंढवा, पुणे .	२००४	२४०
७	सिंहगड बिजनेस स्कुल,एंरडवणे,पुणे .	२००७	२४०
८	मगरपट्टा इन्स्टीटयुट ऑफ मॅनेजमेंट, मगरपट्टासिटी,पुणे .	२००८	१२०
९	मराठवाडा मित्रमंडळाचे, इन्स्टीटयुट ऑफ मॅनेजमेंट,कर्वेनगर पुणे .	२००८	१२०
१०	सिंहगड मॅनेजमेंट स्कुल,पुणे .	२००८	१८०

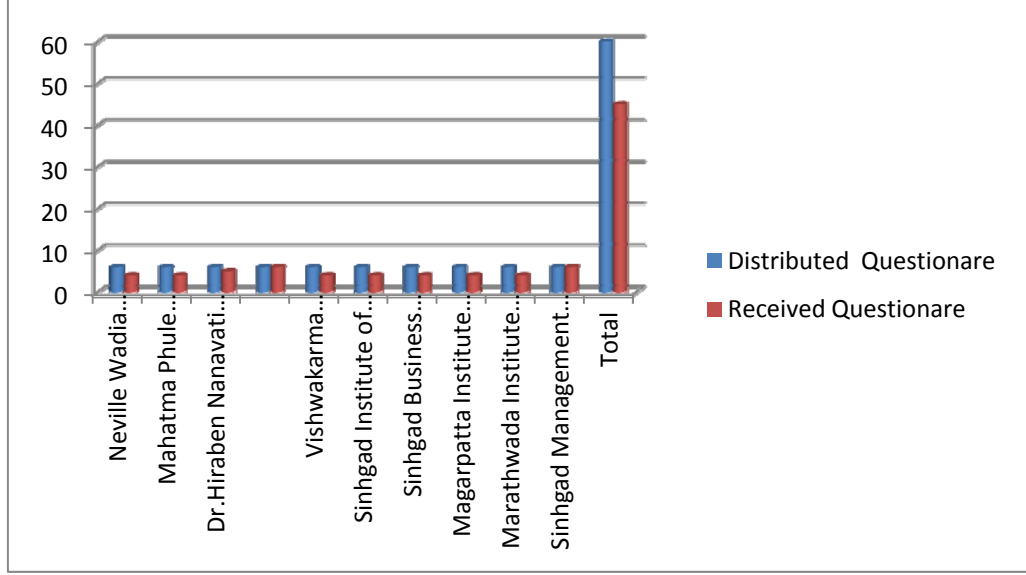
सारणी क.१.

व्यवस्थापनशास्त्रातील नियतकालिकांचा अभ्यास अभ्यास करण्यासाठी एकूण ६० प्रश्नावली वितरित करण्यात आल्या.प्रत्येक महाविद्यालयांत अनुक्रमे ६ प्रश्नावली देण्यात आल्या.यामध्ये व्यवस्थापनशास्त्र महाविद्यालयातील प्राध्यापक, विद्यार्थी, एम.बी.ए.प्रथम वर्ष व एम.बी.ए.द्वितीयवर्ष इ.समावेश केला आहे.एकूण वितरीत ६० प्रश्नावलीपैकी ४५ प्रश्नावली भरून प्राप्त झाल्या म्हणजेच एकूण ७५.००% इतका उत्तम प्रतिसाद लाभला.

४.३ वितरीत प्रश्नावलीः

क्रं.	महाविद्यालयाचे नाव	वितरीत प्रश्नावली	प्राप्त प्रश्नावली
१	नेविली वाडिया इन्स्टीटयुट ऑफ मॅनेजमेंट स्टीडज अँड रिसर्च पुणे .	६	४
२	महात्मा फुले इन्स्टीटयुट मॅनेजमेंट अँड कंप्युटर स्टीडज,मांजरी,पुणे .	६	४
३	हिराबेन नानावटी इन्स्टीटयुट ऑफ मॅनेजमेंट अँड रिसर्च फॉर वुमेन,कर्वेनगर पुणे .	६	५
४	सिंहगड इन्स्टीटयुट ऑफ मॅनेजमेंट, वडगाव बु.पुणे .	६	६
५	विश्वकर्मा इन्स्टीटयुट मॅनेजमेंट, कोंढवा, पुणे .	६	४
६	सिंहगड इन्स्टीटयुट ऑफ बिजनेस अँडमिनिस्ट्रेशन अँड रिसर्च कोंढवा, पुणे .	६	४
७	सिंहगड विजनेस स्कुल,एंरंडवणे,पुणे .	६	४
८	मगरपट्टा इन्स्टीटयुट ऑफ मॅनेजमेंट, मगरपट्टासिटी,पुणे .	६	४
९	मराठवाडा मित्रमंडळाचे, इन्स्टीटयुट ऑफ मॅनेजमेंट,कर्वेनगर पुणे .	६	४
१०	सिंहगड मॅनेजमेंट स्कुल, पुणे .	६	६
	एकूण	६०	४५
	टक्केवारी		७५.००%

सारणी क्र.२.

स्तंभलेख क.१.

अ. प्र.१. सर्वसाधारण प्रश्नः

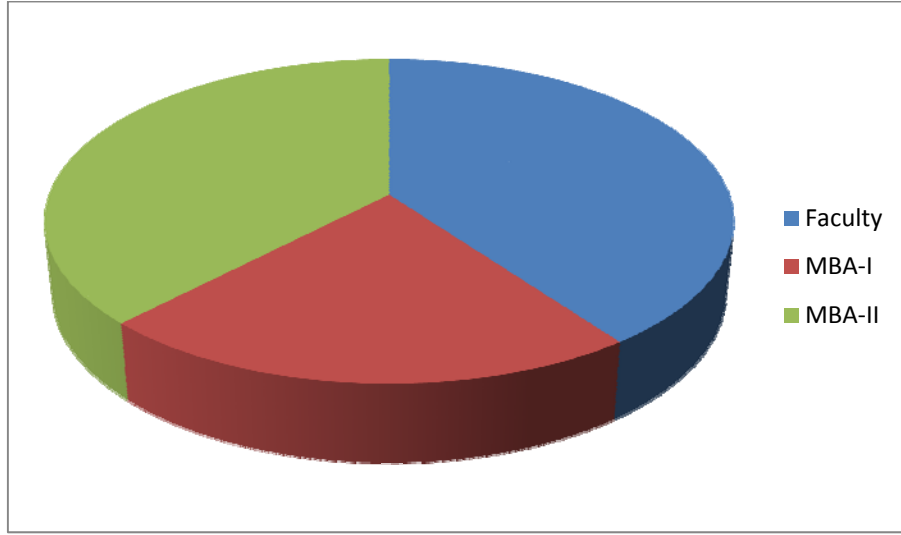
उपयोजकांचा प्रकारानुसार :

१. प्राध्यापक .
२. एम .बी .ए .प्रथमवर्ष विद्यार्थी .
३. एम .बी .ए .द्वितीयवर्ष विद्यार्थी .

उपभोक्त्यांनुसार प्रश्नावलीस खालीलप्रमाणे प्रतिसाद लाभला आहे .

क्र .	गट	प्रतिसाद
१	प्राध्यापक	१८
२	एम .बी .ए .प्रथम वर्ष .	१०
३	एम .बी .ए .द्वितीय वर्ष .	१७
	एकुण	४५

सारणी .क .३

वर्तुळाकृती क्र .१ .

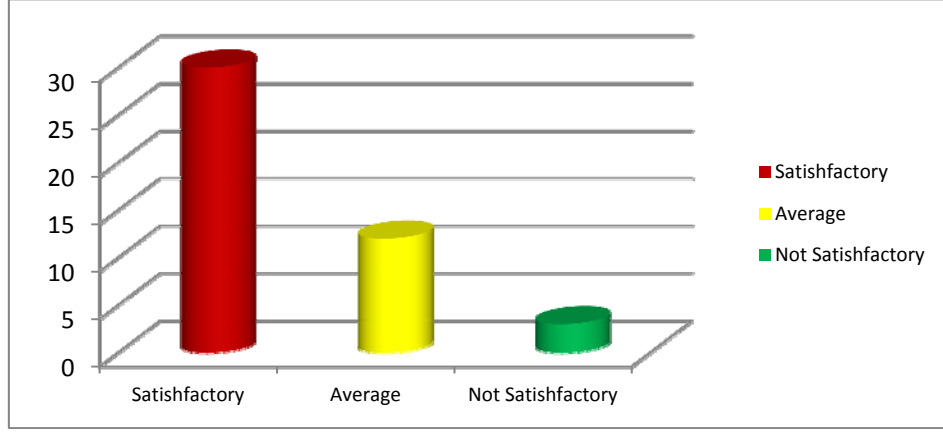
वरिल सारणी आणि वर्तुळाकृतीचा अभ्यास करता लक्षात येते कि, एकुण प्रतिसादाच्या १८ प्राध्यापकांनी म्हणजे ४० .००% प्रतिसाद दिलेला आहे . एम .बी .ए .प्रथम वर्ष च्या १० विद्यार्थ्यांनी म्हणजे २२ .२२% प्रतिसाद दिलेला आहे .तर एम .बी .ए .द्वितीय वर्ष च्या १७ विद्यार्थ्यांनी म्हणजे ३७ .७७% प्रतिसाद दिलेला आहे .अर्थातच एकुण ७५ .००% इतका उत्तम प्रतिसाद लाभलेला आहे .

ब साहित्यसंग्रहः

प्र.२. तुम्हाला व्यवस्थापनशास्त्र विषयांतील नियतकालिके कशा प्रकारे मिळतात ?

क .	समाधानकारक	ठिक	असमाधानकारक	एकुण	टक्केवारी
१	३०	१२	३	४५	६६.६६%

सारणी क.४ .

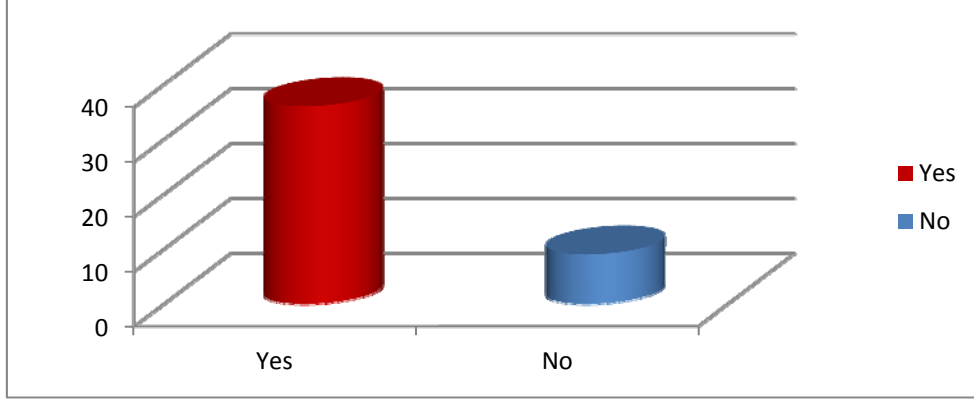
स्तंभलेख क.२

वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि,६६.६६% उपयोजक ग्रंथालयांमार्फत पुरवल्या जाणा-या नियतकालिकांविषयी समाधानी असल्याचे लक्षात येते.तर २६.६६% उपयोजक ग्रंथालयांमार्फत पुरवल्या जाणा-या नियतकालिक सेवेबद्दल ठिक आहे असे म्हणतात.तर ३ उपयोजक हे ग्रंथालयांमार्फत पुरवल्या जाणा-या नियतकालिकांविषयी असमाधानी असल्याचे समजते.म्हणजेच असमाधानी उपयोजकांचे प्रमाण हे समाधानी उपयोजकांच्या तुलनेत ६.६६% म्हणजेच नगण्य आहे.वरिल सर्व आकडेवारी पाहता व्यवस्थापनशास्त्र महाविद्यालयांची ग्रंथालये ही नियतकालिकांना चांगले म्हत्व देतात.त्यामुळे समाधानी उपयोजकांचे प्रमाण हे चांगले आहे.यावरून नियतकालिकांचा वापर होतो असल्याचे लक्षात येते.

प्र.३. तुमच्या व्यवस्थापनशास्त्रातील विषयांची गरज ही ग्रंथालयांनी निवडलेल्या नियतकालिकांतुन समाधानकरक व पुरेशा प्रमाणात पूर्ण होते असे तुम्हांला वाटते काय ?

क्र.	होय	नाही	एकुण	टक्केवारी
१	३६	९	४५	८०.००%

सारणी क्र.५

स्तंभलेख क्र.३

वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, ८०.००% उपयोजक हे ग्रंथालयामार्फत व्यवस्थापनशास्त्र विषयांतील निवड केलेल्या नियतकालिकांद्वारे आपल्या अभ्यासक्रमातील समाविष्ट विषयांच्या अभ्यासाच्या गरजा पुर्ण करण्यासाठी समाधानी असल्याचे आढळुन येते.समाधानी उपयोजकांचे प्रमाण हे उत्तम प्रकारचे आहे.तर केवळ २०.००% उपयोजक हे असमाधानी असल्याचे सांगतात.म्हणजे असमाधानी उपयोजक थोड्याप्रमाणात आहेत.परंतु येथे एक गोष्ट प्रकर्षाने जाणवली कि, या उपयोजकांना ग्रंथालयात कोणकोणती नियतकालिके येतात याबद्दल माहिती नसल्याचे जाणवले.परिणामी नियतकालिके उपलब्ध असुन सुध्दा विद्यार्थ्यांना माहिती अभावामुळे ते नियतकालिकांबद्दल उदासिन असल्याचे लक्षात येते.ग्रंथालयांनी दर वर्षाला अभ्यासक्रम वर्ष सुरू होताना 'ग्रंथालय परिचय' ह्या कार्यक्रमाचे आयोजन करावे तसेच आपल्या सूचना फलकांवर ग्रंथालयात येत असलेल्या नियतकालिकांची यादी ही स्पष्टपणे अगदी ठळक अक्षरात प्रिंट करून लावावी.सूचना फलक हा ग्रंथालयाच्या

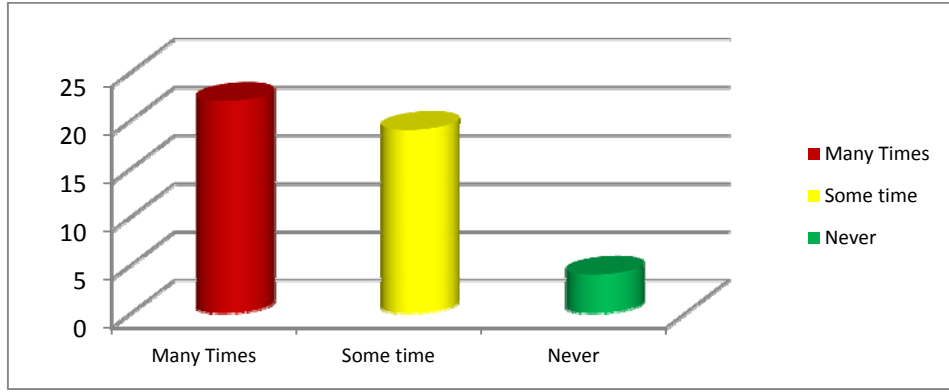
प्रवेशद्वाराजवळ किंवा उपयोजक हे सहजासहाजी पाहू शकतील अशा ठिकाणी लावावा .ग्रंथालयांनी आपल्याकडे असलेल्या माहितीसाधनांची अर्थात साहित्यसंग्रहाची उपयोजकांना माहिती ही दिलीच पाहिजे .

क. PATTERN OF USE:

प्र.४ . तुम्ही नियतकालिक विभागातील नियतकालिके केंव्हा वापरता ?

क .	नियमित	कांही वेळा	कधीच नाही	एकुण	टक्केवारी
१	२२	१९	४	४५	४८.८८%

सारणी क .६ .

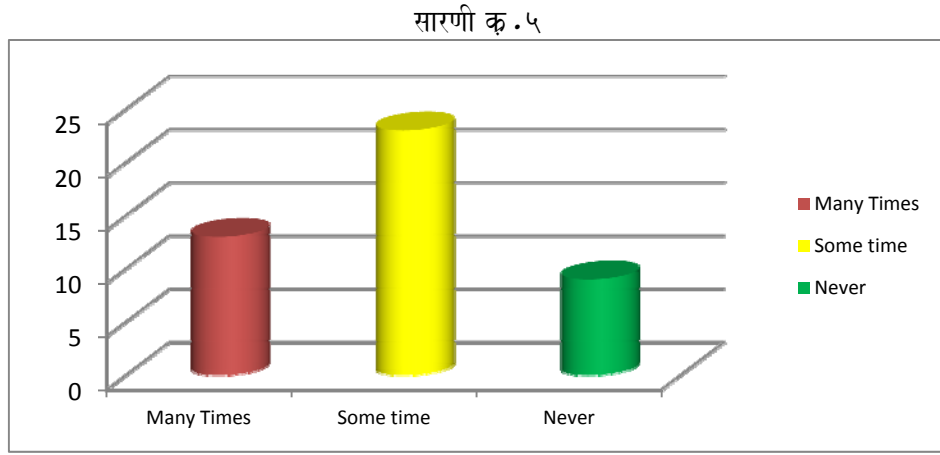
स्तंभलेख क .४

वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, ४८.८८% उपयोजक हे नियमितपणे व्यवस्थापनशास्त्रातील नियतकालिकांचा वापर ते आपल्या अभ्यासक्रमांच्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी करतात . तर ५३.३३% उपयोजक हे व्यवस्थापनशास्त्रातील नियतकालिकांचा वापर कांही वेळा करतात म्हणजेच १९ उपयोजक हे नियतकालिकांचा वापर हा अल्प प्रमाणात करतात .तसेच ८.८८% उपयोजक हे नियतकालिकांचा वापर पूर्णपणे करतच नाहीत .म्हणजेच सरासरी २२ उपयोजकच फक्त नियतकालिकांचा नियमितपणे उपयोग करतात .तर १९ उपयोजक हे ग्रंथालयातील नियतकालिकांचा वापर हा अगदी नगण्य स्वरूपाचा म्हणजे एखाद्यावेळेस करतात .तर ४ जन तर करतच नाहीत .कारण त्यांना नियतकालिकांमधुन कशा स्वरूपाची माहिती प्रकाशित होते,

त्यांचा वापर कशासाठी करतात याचीच कल्पना नसते त्यामुळे ते नियतकालिक हे एक माहितीसाधन आहे म्हणून पाहत नाहीत .वरिल सर्व विवेचनावरून उपयोजकांमध्ये नियतकालिकांविषयी जागरूकता वाढवण्याची नितांत आवश्यकता आहे .तेव्हां ग्रंथालयांनी व ग्रंथपालांनी नियतकालिकांचे महत्व हे विद्यार्थी व प्राध्यापक उपयोजकांना पटवून देण्याची अत्यंत आवश्यकता आहे .

प्र .५ आपण ग्रंथालयातील नियतकालिक विभागांतुन खुल्या नियतकालिकांच्या अंकांचा वापर करता काय ?

क्र .	नियमित	कांही वेळा	कधीच नाही	एकुण	टक्केवारी
१	१३	२३	९	४५	२८.८८%

स्तंभलेख क्र .५

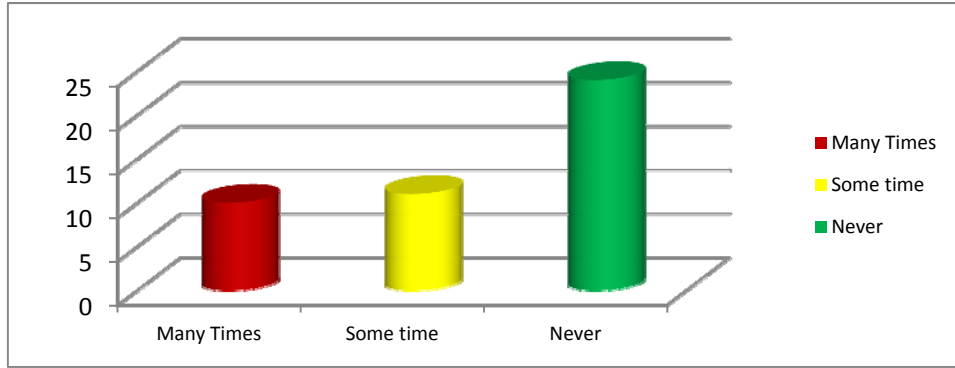
वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, २८.८८% उपयोजक हे ग्रंथालयातील नियतकालिक विभागातील खुल्या नियतकालिकांच्या अंकांचा आपल्या अभ्यासांकरिता वापर करतात .अर्थातच हे प्रमाण फारच थोडे आहे .तसेच ५१.११% उपयोजक हे ग्रंथालयातील नियतकालिक विभागातील खुल्या नियतकालिकांचे अंक वापरतात,परंतु हे वापराचे प्रमाण ही अगदी एखादया वेळीच आहे .बहुतांशी विद्यार्थी उपयोजक हे अगदी पाहण्यासाठी म्हणून उपयोग करतात .विद्यार्थ्यांना नियतकालिक हे प्राथमिक माहिती साधन आहे याची जाणिव करून देणे गरजेचे आहे .२०.००% उपयोजक हे ग्रंथालयातील नियतकालिक विभागातील मागील नियतकालिकांच्या

खुल्या अंकांचा वापरच करत नाहीत असे आढळून आले, यावरून नियतकालिकांच्या उपयोगां विषयीची उपयोजकांची मानसिकता लक्षात येते. ग्रंथालयांनी आपण घेत असलेली नियतकालिके ही चालू अंक असु अथवा मागील जुने अंक वर्षाभरातील सर्व हे व्यवस्थितपणे उपयोजकांच्या नजरेला सहजपणे ग्रंथाप्रमाणे पडतील असेच ठेवावेत ज्यामुळे उपयोजक हे उपयोज करण्यासाठी प्रवृत्त होतील.

प्र.६ तुम्ही नियतकालिक विभागातील बांधीव नियतकालिकांच्या खंडांचा वापर करता का ?

क्र.	नियमित	कांही वेळा	कधीच नाही	एकुण	टक्केवारी
१	१०	११	२४	४५	२२.२२%

सारणी क्र.६

स्तंभलेख क्र.६

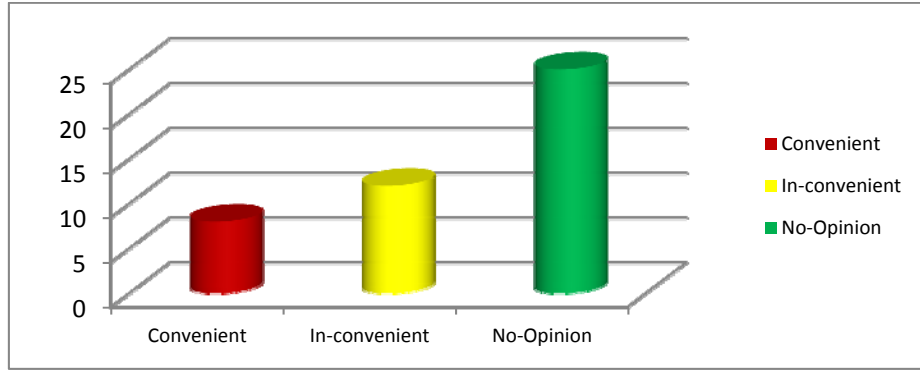
वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, २२.२२% उपयोजक हे नियतकालिक विभागातील बांधीव खंडांचा वापर आपल्या विषयातील अभ्यासाकरिता नियमितपणे करतात. अर्थात हे प्रमाण फार समाधानकारक असे नाही. २४.४४% उपयोजक हे ग्रंथालय नियतकालिक विभागातील बांधीवखंडांच्या अंकांचा वापर कांही वेळा म्हणजेच क्वचितच करतात. हे वापराचे प्रमाण ही अगदी दुर्मिळ असेच म्हणावे लागेल. हयामध्ये प्रामुख्याने जे प्राध्यापक संशोधन लेख लिहितात किंवा 'विद्या वाचस्पती' पदवीकरिता संशोधन करतात त्यांचाच समावेश होतो. कांही

उपयोजक हे अभ्यास करण्यासाठी म्हणुन उपयोग करतात . प्राध्यापक, संशोधक विद्यार्थ्यांना नियतकालिकांचे बांधीवखंड हे 'प्राथमिक माहिती साधन' आहेत ह्याची जाणिव करून देणे महत्वाचे आहे . ५३ . ३३% उपयोजक हे ग्रंथालयातील नियतकालिक विभागातील बांधीव खंडाचा उपयोग करत नाहीत असे आढळून आले, अर्थात हे प्रमाण खुपच लक्षणीय आहे . बांधीव खंडाचा उपयोग वाढवण्यासाठी ग्रंथालयांनी ग्रंथाप्रमाणेच नियतकालिक विभागात स्वतंत्र कपाटाची व्यवस्था करून दर्शणी भागात ठेवल्यास व उपयोजकांना विशेष जाणीव करून दिल्यास नियतकालिकांच्या बांधीव खंडाचा वापर वाढण्यास मदत होईल . तसेच ग्रंथप्रदर्शनात नियतकालिकांचे बांधीव खंड मांडल्यास उपयोजकांना समजण्यास मदत होईल .

प्र . ७ तुम्हांला नियतकालिकांचे जुने बांधीव खंड उपयोगासाठी शोधणे कसे वाटते ?

क्र .	सोयीस्कर	असोयीस्कर	कांहीही मत नाही	एकुण	टक्केवारी
१	८	१२	२५	४५	१७ . ७७%

सारणी क्र . ७

स्तंभलेख क्र . ७

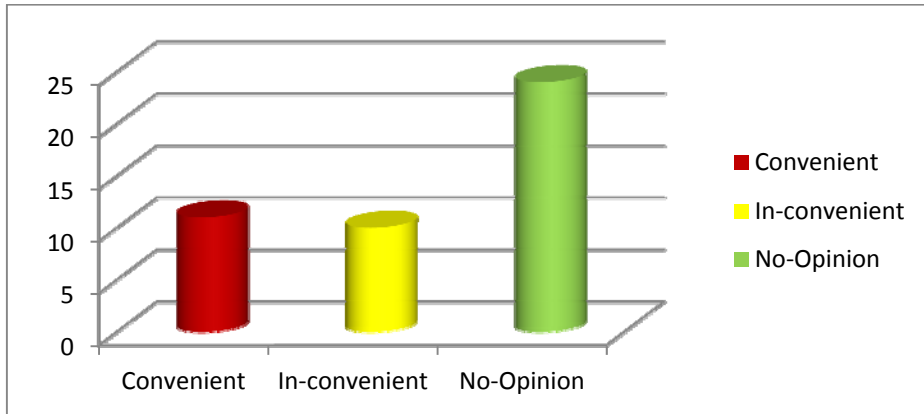
वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, १७ . ७७% उपयोजक हे नियतकालिक विभागातील बांधीव खंडाचा आपल्या विषयातील अभ्यासाकरिता शोध घेणे सोयीस्कर वाटते . अर्थात हे प्रमाण फार समाधानकारक नाही . तसेच २६ . ६६% उपयोजक हे ग्रंथालयातील नियतकालिक विभागातील बांधीव खंडाच्या अंकाचा शोध अभ्यासाकरिता घेणे गैरसोयीचे आहे असे

म्हणतात .कारण नियतकालिकांच्या बांधीव खंडाचा उपयोजकांकडून केला जाणारा उपयोग पाहता बांधीवखंड हे ग्रंथालयातील मागील बाजुस ठेवलेले असल्याचे निदर्शनास आले .अशा ठिकाणी खेळती हवा, स्वच्छता आणि जाण्या-येण्यासाठी अडचण असल्यामुळे उपयोजक उत्सुक नसतात परिणामी व्यवस्था ही त्यांना गैरसोयीची वाटते .हयामध्ये प्राध्यापक व विद्यार्थी हे दोन्ही उपयोजक समाविष्ट असतात .५५ .५५% उपयोजक हे ग्रंथालयातील नियतकालिक विभागातील बांधीव खंडाच्या व्यवस्थेबद्दल आपले कांहीच मत नाही असे सांगतात, कारण नियतकालिकांविषयीची उदासिनता आणि जागृती नसने होय . ग्रंथालयात नियतकालिकांचे बांधीवखंडाचे अव्यवस्थापन ह्या सर्व बाबी कारणीभूत ठरतात असे आढळून आले .उपयोगाचे प्रमाण वाढवण्यासाठी ग्रंथालयांनी ग्रंथाप्रमाणेच नियतकालिक विभागात नियतकालिकांच्या बांधीवखंडाचे व्यवस्थापन हे दर्शणी भागात केल्यास व उपयोजकांना महत्व पटवून दिल्यास नियतकालिकांच्या बांधीव खंडाचा उपयोग वाढण्यास विशेष मदत होईल .

प्र .८ तुम्हांला नियतकालिकांचे चालु अंक, जुने अंक आणि बांधीवखंड इ .वाचनाकरिता मनोबल वाढवतात काय?

क्र .	होय	नाही	कांहीही मत नाही	एकुण	टक्केवारी
१	११	१०	२४	४५	२४ .४४%

सारणी क्र .८

स्तंभलेख क्र .८

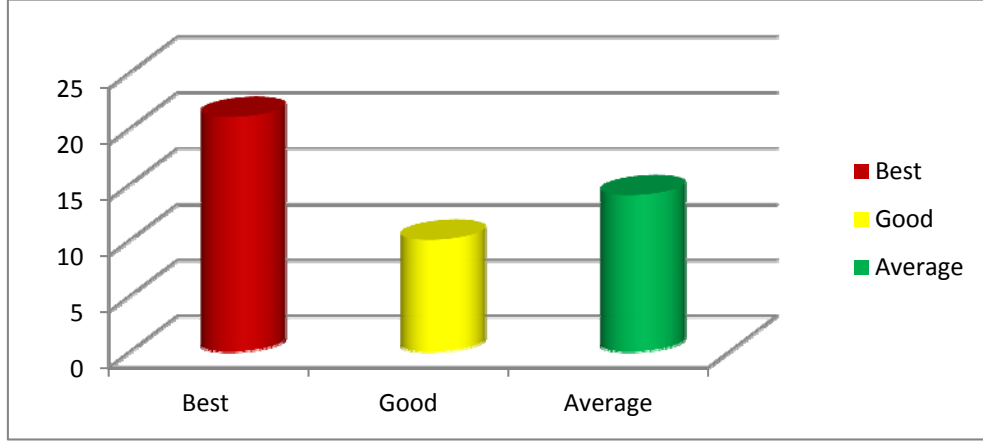
वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, २४.४४% उपयोजकांना ग्रंथालयातील नियतकालिकांचे चालु अंक, जुने अंक आणि बांधिवखंड हे वाचनाकारिता मनोबल वाढवतात असे वाटते. २२.२२% उपयोजकांनी ग्रंथालयातील नियतकालिकांचे चालु अंक, जुने अंक आणि बांधिवखंड हे वाचनाकारिता मनोबल वाढवत नसल्याचे मत व्यक्त केले, तर ५३.३३% उपयोजकांनी नियतकालिकांचे चालु अंक, जुने अंक आणि बांधिवखंड हे वाचनाकारिता मनोबल वाढवतात काय याबद्दल कांहीच मत व्यक्त केले नाही. वरिल स्पष्टीकरणावरून उपयोजकांच्या वाचन सवयीबद्दलचे मत लक्षात येते. वाचन सवयीमध्ये नियतकालिकांची भूमिका काय ही गोष्ट प्रकर्षाने जाणवते. मनोबल वाढवतात असे सांगणा-या उपयोजक हे नियतकालिकांतून आपल्या अभ्यास विषयाचे ज्ञान तसेच सामान्य ज्ञान याबद्दल माहिती मिळते म्हणून ते नियतकालिकांच्या वाचनाने मनोबल वाढते असे म्हणतात. तर नियतकालिके वाचनासाठी मनोबल वाढवत नाहीत व कांहीच मत नाही असे म्हणा-या दोन्ही उपयोजकांना नियतकालिकांमधून काय प्रकाशित होत असते, त्यांचा आपल्या अभ्यासक्रमाशी कांही संबंध आहे कि नाही याबद्दल कांही वाटत नाही म्हणजे नियतकालिकांबद्दल उपयोजकांमध्ये जागृती करणे महत्वाचे आहे हे येथे प्रकर्षाने जाणवते. प्राध्यापक उपयोजकांनी सुध्दा नियतकालिक वाचनाने मनोबल वाढते यांबद्दल फारसे अनुकूल मत व्यक्त केले नाही. हयावरून प्राध्यापक, विद्यार्थी यांना सर्वांना नियतकालिकांचे महत्व पटवणे कमप्राप्त आहे.

प्र. ९ नियतकालिकांचे अद्ययावत अंक शोधण्यासाठी वापरलेली डिस्पले पध्दती तुम्हांला कशी वाटते?

क्र.	उत्तम	चांगली	ठिक	एकुण	टक्केवारी
१	२१	१०	१४	४५	४६.६६%

सारणी क्र. ९

वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, ४६.६६% उपयोजक हे सद्यस्थितीत ग्रंथालयाद्वारे वापरल्या जाणा-या अद्ययावत नियतकालिकांचे अंक उपयोजकांना दिसावे

स्तंभ क.९

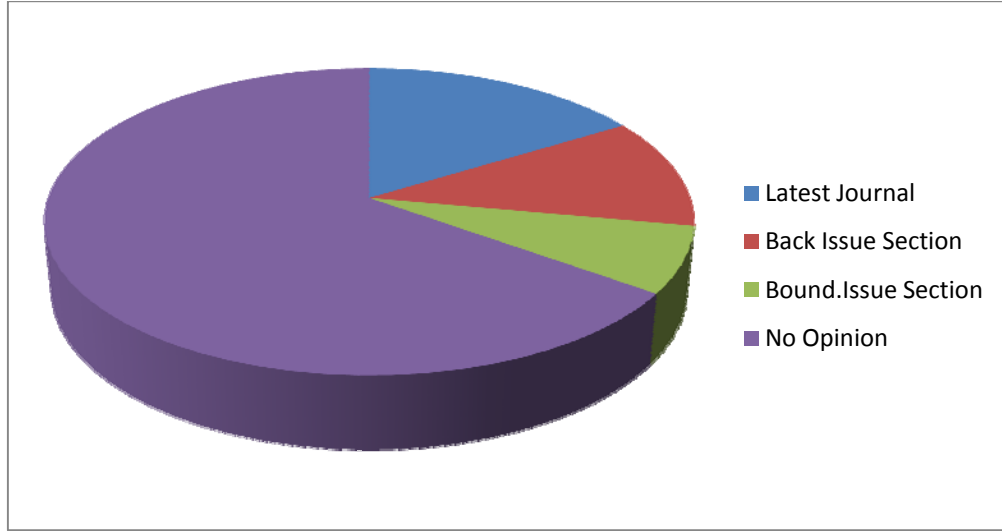
म्हणून वापरत असलेल्या डिस्पले पध्दती ही उत्तम असल्याचे सांगतात .२२ .२२% उपयोजक हे सद्यस्थितीत ग्रंथालयांद्वारे वापरल्या जाणा-या अद्ययावत नियतकालिकांचे अंक उपयोजकांना दिसावे म्हणून वापरत असलेल्या डिस्पले पध्दती ही चांगली असल्याचे सांगतात . अर्थात बहुतांशी ग्रंथालये ही आपल्या उपयोजकांना नियतकालिकांचे अद्ययावत अंक दिसावे याकरिता उत्तमच डिस्पले पध्दती वापरत असून त्याकरिता स्टिलच्या रॅक ज्यांना मागील बाजुस जुने अंक ठेवण्याकरती चांगली सोय असलेले गोदरेज आणि नामवंत स्थानिक निर्मात्यांनी उत्पादित केलेली वापरतात .३१ .११% उपयोजक हे नियतकालिक विभागात येणा-या नियतकालिकांचे अद्ययावत अंक उपयोजकांना दिसावे म्हणून वापरत असलेली डिस्पले पध्दती ही ठिक असल्याचे सांगतात .त्यामध्ये कांही ग्रंथालये ही डिस्पले पध्दतीसाठी वापरत असलेले रॅकस ही उपयोजकांना वापरण्यासाठी तसेच नियतकालिक अंक भविष्याच्या दृष्टीने संवर्धन करणे या दोंन्ही दृष्टीने सोयीस्कर नसल्याचे लक्षात आले .उपयोजकांना अद्ययावत नियतकालिकांचे अंक पाहण्यासाठी वेळ द्यावा लागतो .ब-याचवेळा अंक हे जागेवर नसतात तर इतरत्र ठेवलेले असतात .डिस्पले पध्दतीत एका नियतकालिकांचे स्थान हे अनुवर्णानुसार कायमस्वरूपी करावे लागते .परंतु डिस्पले रॅकला तशी सोय नसल्यामुळे शिर्षक लेबल लावता येत

नाहीत, कारण लोखंडी तारेपासुन एकाच पाईपचा आधार घेऊन बनवलेल्या गोल स्टॅण्डला अशी सोय नसते. तेंव्हा ग्रंथालयांनी नियतकालिकांचे अंक डिस्पले करण्यासाठी आधुनिक पध्दतीने परिपूर्ण डिस्पले रॅकसचा वापर करावा ज्यांमुळे नियतकालिकांचे वाचन करण्यासाठी उपयोजकांचे मनोबल वाढेल .

प्र.१० तुम्ही नियतकालिकांच्या डिस्पले पध्दती विषयी सुचना कराल काय?

क्र .	अद्ययावत नि .	जुनी नि . अंक	बांधीव नि . खंड	कांहीही नाही .	एकुण	टक्केवारी
१	७	५	३	२८	४५	६२ .२२%

सारणी क्र .१०

वतुळाकृती क्र .३

वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, नियतकालिकांच्या डिस्पले पध्दतीविषयी ६२.२२% उपयोजकांनी कांहीही मत नसल्याचे सांगितले आहे. १५.५५% उपयोजकांनी अद्ययावत नियतकालिकांच्या डिस्पले पध्दतीबद्दल सुचना दिल्या. ११.११% उपयोजकांनी जुन्या नियतकालिकांच्या डिस्पले पध्दतीबद्दल सुचना केलेल्या आहेत. तर ६.६६% उपयोजकांनी नियतकालिकांच्या बांधीव खंडाबद्दल सुचना दिलेली आहे .

१. अद्ययावत नियतकालिकेः उपयोजकांनी अद्ययावत नियतकालिके प्रत्यक्ष त्याच ठिकाणी असावीत. अद्ययावत नियतकालिकांना त्यांच्या प्रत्यक्ष ठिकाणी शिर्षक लेबल लावलेले असावे. नियतकालिक डिस्पले रॅकस् ह्या स्वच्छ असाव्यात. अद्ययावत नियतकालिकांचे अंक हे वेळेवर येत नाहीत ते ऊशिरा येतात. प्राध्यापक उपयोजकांकडे ते जास्त काळ असतात परिणामी इतरांना वेळेवर ऊपलब्ध होत नाही. बहुतांशी नियतकालिक अंकावर व रॅकस्वर धुळ असते तेंव्हा ते स्वच्छ ठेवलेली असावीत. वरिल सर्व विवेचनावरून लक्षात येते कि, नियतकालिकांचे अद्ययावत अंकाच्या डिस्पले पध्दतीत सुधारणा असाव्यात.

२. नियतकालिकांचे जुने अंक हे एकाच ठिकाणी असावेत. ते महिन्यानुसार व वर्षानुसार ठेवलेले असावेत. इ. सुचना जुन्या नियतकालिकांच्या बाबतीत उपयोजकांकडून सुचवल्या.

३. बांधीव खंडाबद्दल उपयोजकांनी पुढील प्रमाणे सुचना केल्या आहेत.

३.१ नियतकालिकांचे बांधीव खंड हे ग्रंथाप्रमाणे ग्रंथदालनात ठेवावेत.

३.२ ग्रंथाप्रमाणेच त्यांची देवघेव केली जावी.

३.३ ग्रंथाप्रमाणेच प्रत्येकी दोन नियतकालिकांचे बांधीवखंड हे घरी अभ्यासाकरिता द्यावेत.

३.४ ऊपलब्ध नियतकालिकांच्या बांधीव खंडाच्या अनुक्रमणीकाच्या प्रतिरूप प्रती ग्रंथालयात ऊपलब्ध करून द्याव्यात.

३.५ सुचना फलकांवर ऊपलब्ध सर्व बांधीव खंडाची यादी लावलेली असावी.

वरिल सर्व सुचनांचा विचार करता ग्रंथालयांनी उपयोजकांना अद्ययावत, मागणीसपूरक, नियतकालिक अंकाचे योग्य व्यवस्थापण करून स्वच्छतापुर्वक नियतकालिकांचे जतन व संवर्धन करून उपयोजकांच्या नियतकालिका संदर्भातील मागण्या ग्रंथालयांनी पुर्ण कराव्यात.

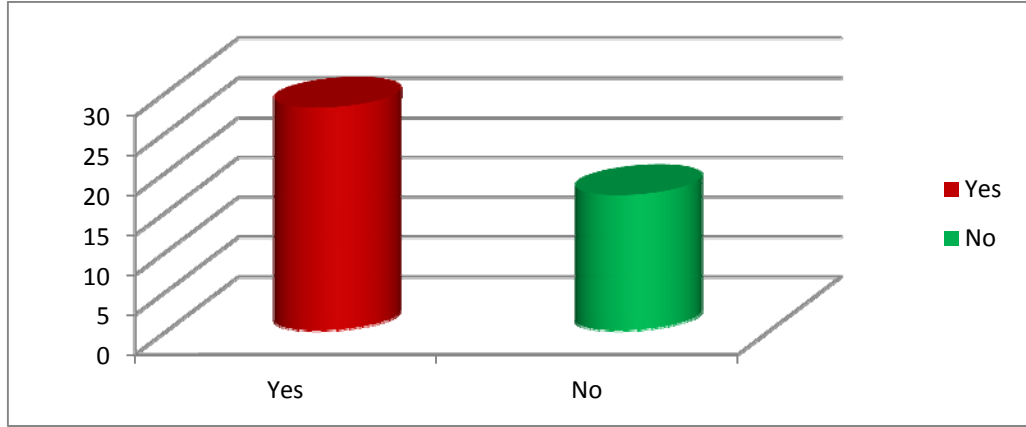
डः वाचकांच्या गरजाः

प्र.११ तुम्हांला अंकिय स्वरूपातील वाचनसाहित्यांबद्दल जाणीव आहे काय ?

(उदाः ऑन लाईन नियतकालिकेः जे-गेट, आरएमआयटी, बीआआयजी आणि डिजील लायब्ररीज .इ)

क .	होय	नाही	एकुण	टक्केवारी
१	२८	१७	४५	६२ .२२%

सारणी क .११

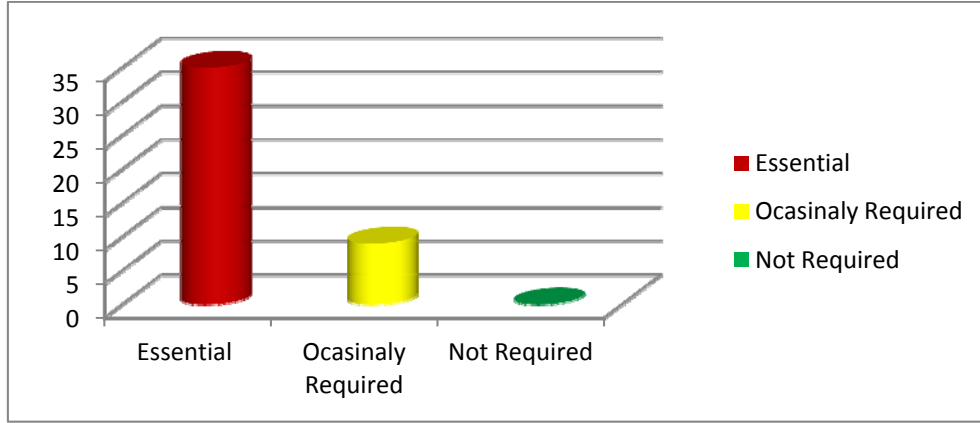
स्तंभलेख क .१०

वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, व्यवस्थापनशास्त्रातील उपयोजकांना ६२.२२% अंकिय स्वरूपातील वाचन साहित्यांबद्दल विशेष जाणिव आहे.तर ३७.७७% उपयोजकांना व्यवस्थापनशास्त्रातील अंकिय स्वरूपातील वाचन साहित्यांबद्दल विशेष जाणिव नाही.वरिल विवेचनावरून एक बाब प्रकर्षाने लक्षात येते कि, व्यवस्थापन शास्त्रातील ग्रंथालयांनी आपल्या उपयोजकांना अभ्यासक्रमातील अंकिय स्वरूपातील वाचनसाहित्याची विशेष जाणिव करून दिली पाहिजे.सन २०१२-१३ वर्षापासुन आखिल भारतीय ऊच्च तंत्रज्ञान शिक्षण परिषदेने व्यवस्थापनशास्त्राच्या अभ्यासक्रमांसाठी अंकियस्वरूपातील नियतकालिके ही अनिवार्य केली आहेत त्यावरून व्यवस्थापनशास्त्रातील अंकियस्वरूपातील वाचन साहित्याबद्दलचे महत्व पटेल .

प्र.१२ तुम्हांला अंकीय स्वरूपातील वाचन साहित्यातील होणारा अद्ययावत विकास जसे ऑन लाइन नियतकालिके इ.स्पर्धात्मक युगात महत्वाची वाटतात काय ?

क्र .	अत्यावश्यक	प्रसंगानुरूप आवश्यक	अनावश्यक	एकूण	टक्केवारी
१	३५	९	००	४५	७७ . ७७%

सारणी क्र.१२

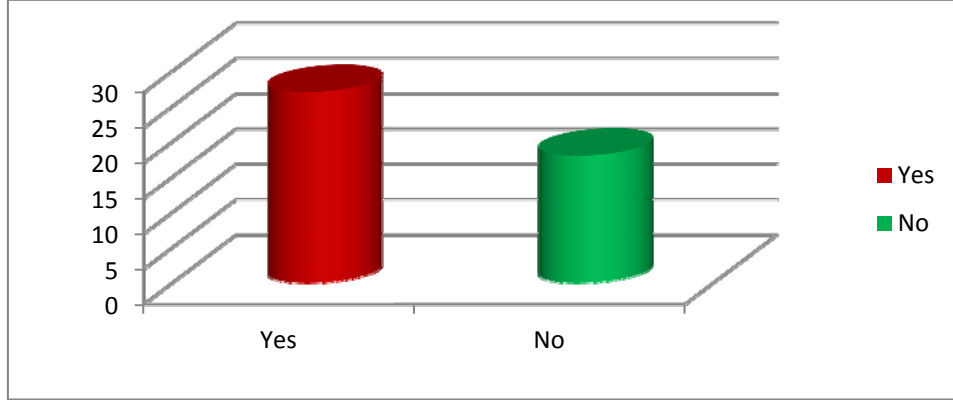
स्तंभलेख क्र.११ .

वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, व्यवस्थापनशास्त्रातील ७७ . ७७% उपयोजकांना अंकीय स्वरूपातील वाचन साहित्यांमध्ये होणारा अद्ययावत विकास हा अत्यावश्यक वाटत असून विशेष जाणिव आहे .प्रसंगानुरूप अवाश्यकता वाटणा-या उपयोजकांचे प्रमाण हे २० .००% आहे .दोन्ही विश्लेषावरून अंकीय स्वरूपातील साधनात होणारा विकास हा आवश्यक आहे असे १००% उपयोजकांचे मत आहे .येथे प्रसंगानुरूप म्हंटले याचे कारण विशेषतः प्रकल्प अहवाल ,संशोधन लेख लिहीताना इ.विशेष कारणाठी अंकीय स्वरूपाच्या वाचन साहित्याची आवश्यकता ही प्रामुख्याने जाणवते व ती जाणवत राहणार आहे .तेव्हां ग्रंथालयांनी नवीन नवीन अंकीय स्वरूपातील बदल स्विकारून उपयोजकांना नवीन अद्ययावत बदलासी अवगत करून दिले पाहिजे .

प्र.१३ तुम्हाला तुमच्या विषयातील अंकीय स्वरूपातील नियतकालिके उपलब्ध करून दिली जातात काय ?

क्र.	होय	नाही	एकुण	टक्केवारी
१	२७	१८	४५	६०.००%

सारणी क्र.१३

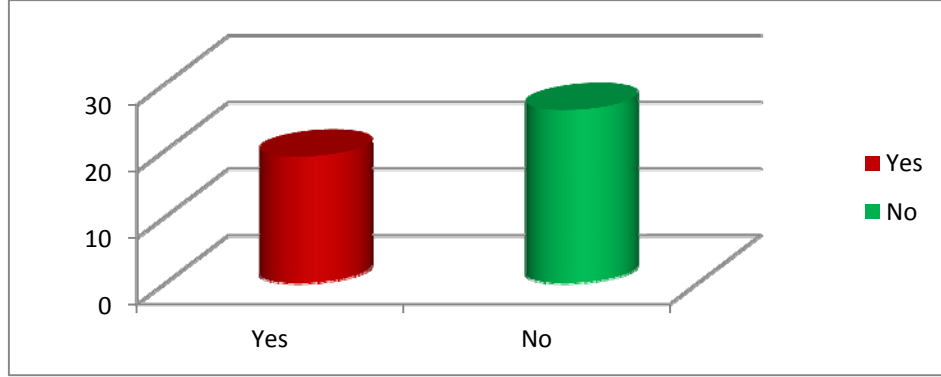
स्तंभलेख क्र.१२

वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, व्यवस्थापनशास्त्रातील ६०.००% उपयोजकांना अंकीय स्वरूपाची नियतकालिके करून उपलब्ध दिली जातात. ४०.००% उपयोजक हे अंकीय स्वरूपातील नियतकालिके उपलब्ध करून दिली जात नाहीत असे सांगतात. उपलब्ध करून दिली जात नाहीत असे सांगणारे उपयोजक हे महाविद्यालयांत नियमितपणे येत नसावेत. कारण व्यवस्थापनशास्त्र ही शाखा व्यावसायिक शिक्षण शाखा असल्यामुळे द्वितीय वर्षापासून विद्यार्थ्यांचा नौकरीकडे अधिक कल जाणवतो. व्यवस्थापन शास्त्रातील ग्रंथालयांनी आपल्या उपयोजकांना अंकीय स्वरूपातील नियतकालिके उपलब्ध करून दिली म्हणजे जबाबदारी संपते असे नाही तर अंकीय स्वरूपातील वाचन साहित्याचा उपयोग, त्यांचे महत्व याची विशेष जाणीव करून देऊन उत्साहित करून आपले ध्येय साध्य केले पाहिजे.

प्र.१४ तुम्ही अंकीय किंवा ईलेक्ट्रॉनिक स्वरूपातील वाचन साहित्यांचा उपयोग करता का ?

क्र .	होय .	नाही .	एकुण	टक्केवारी
१	१९	२६	४५	४२ . २२%

सारणी क्र .१४ .

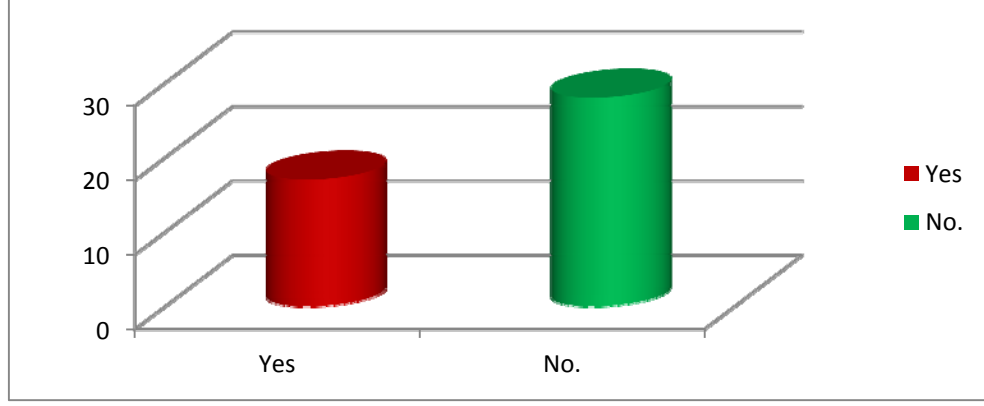
स्तंभलेख क्र .१२

वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, व्यवस्थापनशास्त्रातील ४२ . २२% उपयोजक हे अंकीय स्वरूपातील वाचनसाहित्याचा आपल्या अभ्यासक्रमात तसेच एक ज्ञान साधन म्हणून अंकीय स्वरूपाच्या वाचन साहित्यांच्या वापर करतात . तर ५७ . ७७% उपयोजक हे अंकीय स्वरूपातील वाचन साहित्याचा वापर करत नाहीत . म्हणजेच बहुतांशी विद्यार्थ्यांना अंकीय स्वरूपातील वाचन साहित्य उपयोगाविषयी जागृत करणे आवश्यक आहे . तेव्हां ग्रंथालयांनी नवीन नवीन अंकीय स्वरूपातील वाचनसाहित्य जे कि, उपयोजकांना अभ्यासांकरिता व ज्ञान अद्ययावत करण्यासाठी अंकीय स्वरूपाच्या वाचनसाहित्यांचा वापर हा वाढवला पाहिजे .

प्र .१५ तुम्ही ई-जर्नलस् किंवा डेटाबेस तुमच्या ग्रंथालयाची क्षमता सूधारण्यासाठी सुचवू शकाल काय?

क्र .	होय .	नाही .	एकुण	टक्केवारी
१	१७	२८	४५	३७ . ७७%

सारणी क्र .१५

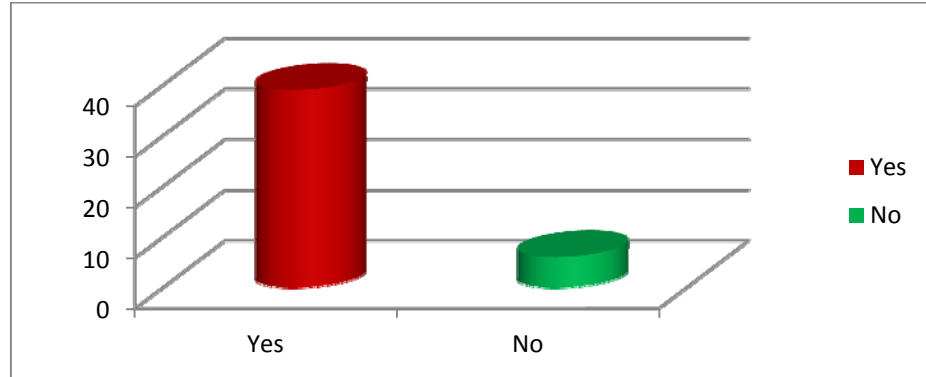
स्तंभलेख क.१३

वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, जेव्हा एखादे ई-जर्नल किंवा डेटाबेस तुमच्या ग्रंथालयासाठी सुचवण्यासाठी जेव्हा सांगितले तेव्हा फक्त ३७.७७ % उपयोजक हे असा साधनाची आवश्यकता प्रतिपादीत करतात. ६२.२२ % उपयोजकांना व्यवस्थापनशास्त्रातील ई-जर्नल किंवा डेटाबेस असावा असे वाटतच नाही. त्यांच्या मते अशा कोणत्याही माहिती साधनांची आवश्यकता वाटत नाही यावरून ई नियतकालिकांविषयीची उपयोजकातील उदासिनता लक्षात येते. व्यवस्थापनशास्त्रातील ग्रंथालयांनी उपयोजकांना सर्व साधनांची माहिती वेळेवर करून दिली पाहिजे तसेच उपयोजकांनी सुध्दा माहिती करून घेतली पाहिजे.

प्र.१६ तुम्हाला व्यवस्थापनशास्त्राचे ग्रंथालय हे एक संशोधन ग्रंथालय वाटते काय ?

क्र.	होय.	नाही.	एकुण	टक्केवारी
१	३९	६	४५	८६.६६%

सारणी क.१६

स्तंभलेख क.१४ ७१

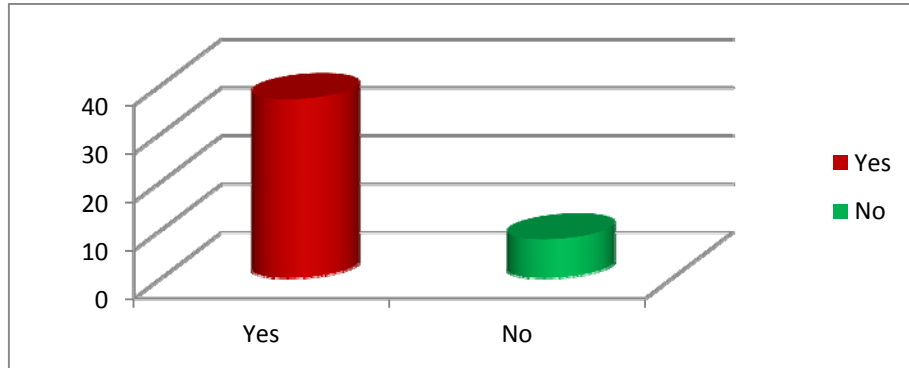
वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, ८६.६६% उपयोजकांना व्यवस्थापनशास्त्राचे ग्रंथालय हे संशोधन ग्रंथालय वाटते त्यावरून व्यवस्थापनशास्त्रातील उपयोजकांचा संशोधनातील कल स्पष्ट होतो. १३.३३% उपयोजकांनी व्यवस्थापनशास्त्राचे ग्रंथालय हे संशोधन ग्रंथालय वाटत नसल्याचे सुचवले. जेव्हा कांही उपयोजकांडुन जाणून घेण्याचा प्रत्येन केला तेव्हां एक बाब लक्षात आली कि, संशोधन हे एक अवघड, जिकीरीचे काम वाटते आणि संशोधन न करता ही चांगली नौकरी मिळते. तेव्हां व्यवस्थापनशास्त्राचे ग्रंथालय हे संशोधन ग्रंथालय असावे किंवा असलेच पाहिजे असे कांहीच वाटत नाही. संशोधन ही जीवनावश्यक बाब आहे हे उपयोजकांना उदाहरणाने पटवून दिल्यास त्यांना संशोधनाचे महत्व पटेल. व्यवस्थापनशास्त्रातील ग्रंथालयांनी उपयोजकांना संशोधनाचे महत्व पटवुन द्यावे.

इ. विकासात्मक : (Scope of Development)

प्र. १७ ग्रंथालय वर्गणीद्वारे घेत असलेल्या नियतकालिकांबद्दल तुम्ही समाधानी आहात काय?

क्र.	होय.	नाही.	एकुण	टक्केवारी
१	३७	८	४५	८२.२२%

सारणी क्र. १७

स्तंभ लेख क्र. १५

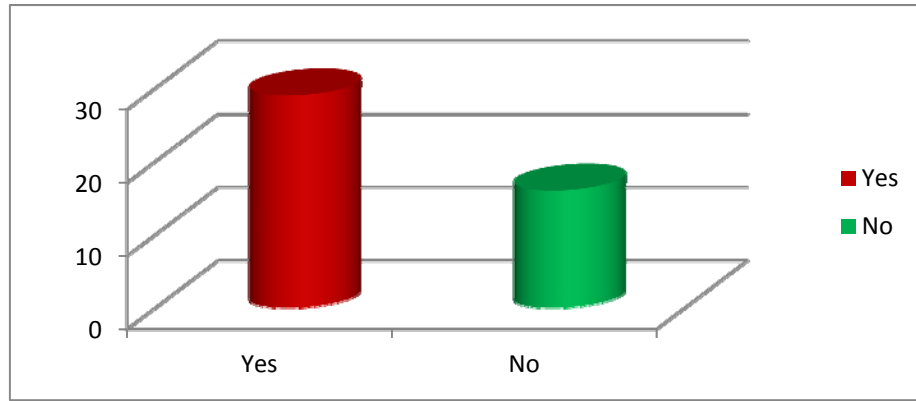
वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, ८२.२२% उपयोजकांनी व्यवस्थापनशास्त्राचे ग्रंथालय वर्गणीद्वारे घेत असलेल्या नियतकालिकांबद्दल समाधान व्यक्त केले. तर १७.७७% उपयोजकांनी व्यवस्थापनशास्त्राचे ग्रंथालय वर्गणीद्वारे घेत असलेल्या नियतकालिकांबद्दल

असमाधान व्यक्त केले.दोंन्ही आकडेवारीचे विश्लेषण पाहता समाधानी उपयोजकांचे प्रमाण हे लक्षणीय आहे.ग्रंथालये अर्थसंकल्पातील जवळपास ५०% ते ७०% रक्कम ही अंकीय स्वरूपातील आणि छापील स्वरूपातील नियतकालिकांच्या वर्गणीसाठी भांडवल खर्च करतात.ज्या उपयोजकांनी असमाधान व्यक्त केले, त्यांच्या अपेक्षा विचारल्या तेव्हां जवळपास सर्वांनी त्यांच्या पदवी शिक्षणात उपयोग केलेल्या उदाः इंजिनियरींग, अॅग्रीकल्चर,संगणक इंजिनियरींग,विज्ञान व सामान्य ज्ञानावर आधारित नियतकालिके आपल्या ग्रंथालयात नियमित असावीत अशी अपेक्षा व्यक्त केली.बहुतांशी ग्रंथालयात सामान्यज्ञानावर आधारित उदाः कॉपीटीशन सक्सेस रिव्ह्यू, जी.के.टुडे, आऊटलुक,प्रतियोगिता दर्पण इ.अशी नियतकालिके आढळून आली नाहीत.तेव्हा ती वार्षिक वर्गणी करत असताना ग्रंथालयांनी उपयोजकांना अभ्यासक्रमाबरोबरच इतरही ज्ञानावर आधारित नियतकालिके घ्यावीत त्यामुळे उपयोजकांना अभ्यासा बरोबरच स्पर्धा परिक्षांकरिता साहय्य होईल.

प्र.१८ तुम्हाला ग्रंथालयातून पुरवल्या जाणा-या नियतकालिकांबद्दल तुम्ही समाधानी आहात काय?

क्र.	होय.	नाही.	एकूण	टक्केवारी
१	२९	१६	४५	६४.४४%

सारणी क्र.१८

स्तंभलेख क्र.१६.

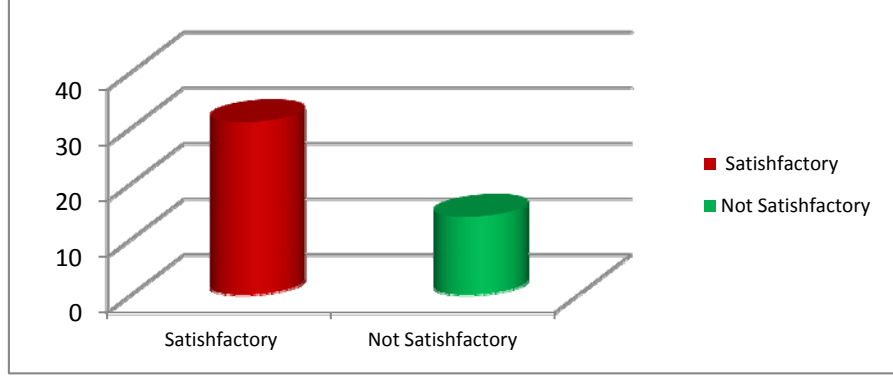
वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, ६४.४४% उपयोजकांनी व्यवस्थापनशास्त्राच्या ग्रंथालयातून पुरवल्या जाणा-या नियतकालिकांविषयी समाधान व्यक्त केले तर

३५.५५% उपयोजकांनी ग्रंथालयांतून पुरवल्या जाणा-या नियतकालिकांविषयी असमाधान व्यक्त केले. वरिल विश्लेषणावरून लक्षात येते कि, बहुतांशी ग्रंथालये ही नियतकालिके उपयोजकांना उपयोगासाठी ग्रंथालयातच देतात. ग्रंथालयाबाहेर किंवा घरी उपयोगासाठी फक्त प्राध्यापकांनाच नियतकालिकेही पुरवली जातात. तर विद्यार्थ्यांना फक्त ग्रंथालयातच पुरविली जातात. जेव्हा ग्रंथपालाबरोबर संवाद साधला तेव्हा एक बाब लक्षात आली ती म्हणजे आजही त्यांची मानसिकता नियतकालिकांच्याबद्दल जुनीच आहे. हरवणे, खराब होणे, मग त्याची परत मागणी याबाबी त्यांना त्रासदायकच वाटतात. नियतकालिकांची एकच प्रत असते. त्याच काळात जर प्राध्यापक किंवा संचालकांनी मागणी केली तर त्यांना कोटुन दयावयाचे? अशा विविध समस्या व्यक्त केल्या. तर सिंहगड मॅनेजमेंट स्कुल कोंढापुरी, हिराबेन नानावटी इन्स्टीट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट अँड रिसर्च फॉर वुमेन, कर्वेनगर पुणे आणि विश्वकर्मा इन्स्टीट्यूट मॅनेजमेंट, कोंढवा, पुणे या तीन व्यवस्थापनशास्त्र महाविद्यालयातून उपयोजकांना नियतकालिके ही अनुक्रमे दोन, चार आणि आठ दिवसांसाठी दिली जातात. तेव्हा प्रत्येक ग्रंथालयांनी वाटणा-या अनाठायी भितीवर पर्यायी मागे शोधून नियतकालिकांचा उपयोग वाढवण्यासाठी वरिल ग्रंथालयाप्रमाणे धाडसी निर्णय घेणे काळाची गरज आहे. अन्यतः दरवर्षी गुंतवला जाणारा ५०% ते ७०% निधी हा उपयोगाशिवाय नष्ट होईल. ग्रंथालयांनी नियतकालिकांचे जूने अंक तरी ग्रंथाप्रमाणे उपयोजकांना उपयोगासाठी द्यायलाच हवेत.

प्र.१९ नियतकालिक विभागातील वाचन कक्षाची बैठक व्यवस्था तुम्हाला कशी वाटते?

क्र.	समाधानकारक.	असमाधानकारक.	एकूण	टक्केवारी
१	३१	१४	४५	६८.८८%

सारणी क्र.१९

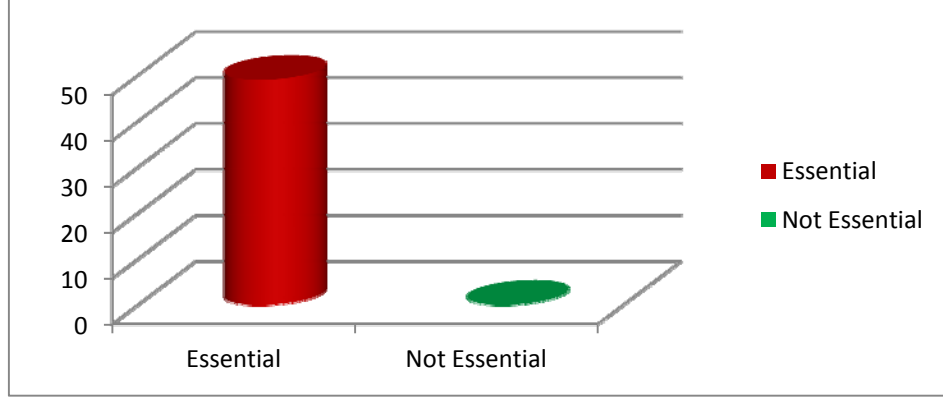
स्तंभ लेख क .१७

वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, ६८.८८% उपयोजकांनी नियतकालिक विभागातील वाचन कक्षातील बैठक व्यवस्थेबद्दल समाधान व्यक्त केले. समाधानाचे प्रमाण ही समाधानकारकच आहे. तर ३१.११% उपयोजकांनी असमाधान व्यक्त केले. जेव्हा असमाधानाचे कारण जाणून घेण्याचा प्रयत्न केला तेव्हा एक गोष्ट लक्षात आली कि, ७०% ग्रंथालयात नियतकालिक विभागासाठी ग्रंथादालनातच एका बाजुस व्यवस्था केलेली आढळून आली. फक्त तीन ग्रंथालयातच स्वतंत्र नियतकालिक विभाग आढळून आले. बसण्याकरिता पुरेश्या आसन व्यवस्थेचा अभाव, उपयोजकांचा गोंधळ, व्यवस्थित शिर्षके लावलेली नसतात, प्रकाश व्यवस्थेचा आभाव इ. कारणांमुळे नियतकालिक विभागातील बैठक व्यवस्था ही उपयोजकांना समाधानकारक वाटत नाही. तेव्हा ग्रंथपालांनी महाविद्यालय व्यवस्थापक मंडळास नियतकालिक विभागाचे महत्व पटवून द्यावे आणि नियतकालिक विभागासाठी उपयोजकाभिमुख बैठक व्यवस्था उपलब्ध करून द्यावी.

प्र.२० ओपॅक आणि ऑन लाईन नियतकालिकांकरिता स्वतंत्र संगणक जोडणीची व्यवस्था आसावी असे तुम्हाला वाटते काय ?

क .	समाधानकारक .	असमाधानकारक .	एकूण	टक्केवारी
१	३९	६	४५	८६.६६%

सारणी क .२०

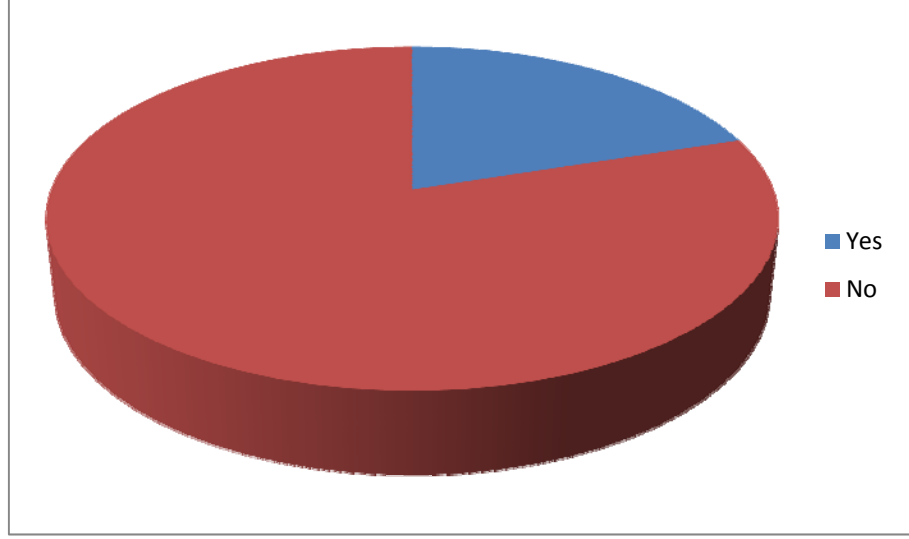
स्तंभ लेख क.१८

वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, ८६.६६% उपयोजकांना ओपॅक अर्थात ग्रंथालय तालिका व ऑन लाईन नियतकालिकांसाठी स्वतंत्र संगणक जोडणी असावी अशी रास्त अपेक्षा व्यक्त केली आहे. जवळपास ८०% ग्रंथालयात स्वतंत्र ओपॅक आणि ई-ग्रंथालयाची सोय केलेली आहे. केलेली सोय पाहता उपयोजकांची अपेक्षा पूर्ण होत असल्याचा अनुभव येतो. दोन ग्रंथालयामध्ये ओपॅक आणि ऑन लाईन नियतकालिकांसाठी फक्त ५ संगणक जे कि, ग्रंथालय कर्मचा-यांच्या वापरासाठी तसेच उपयोजकांसाठी सामायिकपणे उपलब्ध करून दिलेले आढळले होते. अशावेळी ग्रंथालय कर्मचा-यांना त्यांची कामे संपल्यावर आणि वेळ मिळेल तेंव्हाच ती उपयोजकांना उपलब्ध करून दिली जात होती. माहिती तंत्रज्ञानाच्या युगात माहिती मिळवण्यासाठी प्रत्येक उपयोजक सतत प्रत्येनशिल असतो. तेंव्हा ग्रंथालये ही आता नुसती ग्रंथ पुरवणारी भांडारे न राहता ती आता माहिती केंद्राची भुमिका पार पाडावी लागत आहे. २१व्या शतकात ग्रंथालयशास्त्रास माहितीशास्त्राची जोड दिलेली आहे. आता ती ग्रंथालय व माहिती केंद्र म्हणुन ओळखली जातात. ओपॅक आणि ऑन लाईन नियतकालिकांसाठी स्वतंत्र संगणक जोडणी आवश्यकच आहे.

प्र.२१ 'नियतकालिक संग्रहावटल' तुम्ही काय सल्ला दयाल ?

क.	समाधानकारक.	असमाधानकारक.	एकूण	टक्केवारी
१	३९	६	४५	८६.६६%

सारणी क.२१

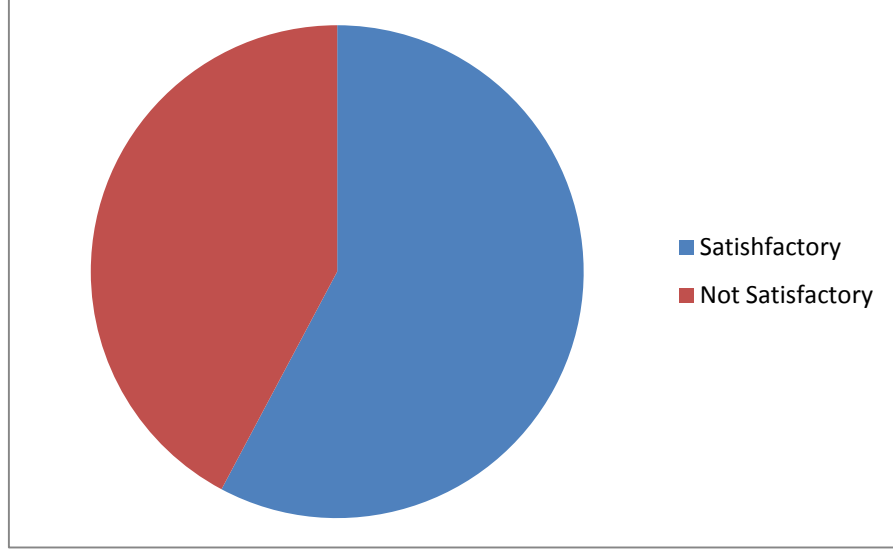
वर्तळा कृती क.४

वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, ८०.००% उपयोजकांनी नियतकालिक संग्रहाबद्दल आपले कांहीच मत नाही म्हणून सांगितले. याचाच अर्थ हे उपयोजक ग्रंथालयातील नियतकालिक संग्रहाबद्दल समाधानी आहेत. नियतकालिक विभागातील उपलब्ध असणा-या नियतकालिक संग्रहाबद्दल त्यांना कांहीही सुचवायचे नाही. तर २०.००% उपयोजकांनी नियतकालिक संग्रहाबद्दलची आपली मौलवान मते सांगितली. नियतकालिके ही ग्रंथालयात वेळेवर येत नाहीत, ती वेळेवर यावीत. विषयाशिवाय इतरही सामान्यज्ञानवर आधारित नियतकालिके घ्यावीत. व्यवस्थापनशास्त्र विषयातील सर्व नियतकालिके ए.आय.सी.टी.ई.च्या नियमानुसारच मर्यादीत न घेता सर्वसमावेशक घ्यावीत. वेळेवर व नियमितपणे येणारी नियतकालिकेच घ्यावीत. 'संशोधन'अधारित नियतकालिके घ्यावीत. तसेच नियतकालिकेही ग्रंथाप्रमाणे घरी आठ दिवसांसाठी दिली जावीत. नियतकालिकंना विलंब शुल्क आकारले जाऊ नये. वरिल सुचनांचा विचार करता ग्रंथालयांनी नियमात बदल करून उपयोजकांना सेवा दिली पाहिजे.

प्र.२२ नियतकालिक विभागातील सेवेबद्दल तुमचे काय मत आहे?

क्र.	समाधानकारक.	असमाधानकारक.	एकूण	टक्केवारी
१	२६	१९	४५	५७.७७%

सारणी क्र.२२.

वर्तळाकृती क्र.५

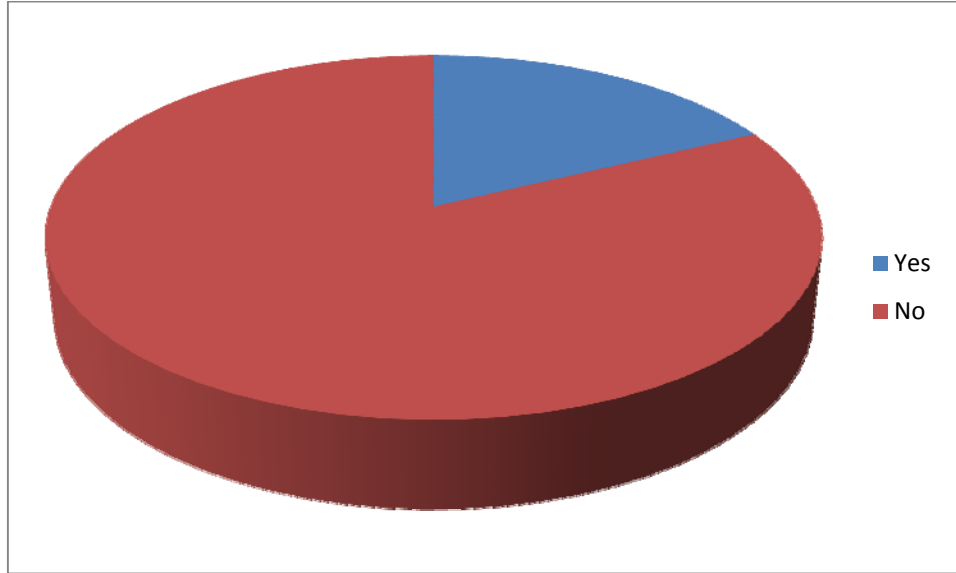
वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, ५७.७७% उपयोजकांनी ग्रंथालयातील नियतकालिक विभागांमार्फत पुरवल्या जाणा-या सेवेबद्दल समाधान व्यक्त केले. तर ४२.२२% उपयोजकांनी नियतकालिक विभागांमार्फत पुरवल्या जाणा-या सेवेबद्दल असमाधान व्यक्त केले. बहुतांशी उपयोजक हे नियतकालिक विभागांमार्फत पुरवल्या जाणा-या सेवेबद्दल समाधानी आहेत. नियतकालिक विभागांमार्फत अद्ययावत माहिती सेवा, निवडक माहिती सेवा, नवीन आलेल्या नियतकालिकांची यादी सूचना फलकांवर लावणे, प्रतिलिपी सेवा, तसेच नियतकालिकांची देवघेव इ. सेवा या व्यवस्थापनशास्त्र महाविद्यालयीन ग्रंथालयांमार्फत उत्तम प्रकारे उपयोजकांना उपलब्ध करून दिल्या जातात. असमाधानी उपयोजकांमध्ये नियतकालिक विभागांमार्फत अद्ययावत माहिती सेवा, निवडक माहिती सेवा, नवीन आलेल्या नियतकालिकांची यादी सूचनाफलकावर लावणे, प्रतिलिपीसेवा, तसेच नियतकालिकांची देवघेव व बैठक व्यवस्था नसणे इ. सेवांचा अभाव असल्यामुळे

असमाधान व्यक्त केले . व्यवस्थापण शास्त्र महाविद्यालयीन ग्रंथालयातील समाधानी उपयोजकांचे प्रमाण जरी समाधानकारक असले तरी असमाधानी उपयोजकांना नाकारून चालणार नाही .तेंव्हा जास्तीत जास्त उपयोजक हे नियतकालिक विभागामार्फत पुरवल्या जाणा-या सेवेबद्दल समाधानी राहतील यासाठी ग्रंथालयांनी सतत प्रत्येशिल असले पाहिजे .

प्र . २३ नियतकालिक विभागातील सेवा ह्या अधिक क्षमतापूर्ण सेवा होण्याकरिता कांही सुचना कराल काय?

क्र .	समाधानकारक .	असमाधानकारक .	एकूण	टक्केवारी
१	८	३७	४५	१७ .७७%

सारणी क्र . २०

वर्तळाकृती क्र . ६

वरिल सारणीचा विचार करता एक गोष्ट लक्षात येते कि, १७ .७७%उपयोजकांनी नियतकालिक विभागातील सेवेबद्दल सुचना केलेल्या आहेत .तर ८२ .२२% उपयोजकांनी नियतकालिक विभागाच्या सेवेबद्दल कांहीही सुचना केलेल्या नाहीत .याचाच अर्थ नियतकालिक

विभागामार्फत पुरवल्या जाणा-या सेवे बद्दल उपयोजक हे समाधानी आहेत .परंतु समाधानी उपयोजक हे संख्येने जास्त आहे म्हणुन सुचना करू इच्छिणा-या उपयोजकांना नाकारू शकत नाहीत .नियतकालिक विभाग हा स्वतंत्र असावा .नियतकालिक विभागात स्वतंत्र व्यक्तीची नियुक्ती करावी .नियतकालिकांच्या निवडीमध्ये उपयोजकांना समाविष्ट करावे .विषयासी संबंधीत नियतकालिकांची उपयोजकांना माहिती करून द्यावी .अभ्यासक्रमानुसार, विषयानुसार तसेच अणुवर्णा प्रमाणे नियतकालिकांची मांडणी करावी .नियतकालिकांची यादी सुचना फलकावर लावावी .नियतकालिक विभाग २४ तास उपलब्ध असावा .व्यवस्थापनशास्त्रातील ई-नियतकालिके जास्तीत जास्त उपलब्ध करून द्यावीत .जलद इंटरनेट सेवा पुरवावी ज्यामुळे माहिती लवकरात लवकर उपलब्ध होईल .वाई-फाय इंटरनेट सेवेद्वारे वस्तीगृह आणि महाविद्यालय परिसरात ई-नियतकालिकांची सेवा द्यावी .

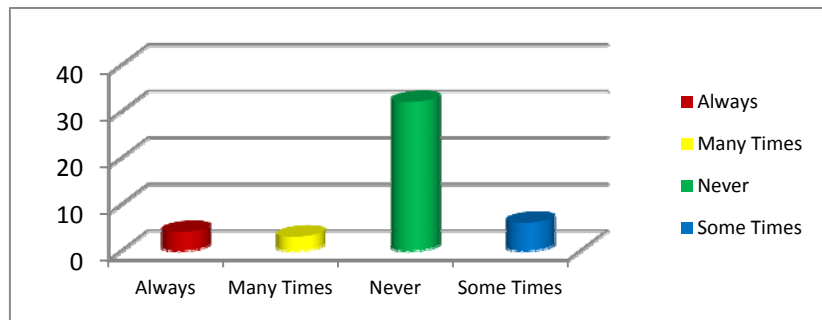
प्र . २३ तुम्ही उपयोग करत असलेल्या नियतकालिकांच्या उपयोगानुसार मत द्या?

1. Human Resource Management:

1. Asia Pacific Journal of Human Resources:

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	4	3	32	6	45	71.11%

Table No: 21.

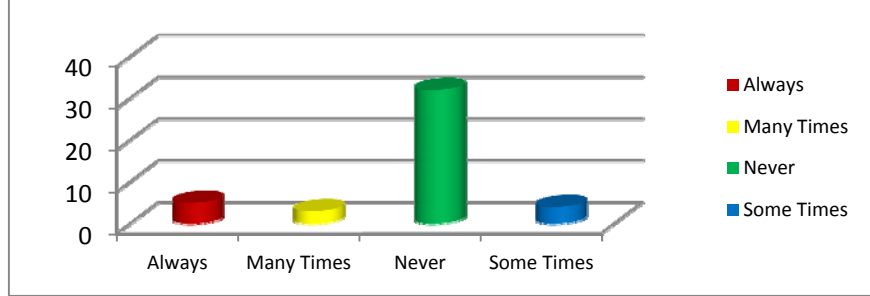
Bar chart No: 19

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७१.११% आहेत .तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ८.८८%,६.६६%, १३.३% इतके आहेत .

2. Decision:

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	5	3	32	4	45	71.11%

Table No: 22.

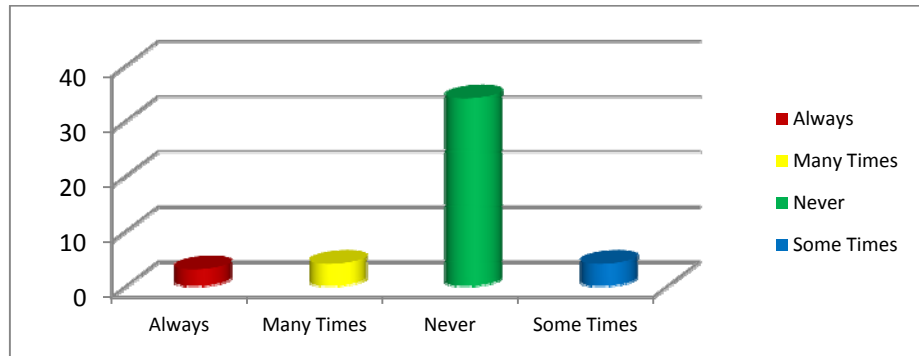
Bar chart No: 20.

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७१.११% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ११.११%, ६.६६%, ८.८८% इतके आहेत.

3. Dynamics of public administrations:

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	3	4	34	4	45	75.55%

Table No: 22.

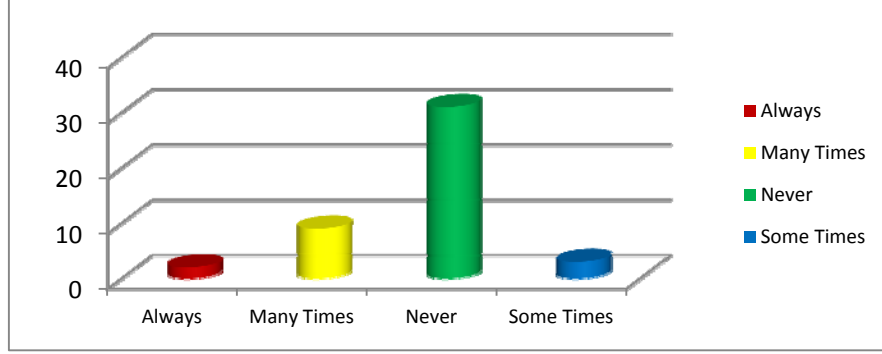
Bar chart No: 21

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७५.५५% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ६.६६%, ६.६६%, ६.६६% इतके आहेत.

4. Entrepreneur (Indian):

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	2	9	31	3	45	68.88%

Table No: 23.

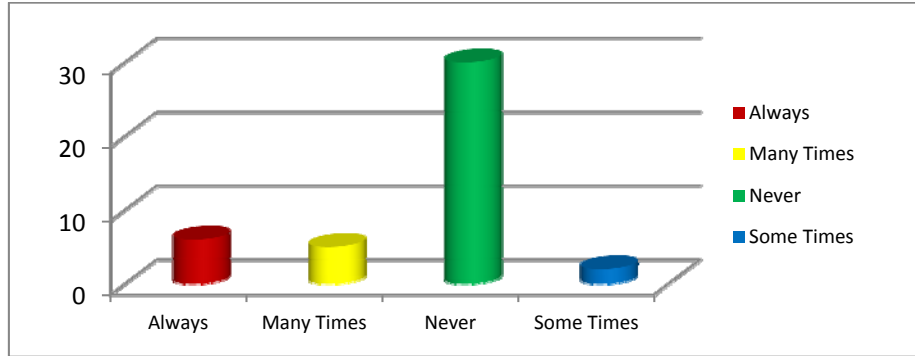
Bar chart No: 22.

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६८.८८% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ४.४४%, २०.००%, ६.६६% इतके आहेत.

5. HRM Review:

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	6	5	30	2	45	66.66%

Table No: 24.

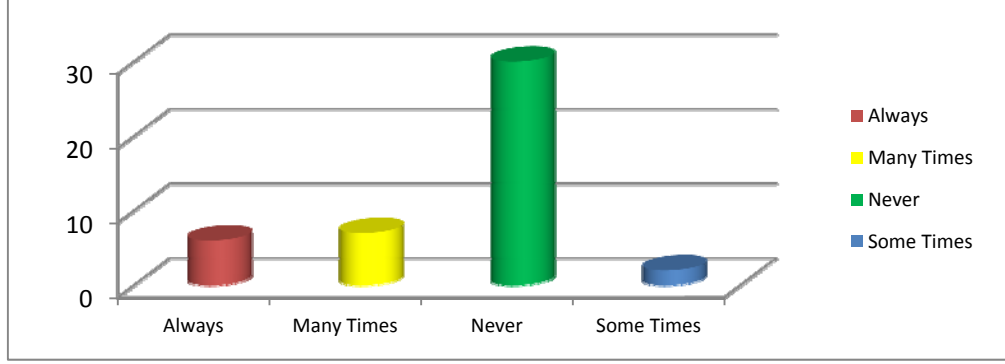
Bar chart No: 23.

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६६.६६% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे १३.३३%, ११.११%, ६.६६% इतके आहेत.

6. Human Capital.

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	6	7	30	2	45	66.66%

Table No: 25

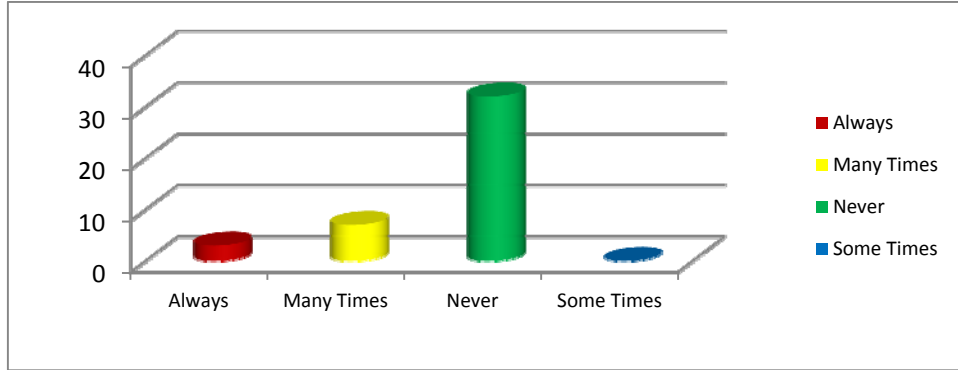
Bar chart No: 24.

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६६.६६% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे १३.३३%, ११.११%, ६.६६% इतके आहेत.

7. HRD Review

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	3	7	32	0	45	71.11%

Table No: 26

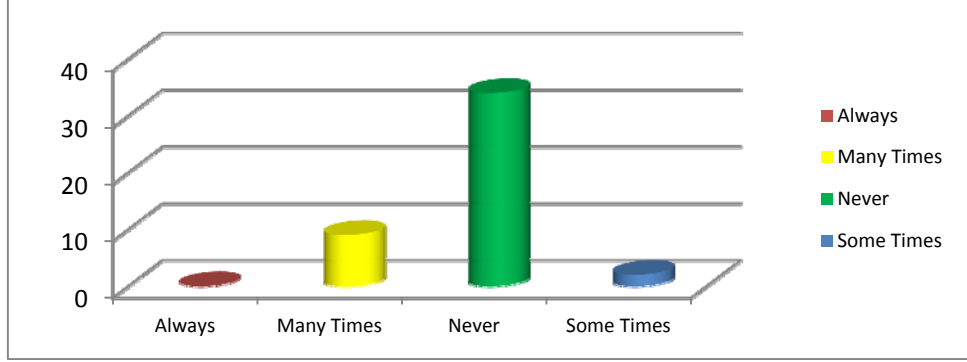
Bar chart No: 25.

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७१.११% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ६.६६%, १५.५५%, ०.००% इतके आहेत.

8. Indian Factories and Labor Report.

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	9	34	2	45	66.66%

Table No: 27

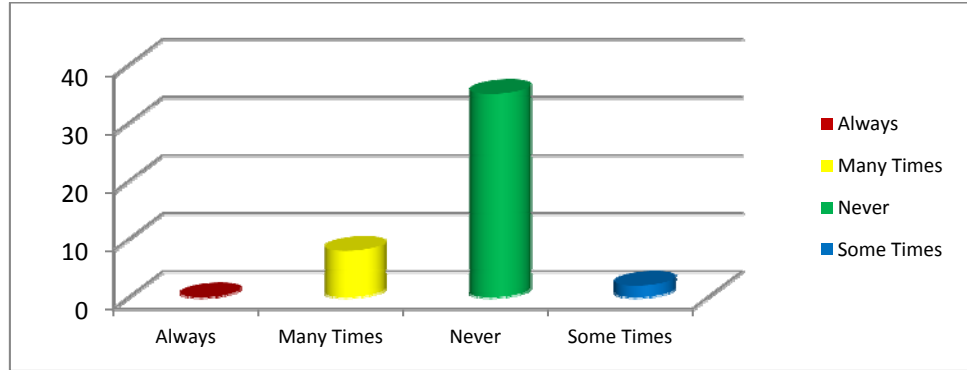
Bar chart No: 26.

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७५.५५% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २०.००%, ४.४४% इतके आहेत.

9. Indian Journal for Human Development.

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	8	35	2	45	77.77%

Table No: 28

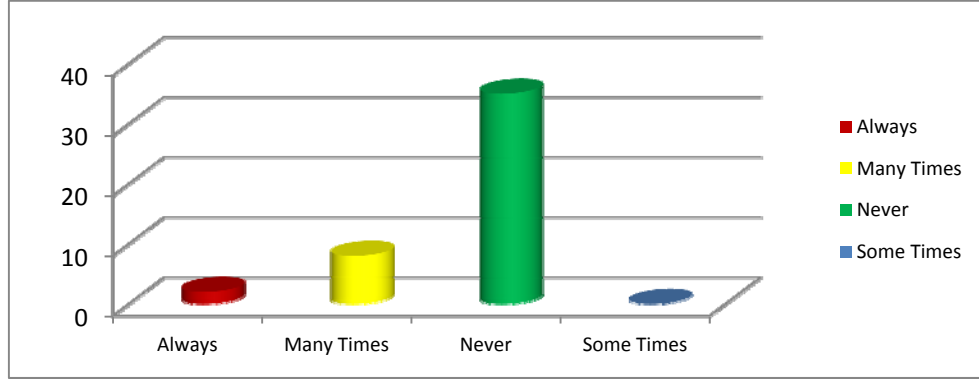
Bar chart No: 27.

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७७.७७% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, १७.७७%, ४.४४% इतके आहेत.

10. Indian Journal of Industrial Relations.

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	2	8	35	0	45	77.77%

Table No: 29

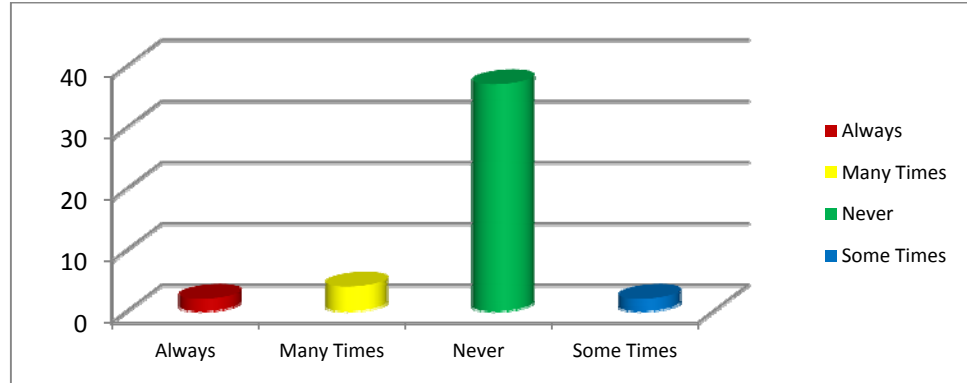
Bar chart No: 28.

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७७.७७% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ४.४४%, १७.७७%, ०.००% इतके आहेत .

11. Indian Journal of Psychaiatry.

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	2	4	37	2	45	82.22%

Table No: 30

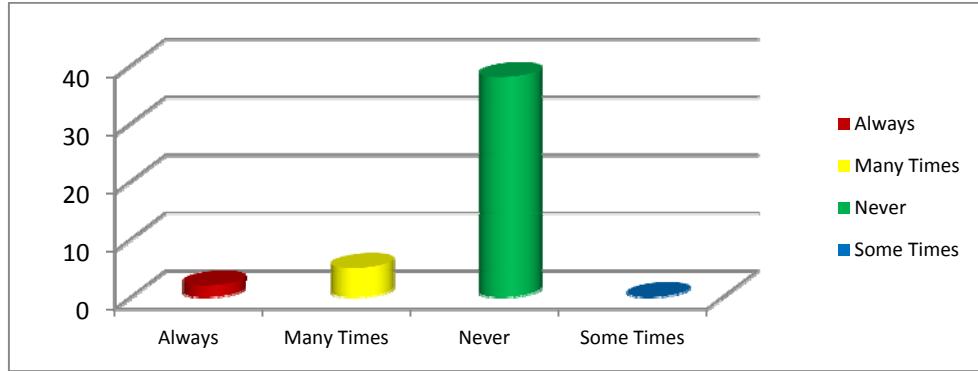
Bar chart No: 29

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८२.२२% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ४.४४%, ८.८८%, ४.४४% इतके आहेत .

12. Indian Journal of Public Administration.

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	2	5	38	0	45	84.44%

Table No: 31

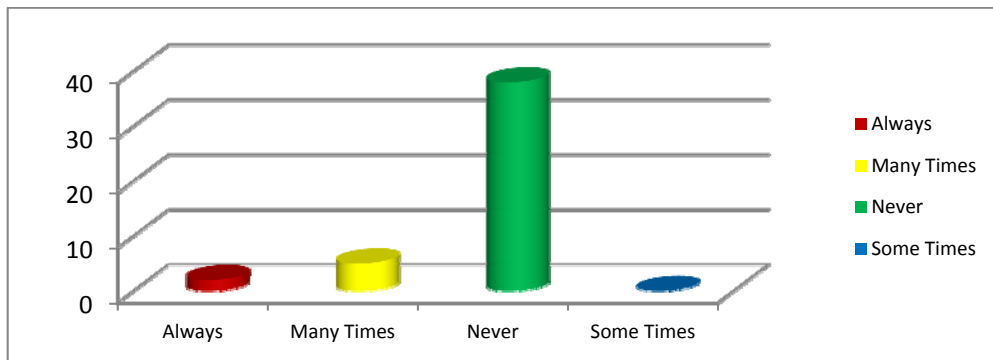
Bar chart No: 30

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८४.४४% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ४.४४%, ११.११%, ०.००% इतके आहेत .

13. Industrial and Labour Relation review.

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	5	39	1	45	86.66%

Table No: 32

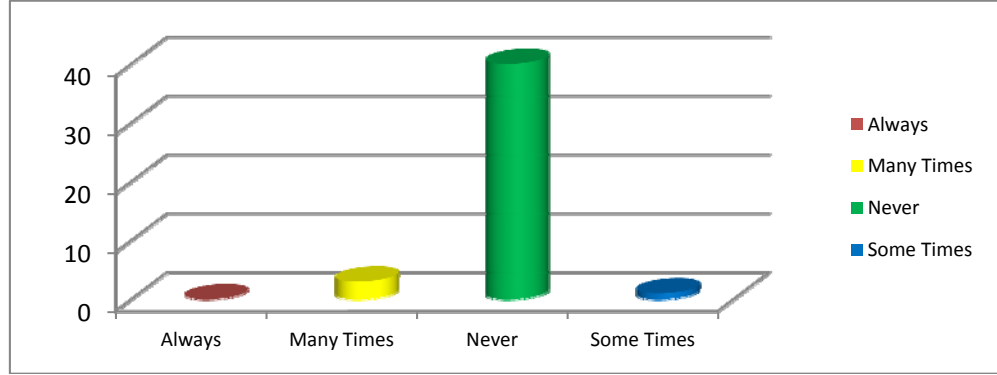
Bar chart No: 31

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८४.४४% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ११.११%, २.२२% इतके आहेत .

14. Int.Journal of Human Development and Information Systems.

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	40	1	45	86.66%

Table No: 33

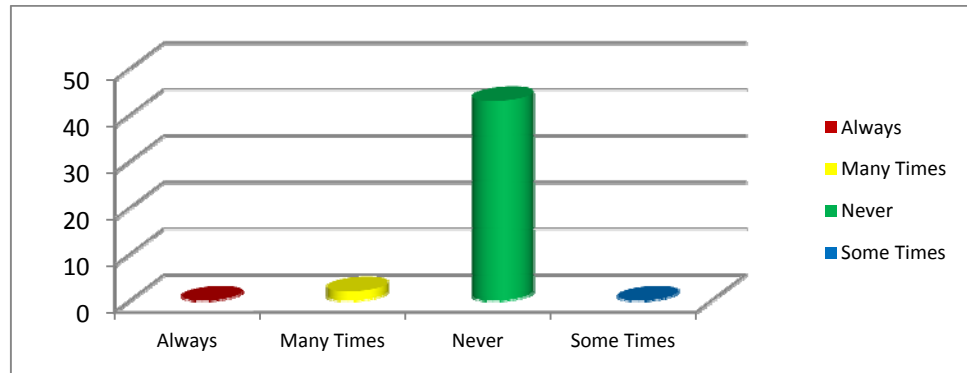
Bar chart No: 32

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, २.२२% इतके आहेत .

15. Int.Journal of Educational Administration.

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	43	0	45	95.55%

Table No: 34

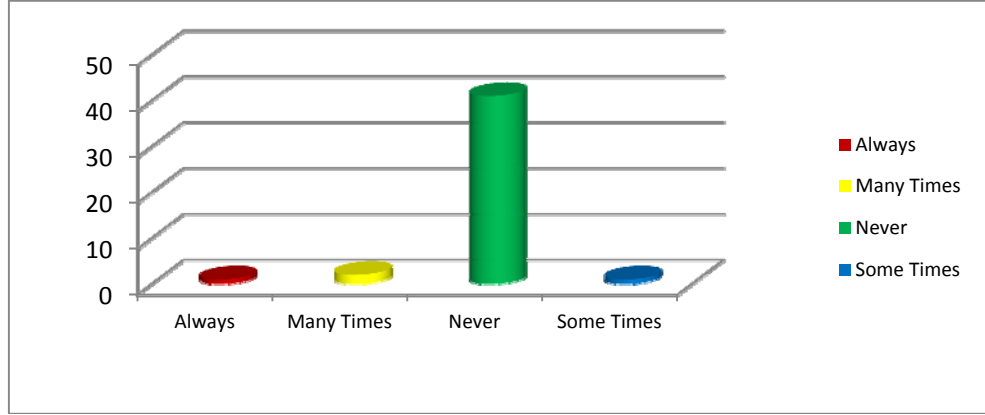
Bar chart No: 33

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, ०.००% इतके आहेत .

16. Int.Journal of HRD and management review.

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	1	2	41	1	45	91.11%

Table No: 35

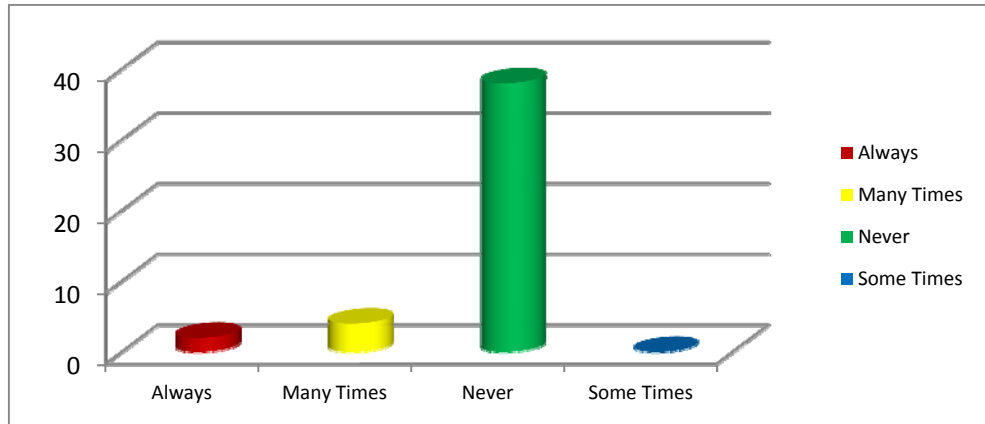
Bar chart No: 34

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे २.२२%, ४.४४%, २.२२% इतके आहेत .

17. Int.Labour review.

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	2	4	38	0	45	84.44%

Table No: 36

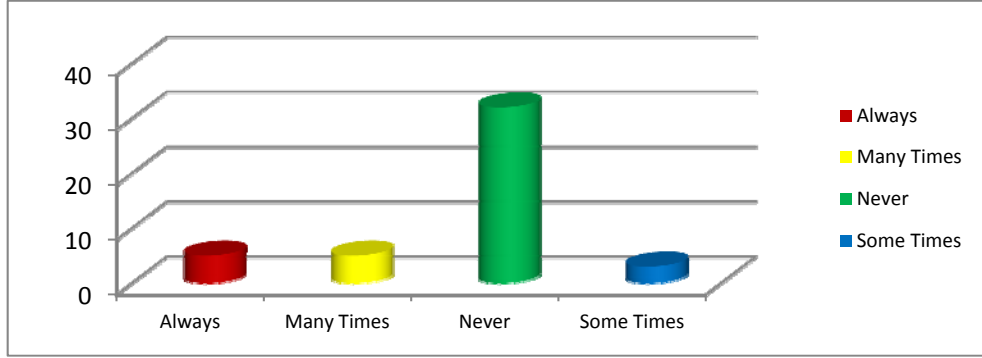
Bar chart No: 35

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८४.४४% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ४.४४%, ८.८८%, ०.००% इतके आहेत .

18. IUP.Journal of Organisational Behaviour

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	5	5	32	3	45	71.11%

Table No: 37

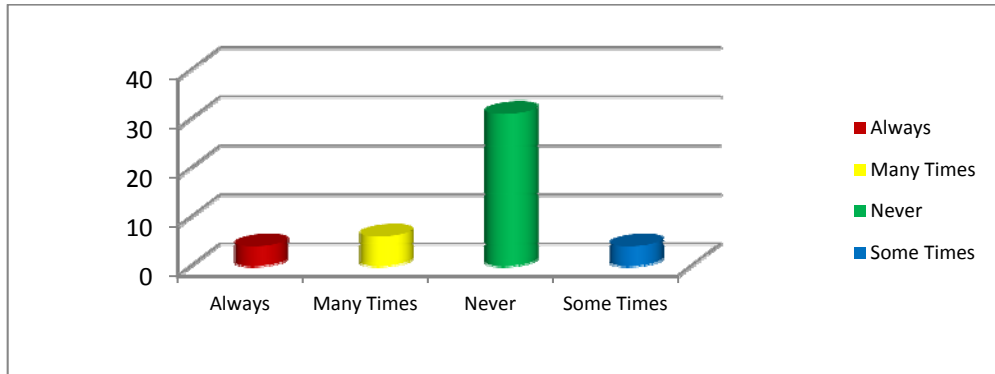
Bar chart No: 36

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७१.११% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ११.११%, ११.११%, ६.६६% इतके आहेत.

19. Journal of Entrepreneurship

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	4	6	31	4	45	68.88%

Table No: 38

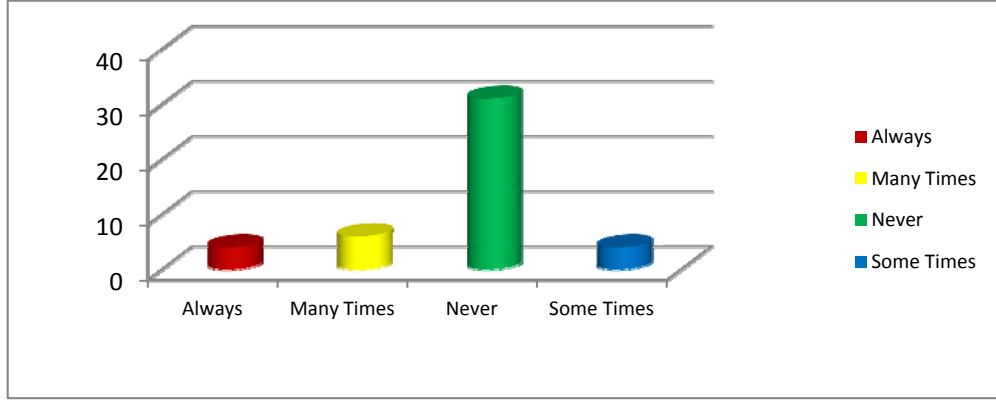
Bar chart No: 37

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ८.८८%, १२.२२%, ८.८८% इतके आहेत.

20. Journal of Entrepreneurship Development

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	2	8	33	2	45	73.33%

Table No: 39

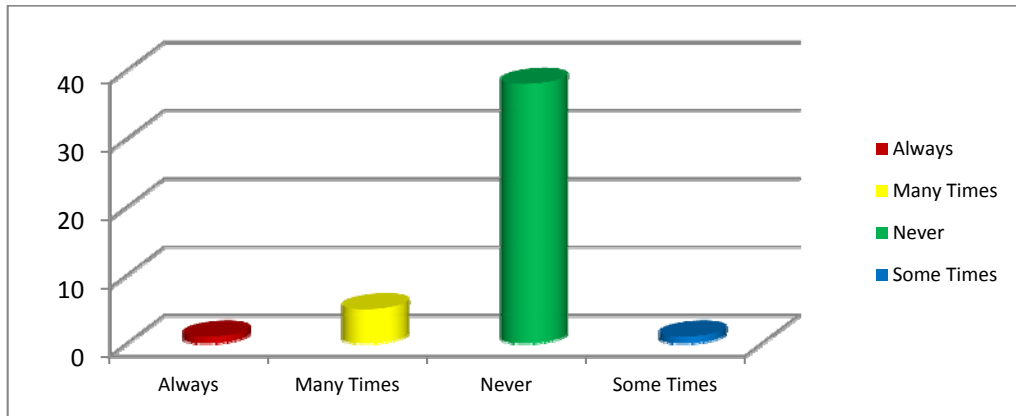
Bar chart No: 38

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७३.३३% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ४.४४%, १७.७७%, ४.४४% इतके आहेत.

21. Journal of Human Development

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	1	5	38	1	45	84.44%

Table No: 40

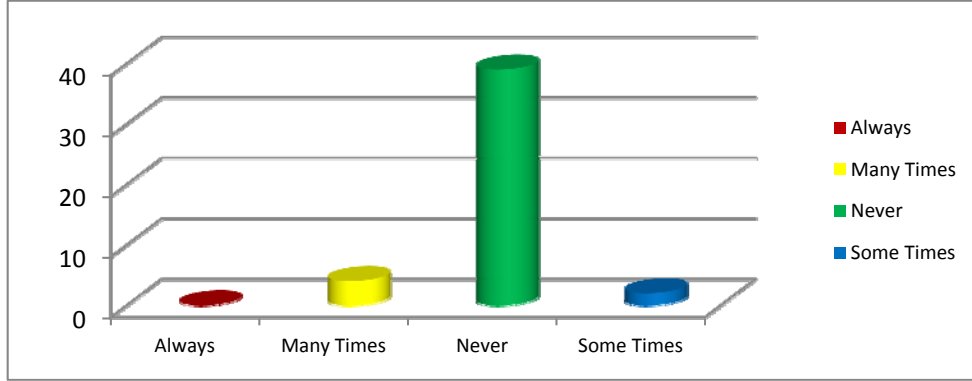
Bar chart No: 39

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८४.४४% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे २.२२%, ११.११%, २.२२% इतके आहेत.

22. Journal of Human Values

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	4	39	2	45	86.66%

Table No: 41

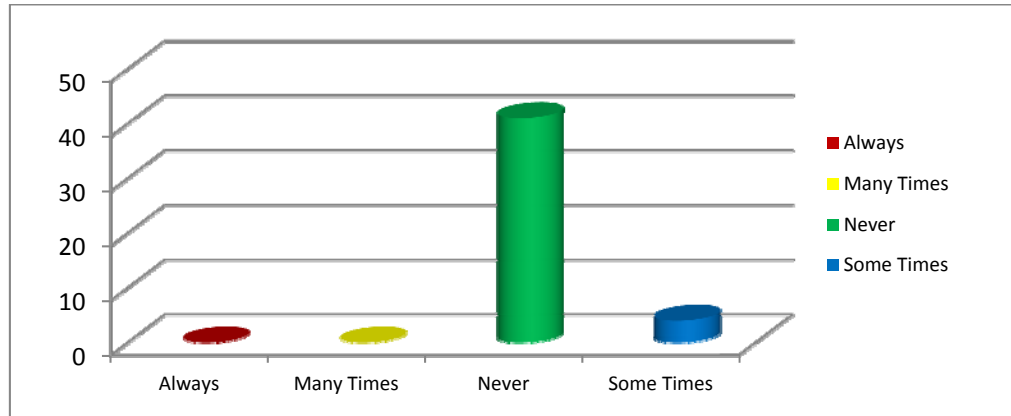
Bar chart No: 40

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८६.६६% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ८.८८%, ४.४४% इतके आहेत .

23. Journal of Indian management and Strategy

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	41	4	45	91.11%

Table No: 42

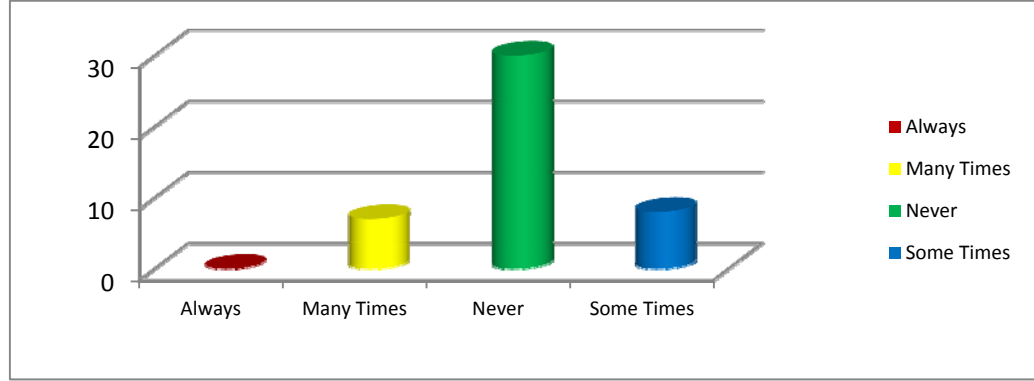
Bar chart No: 41

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९१.११% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ८.८८% इतके आहेत .

24. Journal of oragnisation behaviour management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	7	30	8	45	66.66%

Table No: 43

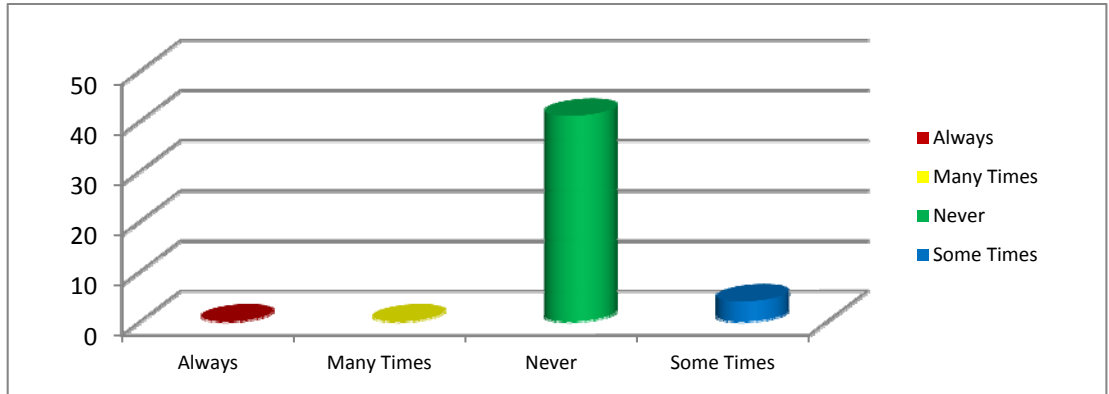
Bar chart No: 42

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६६.६६% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, १५.५५%, १७.७७% इतके आहेत .

25. Journal of Public Policy and Marketing

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	41	4	45	91.11%

Table No: 44

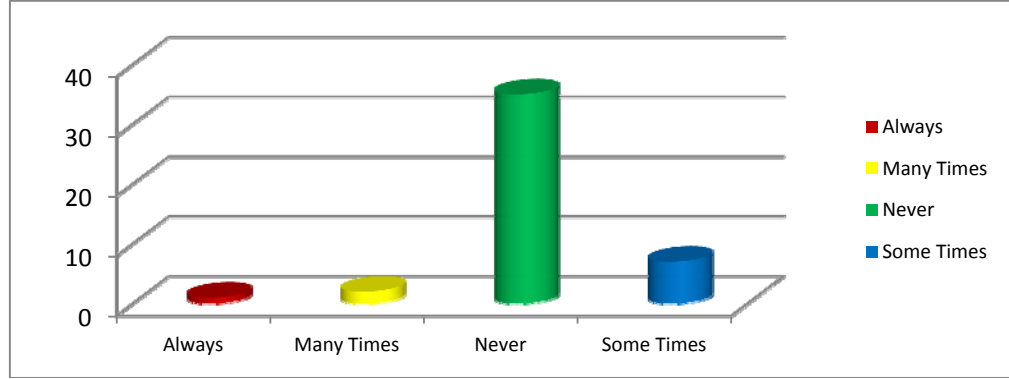
Bar chart No: 43

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९१.११% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ८.८८% इतके आहेत .

26. Leadership Excellence (Indian)

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	1	2	35	7	45	77.77%

Table No: 45

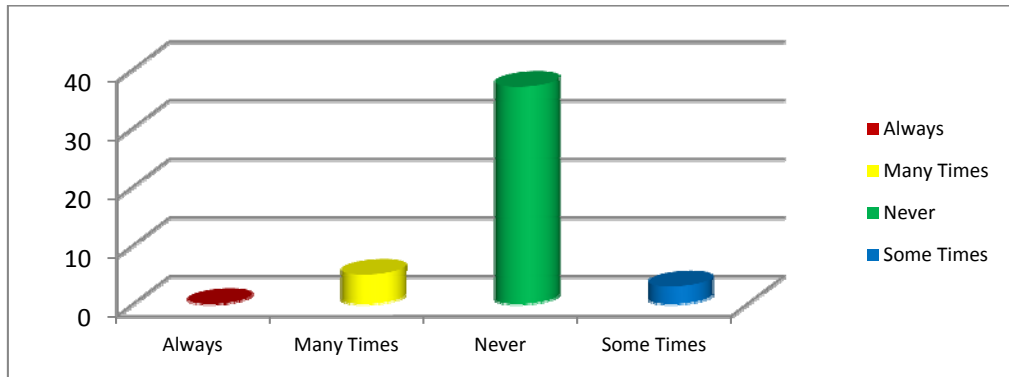
Bar chart No: 44

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७७.७७% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे २.२२%, ४.४४%, १५.५५% इतके आहेत.

27. Management and Labour studies

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	5	37	3	45	82.22%

Table No: 46

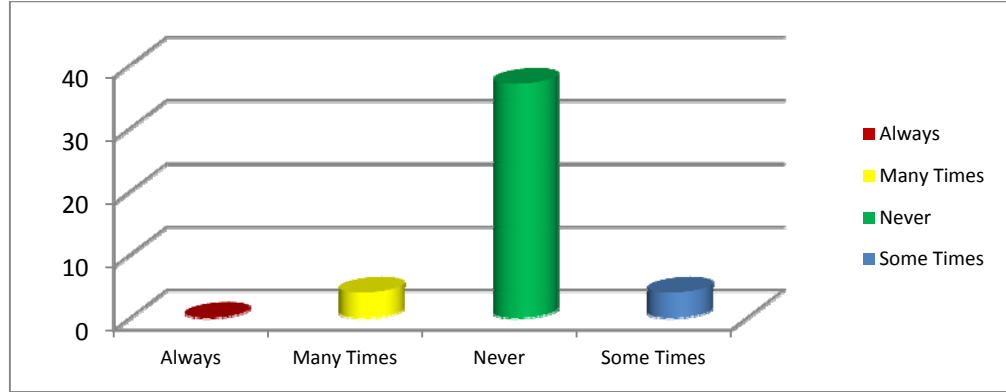
Bar chart No: 45

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८२.२२% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ११.११%, ६.६६% इतके मर्यादित आहेत. या नियतकालिकाचा उपयोग अल्प स्वरूपाचा आहे.

28. Management in Government

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	4	37	4	45	82.22%

Table No: 47

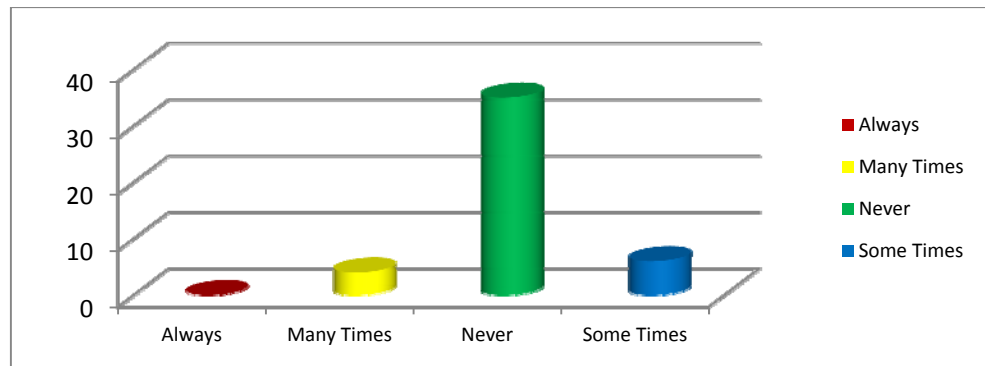
Bar chart No: 46

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८२.२२% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ८.८८%, ८.८८% इतके आहेत.

29. Management Today

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	4	35	6	45	77.77%

Table No: 48

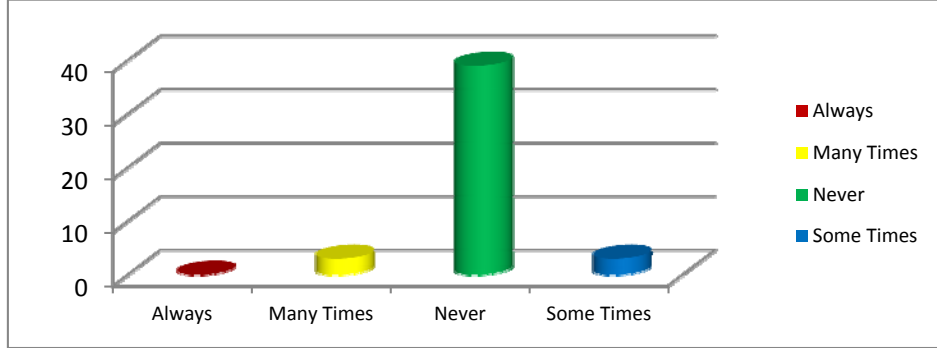
Bar chart No: 47

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७७.७७% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ८.८८%, १२.२२% इतके आहेत.

30. People and Management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	39	3	45	86.66%

Table No: 49

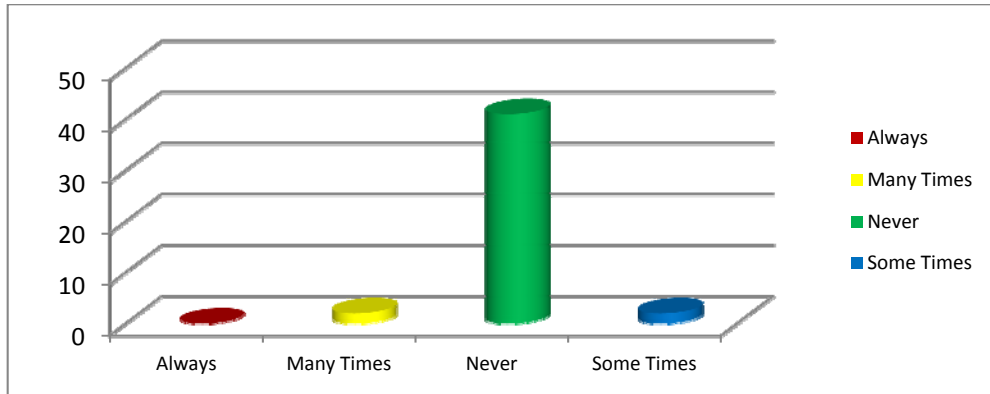
Bar chart No: 48

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८६.६६% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, ६.६६% इतके आहेत.

31. People and Strategy (Human Resource Planning)

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	41	2	45	91.11%

Table No: 50

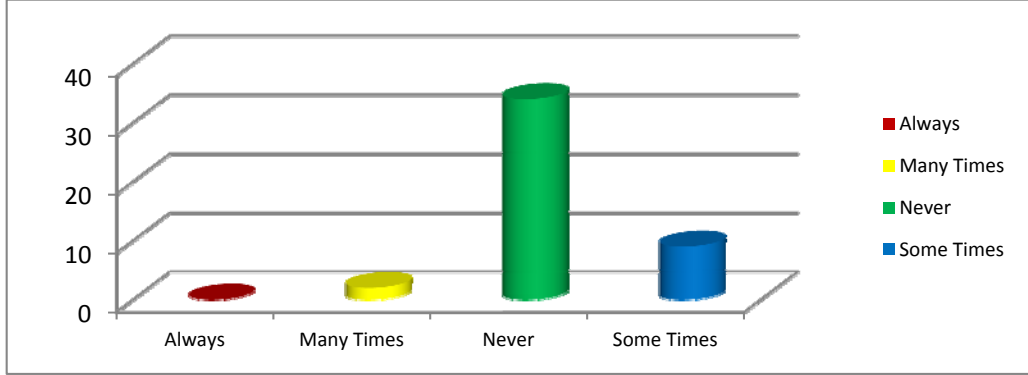
Bar chart No: 49

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९१.११% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, ४.४४% इतके आहेत.

32. SEDME Journal

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	34	9	45	75.55%

Table No: 51

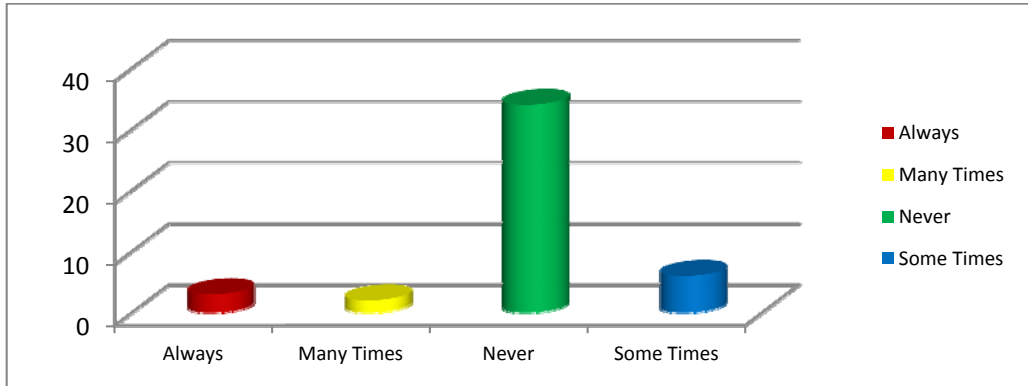
Bar chart No: 50

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७५.५५% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, २०.००% इतके आहेत.

33. The Human Factor

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	3	2	34	6	45	75.55%

Table No: 52

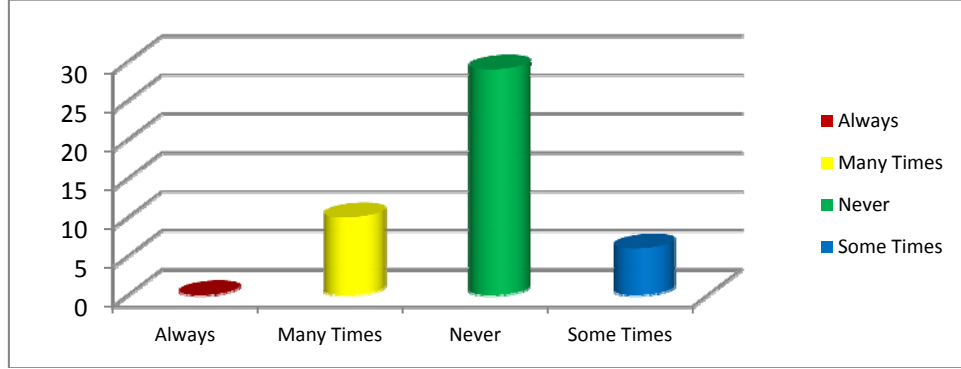
Bar chart No: 51

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७५.५५% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ६.६६%, ४.४४%, १३.३३% इतके आहेत.

34. Training and Development

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	10	29	6	45	64.44%

Table No: 53

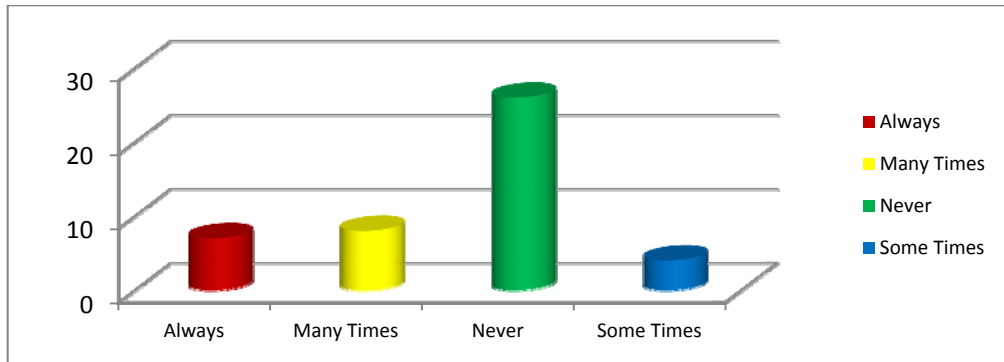
Bar chart No: 52

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६४.४४% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २२.२२%, १३.३३% इतके आहेत.

35. Corporate India

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	7	8	26	4	45	57.77%

Table No: 54

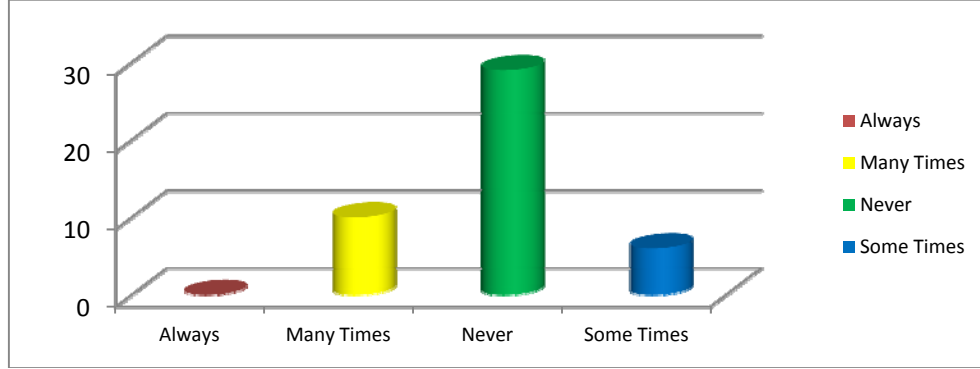
Bar chart No: 53

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ५७.७७% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे १५.५५%, १७.७७%, ८.८८% इतके आहेत.

36. Economic and Political weekly

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	10	29	6	45	64.44%

Table No: 55

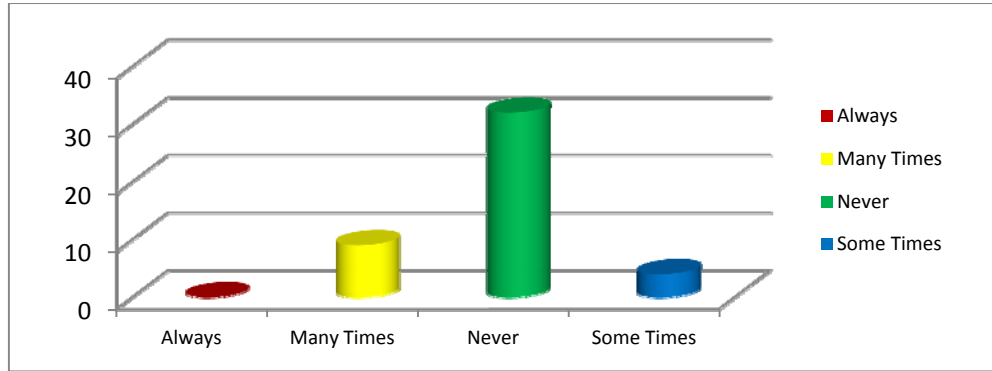
Bar chart No: 54

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६४.४४% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २२.२२%, १३.३३% इतके आहेत.

37. Finance India

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	9	32	4	45	71.11%

Table No: 56

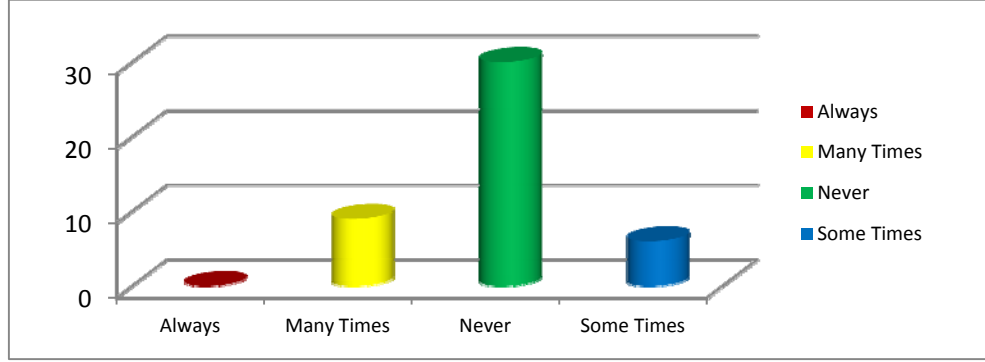
Bar chart No: 55

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७१.११% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २०.००%, ८.८८% इतके आहेत.

38. Financial Management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	9	30	6	45	66.66%

Table No: 57

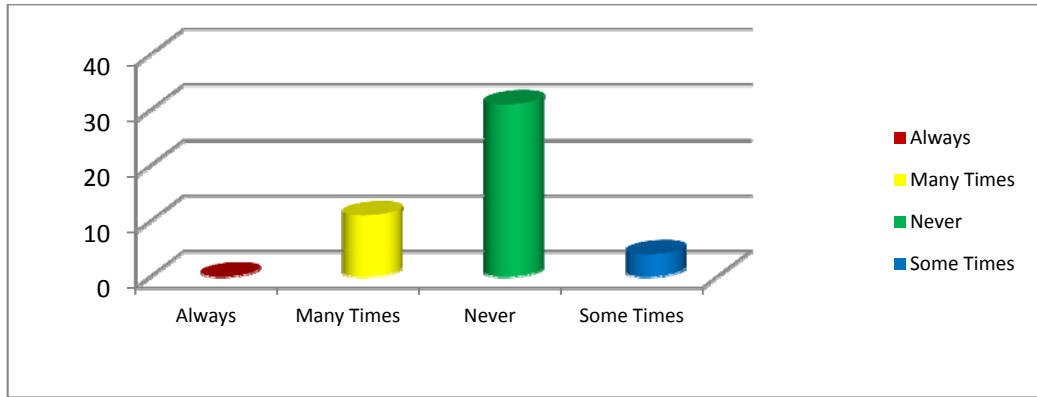
Bar chart No: 56

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७१.११% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २०.००%, १३.३३% इतके आहेत.

39. Financial Management and Analysis

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	11	31	4	45	68.88%

Table No: 58

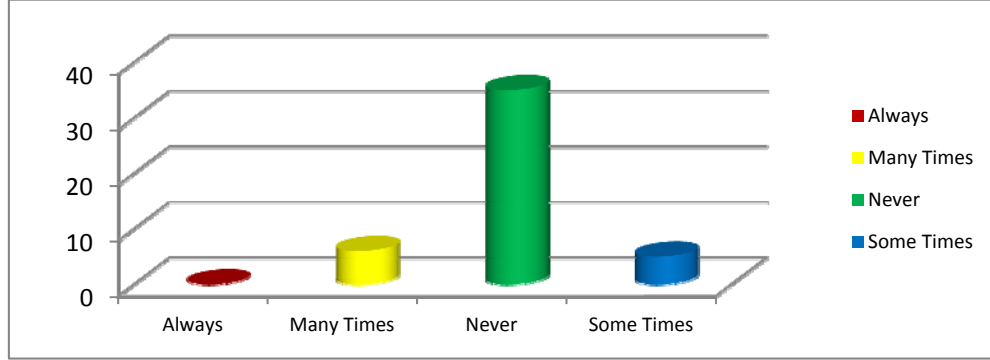
Bar chart No: 57

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६८.८८% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २४.४४%, ८.८८% इतके आहेत.

40. Foreign Trade Review

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	6	35	5	45	77.77%

Table No: 59

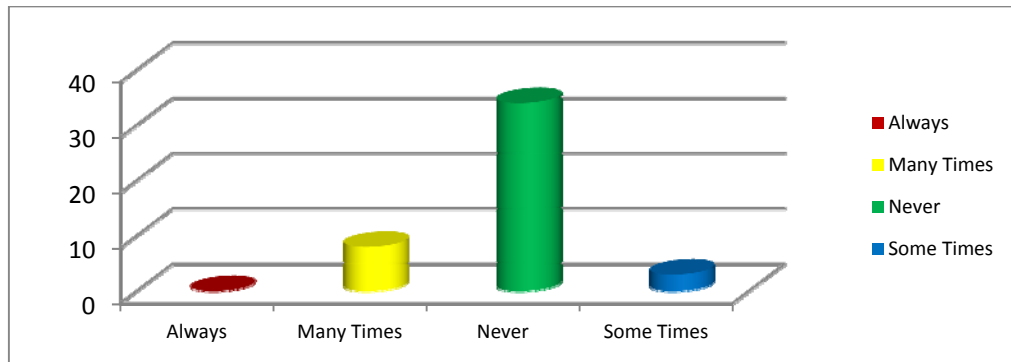
Bar chart No: 58

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७७.७७% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, १३.३३%, ११.११% इतके आहेत .

41. Fortune formally Fortune International

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	8	34	3	45	75.55%

Table No: 60

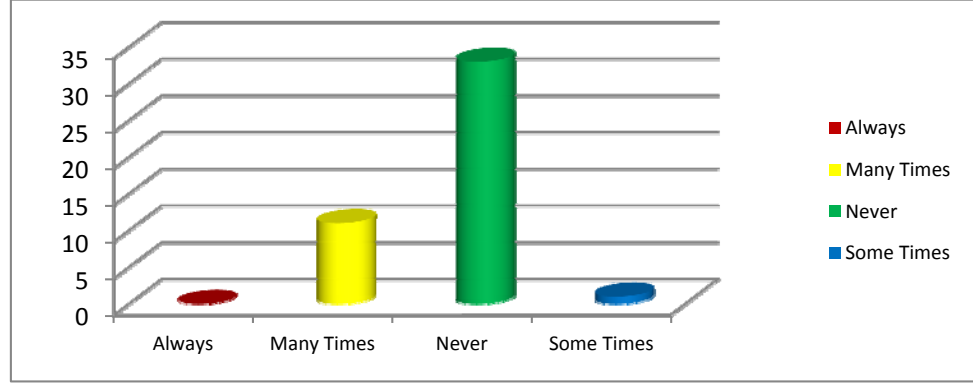
Bar chart No: 59

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७५.५५% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, १७.७७%, ६.६६% इतके आहेत .

42. Global review of Business & economics research

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	11	33	1	45	73.33%

Table No: 61

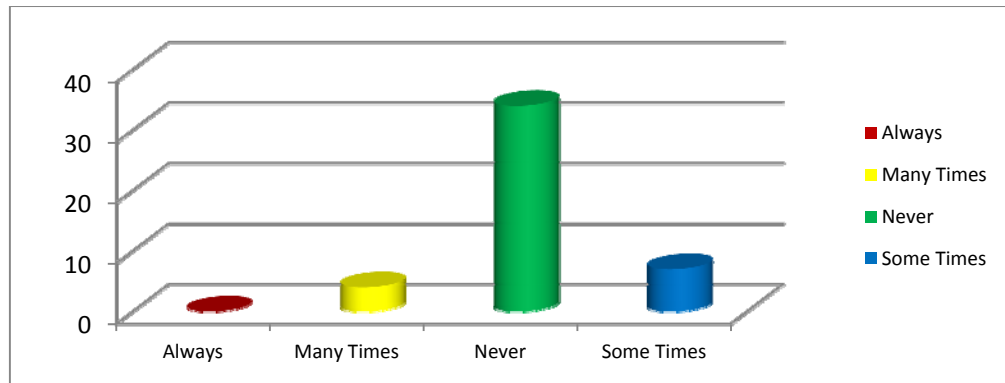
Bar chart No: 60

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७३.३३% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २४.४४%, २.२२% इतके आहेत .

43. India Quarterly

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	4	34	7	45	75.55%

Table No: 62

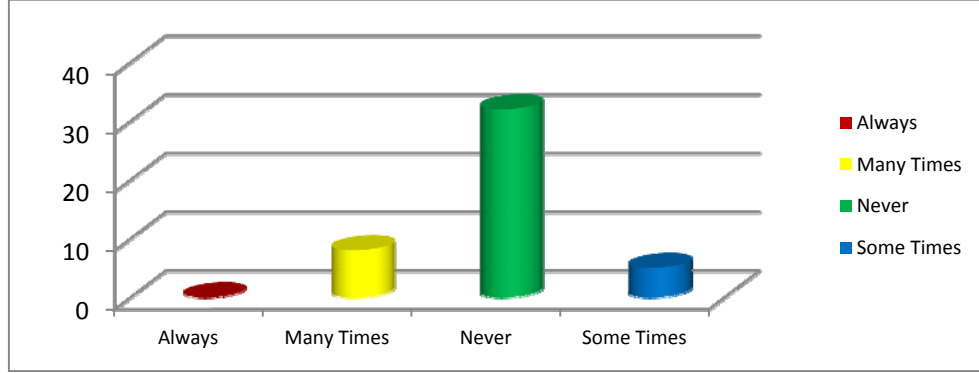
Bar chart No: 61

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७५.५५% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ८.८८%, १५.५५% इतके आहेत .

44. Indian Journal of Finance

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	8	32	5	45	71.11%

Table No: 63

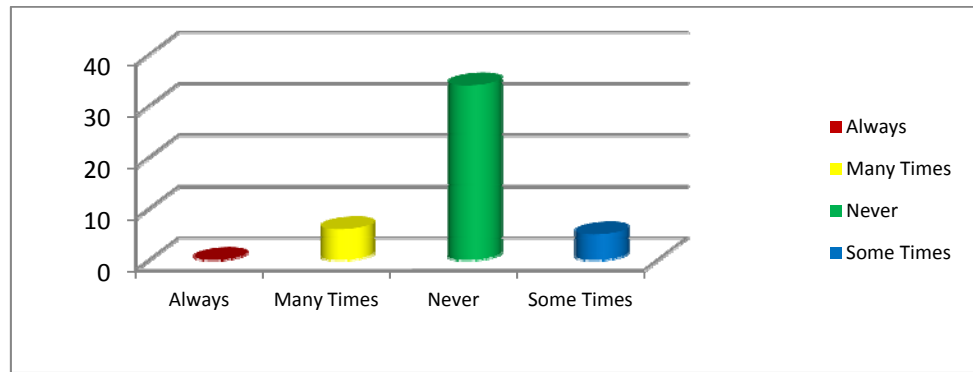
Bar chart No: 62

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७१.११% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, १७.७७%, ११.११% इतके आहेत .

45. Journal of Risk & Insurance

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	6	34	5	45	75.55%

Table No: 64

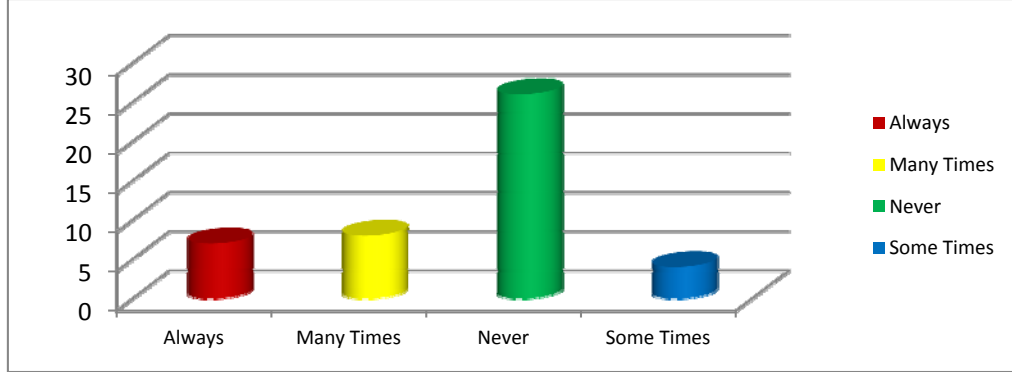
Bar chart No: 63

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७५.५५% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, १३.३३%, ११.११% इतके आहेत .

46. Management Accountant (Indian)

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	7	8	26	4	45	57.77%

Table No: 65

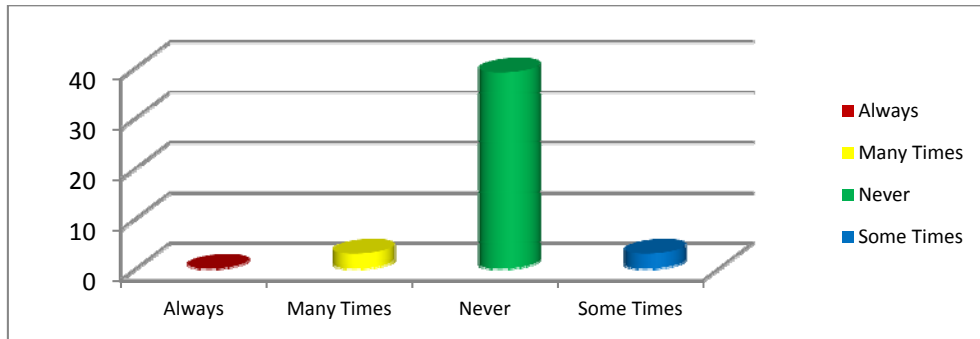
Bar chart No: 64

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ५७.७७% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे १५.५५%, १७.७७%, ८.८८% इतके आहेत.

47. Risk Management & Insurance Review

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	39	3	45	86.66.77%

Table No: 66

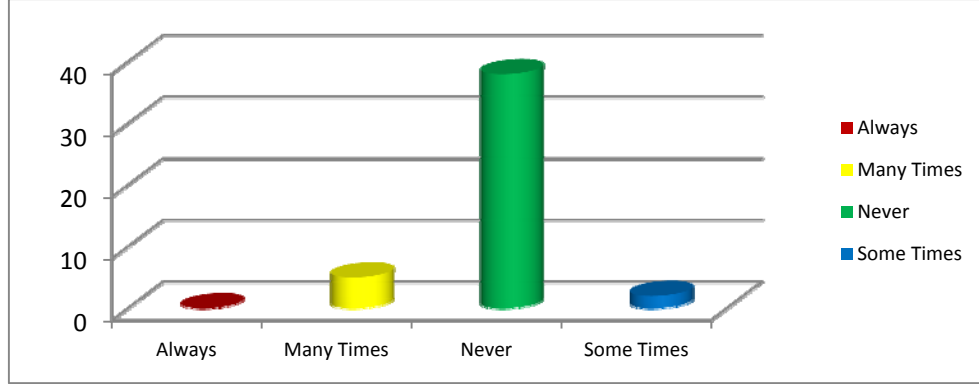
Bar chart No: 65

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८६.६६% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, ६.६६% इतके आहेत.

48. Strategic Finance Magazine For Formally Monthly

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	5	38	2	45	84.44.77%

Table No: 67

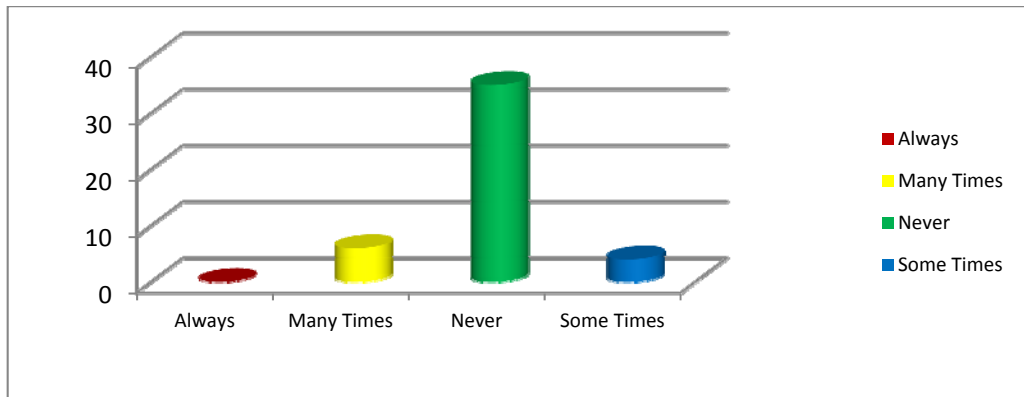
Bar chart No: 66

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८४.४४% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ११.११%, ४.४४% इतके आहेत.

49. Taxation

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	6	35	4	45	77.77%

Table No: 68

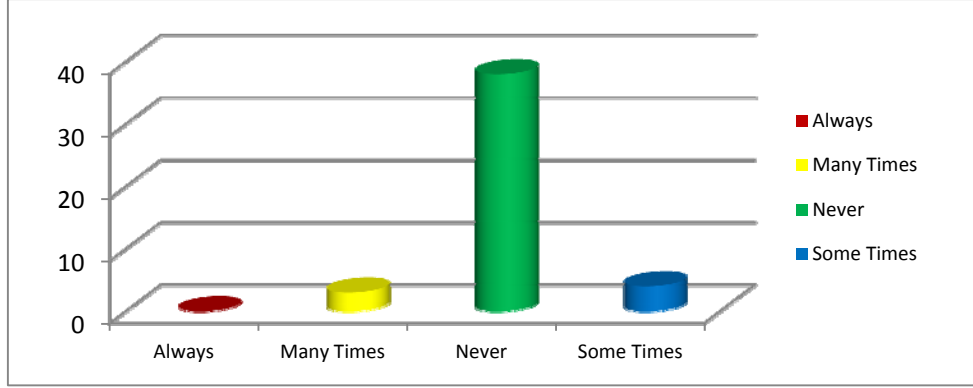
Bar chart No: 67

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७७.७७% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, १३.३३%, ८.८८% इतके आहेत.

50. Vinimaya

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	38	4	45	84.44%

Table No: 69

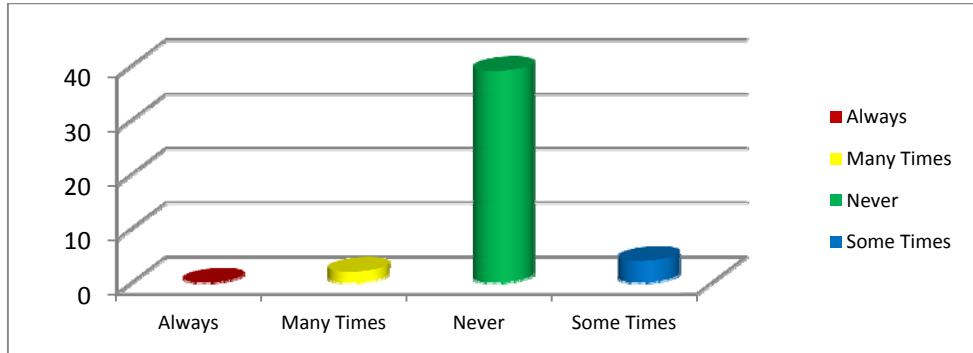
Bar chart No: 68

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८४.४४% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, ८.८८% इतके आहेत.

51 CIS Communication

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	39	4	45	86.66%

Table No: 70

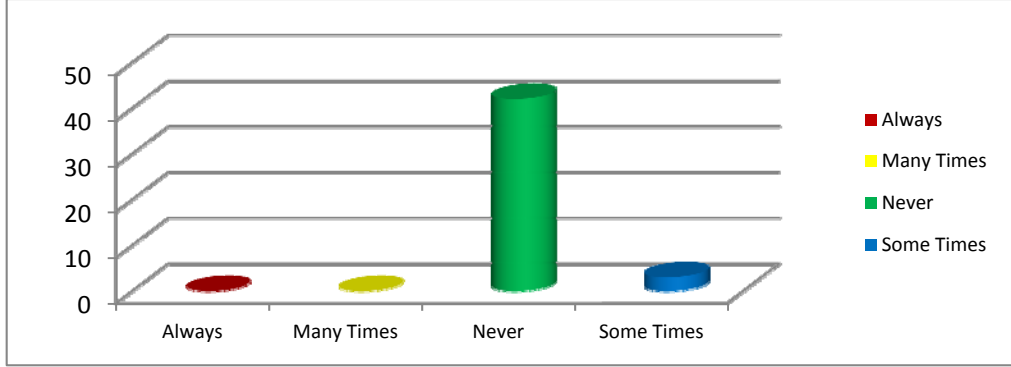
Bar chart No: 69

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८६.६६% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, ८.८८% इतके आहेत.

52 Computer Design

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	42	3	45	93.33%

Table No: 71

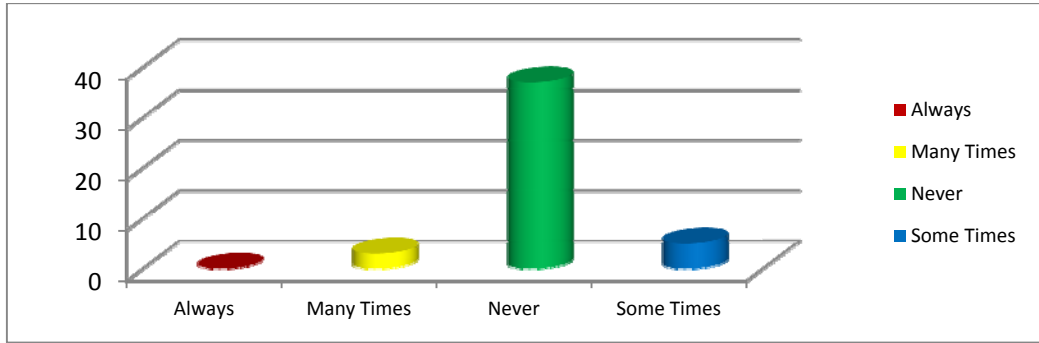
Bar chart No: 70

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९३.३३% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ६.६६% इतके आहेत.

53 Data Quest

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	37	5	45	82.22%

Table No: 72

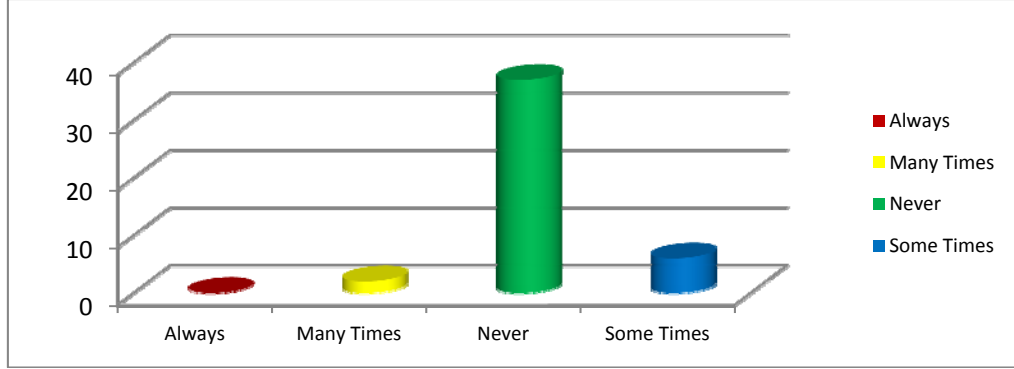
Bar chart No: 71

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८२.२२% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, ११.११% इतके आहेत.

54 Digit

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	37	6	45	82.22%

Table No: 73

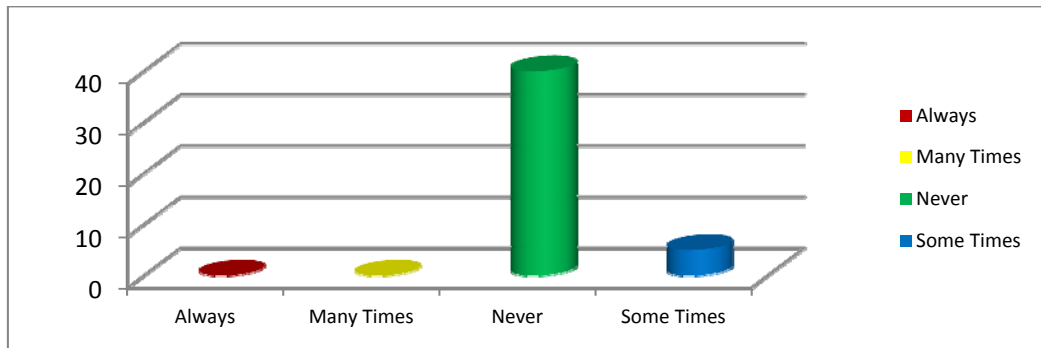
Bar chart No: 72

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८२.२२% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, १३.३३% इतके आहेत.

55 E-Learning Age

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	40	5	45	88.88%

Table No: 74

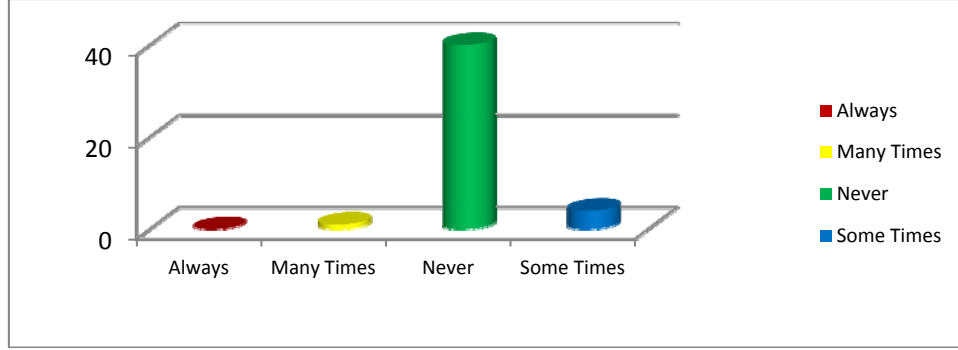
Bar chart No: 73

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ११.११% इतके आहेत.

56 Electronic Information & Planning

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	40	4	45	88.88%

Table No: 75

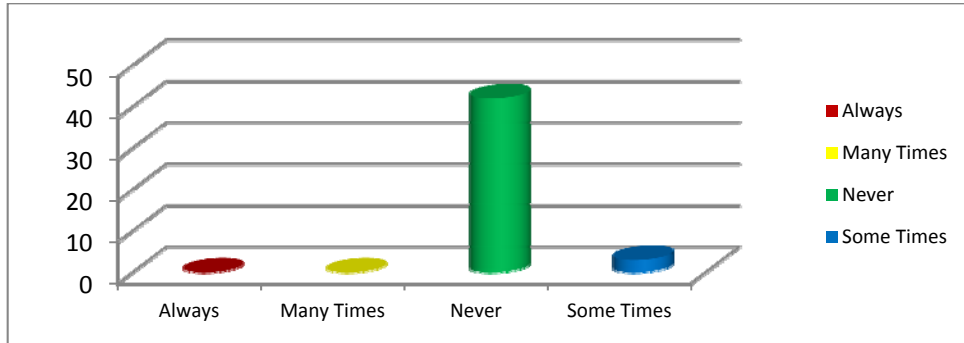
Bar chart No: 74

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २.२२%, ८.८८% इतके आहेत.

57 I Managers Journal of educational Technology

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	42	3	45	93.33%

Table No: 76

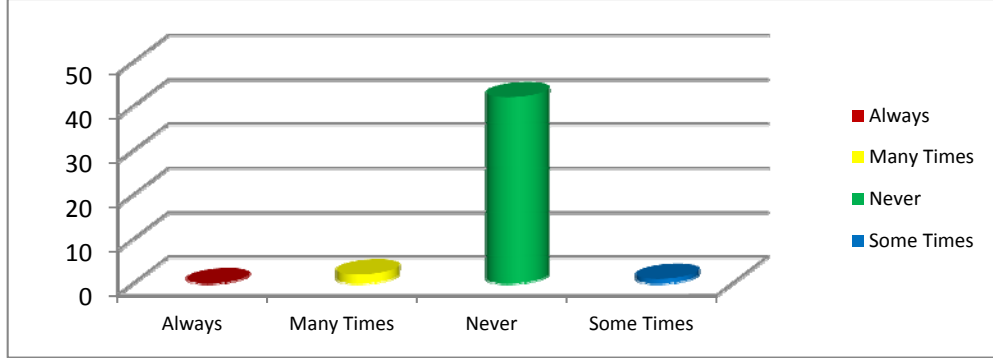

Bar chart No: 75

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९३.३३% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ६.६६% इतके आहेत.

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	42	1	45	93.33%

Table No: 77

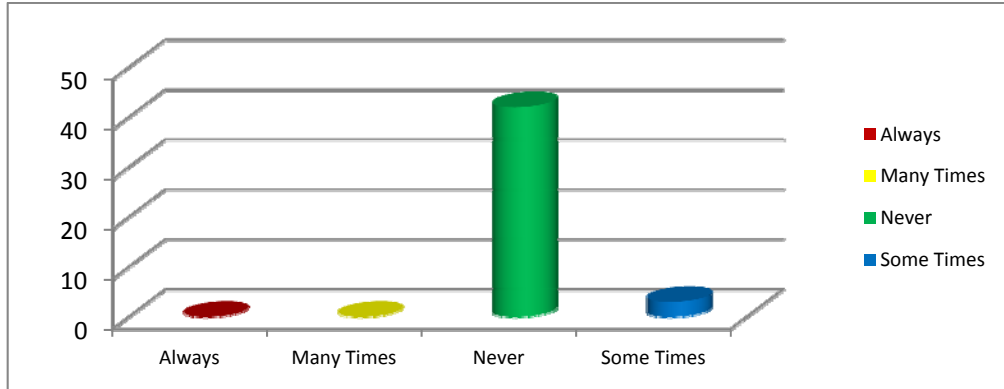

Bar chart No: 76

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९३.३३% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, २.२२% इतके आहेत.

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	42	3	45	93.33%

Table No: 78

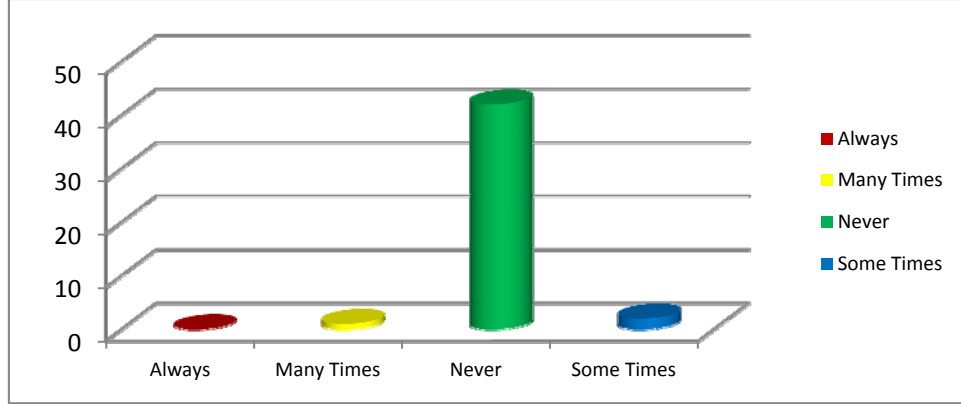
Bar chart No: 77

वरिल नियतकालिकाचा कधीचउपयोग न करणारे उपयोजक हे ९३.३३% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ६.६६% इतके आहेत.

60 Int.Journal of Information technology & Knowledge Mgmt

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	42	2	45	93.33%

Table No: 79

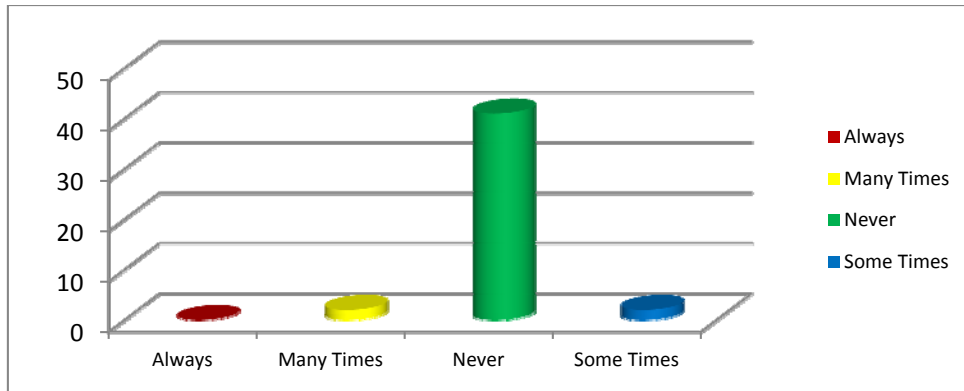
Bar chart No: 78

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९३.३३% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २.२२%, ४.४४% इतके आहेत .

61 Int.Journal of Information technology & Mgmt Research

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	41	2	45	91.11%

Table No: 80

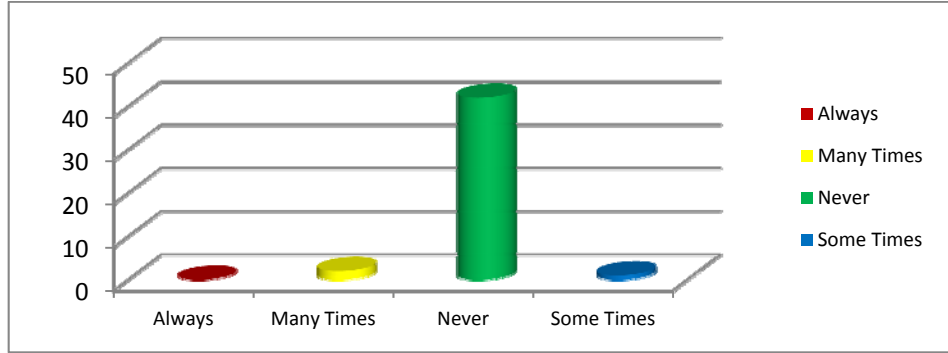
Bar chart No: 79

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९१.११% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, ४.४४% इतके आहेत .

62 Int.Journal of Network and Application

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	42	1	45	93.33%

Table No: 81

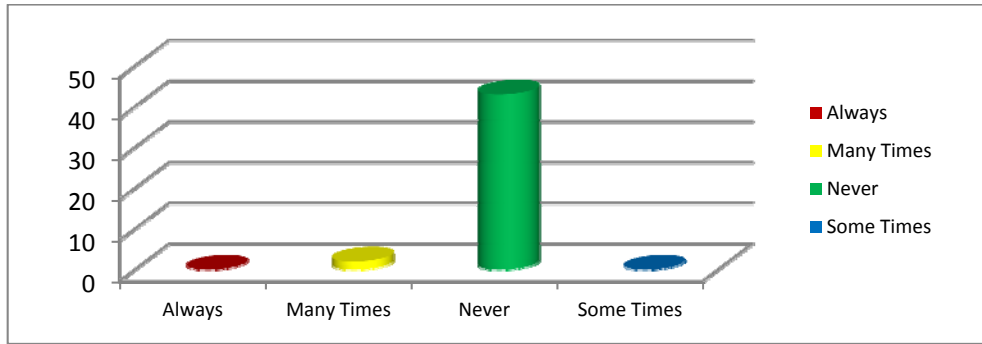
Bar chart No: 80

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९३.३३% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, २.२२% इतके आहेत.

63 Int.Journal of Scientific computing

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	43	0	45	93.33%

Table No: 82

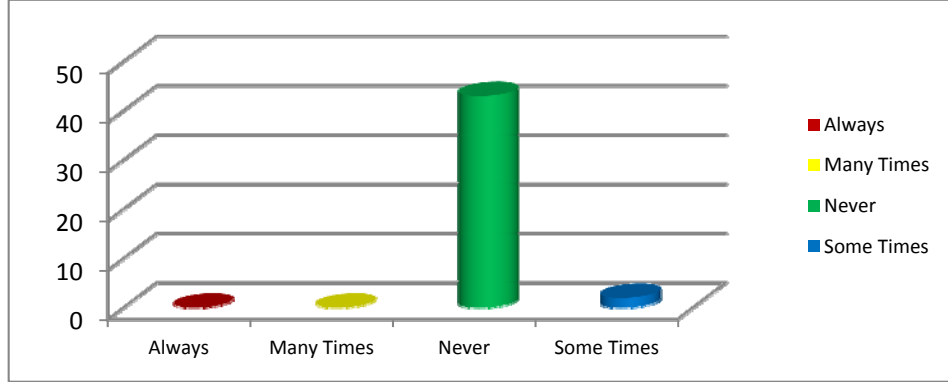
Bar chart No: 81

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९५.५५% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, ०.००% इतके आहेत.

64 Int.Journal of Management research & Technology

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	43	2	45	95.55%

Table No: 83

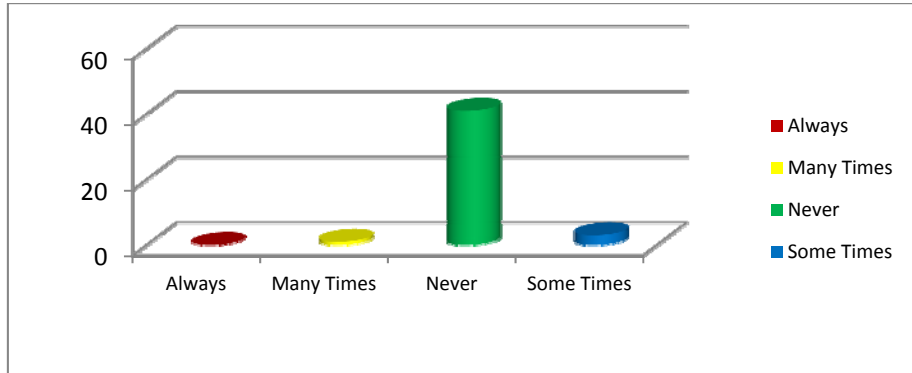
Bar chart No: 82

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९५.५५% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ४.४४% इतके आहेत .

65 Journal of global communication

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	41	3	45	91.11%

Table No: 84

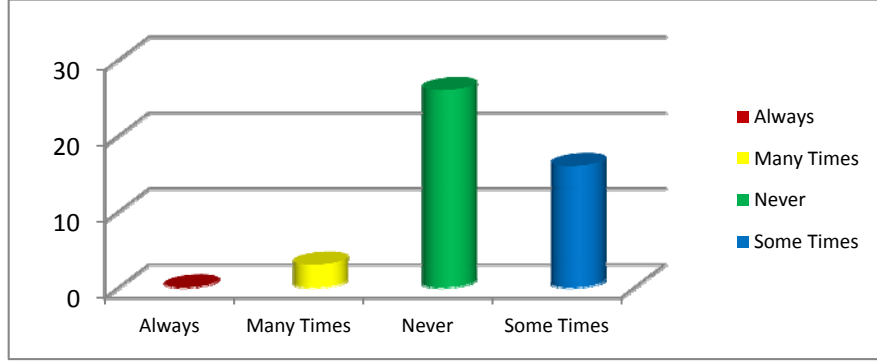
Bar chart No: 83

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९१.११% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २.२२%, ६.६६% इतके आहेत .अर्थात उपयोग हा असून नसल्याप्रमाणेच आहे .

66. Journal of Information Technology

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	26	16	45	57.77%

Table No: 85

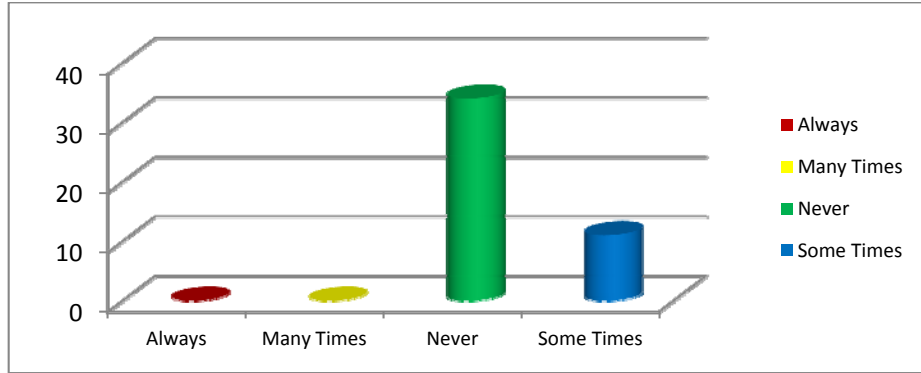
Bar chart No: 84

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ५७.७७% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, ३५.५५% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकाचा उपयोग हा समाधानकारक आहे.

67 Journal of Knowledge Management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	34	11	45	75.55%

Table No: 86

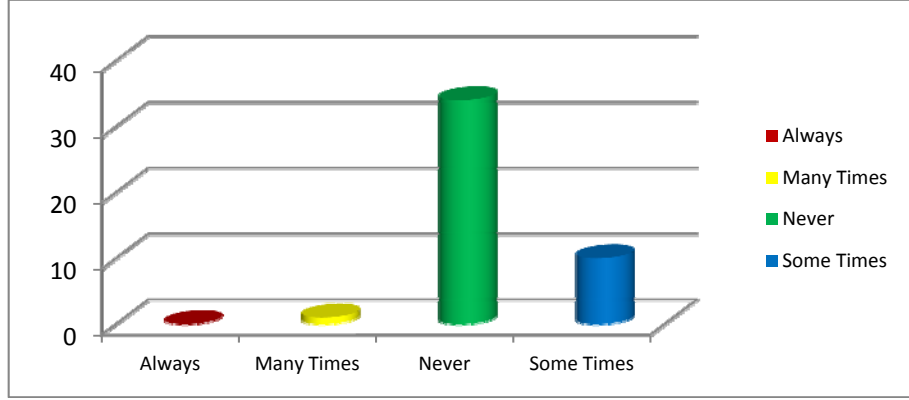
Bar chart No: 85

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७५.५५% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, २४.४४% इतके आहेत.अर्थात उपयोग हा नगण्यच आहे.

68. Journal of Science and Technology

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	34	10	45	75.55%

Table No: 87

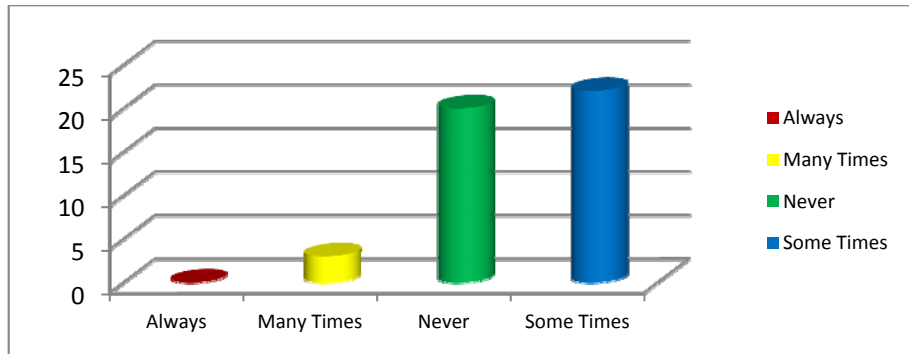
Bar chart No: 86

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७५.५५% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २.२२%, २२.२२% इतके आहेत. अर्थात उपयोग हा नगण्यच आहे.

69 Journals of Soft Skills

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	20	22	45	48.88%

Table No: 88

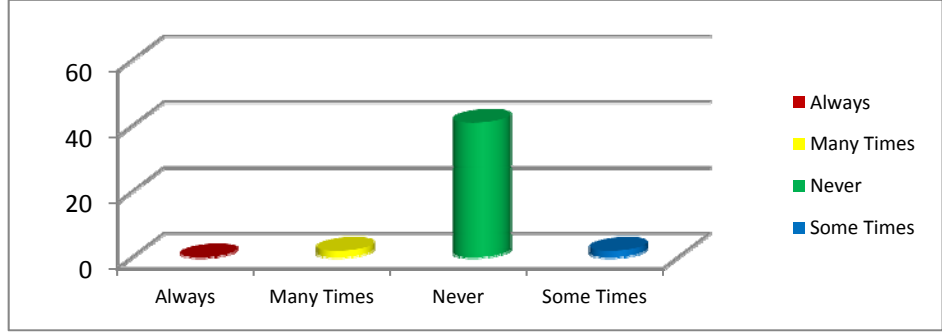
Bar chart No: 87

वरिल नियतकालिकाचा कांही वेळा उपयोग करणारे उपयोजक हे ४८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २.२२%, ४४.४४% इतके आहेत. अर्थात उपयोगाचे प्रमाण समाधानकारक आहे.

70 Journal of System software

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	41	2	45	91.11%

Table No: 89

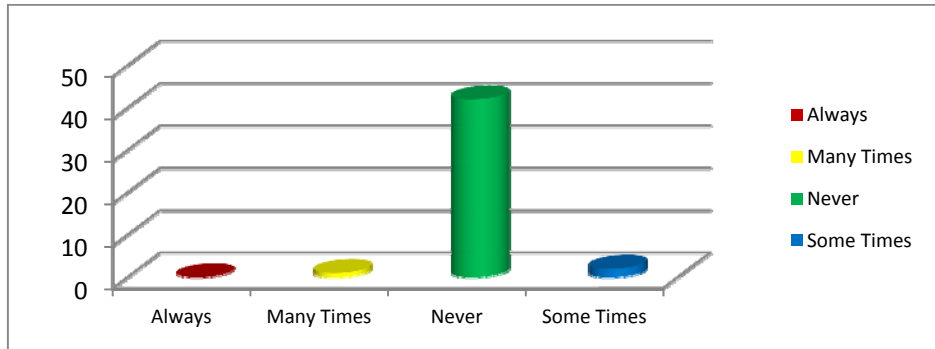
Bar chart No: 88

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९१.११% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, ४.४४% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकाच्या उपयोगाचे प्रमाण अतिशय अल्प आहे.

71. Journal of System management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	42	2	45	93.33%

Table No: 90

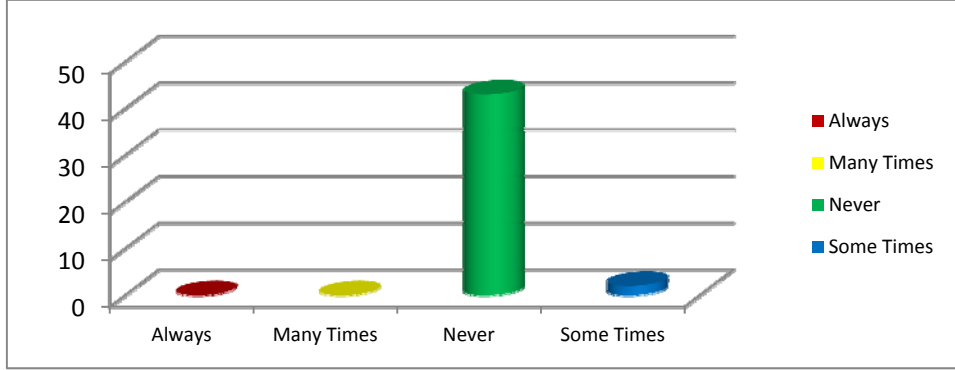

Bar chart No: 89

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९३.३३% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २.२२%, ४.४४% इतके आहेत.अर्थात उपयोग हा असून नसल्याप्रमाणेच आहे.

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	43	2	45	95.55%

Table No: 91

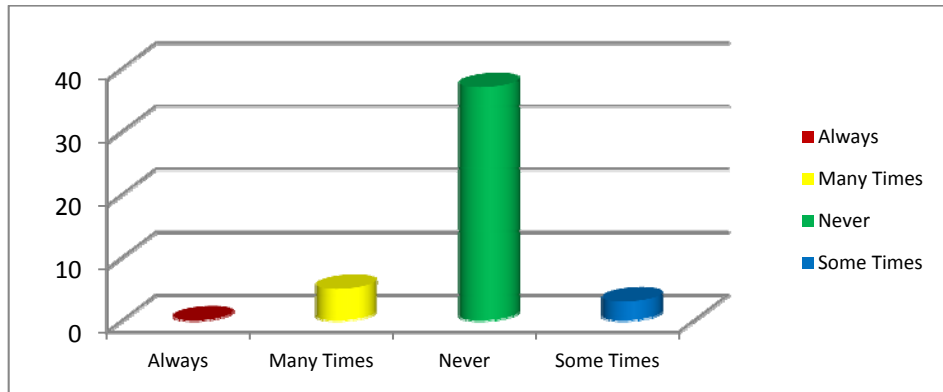
Bar chart No: 90

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९५.५५% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ४.४४% इतके आहेत.अर्थात उपयोग हा असून नसल्याप्रमाणेच आहे.

73 Linux for you

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	5	37	3	45	82.22%

Table No: 92

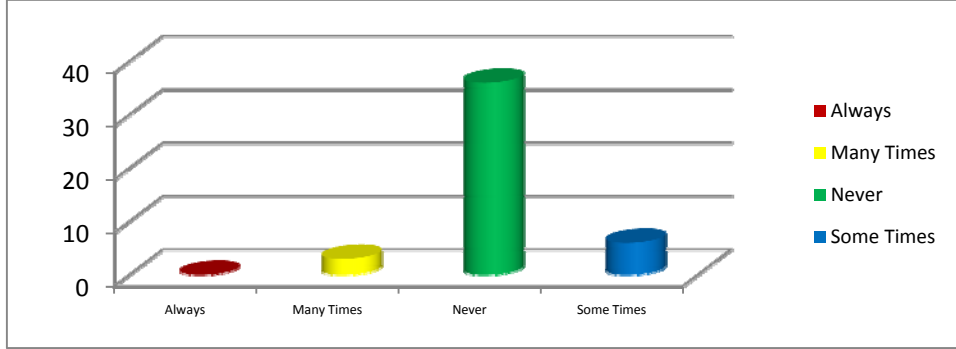
Bar chart No: 91

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८२.२२% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ११.११%, ६.६६% इतके आहेत.अर्थात उपयोग हा थोड्याफार प्रमाणात होत आहे.

74 PC Quest

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	36	6	45	80.00%

Table No: 93

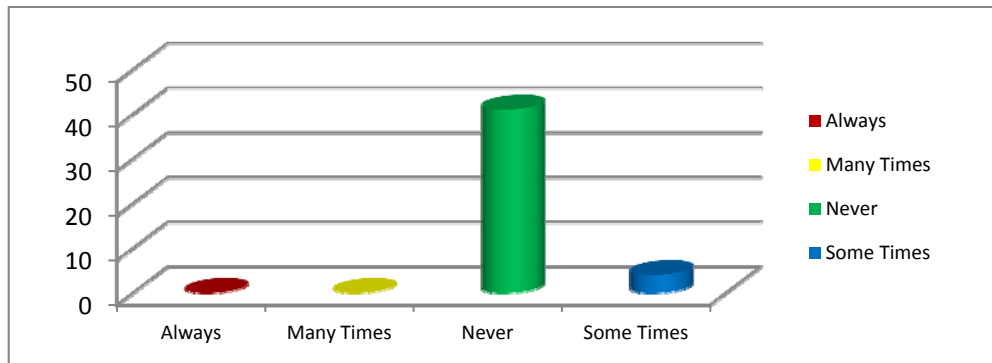
Bar chart No: 92

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८०.००% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, १३.३३% इतके आहेत.अर्थात उपयोग हा थोड्याफार प्रमाणात होत आहे.

75 SERLS: Journal of Information management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	41	4	45	91.11%

Table No: 94

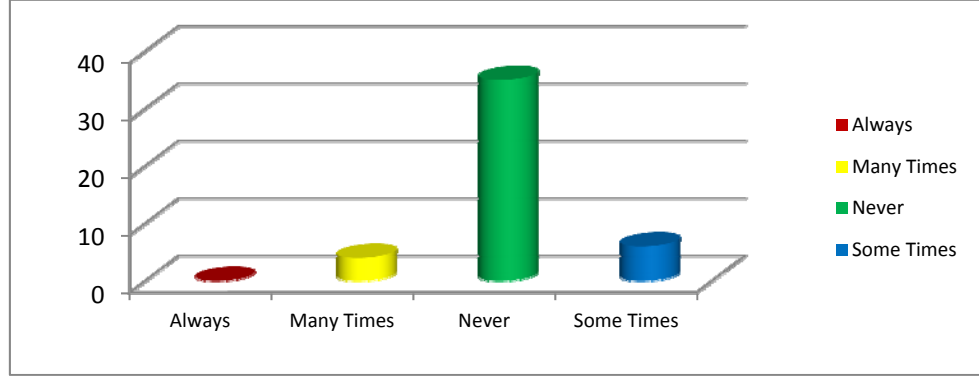
Bar chart No: 93

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९१.११% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ८.८८% इतके आहेत.अर्थात उपयोगाचे प्रमाण हे नगण्यच आहे.

76. SQL Server

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	4	35	6	45	77.77%

Table No: 95

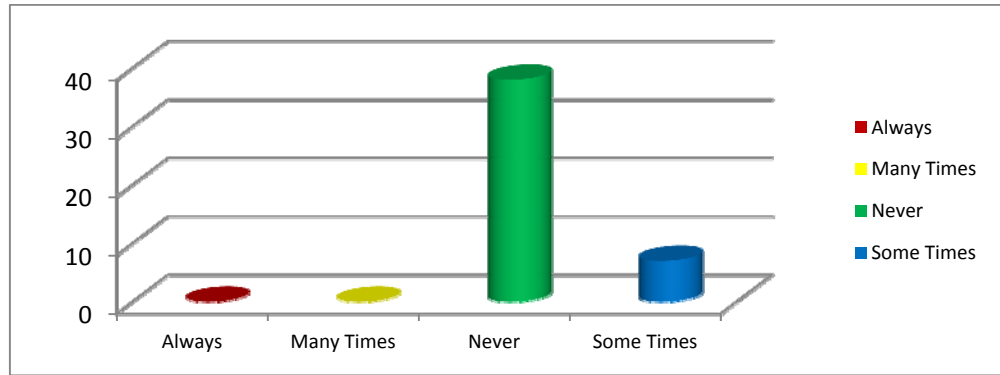
Bar chart No: 94

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७७.७७% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ८.८८%, १३.३३% इतके आहेत. अर्थात उपयोगाचे प्रमाण हे नगण्यच आहे.

77. The Journal of Bank management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	38	7	45	84.44%

Table No: 96

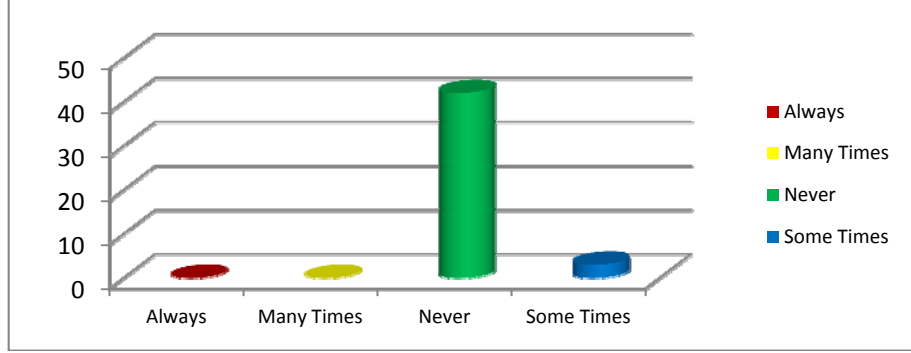
Bar chart No: 95

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८४.४४% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ८.८८%, १५.५५% इतके आहेत. अर्थात उपयोगाचे प्रमाण हे नगण्यच आहे.

78. Voice and Data

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	42	3	45	93.33%

Table No: 97

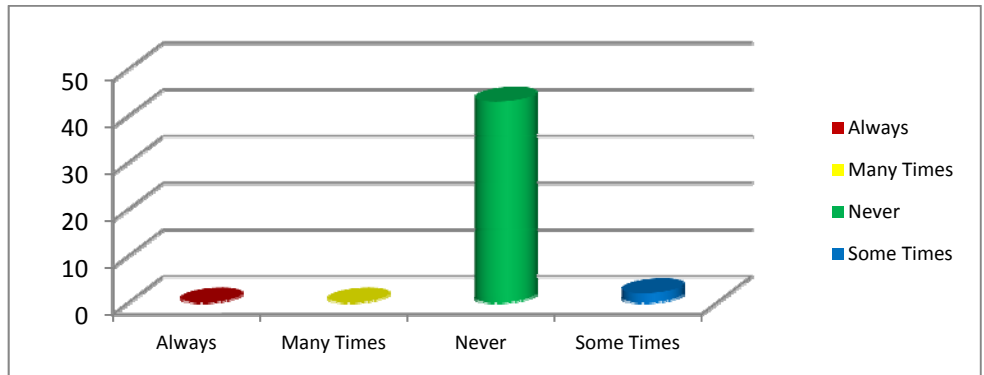
Bar chart No: 96

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९३.३३% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ६.६६% इतके आहेत. अर्थात उपयोगाचे प्रमाण हे नगण्यच आहे.

79. Case folio

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	43	2	45	95.55%

Table No: 98

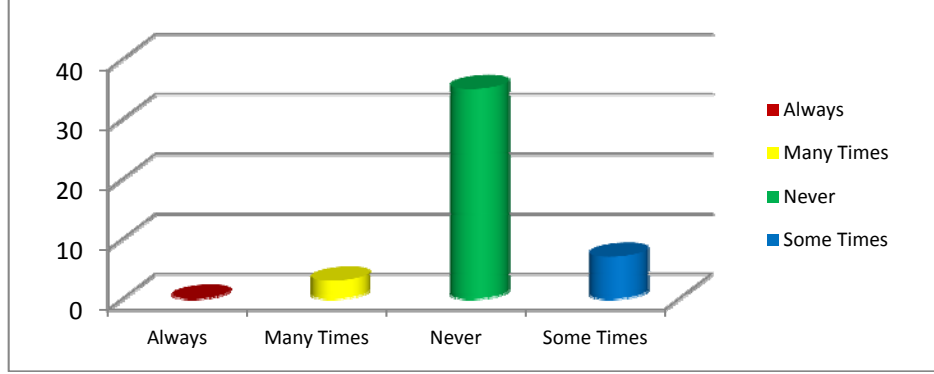
Bar chart No: 97

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९५.५५% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ४.४४% इतके आहेत. अर्थात उपयोगाचे प्रमाण हे शुन्यच आहे.

80. Current contents in management: Marketing

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	35	7	45	77.77%

Table No: 99

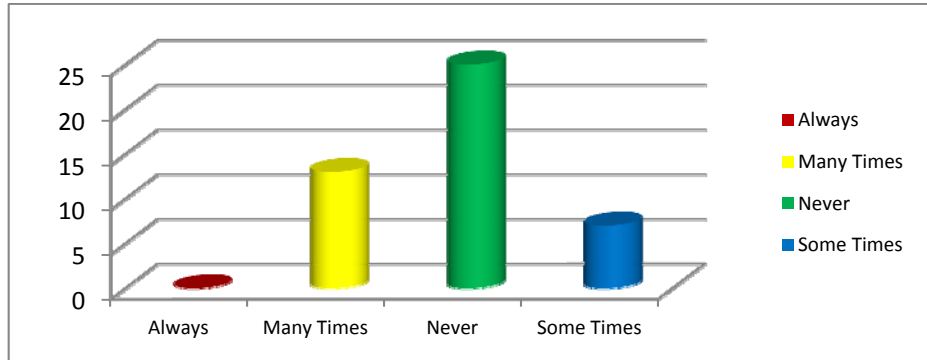
Bar chart No: 98

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७७.७७% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, १५.५५% इतके आहेत.अर्थात उपयोगाचे प्रमाण हे अल्पच आहे.

81. Effective Executive

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	13	25	7	45	55.55%

Table No: 100

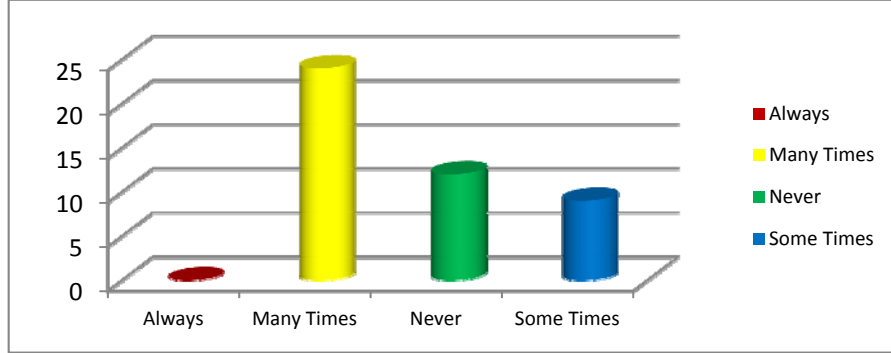
Bar chart No: 99

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ५५.५५% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २८.८८%, १५.५५% इतके आहेत.अर्थात उपयोगाचे प्रमाण हे थोडेसे समाधानकारक आहे.

82. Indian Journal of Marketing

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	24	12	9	45	53.33%

Table No: 101

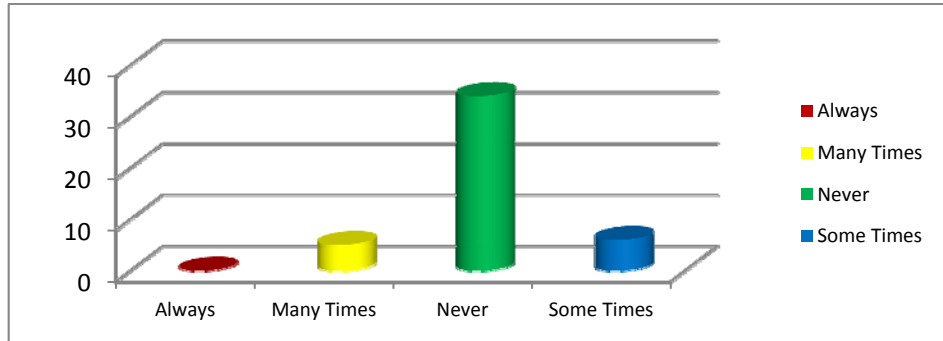
Bar chart No: 100

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे २६.६६% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ५३.३३%, २०.००% इतके आहेत. अर्थात हे नियतकालिक विपणन व्यवस्थापन विषय घेऊन पदवी अभ्यासक्रमासाठी उपयोगी आहे म्हणून याचे उपयोगाचे प्रमाण हे समाधानकारक आहे.

83. Int. Journal of Market Research

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	5	34	6	45	75.55%

Table No: 102

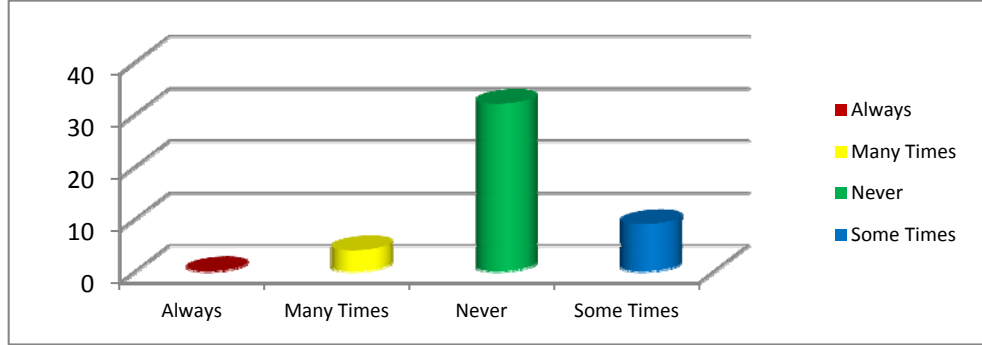
Bar chart No: 101

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७५.५५% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ११.११%, १३.३३% इतके आहेत. अर्थात उपयोगाचे प्रमाण हे अल्पच आहे.

84. Int. Journal of Marketing & Finance

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	4	32	9	45	71.11%

Table No: 103

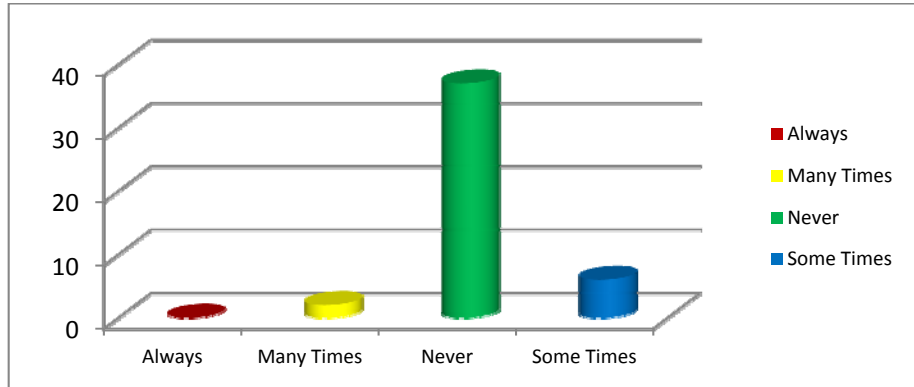
Bar chart No: 102

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७१.११% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ८.८८%, २०.००% इतके आहेत.अर्थात उपयोगाचे प्रमाण हे अल्पच आहे.

85. Int. Journal of Marketing & HRD

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	37	6	45	82.22%

Table No: 104

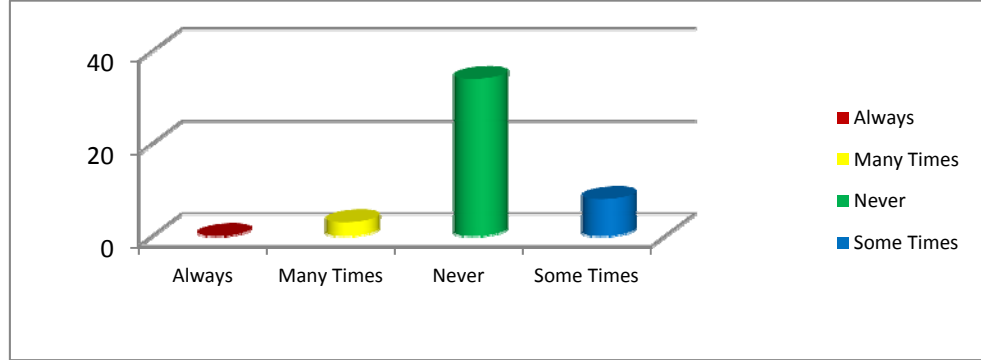
Bar chart No: 103

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८२.२२% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, १३.३३% इतके आहेत.अर्थात उपयोगाचे प्रमाण हे अतिशय अल्पच आहे.

86. Int. Journal of Marketing & Trade policy

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	34	8	45	75.55%

Table No: 105

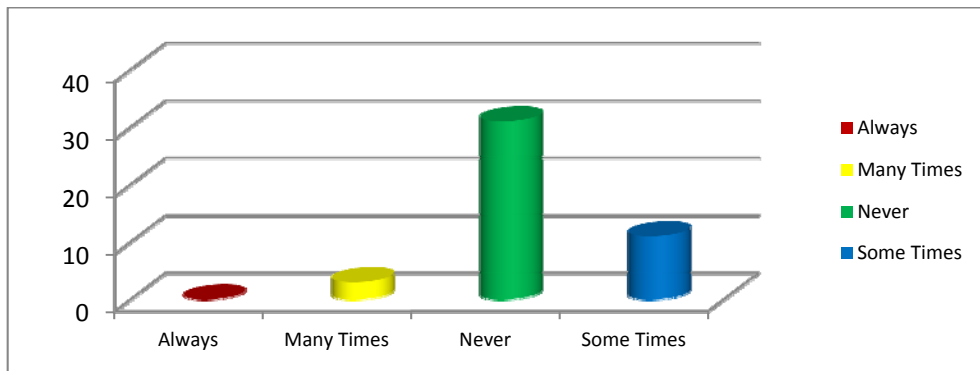
Bar chart No: 104

वरिल नियतकालिकाचा कधीच उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७५.५५% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, १६.६६% इतके आहेत. अर्थात उपयोजकांमार्फत होणारा उपयोग हा अत्यल्पच आहे.

87. Journal of Advertising research

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	31	11	45	68.88%

Table No: 106

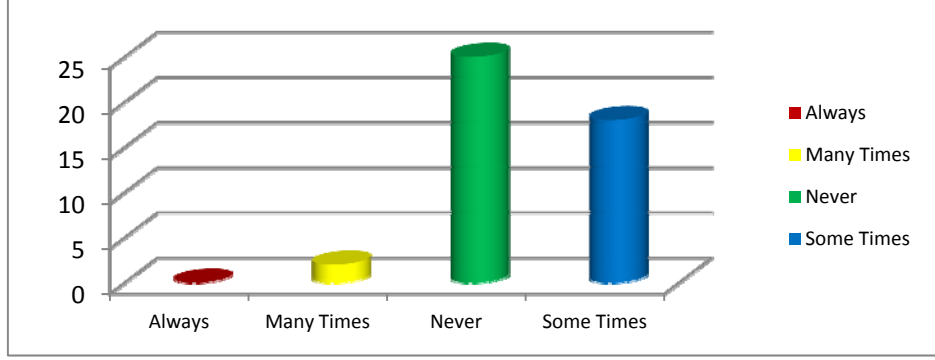
Bar chart No: 105

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, २४.४४% इतके आहेत. अर्थात ह्याही नियतकालिकांचा होणारा उपयोग हा अत्यल्पच आहे.

88. Journal of Brand Management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	25	18	45	55.55%

Table No: 107

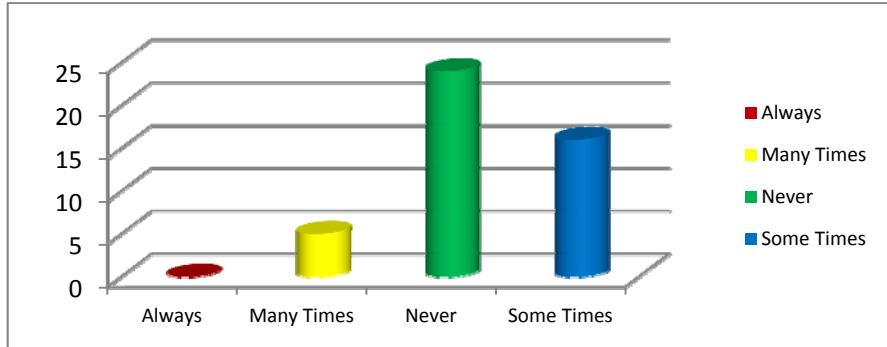
Bar chart No: 106

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ५५.५५% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, ४०.००% इतके आहेत. अर्थात ह्याही नियतकालिकांचा होणारा उपयोग हा थोडाफार आहे.

89. Journal of Business Strategy

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	5	24	16	45	53.33%

Table No: 108

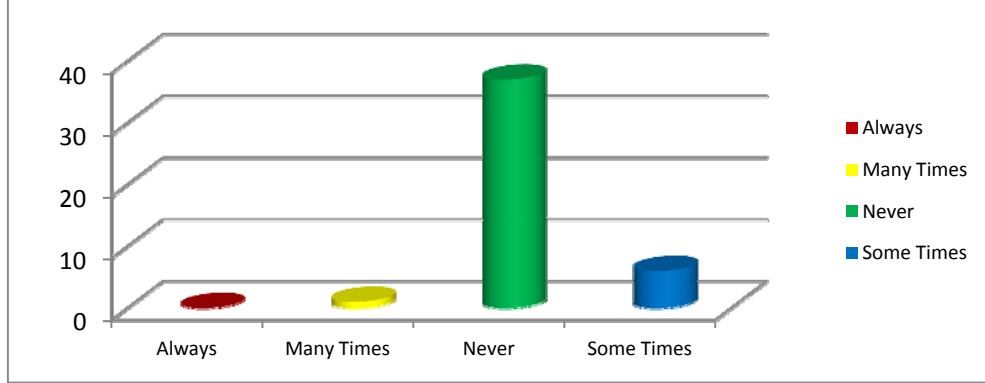
Bar chart No: 107

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ५३.३३% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ११.११%, ३५.५५% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा होणारा उपयोग हा थोडाफार ठिक आहे.

90. Journal of Digital Marketing

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	37	7	45	82.22%

Table No: 109

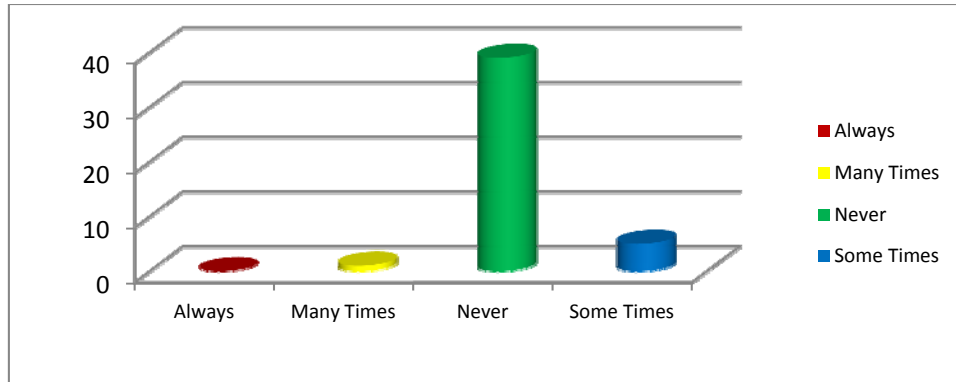
Bar chart No: 108

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८२.२२% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २.२२%, १५.५५% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा होणारा उपयोग हा अतिशय कमी आहे.

91. Journal of Management Outlook

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	39	5	45	86.66%

Table No: 110

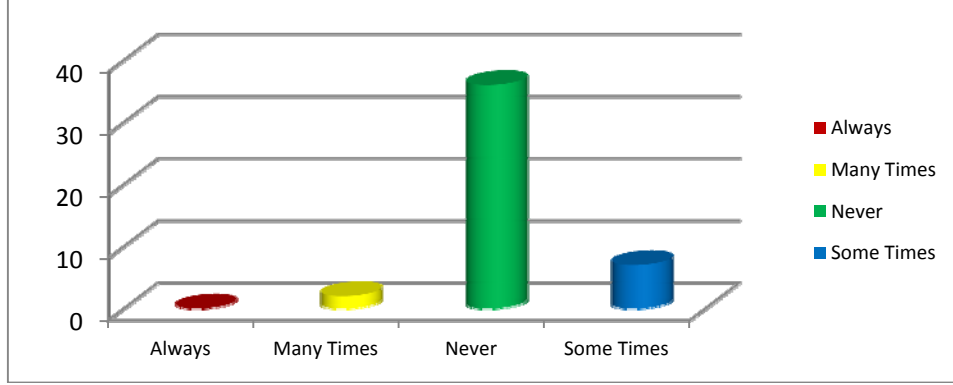
Bar chart No: 109

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८६.६६% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २.२२%, ११.११% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा होणारा उपयोग हा अतिशय कमी आहे.

92. Journal of Marketing & Communication

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	36	7	45	80.00%

Table No: 111

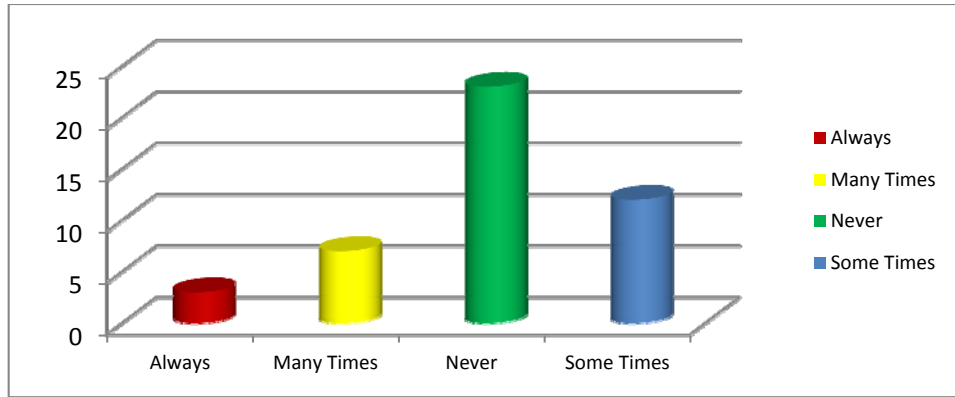
Bar chart No: 110

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८०.००% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, १५.५५% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा होणारा उपयोग हा कमीच आहे.

93. Journal of Marketing Education

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	3	7	23	12	45	51.11%

Table No: 112

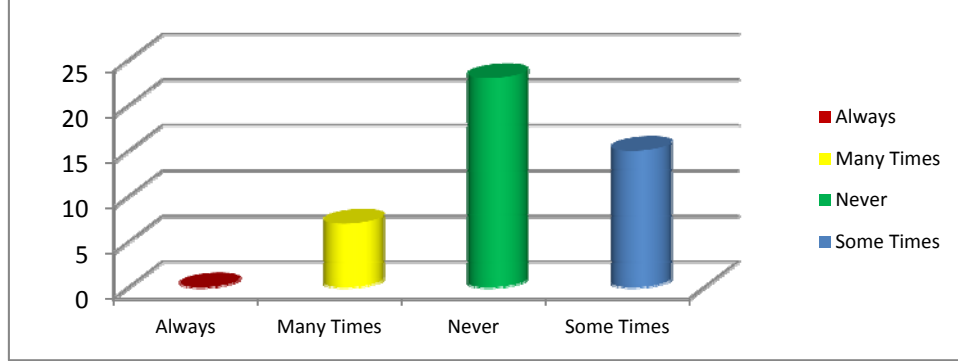
Bar chart No: 111

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ५१.११% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ६.६६%, १५.५५%, २६.६६% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा होणारा उपयोग हा समाधानकारकच आहे.

94. IUP Journal of Marketing Management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	7	23	15	45	51.11%

Table No: 113

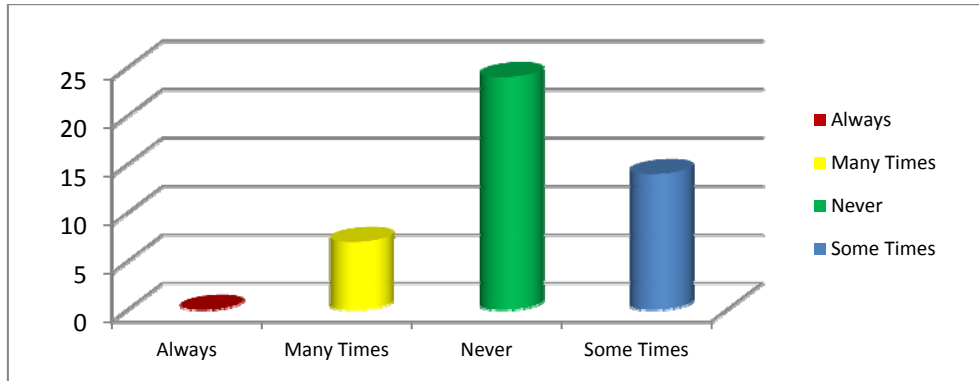
Bar chart No: 112

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ५१.११% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, १५.५५%, ३३.३३% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा होणारा उपयोग हा समाधानकारकच आहे.

95. Journal of Marketing Management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	7	24	14	45	53.33%

Table No: 114

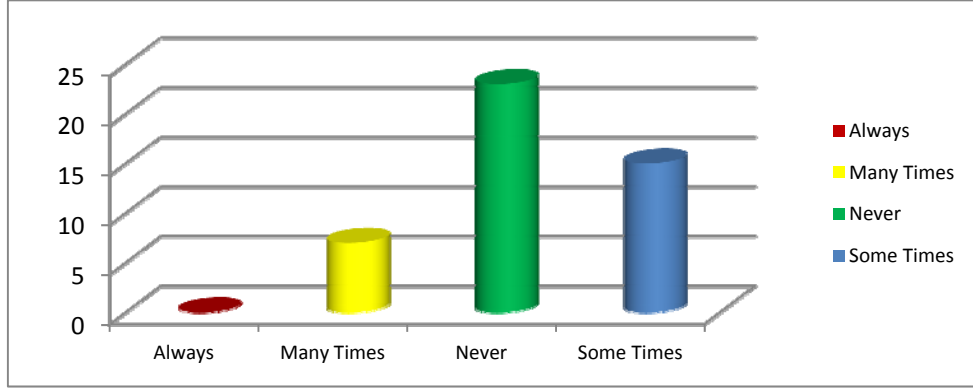
Bar chart No: 113

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ५३.३३% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, १५.५५%, ३१.११% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा होणारा उपयोग हा समाधानकारकच आहे.

96. Margin

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	7	23	15	45	51.11%

Table No: 115

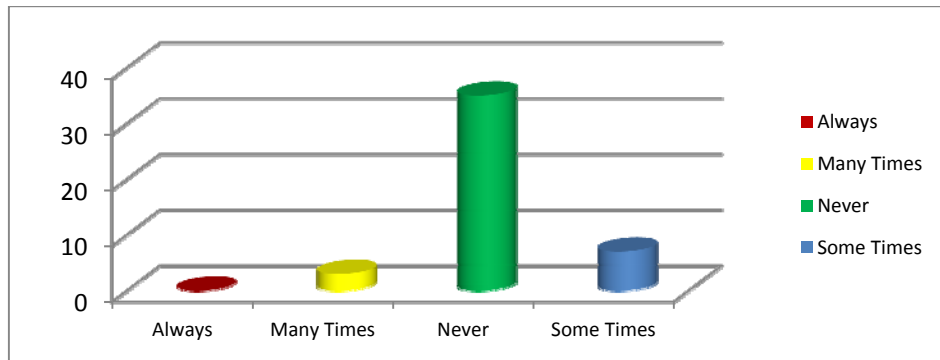
Bar chart No: 114

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ५१.११% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, १५.५५%, ३३.३३% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा होणारा उपयोग हा समाधानकारकच आहे.

97. Marketing management & News

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	35	7	45	77.77%

Table No: 116

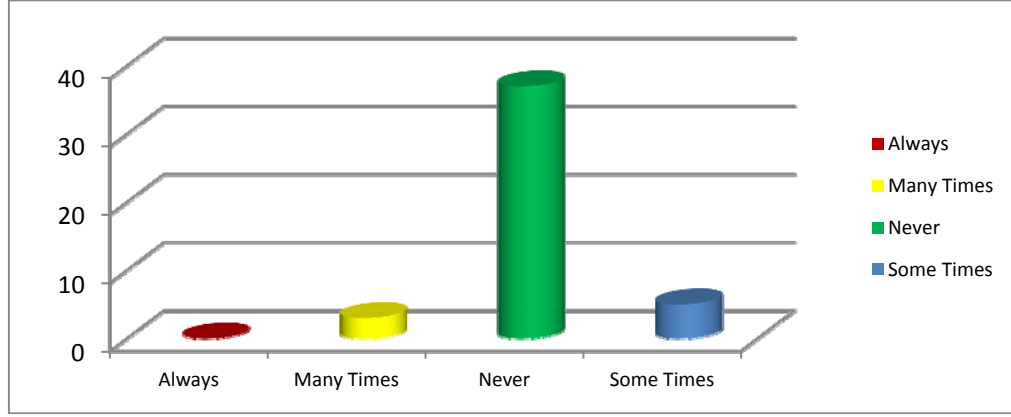
Bar chart No: 115

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७७.७७% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, १५.५५% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा होणारा उपयोग हा अतिशय कमी आहे.

98. Marketing management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	37	5	45	82.22%

Table No: 117

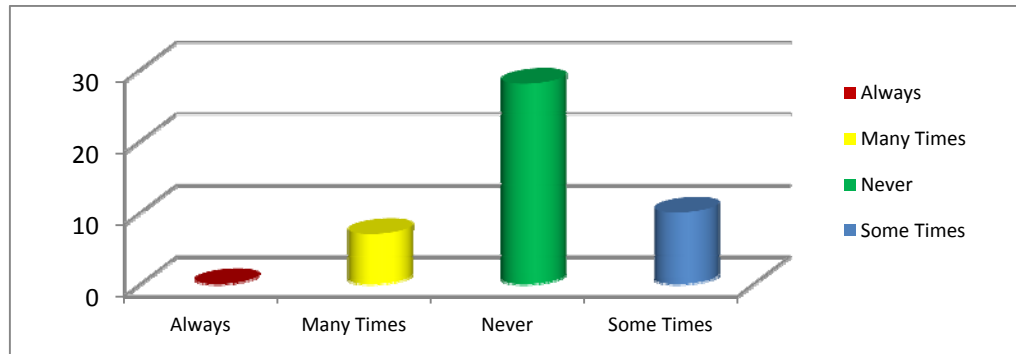
Bar chart No: 116

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८२.२२% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, ११.११% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा होणारा उपयोग हा अतिशय कमी आहे.

99. Marketing research

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	7	28	10	45	62.22%

Table No: 118

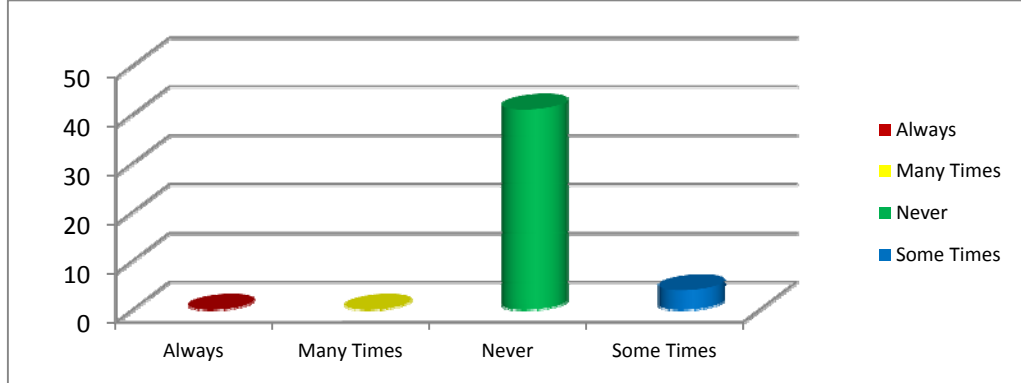
Bar chart No: 117

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६२.२२% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, १५.५५%, २२.२२% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा होणारा उपयोग हा अतिशय कमी आहे.

100. MIT Solan Management Review formally

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	41	4	45	91.11%

Table No: 119

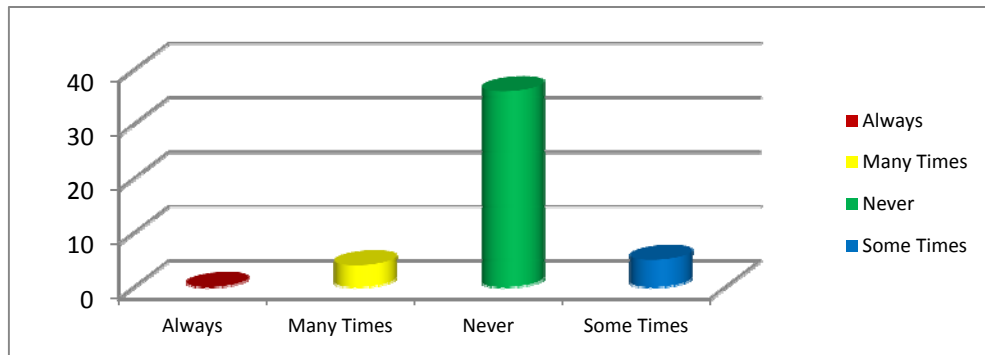
Bar chart No: 118

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६२.२२% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ८.८८% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा होणारा उपयोग हा अतिशय नगण्य स्वरूपाचा आहे.

101. Sales & Marketing management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	4	36	5	45	80.00%

Table No: 120

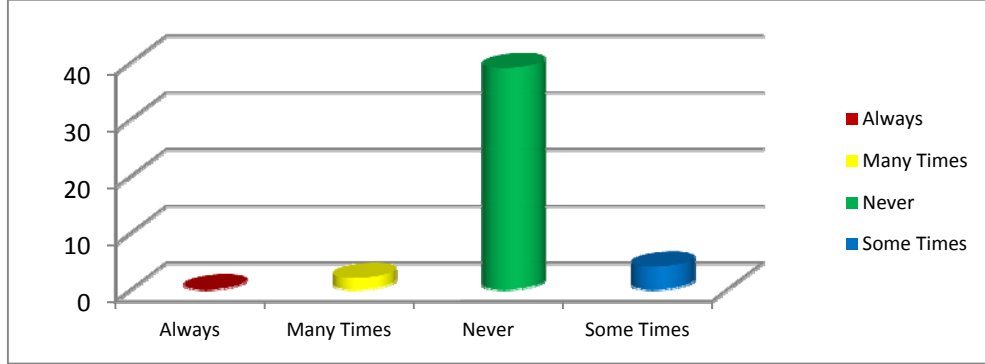
Bar chart No: 119

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८०.००% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ८.८८%, ११.११% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा होणारा उपयोग हा अल्प स्वरूपाचा आहे.

102. Sam Advanced management Journal

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	39	4	45	86.66%

Table No: 121

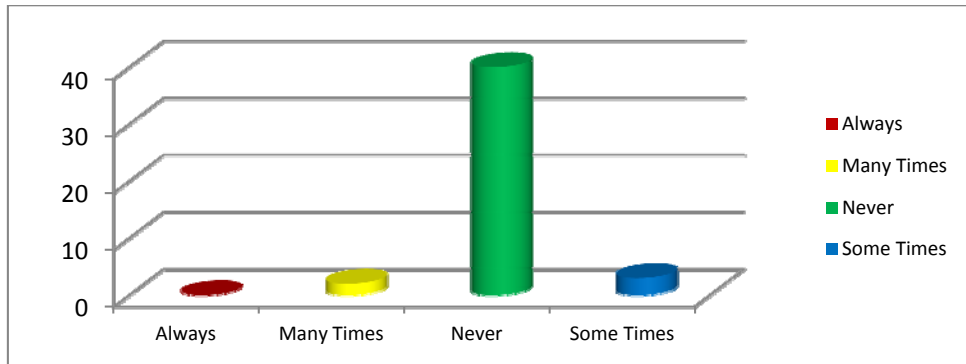
Bar chart No: 120

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८६.६६% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, ८.८८% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा होणारा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचा आहे.

103. Indian Infrastructure

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	40	3	45	88.88%

Table No: 122

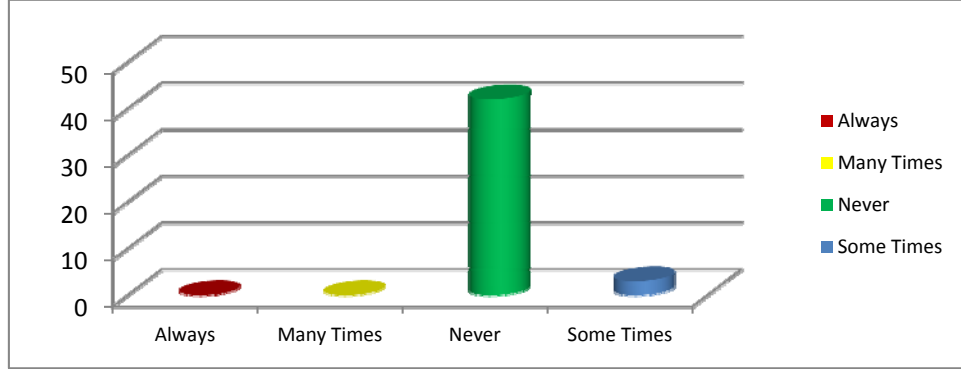
Bar chart No: 121

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, ६.६६% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा होणारा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचा आहे.

104. Indian Jrnl of transport management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	42	3	45	93.33%

Table No: 123

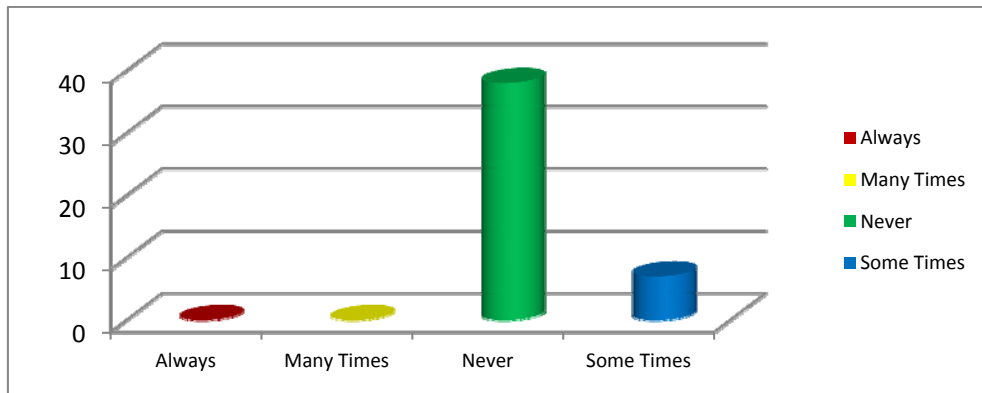
Bar chart No: 122

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९३.३३% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ६.६६% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा नसल्या सारखाच आहे.

105. Indian sugar

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	38	7	45	84.44%

Table No: 124

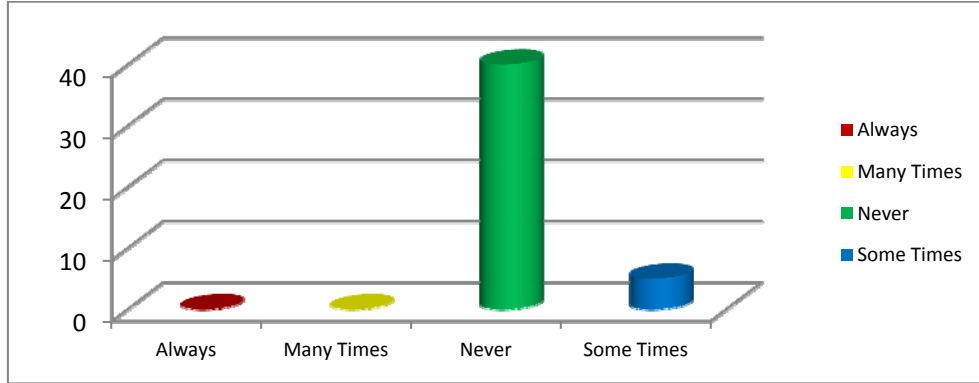
Bar chart No: 123

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८४.४४% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, १५.५५% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा नसल्या सारखाच आहे.

106. Inside Outside

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	40	5	45	88.88%

Table No: 125

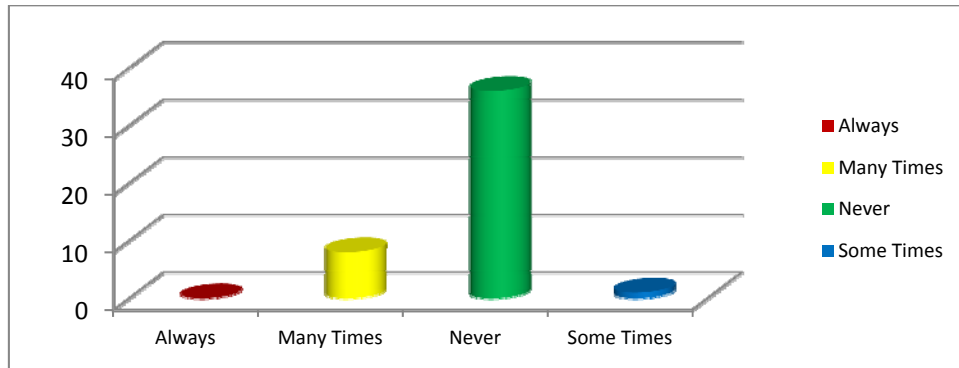
Bar chart No: 124

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ११.११% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा नसल्या सारखाच आहे.

107. Int. Jrnal of Logistics & Supply chain management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	8	36	1	45	80.00%

Table No: 126

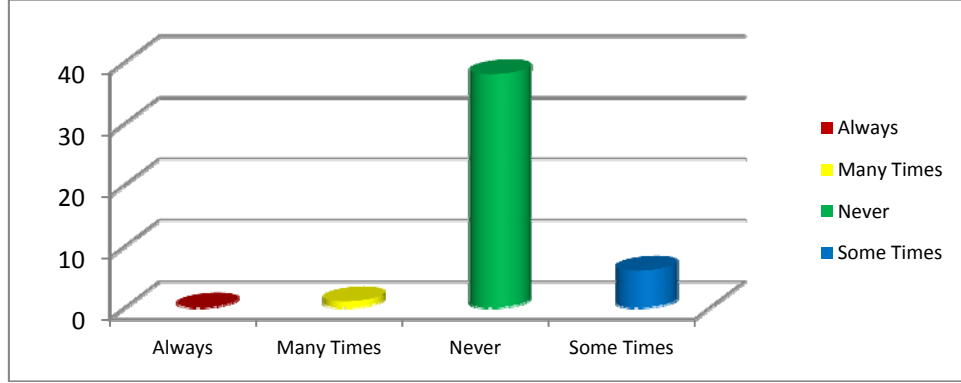
Bar chart No: 125

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८०.००% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, १७.७७%, २.२२% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अत्यल्प असाच आहे.

108. Int. Jrnl of management Prudence

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	38	6	45	84.44%

Table No: 127

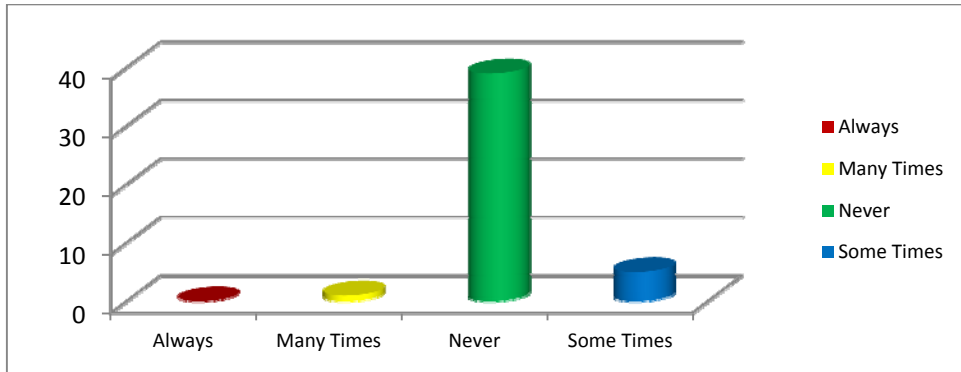
Bar chart No: 126

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८४.४४% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २.२२%, १३.३३% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अत्यल्प असाच आहे.

109. International management research & technology

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	39	5	45	86.66%

Table No: 128

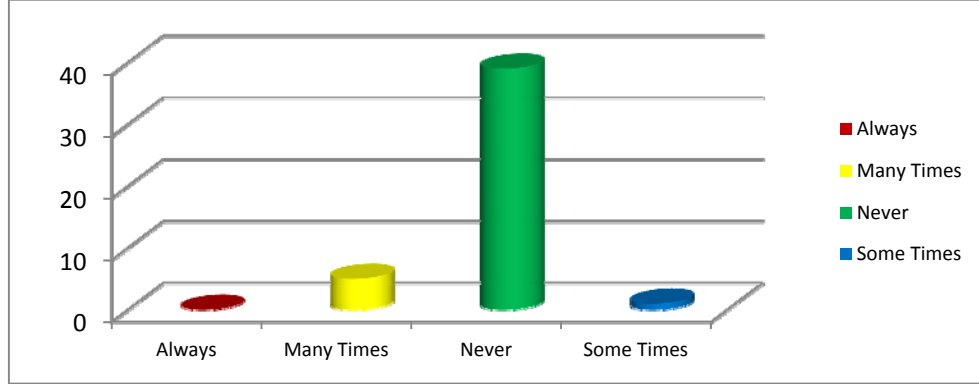
Bar chart No: 127

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८६.६६% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २.२२%, ११.११% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अत्यल्प असाच आहे.

110. Int. Jrnl of technology modeling & management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	5	39	1	45	86.66%

Table No: 129

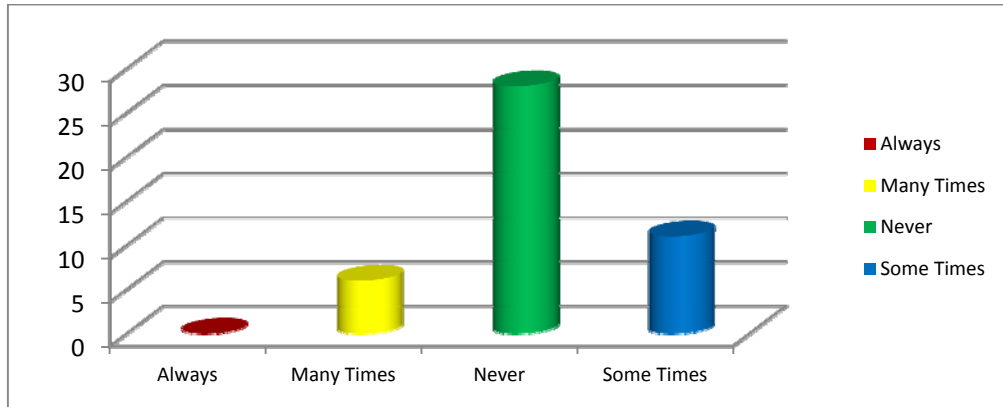
Bar chart No: 128

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८६.६६% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ११.११%, २.२२% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अत्यल्प असाच आहे.

111. Journal of Business Logistics

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	6	28	11	45	62.22%

Table No: 130

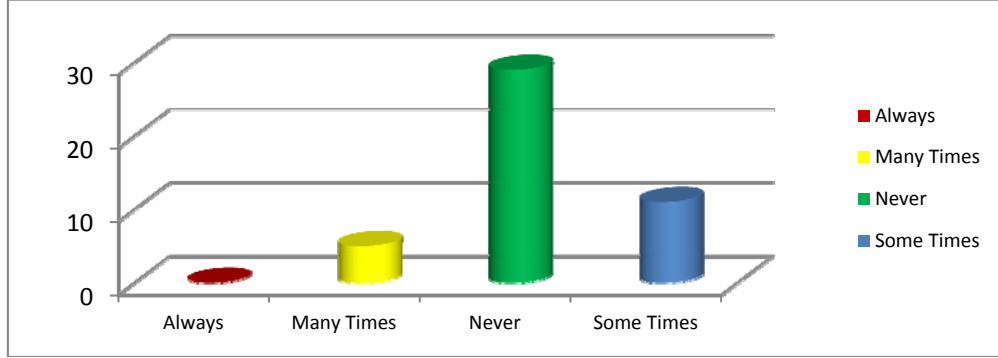
Bar chart No: 129

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६२.२२% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, १३.३३%, २४.४४% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा थोड्याफार प्रमाणात होत आहे.

112. Journal of Operations Management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	5	29	11	45	64.44%

Table No: 131

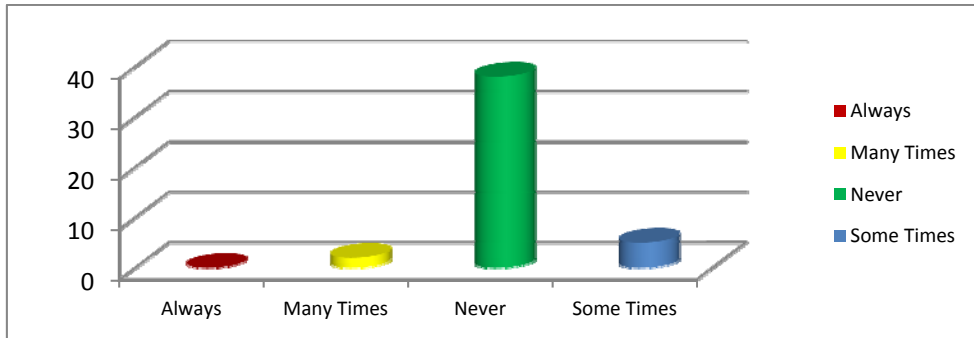
Bar chart No: 130

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६४.४४% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ११.११%, २४.४४% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा थोड्याफार प्रमाणात होत आहे.

113. Journal of production research and Management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	38	5	45	84.44%

Table No: 132

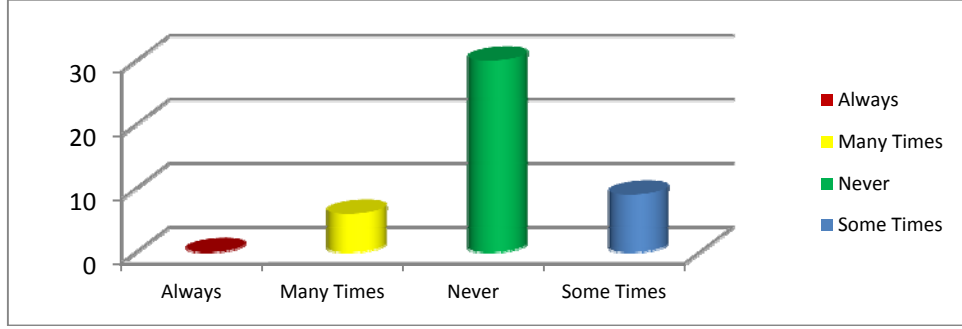
Bar chart No: 131

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८४.४४% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, ११.११% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अत्यल्प असाच आहे.

114. Journal of supply chain Management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	6	30	9	45	66.66%

Table No: 133

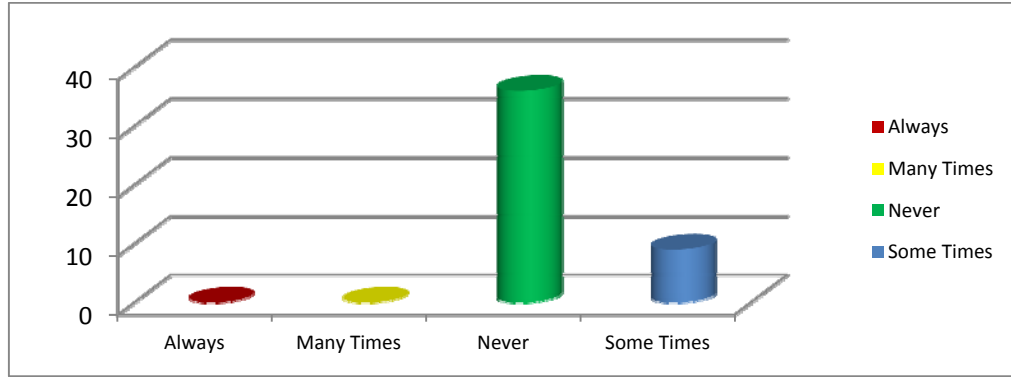
Bar chart No: 132

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६६.६६% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, १३.३३%, २०.००% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अत्यल्प असाच आहे.

115. Packaging India

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	36	9	45	80.00%

Table No: 134

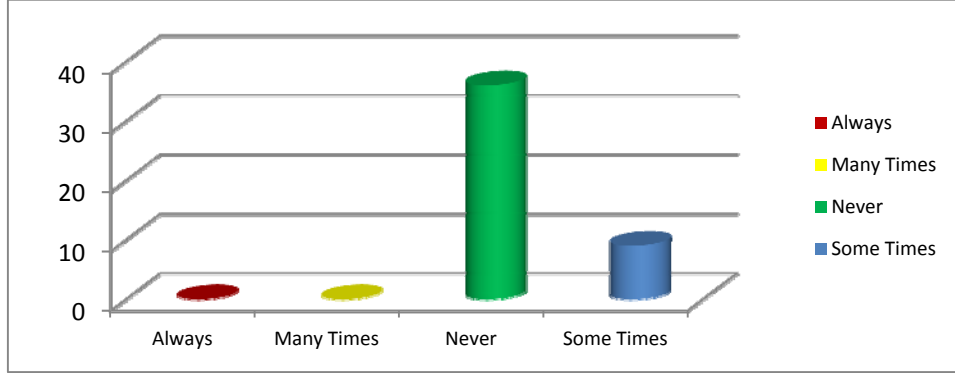
Bar chart No: 133

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८०.००% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, २०.००% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अत्यल्प असाच आहे.

116. Production and inventory management journal

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	36	9	45	80.00%

Table No: 135

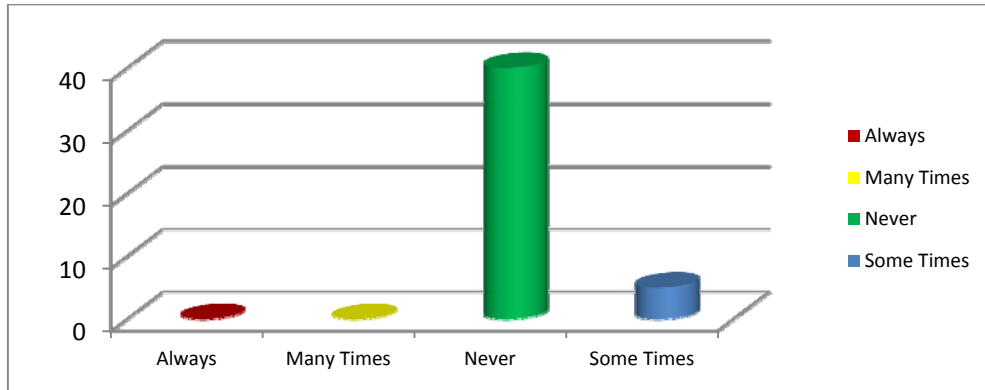
Bar chart No: 134

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८०.००% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, २०.००% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अत्यल्प असाच आहे.

117. Productivity journal

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	40	5	45	88.88%

Table No: 136

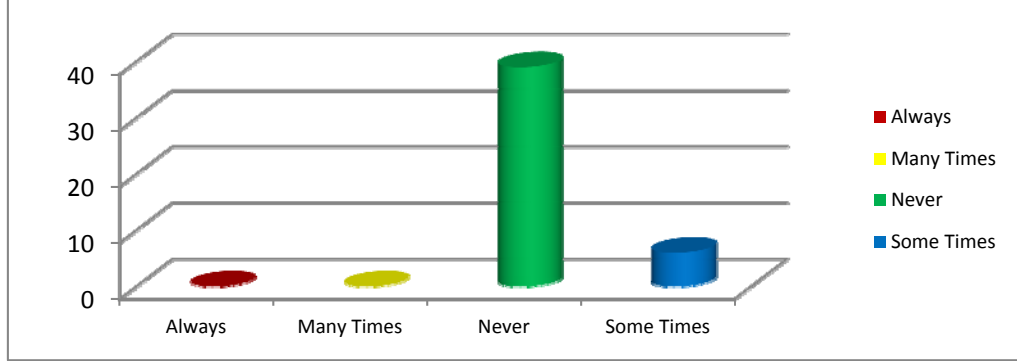
Bar chart No: 135

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ११.११% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोगच होत नाही असे आढळून आले.

118. Project management journal

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	39	6	45	86.66%

Table No: 137

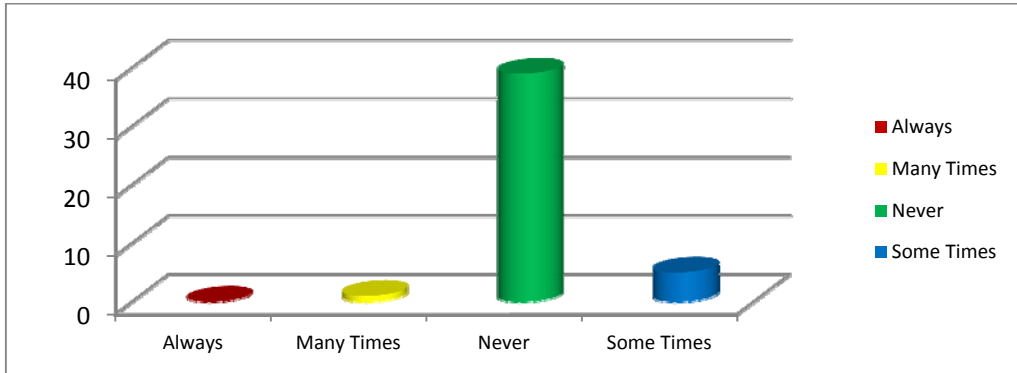
Bar chart No: 136

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ११.११% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोगच होत नाही असे आढळून आले.

119. Project management today

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	39	5	45	86.66%

Table No: 138

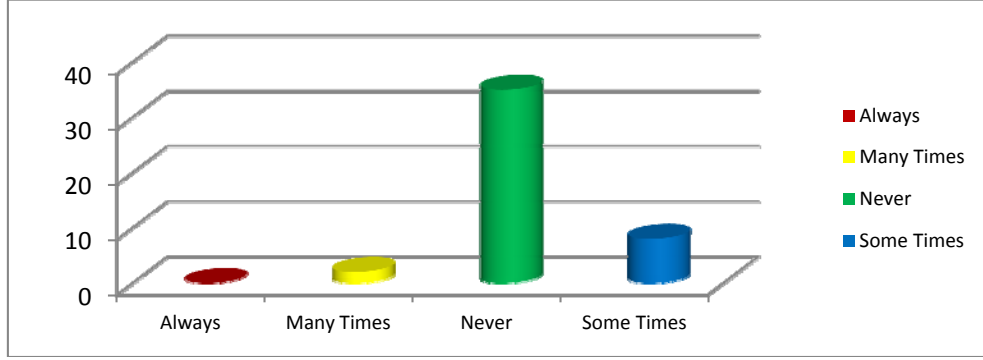
Bar chart No: 137

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,२.२२%, ११.११% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग होत असून देखील नसल्यासारखाच म्हणावे लागेल.

120. Purchase

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	35	8	45	77.77%

Table No: 139

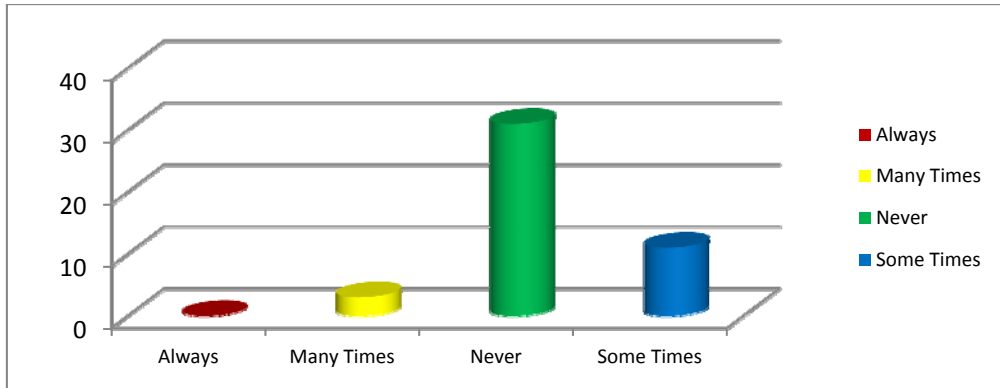
Bar chart No: 138

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७७.७७% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, १७.७७% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अत्यल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

121. Quality management journal

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	31	11	45	68.88%

Table No: 140

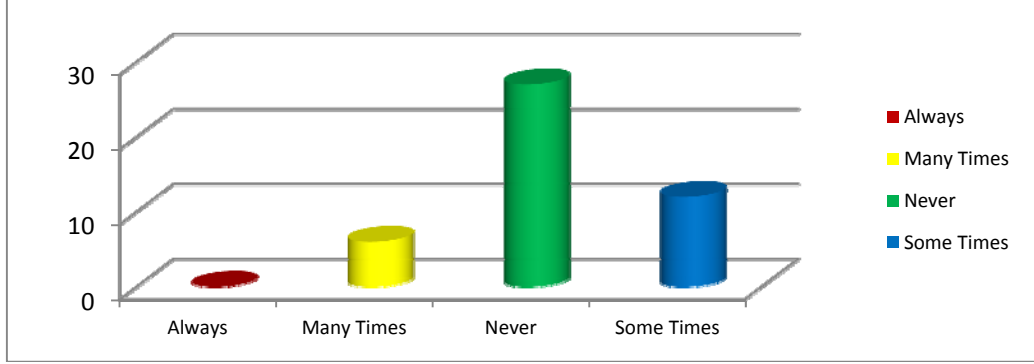
Bar chart No: 139

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६८.८८% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, २४.४४% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा सर्वसाधारण स्वरूपाचाच होत आहे.

122. Six Sigma

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	6	27	12	45	60.00%

Table No: 141

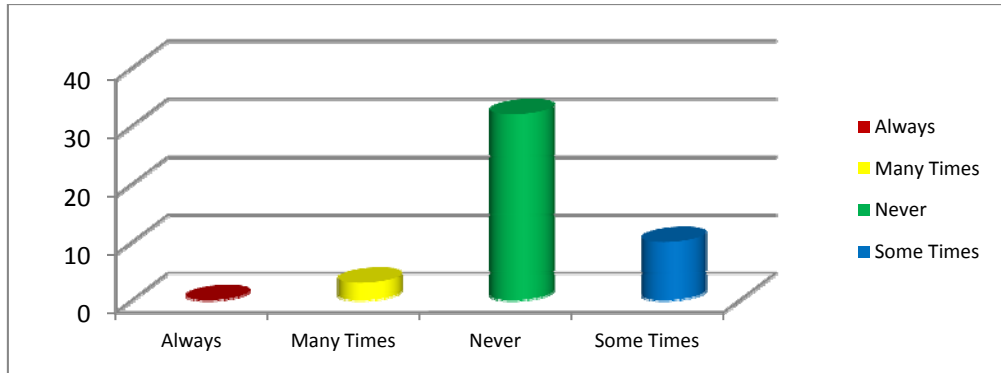
Bar chart No: 140

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६०.००% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, १३.३३%, २६.६६% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा सर्वसाधारण स्वरूपाचाच होत आहे.

123. Smart Logistics

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	32	10	45	71.11%

Table No: 142

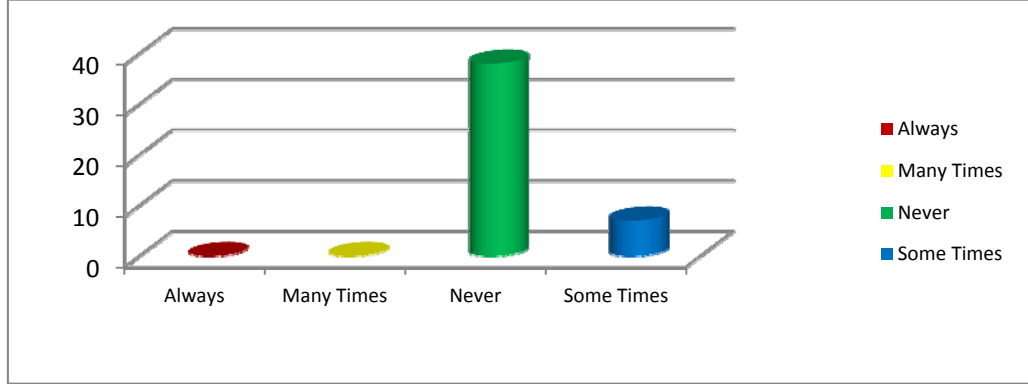
Bar chart No: 141

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७१.११% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, २०.००% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा समाधानकारक स्वरूपाचाच होत आहे.

124. Udyog Pragati

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	38	7	45	84.44%

Table No: 143

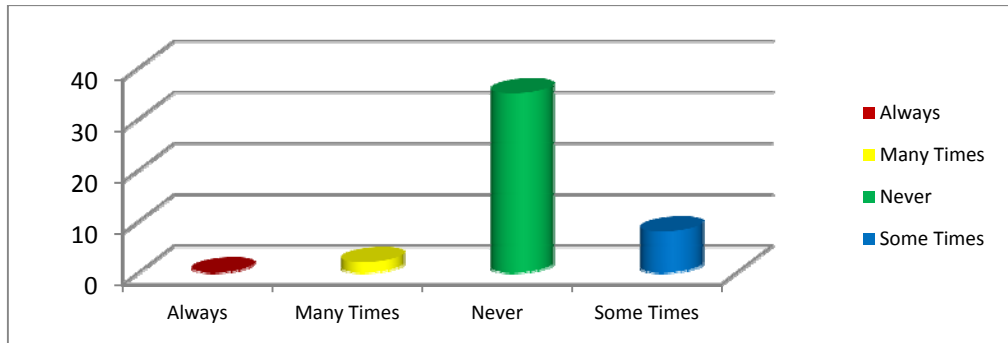
Bar chart No: 142

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८४.४४% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, १५.५५% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अत्यल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

125. Yojana (English)

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	35	8	45	77.77%

Table No: 144

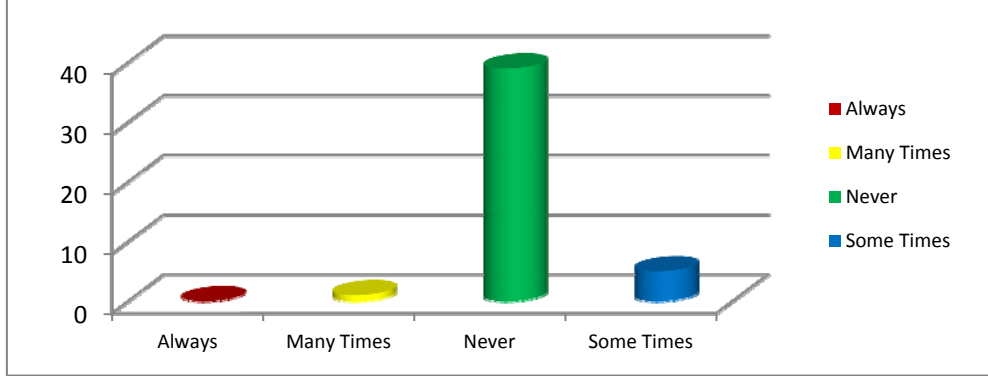
Bar chart No: 143

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७७.७७% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, १७.७७% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अत्यल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

126. Anvesak

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	39	5	45	86.66%

Table No: 145

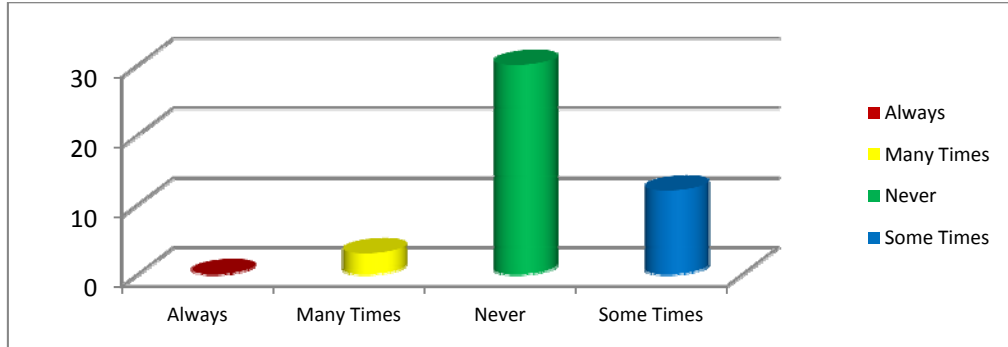
Bar chart No: 144

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८६.६६% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २.२२%, ११.११% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

127. Advance in Management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	30	12	45	66.66%

Table No: 146

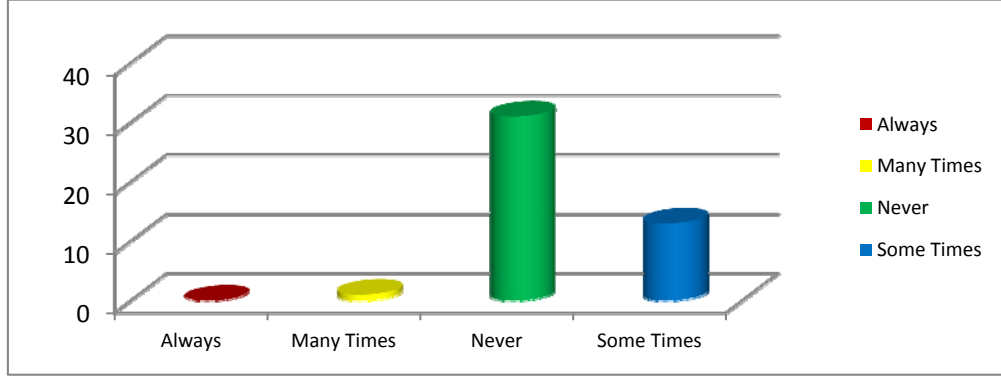
Bar chart No: 145

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६६.६६% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, २६.६६% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा समाधानकारक स्वरूपाचाच होत आहे.

128. Asia pacific journal of Management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	31	13	45	68.88%

Table No: 147

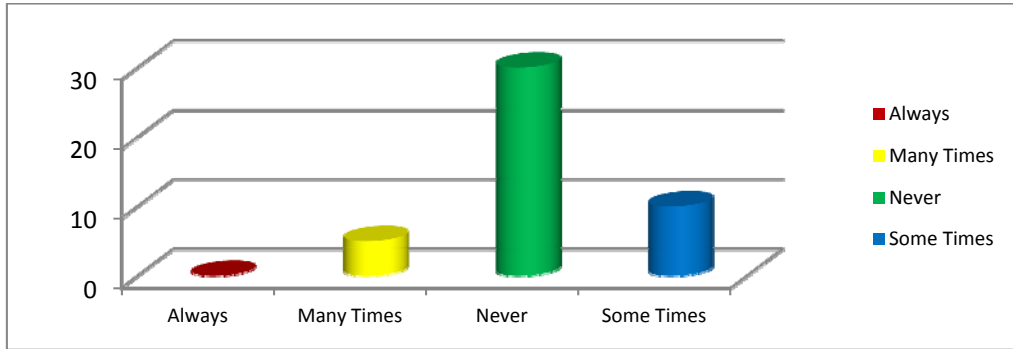
Bar chart No: 146

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,२.२२%, २८.८८% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा थोडासा समाधानकारक स्वरूपाचाच होत आहे.

129. Asian journal of management cases

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	5	30	10	45	66.66%

Table No: 148

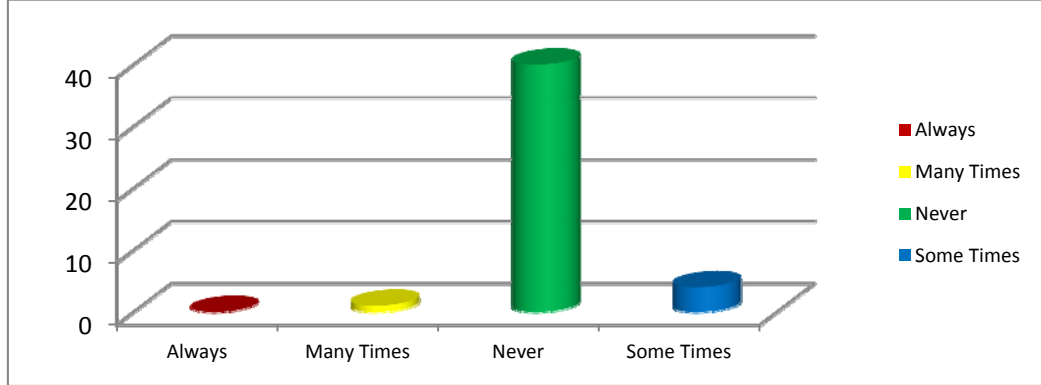
Bar chart No: 147

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६६.६६% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,११.११%, २२.२२% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा समाधानकारक स्वरूपाचाच होत आहे.

130. Australian journal of management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	40	4	45	88.88%

Table No: 149

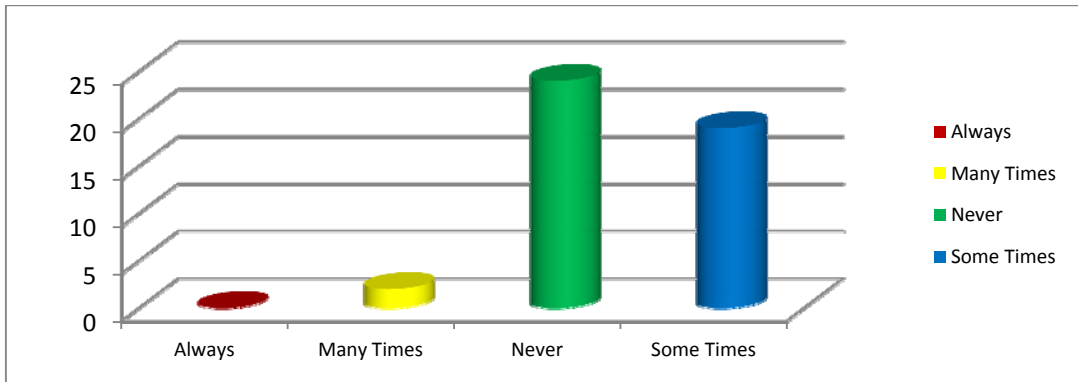
Bar chart No: 148

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,२.२२%, ८.८८% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

131. Business India

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	24	19	45	53.33%

Table No: 150

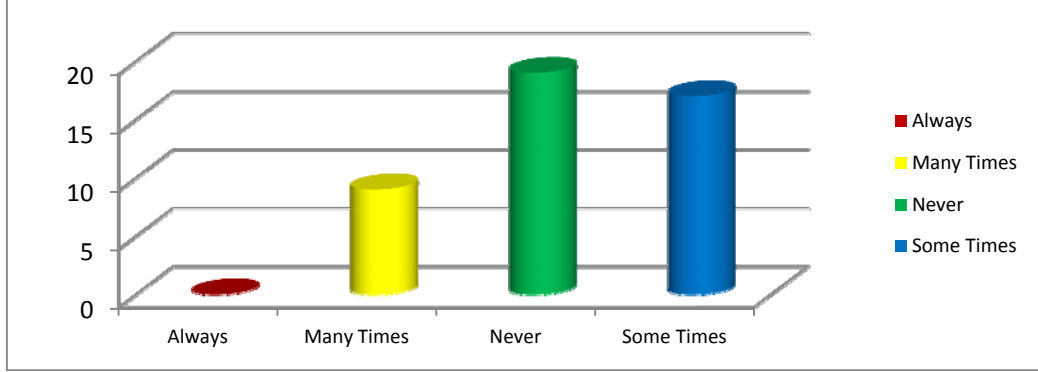
Bar chart No: 149

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ५३.३३% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,४.४४%, ४२.२२% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा समाधानकारक स्वरूपाचा होत आहे.

132. Business Today

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	9	19	17	45	42.22%

Table No: 151

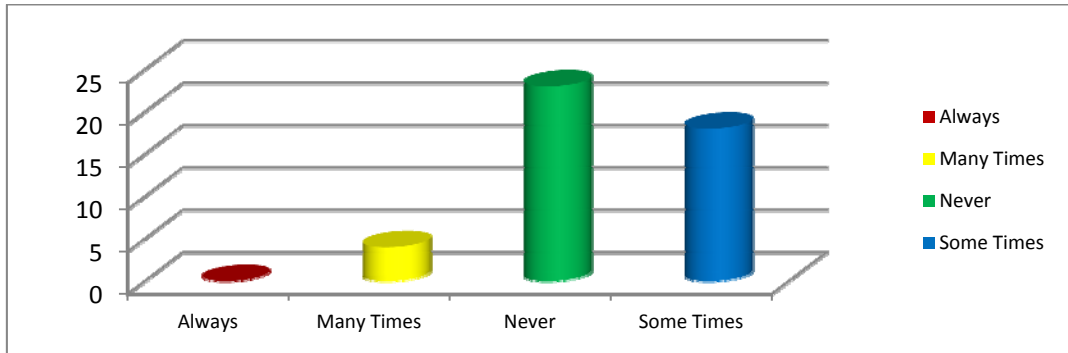
Bar chart No: 150

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ४२.२२% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २०.००%, ३७.७७% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा समाधानकारक स्वरूपाचा होत आहे.

133. Business World

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	4	23	18	45	51.11%

Table No: 152

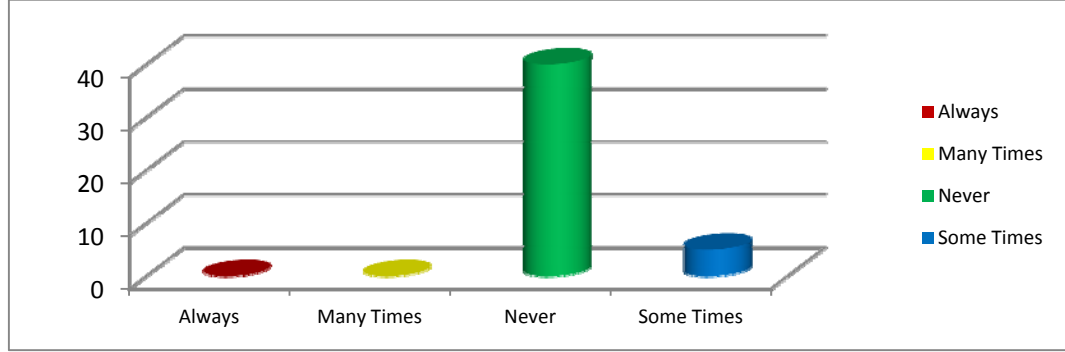
Bar chart No: 151

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ५१.११% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ८.८८%, ४०.००% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा समाधानकारक स्वरूपाचा होत आहे.

134. California Management Review

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	40	5	45	88.88%

Table No: 153

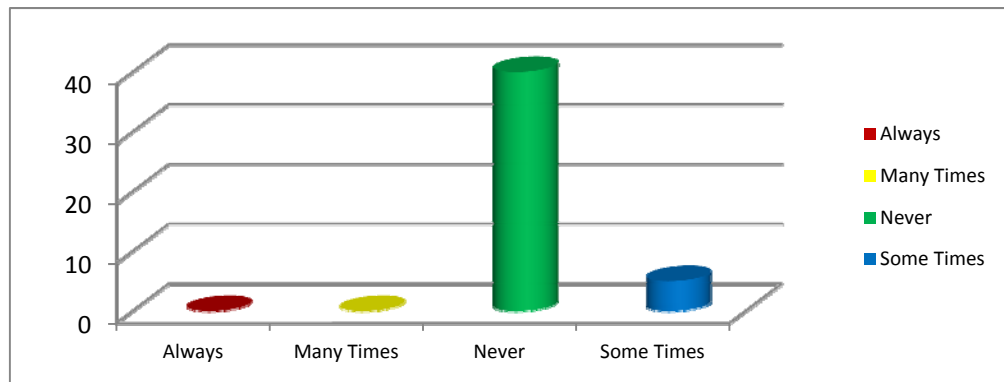
Bar chart No: 152

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ११.११% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग होत असून देखील नसल्यासारखाच म्हणावा लागेल.

135. Comparative studies of south Asia, Africa & the Middle East...

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	40	5	45	88.88%

Table No: 154

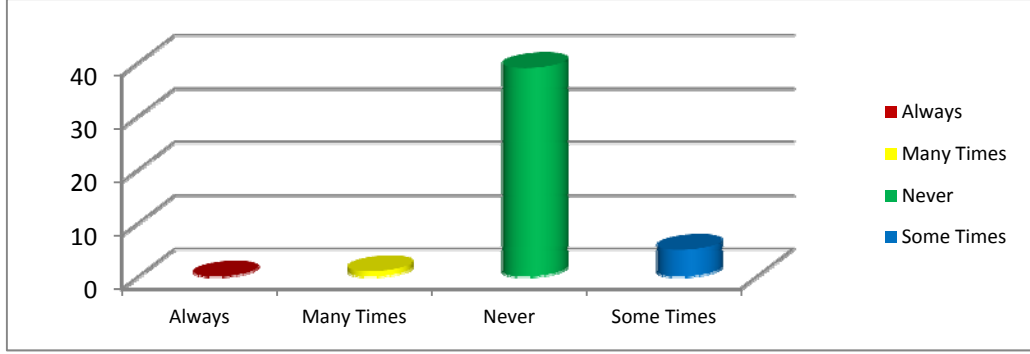
Bar chart No: 153

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ११.११% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग होत असून देखील नसल्यासारखाच म्हणावा लागेल.

136. Competition and change

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	39	5	45	86.66%

Table No: 155

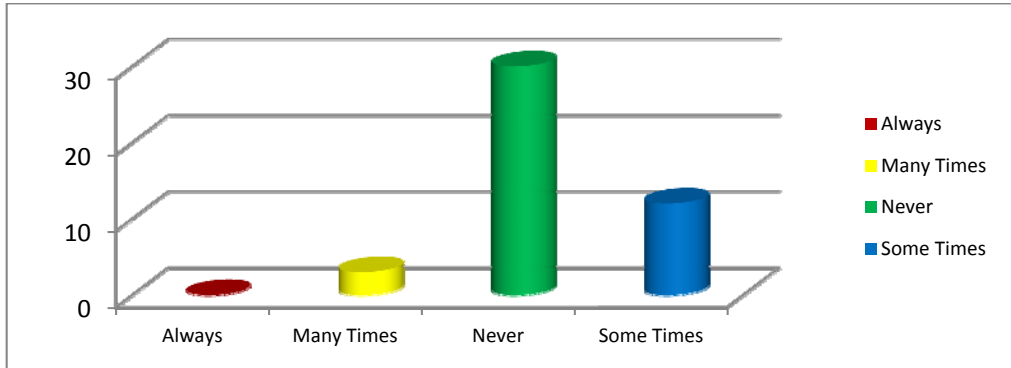
Bar chart No: 154

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८६.६६% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २.२२%, ११.११% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकाचा उपयोग होत असून देखील नसल्यासारखाच म्हणावा लागेल.

137. Dalal Street

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	30	12	45	66.66%

Table No: 156

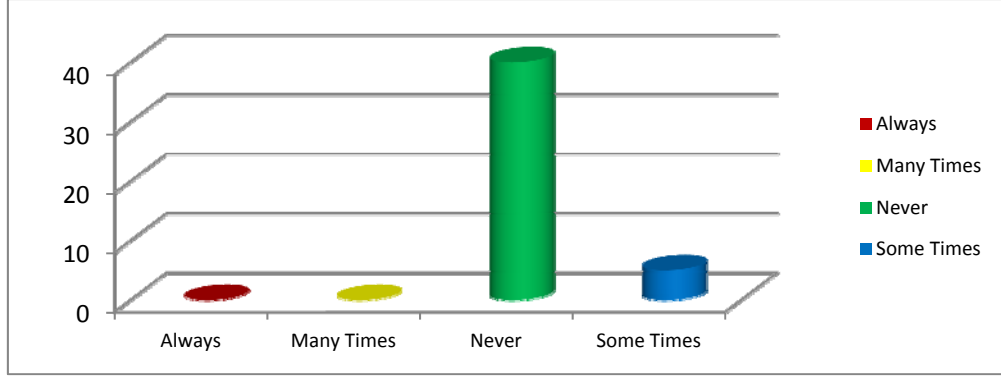
Bar chart No: 155

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६६.६६% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, २६.६६% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा समाधानकारक स्वरूपाचा होत आहे.

138. Electronics for you

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	40	5	45	66.66%

Table No: 157

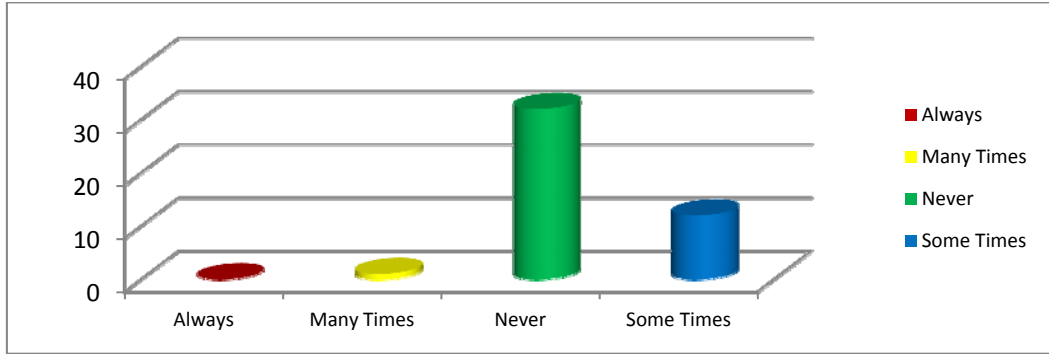
Bar chart No: 156

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६६.६६% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ११.११% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकाचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

139. Frontline

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	32	12	45	71.11%

Table No: 158

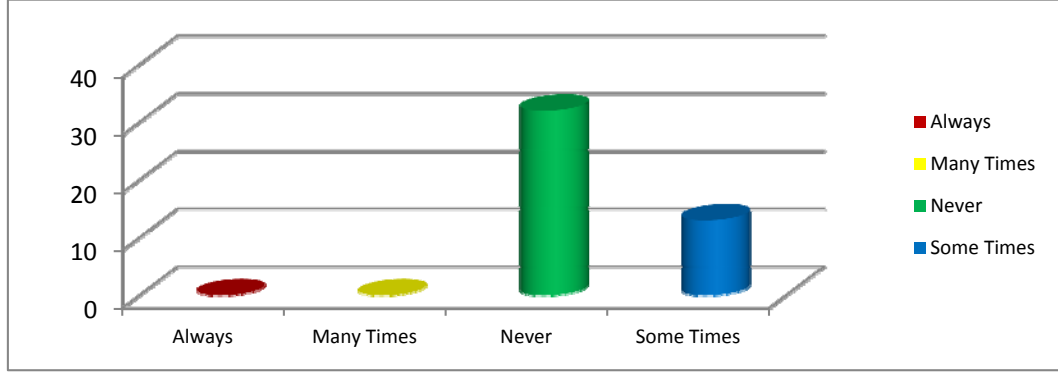
Bar chart No: 157

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७१.११% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, २.२२%, २६.६६% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

140. IIMS: Journal of Management science

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	32	13	45	71.11%

Table No: 159

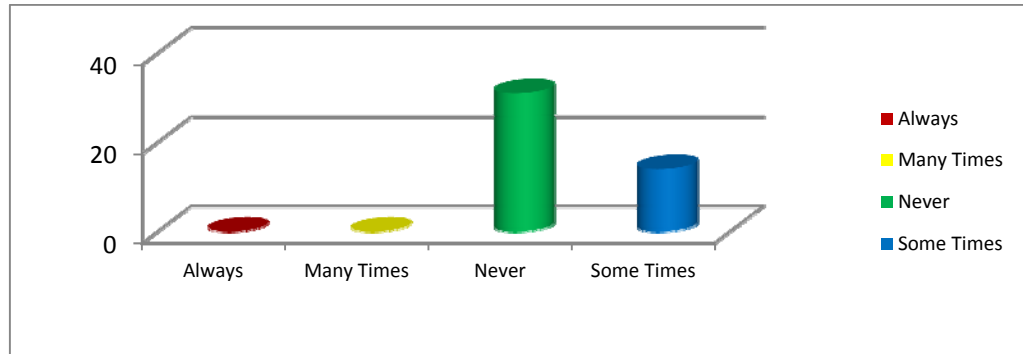
Bar chart No: 158

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७१.११% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, २८.८८% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

141. Indian Management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	31	14	45	68.88%

Table No: 160

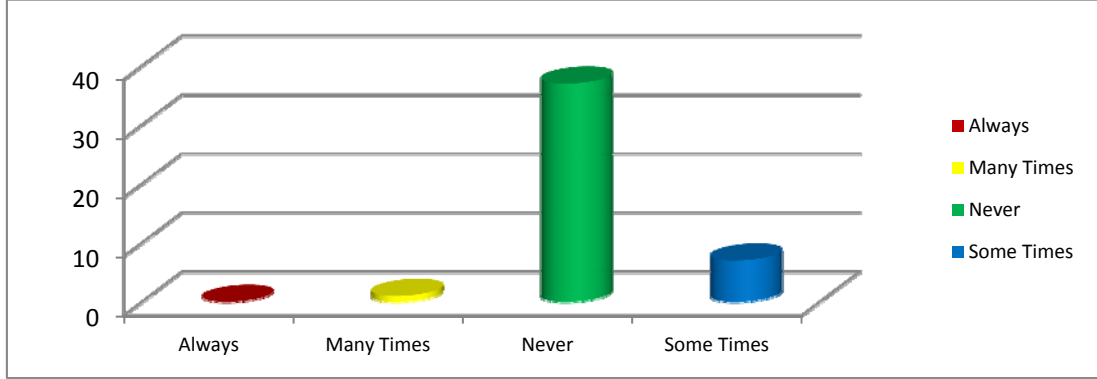
Bar chart No: 159

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६८.८८% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ३१.११% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

142. Journal of Asian Business management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	37	7	45	82.22%

Table No: 161

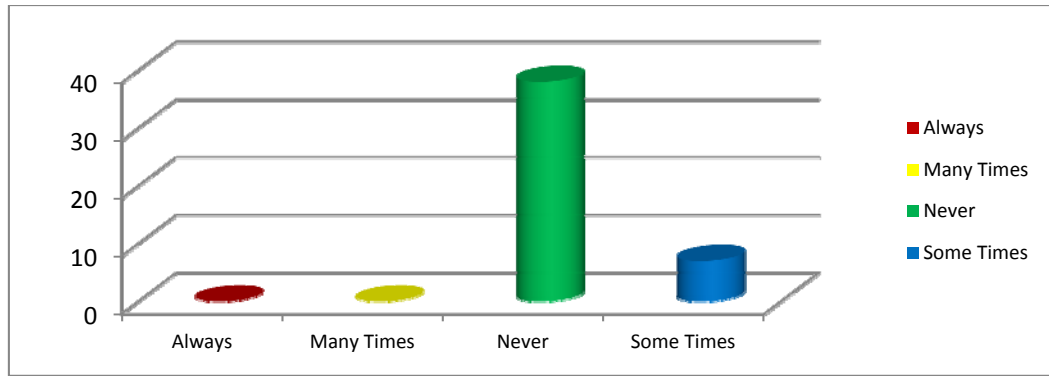
Bar chart No: 160

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८२.२२% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,२.२२%, १५.५५% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

143. The journal of Banking

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	38	7	45	84.44%

Table No: 162

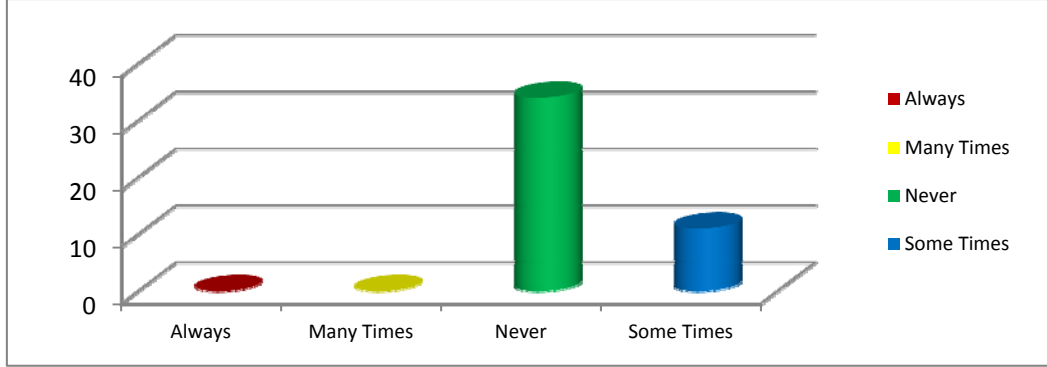
Bar chart No: 161

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८४.४४% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,०.००%, १५.५५% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

144. Journal of Business management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	34	11	45	75.55%

Table No: 163

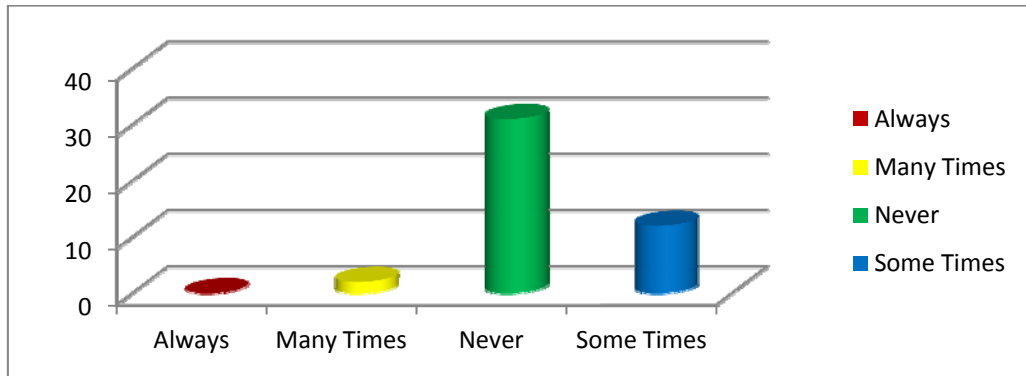
Bar chart No: 162

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७५.५५% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,०.००%, २४.४४% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

145. Journal of management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	31	12	45	68.88%

Table No: 164

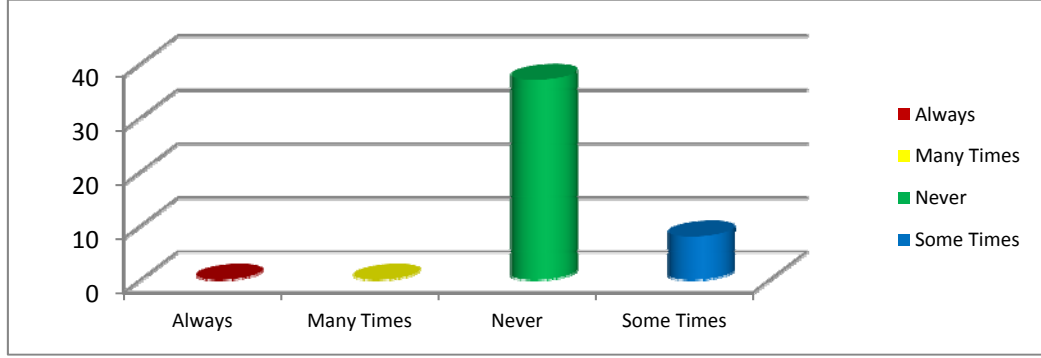
Bar chart No: 163

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,४.४४%, २६.६६% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

146. Journal of management & research

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	37	8	45	82.22%

Table No: 165

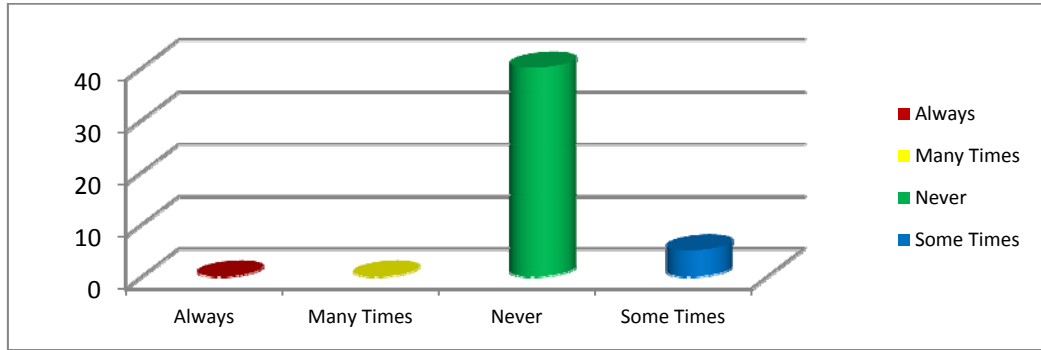
Bar chart No: 164

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८२.२२% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, १७.७७% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

147. Prajanan: Journal of Social & Management Sciences

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	40	5	45	88.88%

Table No: 166

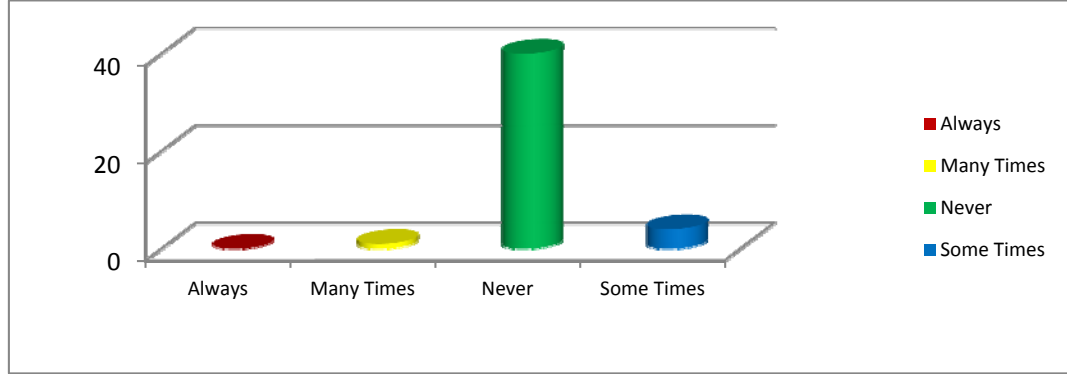
Bar chart No: 165

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ११.११% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग होत असून देखील नसल्यासारखाच म्हणावा लागेल.

148. SCMS: Journal of Indian Management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	40	4	45	88.88%

Table No: 167

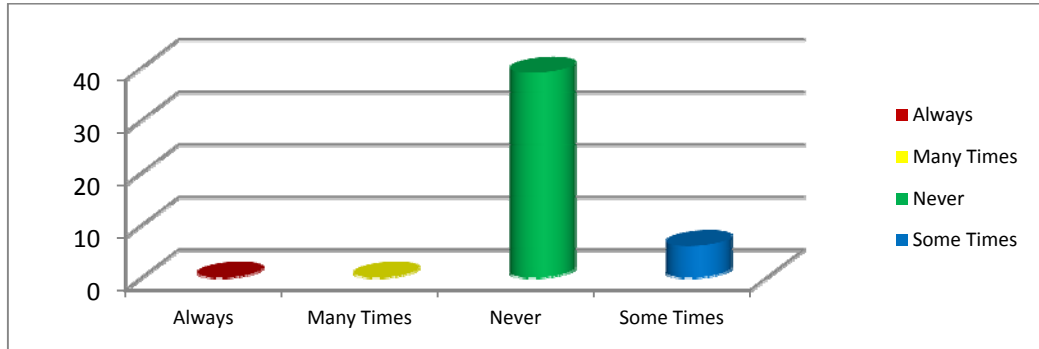
Bar chart No: 166

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,२.२२%, ८.८८% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग होत असून देखील नसल्यासारखाच म्हणावा लागेल.

149. Sidhant: Journal of decision making

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	39	6	45	86.66%

Table No: 168

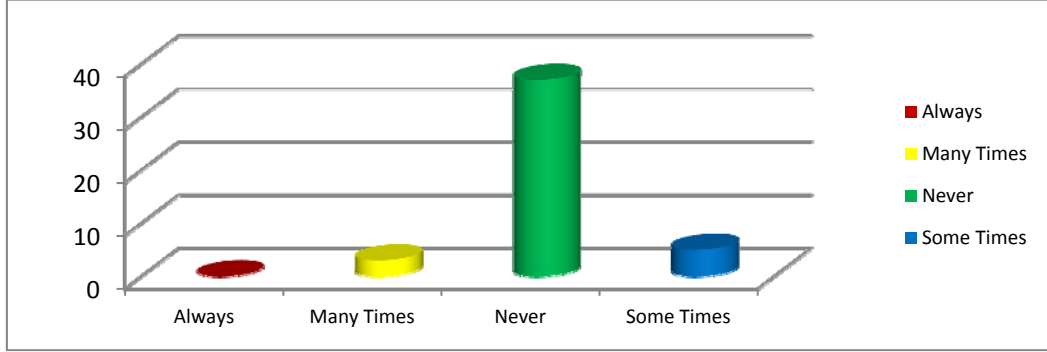
Bar chart No: 167

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८६.६६% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,०.००%, १३.३३% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग होत असून देखील नसल्यासारखाच म्हणावा लागेल.

150. South Asian Journal of management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	37	5	45	82.22%

Table No: 169

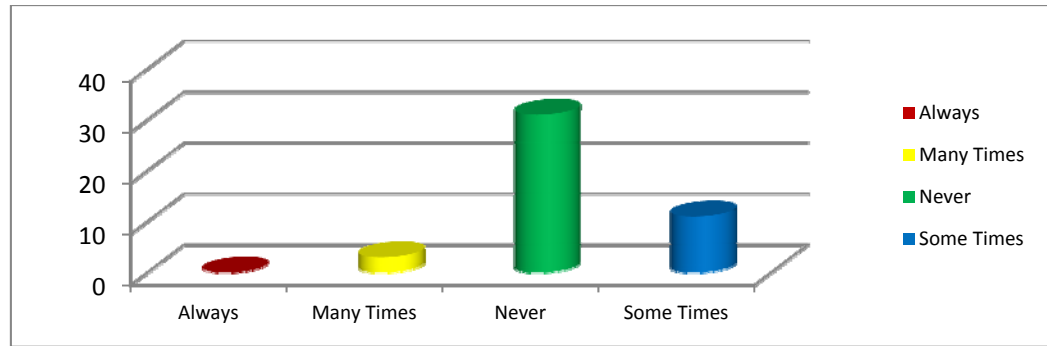
Bar chart No: 168

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८६.६६% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, १३.३३% इतके आहेत. अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत असून देखील नाही असेच म्हणावे लागेल.

151. Vikalp

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	31	11	45	68.88%

Table No: 170

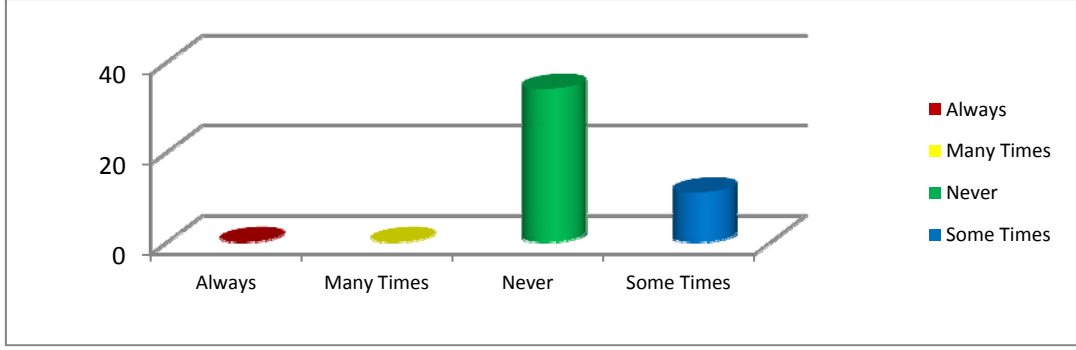
Bar chart No: 169

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६८.८८% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, २४.४४% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा समाधानकारक स्वरूपाचा होत आहे.

152. World of Business

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	34	11	45	75.55%

Table No: 171

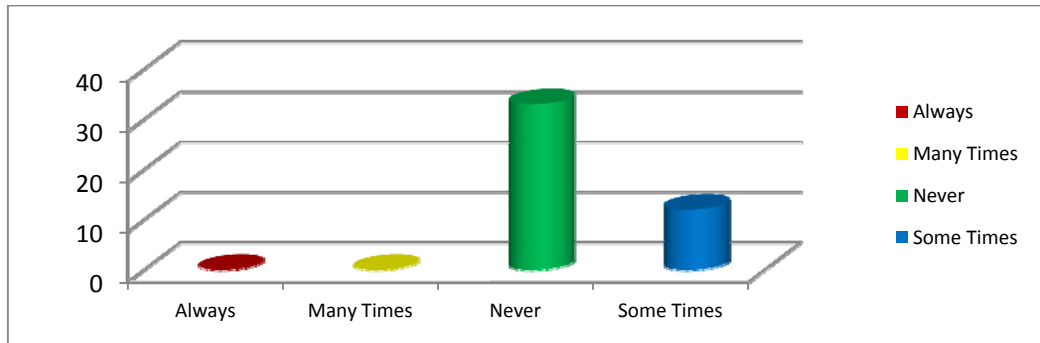
Bar chart No: 170

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८२.२२% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,०.००%, २४.४४% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

153. Indian Economics Review

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	33	12	45	73.33%

Table No: 172

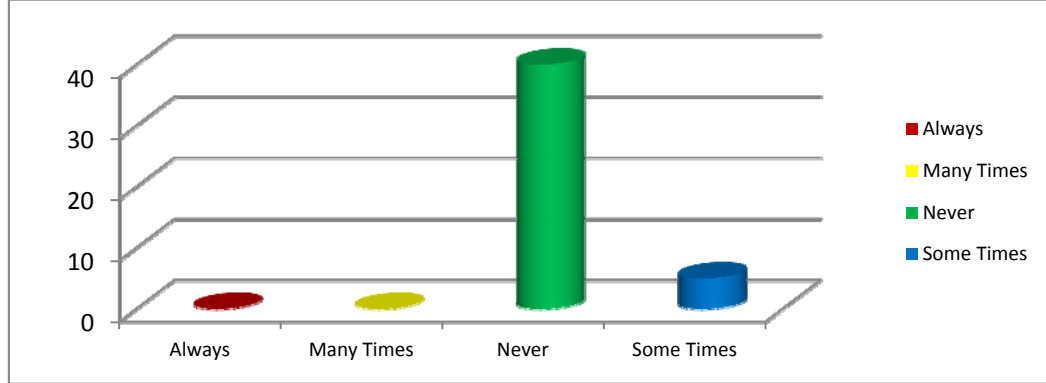
Bar chart No: 171

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७३.३३% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,०.००%, २६.६६% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

154. Indian journal of Economics

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	40	5	45	88.88%

Table No: 173

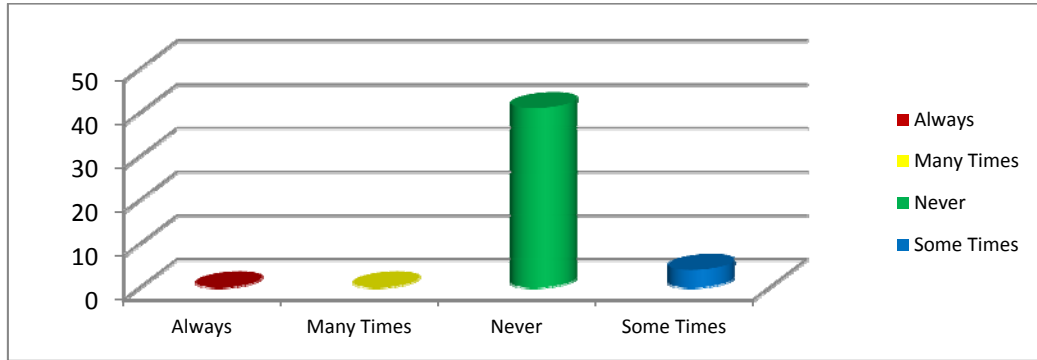
Bar chart No: 172

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,०.००%, ११.११% इतके आहेत.अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत असून देखील नाही असेच म्हणावे लागेल.

155. Int.journal of rural management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	41	4	45	91.11%

Table No: 174

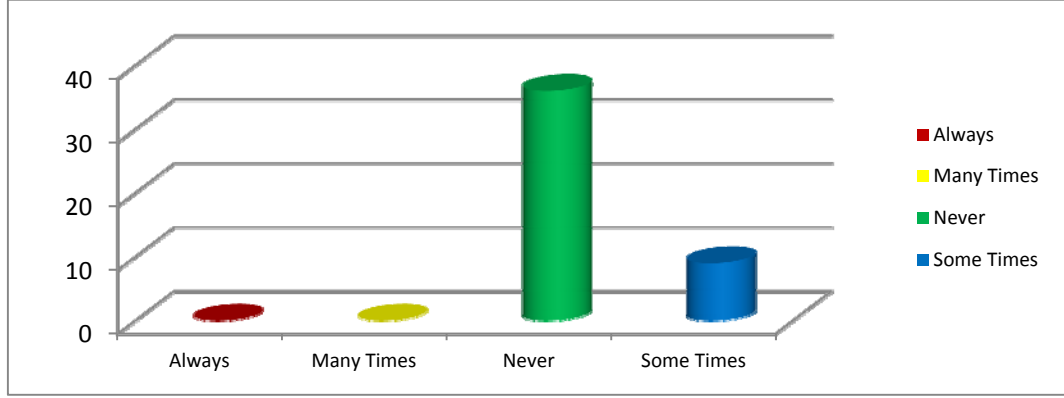
Bar chart No: 173

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९१.११% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,०.००%, ८.८८% इतके आहेत.अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत असून देखील नाही असेच म्हणावे लागेल.

156. Journal of agriculture economics

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	36	9	45	80.00%

Table No: 175

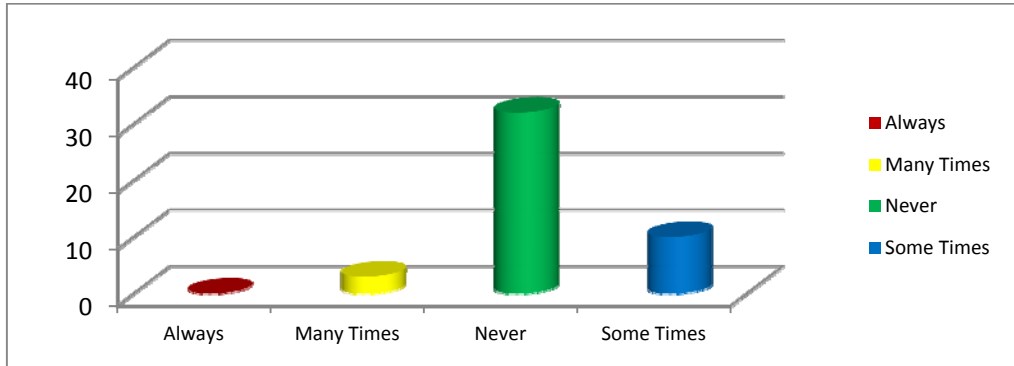
Bar chart No: 174

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८०.००% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, २०.००% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

157. Journal of Global economy

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	32	10	45	71.11%

Table No: 176

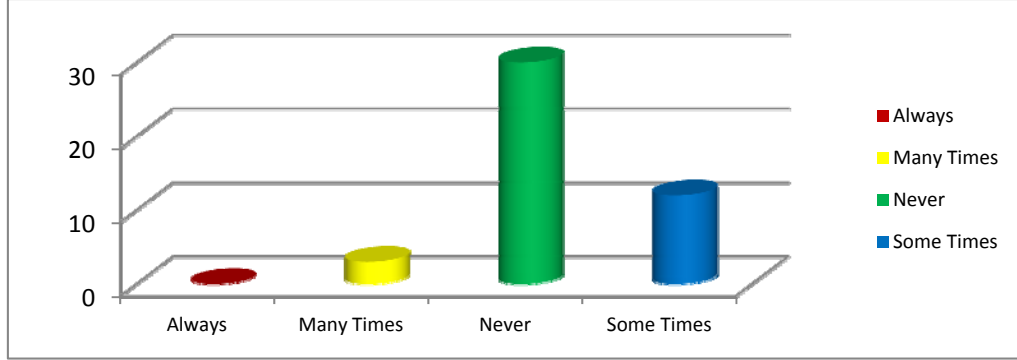
Bar chart No: 175

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७१.११% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, २२.२२% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

158. Journal of managerial economics

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	30	12	45	66.66%

Table No: 177

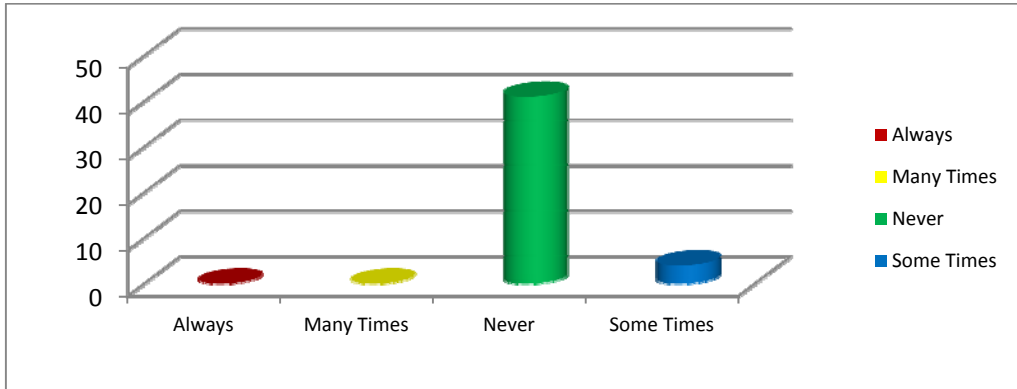
Bar chart No: 176

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६६.६६% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, २६.६६% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

159. Journal of social & economic development

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	41	4	45	91.11%

Table No: 178

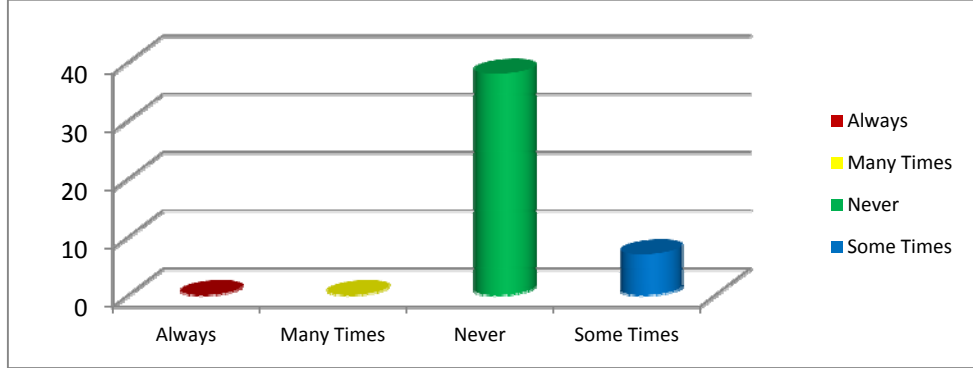
Bar chart No: 177

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९१.११% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ८.८८% इतके आहेत. अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत असून देखील नाही असेच म्हणावे लागेल.

160. Monthly commentary on Indian economic conditions

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	38	7	45	84.44%

Table No: 179

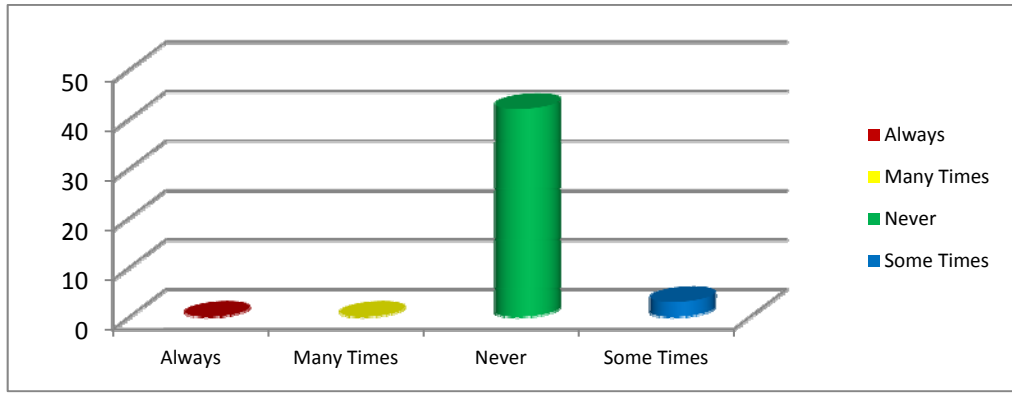
Bar chart No: 178

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९१.११% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,०.००%, १५.५५% इतके आहेत.अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत असून देखील नाही असेच म्हणावे लागेल.

161. Review of Applied economics

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	42	3	45	93.33%

Table No: 180

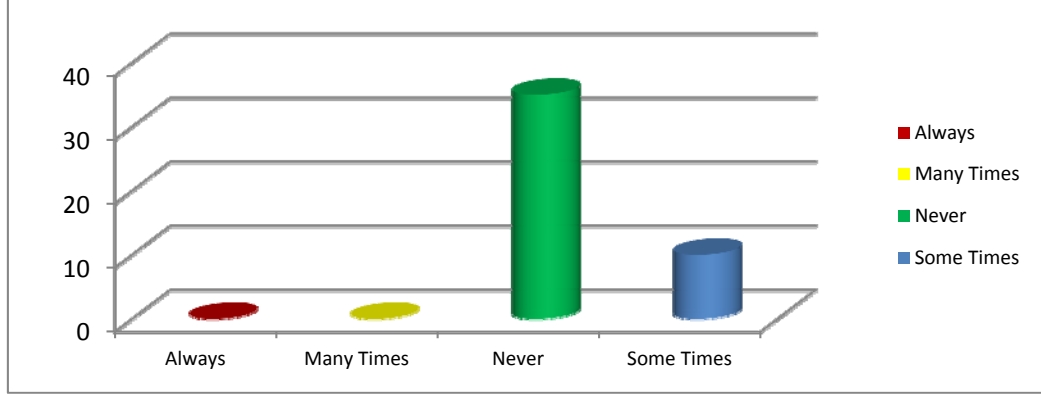
Bar chart No: 179

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९३.३३% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,०.००%, ६.६६% इतके आहेत.अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत असून देखील नाही असेच म्हणावे लागेल.

162. Seminar: The monthly symposium (India)

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	35	10	45	77.77%

Table No: 181

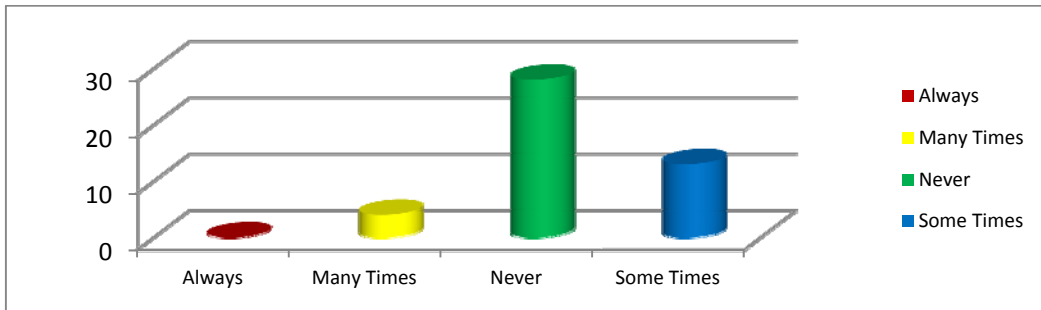
Bar chart No: 180

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७७.७७% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,०.००%, २२.२२% इतके आहेत. अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत असून देखील नाही असेच म्हणावे लागेल.

163. The economist

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	4	28	13	45	62.22%

Table No: 182

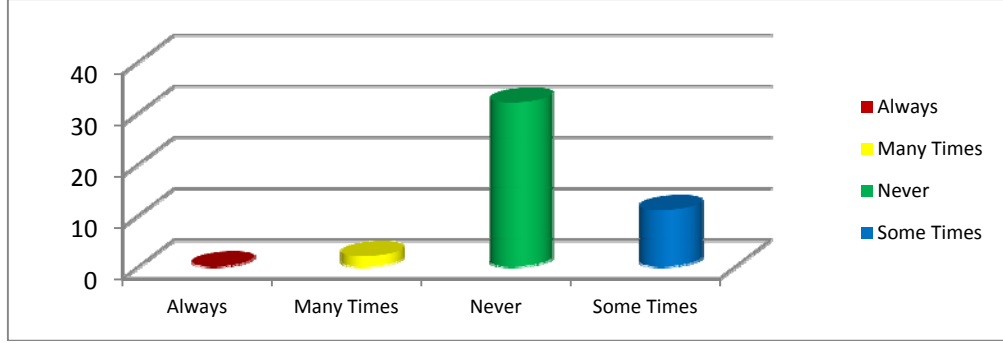
Bar chart No: 181

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६२.२२% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,८.८८%, २८.८८% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा समाधानकारक स्वरूपाचा होत आहे.

164. Business and management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	32	11	45	71.11%

Table No: 183

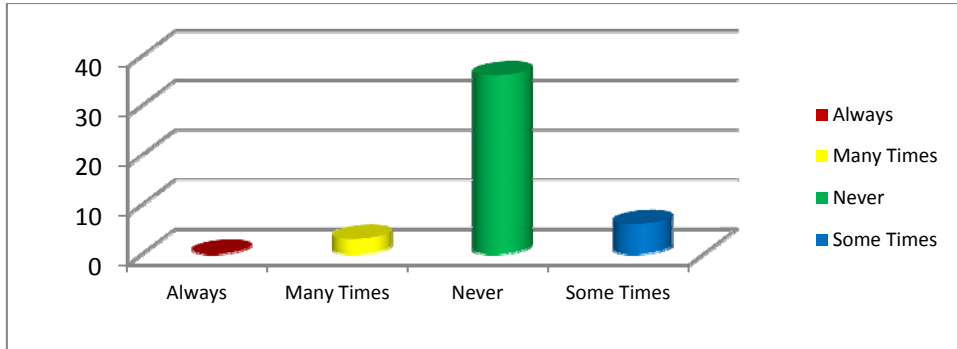
Bar chart No: 182

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७१.११% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, २४.४४% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

165. Business and society

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	36	6	45	80.00%

Table No: 184

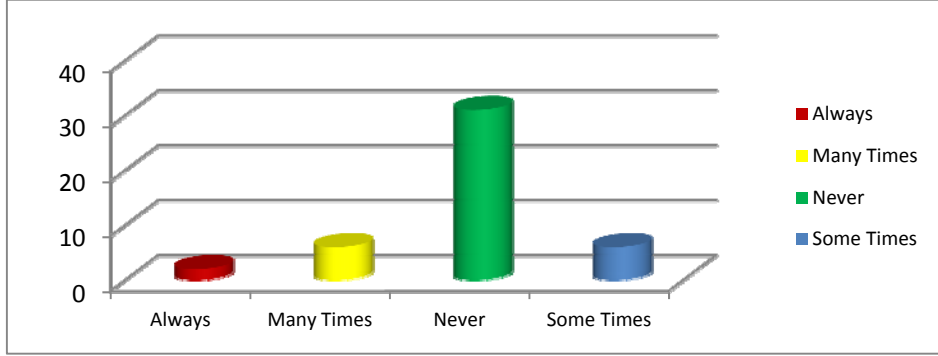
Bar chart No: 183

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८०.००% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, १३.३३% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

166. Business economics

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	2	6	31	6	45	68.88%

Table No: 185

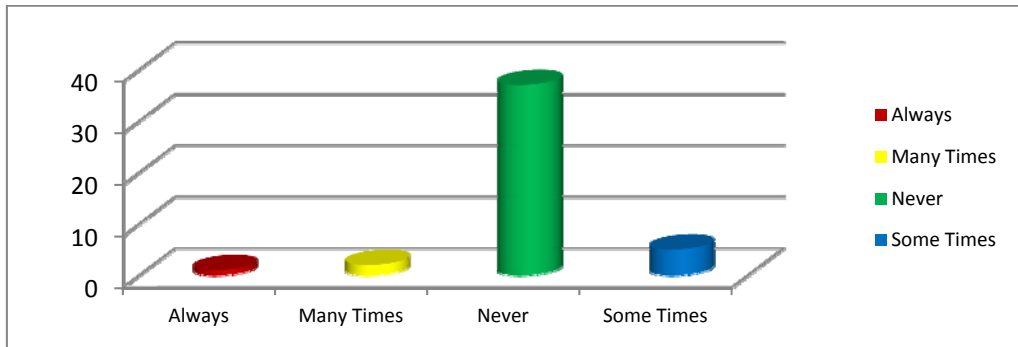
Bar chart No: 184

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ४.४४%,१३.३३%, १३.३३% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा समाधानकारक स्वरूपाचा होत आहे.

167. Business History Review

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	1	2	37	5	45	82.22%

Table No: 186

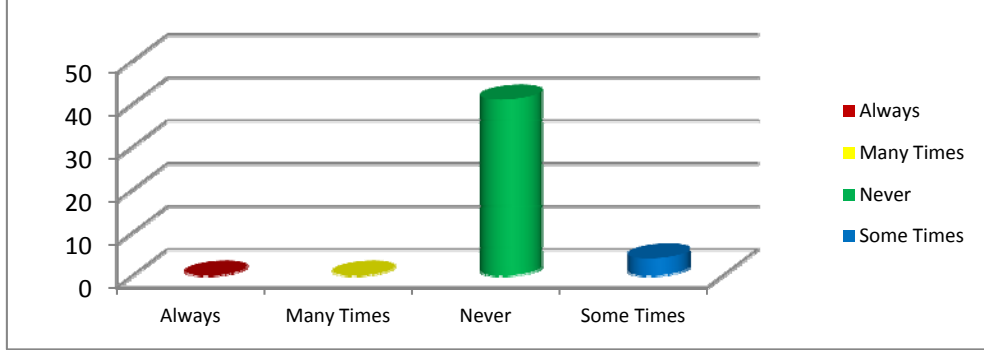
Bar chart No: 185

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८२.२२% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे २.२२%,४.४४%, ११.११% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकांचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

168. Family Business Review

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	41	4	45	91.11%

Table No: 187

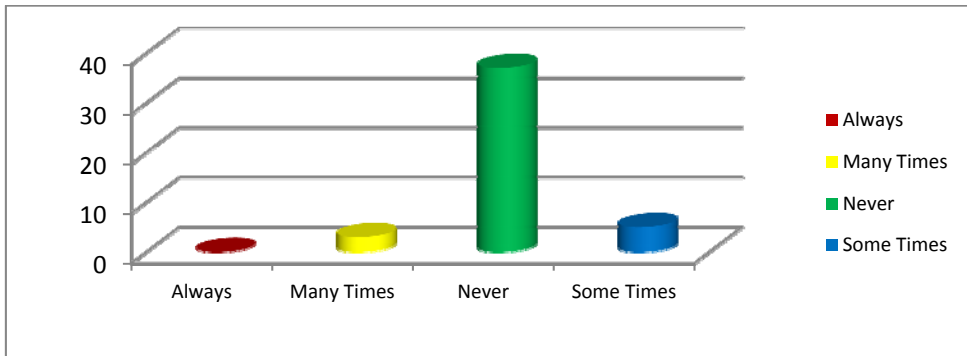
Bar chart No: 186

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९१.११% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, ४.४४% इतके आहेत. अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत नाही असेच म्हणावे लागेल.

169. Global Business Review

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	37	5	45	82.22%

Table No: 188

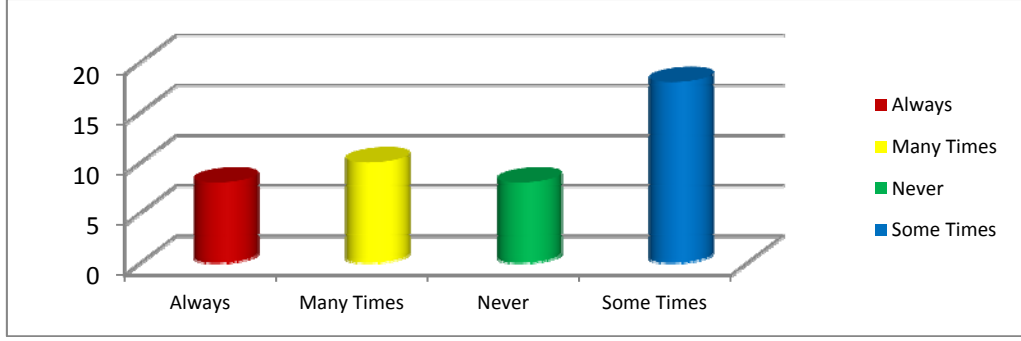
Bar chart No: 187

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८२.२२% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, ११.११% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकाचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

170. Harvard Business Review

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	8	10	8	18	45	40.00%

Table No: 189

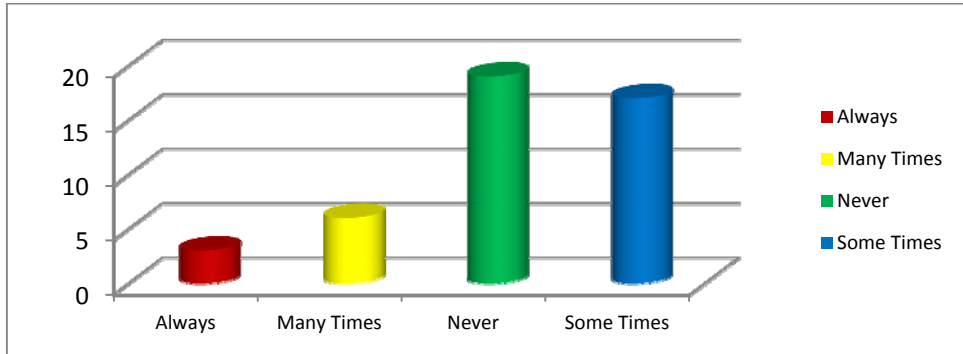
Bar chart No: 188

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे १७.७७% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे १७.७७%, २२.२२%, ४०.००% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकाचा उपयोग हा सर्वात चांगला होत असल्याचे दिसून आले. हे नियतकालिक सर्वच उपयोजकांना महत्वाचे वाटते असे ही लक्षात आले.

171. IIMB Management Review

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	3	6	19	17	45	42.22%

Table No: 190

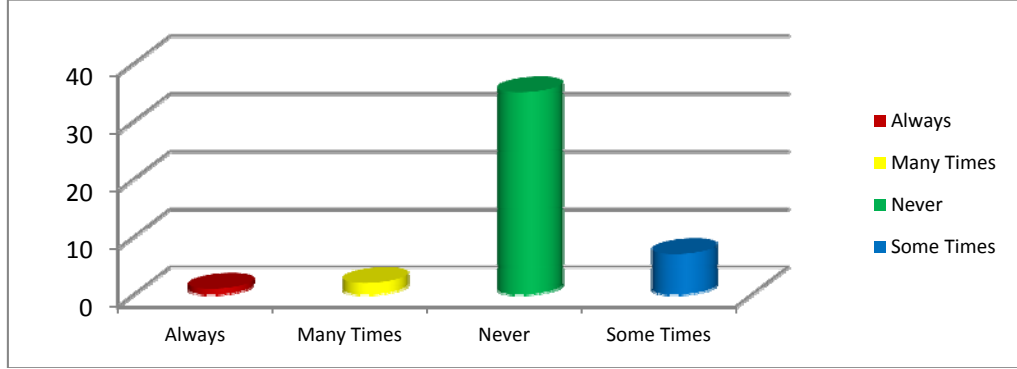
Bar chart No: 189

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ४२.२२% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ६.६६%, १३.३३%, ३७.७७% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकाचा उपयोग हा चांगल्या प्रकारे होत असल्याचे दिसून आले. हे नियतकालिक सर्वच उपयोजकांना महत्वाचे वाटते असे ही लक्षात आले.

172. Indian Journal of International Business

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	1	2	35	7	45	77.77%

Table No: 191

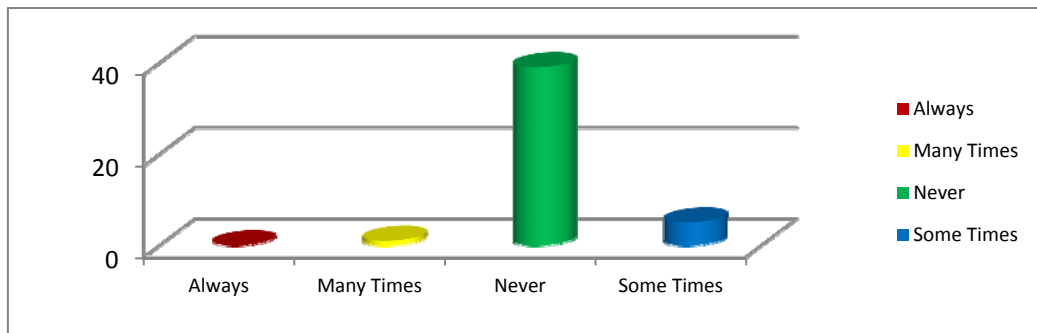
Bar chart No: 190

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७७.७७% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे २.२२%,४.४४%, १५.५५% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकाचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

173. Int. Journal of Business Intelligence & Management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	39	5	45	86.66%

Table No: 192

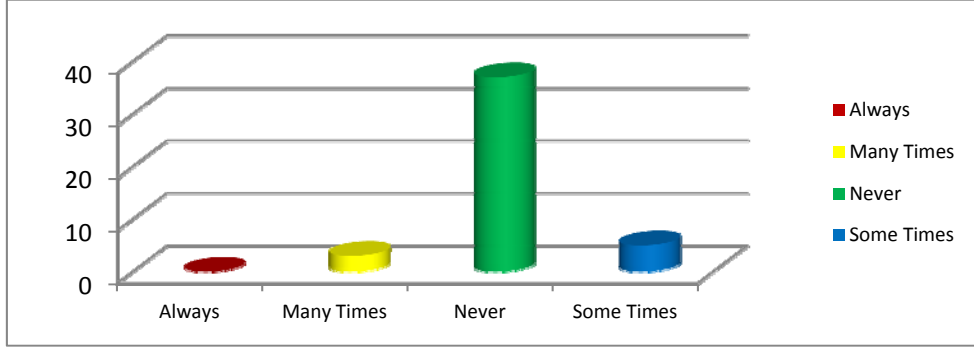
Bar chart No: 191

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८६.६६% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,२.२२%, ११.११% इतके आहेत. अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत नाही असेच म्हणावे लागेल.

174. Int. Journal of Business policy & Economics

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	37	5	45	82.22%

Table No: 193

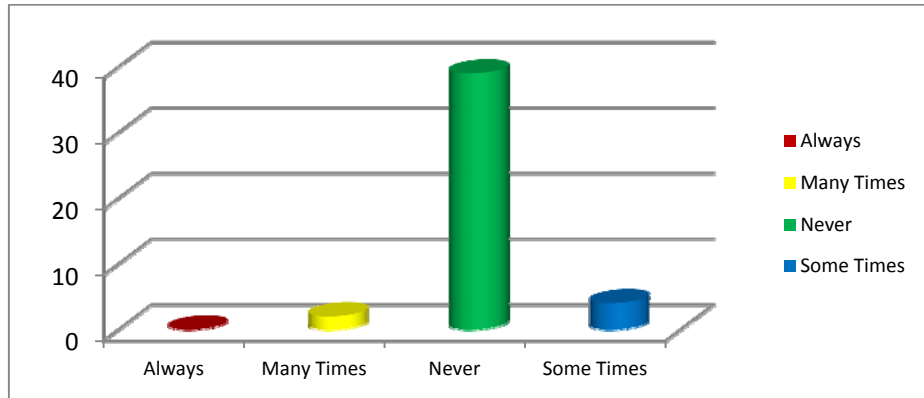
Bar chart No: 192

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८२.२२% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, ११.११% इतके आहेत. अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत नाही असेच म्हणावे लागेल.

175. Int. Journal of Business Statistic & Finance

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	39	4	45	86.66%

Table No: 194

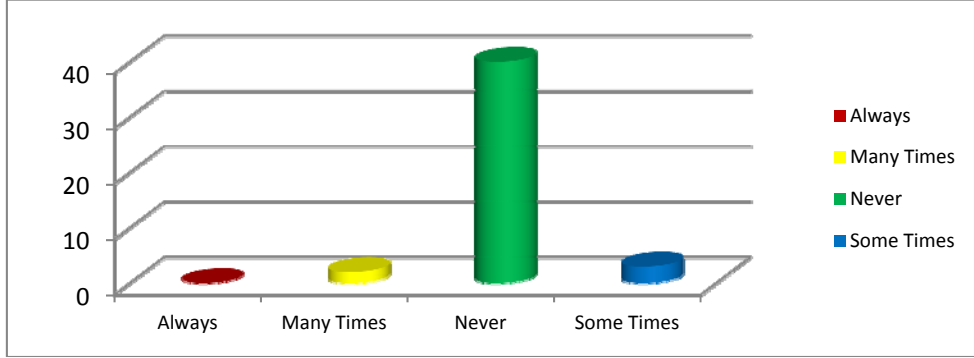
Bar chart No: 193

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८६.६६% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, ८.८८% इतके आहेत. अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत नाही असेच म्हणावे लागेल.

176. Int. Journal of Applied Business & Economics research

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	40	3	45	88.88%

Table No: 195

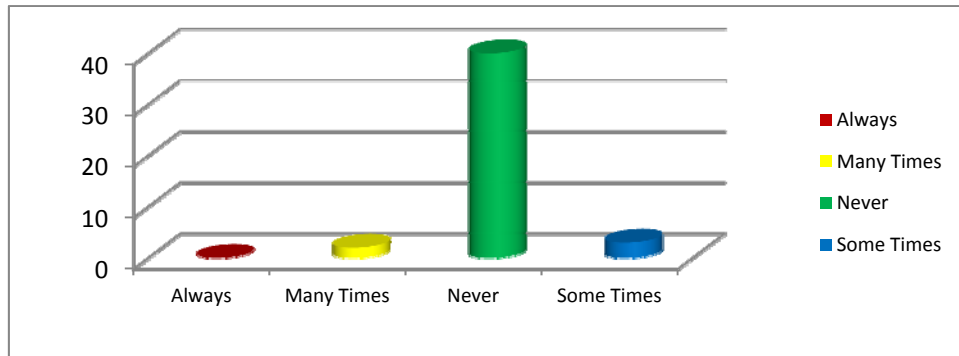
Bar chart No: 194

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,४.४४%, ६.६६% इतके आहेत.अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत नाही असेच म्हणावे लागेल.

177. Int. Journal of Marketing issue & Trade Policy

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	40	3	45	88.88%

Table No: 196

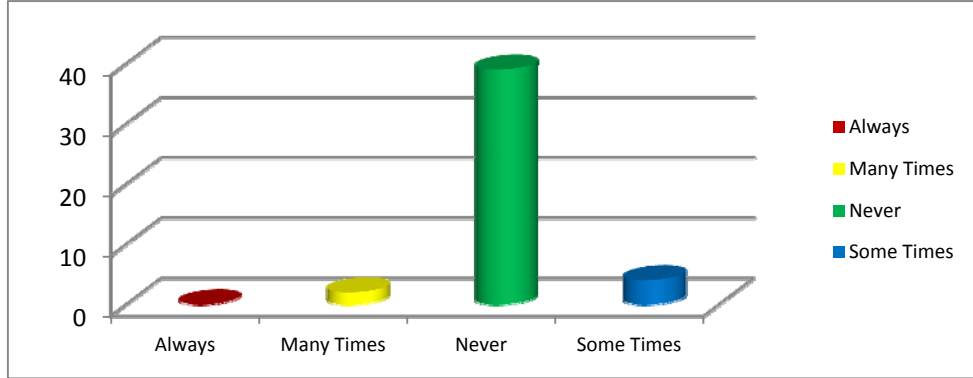
Bar chart No: 195

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,४.४४%, ६.६६% इतके आहेत.अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत नाही असेच म्हणावे लागेल.

178. Journal of Business Strategy

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	39	4	45	86.66%

Table No: 197

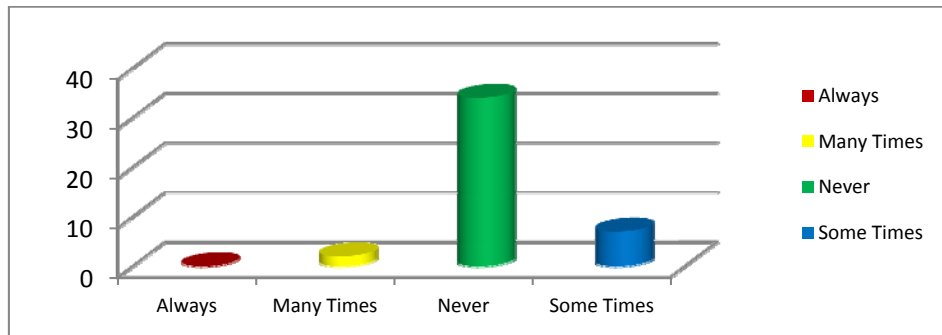
Bar chart No: 196

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८६.६६% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, ८.८८% इतके आहेत. अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत नाही असेच म्हणावे लागेल.

179. Journal of Business Management (Indian)

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	34	7	45	75.55%

Table No: 198

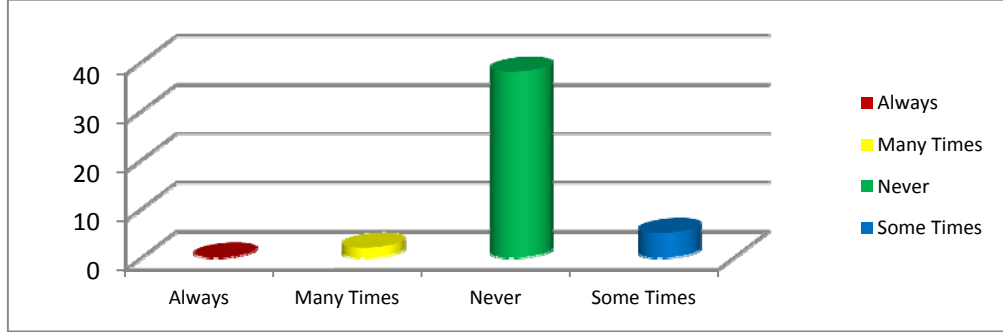
Bar chart No: 197

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ७५.५५% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, १५.५५% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकाचा उपयोग हा अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

180. Journal of corporate Governance

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	38	5	45	84.44%

Table No: 199

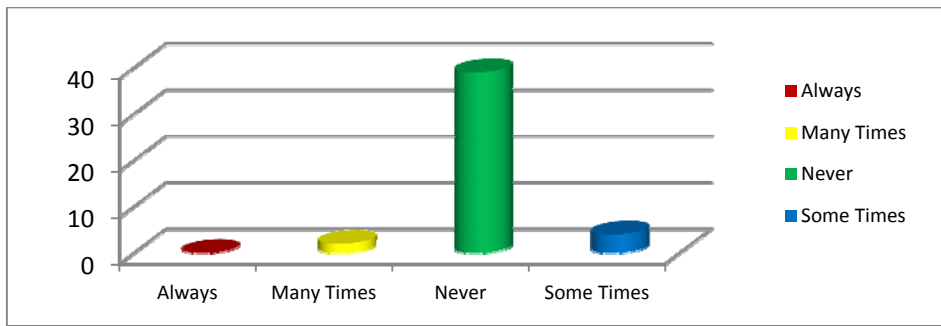
Bar chart No: 198

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८४.४४% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,४.४४%, ११.११% इतके आहेत. अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत नाही असेच म्हणावे लागेल.

181. Journal of Int.Business Studies

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	39	4	45	86.66%

Table No: 200

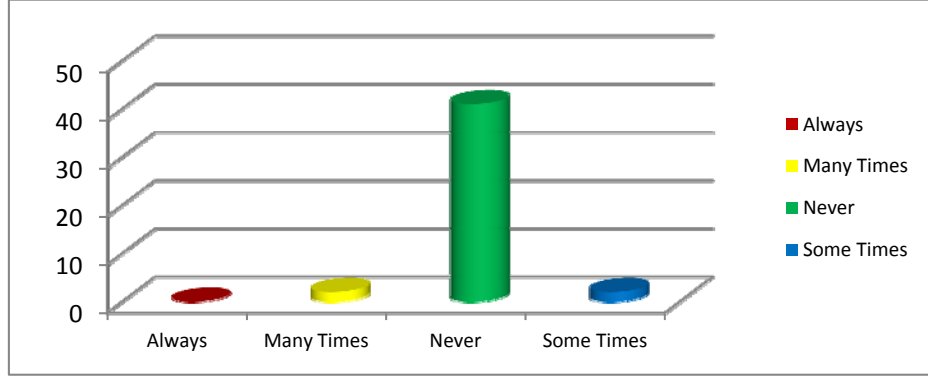
Bar chart No: 199

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८६.६६% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,४.४४%, ८.८८% इतके आहेत. अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत असूनदेखील नाही असे म्हणावे लागेल.

182. Journal of Int.Business & Finance

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	2	41	2	45	91.11%

Table No: 201

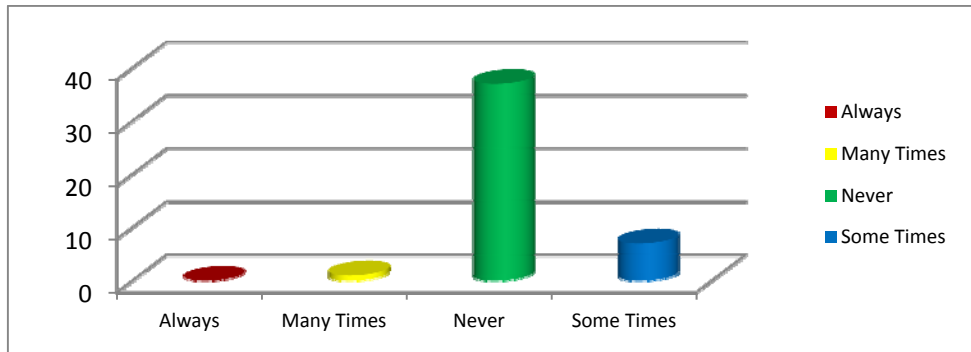
Bar chart No: 200

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ९१.११% आहेत. नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, ४.४४% इतके आहेत. अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत असूनदेखील नाही असे म्हणावे लागेल.

183. Journal of small Business Management

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	1	37	7	45	82.22%

Table No: 202

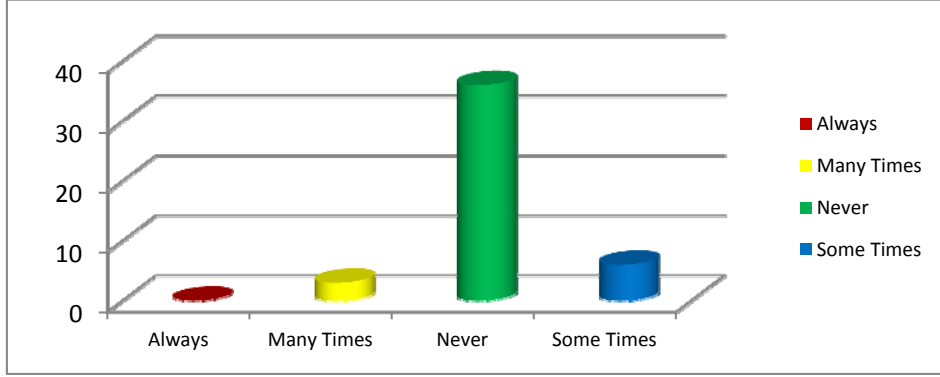
Bar chart No: 201

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८२.११% आहेत. नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ४.४४%, ४.४४% इतके आहेत. अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत असूनदेखील नाही असे म्हणावे लागेल.

184. Strategy + Business

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	36	6	45	80.00%

Table No: 203

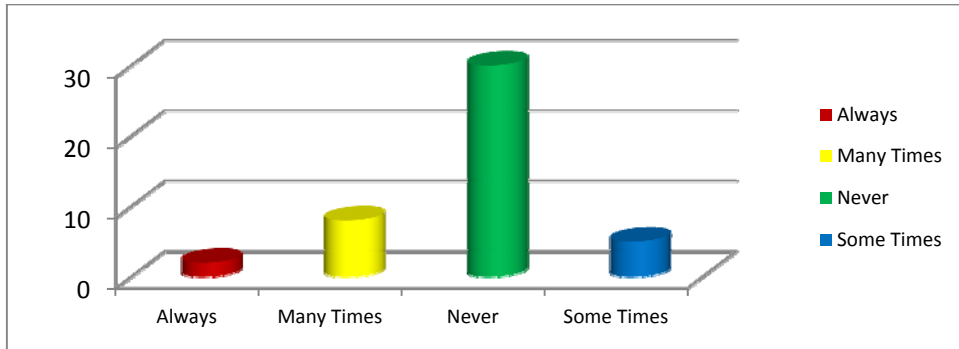
Bar chart No: 202

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८०.००% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ६.६६%, १३.३३% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकाचा उपयोग हा अतिशय अल्प स्वरूपाचाच होत आहे.

185. The Sunday Indian

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	2	8	30	5	45	66.66%

Table No: 204

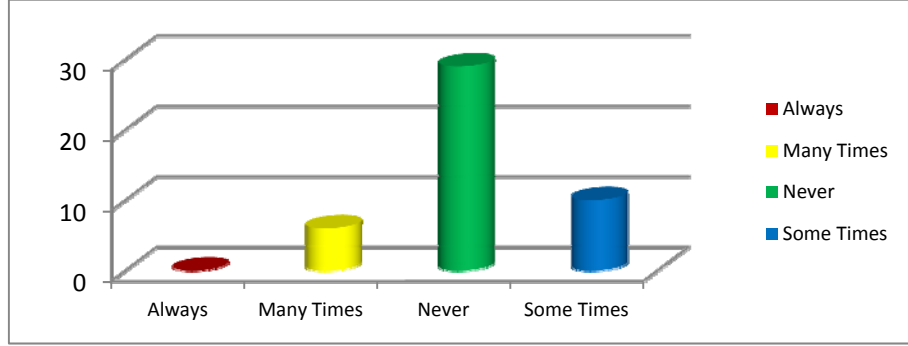
Bar chart No: 203

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६६.६६% आहेत. तर नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ४.४४%, १७.७७%, ११.११% इतके आहेत. अर्थात या नियतकालिकाला उपयोजकांची पसंती ही उत्तम आहे म्हणून उपयोग समाधानकारक होत आहे.

186. Journal of Finance

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	6	29	10	45	64.44%

Table No: 205

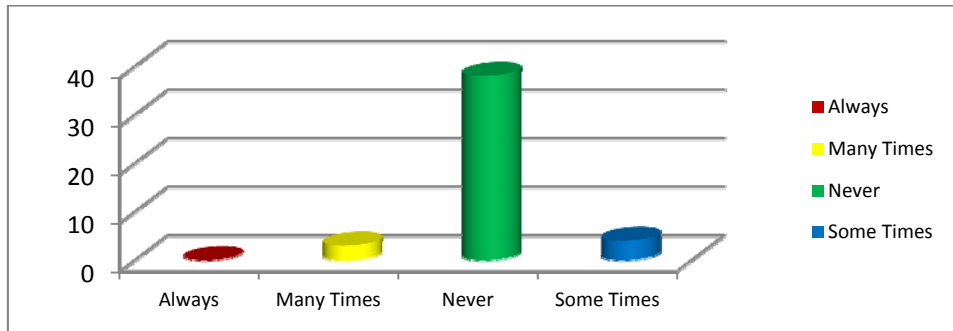
Bar chart No: 204

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ६४.४४% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,१३.३३%, २२.२२% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकाला उपयोजकांची पसंती ही चांगली आहे म्हणून उपयोग समाधानकारक होत आहे.

187. Int.Journal of computer science & management systems

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	3	38	4	45	84.44%

Table No: 206

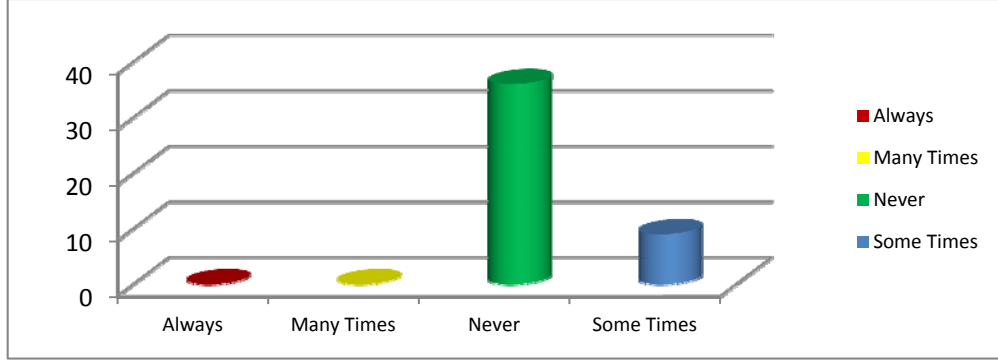
Bar chart No: 205

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८४.४४% आहेत.तर नियमित,अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,६.६६%, ८.८८% इतके आहेत.अर्थात या नियतकालिकाचाउपयोग समाधानकारक होत आहे.

188. JRDF: Journal of Rural Development

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	36	9	45	80.00%

Table No: 207

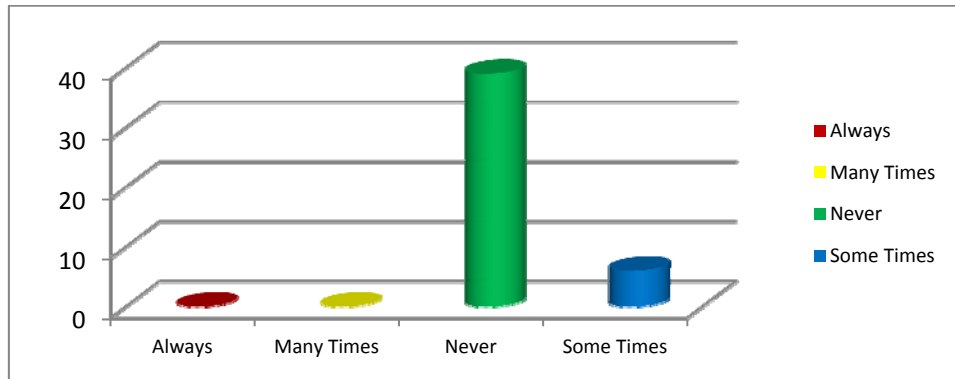
Bar chart No: 206

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८०.००% आहेत. नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, २०.००% इतके आहेत. अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत असुनदेखील नाही असे म्हणावे लागेल.

189. LBS: Journal of Management & Research

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	39	6	45	86.66%

Table No: 208

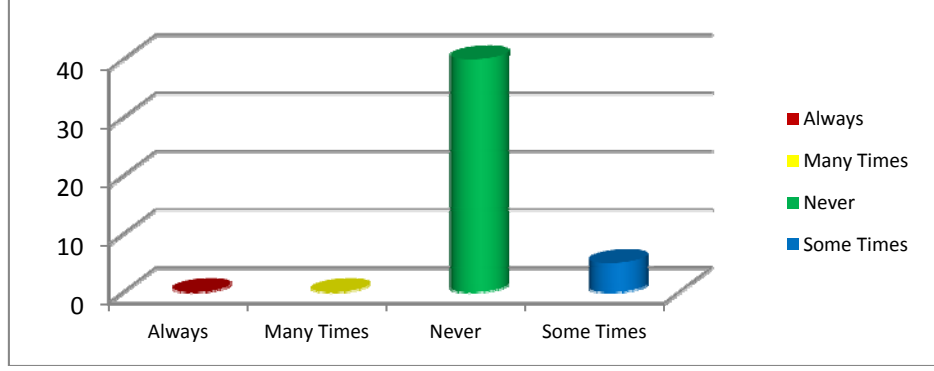
Bar chart No: 207

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८६.६६% आहेत. नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%, ०.००%, १३.३३% इतके आहेत. अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत असुनदेखील नाही असे म्हणावे लागेल.

190. International Journal of Economics

No.	Always	Many Times	Never	Some Times	Total	Percentage
1	0	0	40	5	45	88.88%

Table No: 209

Bar chart No: 208

वरिल नियतकालिकाचा कधीही उपयोग न करणारे उपयोजक हे ८८.८८% आहेत . नियमित, अनेक वेळा आणि कधी तरी उपयोग करणारे उपयोजक हे अनुक्रमे ०.००%,०.००%,११.११% इतके आहेत . अर्थात नियतकालिकाचा उपयोग होत नाही .

उद्दिष्टांची पडताळणी, निष्कर्ष आणि सूचना

५ .१ प्रस्तावनाः

संशोधन प्रक्रियेतील ही शेवटची आणि अत्यंत महत्वाची पायरी होय .संकलीत केलेल्या माहितीच्या आधारे काढलेल्या निष्कर्षांच्या स्पष्टीकरणास निर्वचन असे म्हणतात .संशोधनांद्वारे मांडलेल्या निष्कर्षांच्या व्यापक अर्थाचा शोध घेणे म्हणजे निर्वचन होय .त्याकरिता संशोधकास आपल्या उपलब्ध ज्ञानाच्या निकषावर पुनपरिक्षण करावे लागते .निर्वचनाद्वारे संशोधनकर्त्यास आपल्या निष्कर्षांचे खरे महत्व जगासमोर मांडता येते आणि त्याचे महत्वही इतरांना पटवुन देता येते .संशोधनात मांडलेले गृहितकृत्य सत्य असल्याचे तपासानंतर सिद्ध होते . ‘व्यवस्थापनशास्त्र विषयातील नियतकालिकांचा अभ्यास’ या संशोधनाद्वारे संशोधकाने उपयोजकांद्वारे नियतकालिकांचा होणारा उपयोग मांडलेला आहे .उद्दिष्टांची पडताळणी खालीलप्रमाणे केली आहे .

५ .२ ग्रंथालय आणि माहिती केंद्रातील उपयोजकांमार्फत केला गेलेला नियतकालिकांचा उपयोग तपासणे .

संशोधन कार्यातील हे प्रथम उद्दिष्ट साध्य करताना असे निदर्शनास आले कि, व्यवस्थापनशास्त्रांच्या ग्रंथालयांनी व्यवस्थापनशास्त्र या व्यावसायिक शिक्षणासाठी असलेल्या ‘आखिल भारतीय उच्चतंत्रज्ञान शिक्षण परिषद’ नवी दिल्ली .अर्थात एआयसीटीई या शिखर संस्थेने दिलेल्या नियमावलीप्रमाणे नियतकालिकांची वर्गणी ही महाविद्यालयाच्या प्रवेश क्षमते प्रमाणे केलेली आहे .परंतु उपयोजकांमार्फत अर्थात प्राध्यापक आणि विद्यार्थी यांच्यामार्फत होणारा नियतकालिकांचा उपयोग हा मात्र समाधानकारक पातळीच्याही खाली आहे .अतिशय मर्यादीत स्वरूपाचा म्हणजे विद्यार्थी हे प्रकल्प अहवाल तयार करायच्या वेळेला कधी तरी करतात .तसेच

प्राध्यापक हे डॉक्टरेट चे (पी.एच.डी.) संशोधन करत असतील तरच उपयोग करतात. अर्थातच नियतकालिकांचा उपयोग हा प्राथमिक माहितीचे साधन असून देखील प्राध्यापकांकडून किंवा विद्यार्थ्यांकडून फारच थोड्या प्रमाणात म्हणजे प्रसंगानुरूप होत असल्याचे आढळून आले. नियतकालिकांचे संशोधनातील महत्व लक्षात घेता होणारा किंवा उपयोजकांमार्फत केला जाणारा उपयोग फारच कमी आहे.

५.३ नियतकालिक संग्रहाचा विकास, सेवा आणि व्याप्ती यांचा नियतकालिकांच्या उपयोगावर काय परिणाम होतो यांचा अभ्यास करणे.

संशोधन कार्यातील हे द्वितीय उद्दिष्ट साध्य करताना असे निदर्शनास आले कि, व्यवस्थापनशास्त्र ग्रंथालयांनी नियतकालिकांचा संग्रह हा उत्तम व गुणवत्तापूर्ण विकसित केलेला आहे. व्यवस्थापनशास्त्र विषयातील सर्वच विषयांची नियतकालिके ही कांही प्रकाशकांमार्फत किंवा एजन्सीमार्फत वर्गणीद्वारे नियतमित पणे घेत असल्याचे आढळून आले. दरवर्षी साधारणपणे डिसेंबर आणि जुन महिन्यांमध्ये नियतकालिकांची वर्गणीची वर्गणी किंवा पुर्न वर्गणी करत असल्याचे आढळले. व्यवस्थापनशास्त्रातील नियतकालिकांचा संग्रह पर्याप्त व उत्तम विकसित केलेला आहे. विषयांत समाविष्ट होणारी नव नवीन नियतकालिके ही समाविष्ट केलेली आढळून आली. नियतकालिक विभागांमार्फत दिली जाणारी सेवा ही पारंपारिक पध्दतीने देण्यात येते. प्राध्यापकांना नियतकालिके ही ग्रंथालयाबाहेर दिली जातात तर विद्यार्थ्यांना ती ग्रंथालय नियतकालिक विभागातच उपयोगाकरिता दिली जातात. नियतकालिक विभागात विद्यार्थ्यांना बसण्याकरिता जेमतेम सोय केल्याचे निदर्शनास आले. बहुतांशी ग्रंथालयात नियतकालिक विभागास ग्रंथदालनातील एखादा कोपरा जेमतेम १५० स्केवर फुटपेक्षा कमी क्षेत्रफळाचा भाग असल्याचे आढळून आले. परिणामी विद्यार्थ्यांना तेथे ना भरपूर प्रकाश, मोकळी हवा आणि जा ये करण्यासाठी व्यवस्था असते. जेमतेम एखादा दुसरा टेबल आणि दोन चार खुर्च्या ठेवल्याचे आढळून आले. नियतकालिकांचे बांधीव खंड

तर ग्रंथदालनात मागील बाजुस कोणीही जात येत नाही अशा अडचणीच्या जागी रददी ठेवलेल्याप्रमाणे ठेवल्याचे आढळून आले.त्यावर जमा झालेली धुळ, कोंदट हवा आणि संपुर्ण अडगळ असल्याचे लक्षात आले.जेव्हा ग्रंथपालासी याबाबत विचारले तेव्हा यांचा बिलकुल उपयोग होत नसल्याचे तसेच मग जागेचा प्रश्न लक्षात घेता मागे ठेवावे लागतात असे पर्यायी उत्तर दिले.पुणे शहरातील फक्त तीनच व्यवस्थापनशास्त्र महाविद्यालयातून प्राध्यापकांप्रमाणेच विद्यार्थ्यांनाही नियतकालिके ही उपयोगांसाठी घरी दिली जात असल्याचे निदर्शनास आले.बहुतांशी महाविद्यालयांनी व्यवस्थापनशास्त्रातील सर्वच विशेष विषयातील अर्थातच विपणन व्यवस्थापन (मार्केटींग मॅनेजमेंट), अर्थ व्यवस्थापन (फिनांसियल व्यवस्थापन), मानवी संसाधन व्यवस्थापन (ह्युमन रिसेस मॅनेजमेंट), माहिती तंत्रज्ञान (इनफरमेशन टेक्नॉलॉजी), आंतरराष्ट्रीय व्यवसाय व्यवस्थापन (इंटरनॅशनल बिजनेस मॅनेजमेंट), आणि उत्पादन आणि प्रक्रिया व्यवस्थापन (मॅनुफॅक्चरिंग अँड ओपरेशन मॅनेजमेंट) विषयांतील नियतकालिके समाविष्ट केलेली आहेत.नियतकालिकांचा संग्रह विकास व त्यांची व्याप्ती सर्वसमावेशक आहे परंतु सेवा ही कमकूवत असल्याचे निदर्शनास आले.

५.४ उपयोजकांमार्फत उपयोगात आणलेल्या नियतकालिकांची वारंवारिता, क्रमवार यादी (Rank List) तयार करणे .

व्यवस्थापनशास्त्र महाविद्यालयातील उपयोजकांनी व्यवस्थापनशास्त्र विषयातील नियतकालिकांचा त्यांच्या गरजेप्रमाणे कोणकोणत्या नियतकालिकांचा सतत किंवा नियमित, अनेक वेळा, कधीतरी आणि कधीच नाही यापैकी कोणत्या क्रमाने उपयोग केला त्या उपयोगाची वारंवारिता यादी तयार झालेली आहे.ती परिशिष्ट अ.मध्ये लावलेली आहे.

५.५ नियतकालिकांच्या उपयोगांद्वारे महत्वाच्या नियतकालिकांची अणुमाप श्रेणी यादी (Rank List) तयार करणे .

व्यवस्थापनशास्त्र विषयातील नियतकालिकांचा उपयोजकांनी केलेल्या उपयोगाच्या आधारे व्यवस्थापनशास्त्रातील महत्वाच्या नियतकालिकांची अणुमाप श्रेणी यादी खालील प्रमाणे दिली आहे.

CORE PERIODICALS IN MANAGEMENT SCIENCE

Sr. No.	Title
1	Harvard Business Review
2	Effective Executive
3	Business India
4	Corporate India
5	HRM Review
6	Economic & political weekly
7	Management Today
8	Decision
9	Entrepreneur (Indian)
10	Human Capital
11	Management Accountant (Indian)
12	Journal of Human Development
13	Training & development
14	Financial Mgmt and Analysis
15	Journal of Marketing Education
16	Indian Factories and labor reports
17	Indian Journal of Industrial Relations
18	IUP Journal of Organizational Behavior
19	Journal of Entrepreneurship
20	Journal of Organization Behavior Management
21	Business Today
22	Dynamics of public administrations
23	Human Resource Development Review
24	Financial Management
25	Indian journal of Finance
26	Fortune Formerly For Tune international
27	Global review of business and economics research
28	IUP Journal of Marketing Management
29	Journal of Marketing Management
30	Marketing Research
31	Asia Pacific Journal of Human Resources
32	Journal of Entrepreneurship development
33	Management in Government
34	The Sunday Indian
35	Finance India
36	Taxation
37	SQL Server Magazine
38	Indian journal for Human development
१८०	

Sr. No.	Title
39	Indian Journal of Psychiatry
40	Foreign Trade Review
41	Marketing & Management News
42	International Journal of Logistics & Supply chain mgmt
43	Six Sigma
44	Business Economics
45	IIMB Management Review

५ .६ निष्कर्ष :

‘व्यवस्थापनशास्त्र विषयातील नियतकालिकांचा अभ्यास’ या विषयावरील संशोधनांमध्ये माहिती ही प्रश्नावली व मौखिक या पध्दतीने संकलीत केलेली आहे .यामध्ये व्यवस्थापनशास्त्र महाविद्यालयातील प्राध्यापक , विद्यार्थी तसेच ग्रंथपालांची मदत घेण्यात आलेली आहे .अधिक विस्ताराने माहिती मिळवण्याकरिता ग्रंथालयातील कर्मचा-यांचीही मदत घेण्यात आलेली आहे .प्रस्तुत संशोधनात ग्रंथालयातून होणारा नियतकालिकांचा उपयोग , नियतकालिक विभागातील सेवा यांचा अभ्यास केला आहे .नियतकालिक विभाग हा प्रशस्त, आधुनिक नियतकालिक मांडणी रॅकसचा वापर करून चालू अंक समोर तर जुने अंक हे मागील बाजुस ठेवता येतील अशी रचना असलेले कमी आढळून आले .परिणामी उपयोजकांना चालू अंक व मागील अंक हे एकाच जागेवर मिळत नाहीत त्यामुळे शोध घेण्यात वेळ जातो तर कधी कधी मिळत नसल्याचे आढळून आले .नियतकालिकांचे बांधीव खंड हे नियतकालिक विभागाचा गोदरेज कंपनीचे कपबर्ड किंवा अन्य कपबर्ड वापरून नियतकालिकांचे रॅकस सोबत किंवा बाजुला ठेवलेले आढळले नाहीत .परिणामी ते उपयोजकांना शोधने अवघड जाते .बांधीव खंडाच्या मागील बाजुस छापिल किंवा साधे प्रिंटींग करूनही नियतकालिकांचे शिर्षक ,खंड क्र .अंक क्रमांक असलेले आढळून आलेले नाहीत .तसेच वाचन कक्षात उपयोजकांना बसण्यासाठीची व्यवस्था नसल्याचेही आढळून आले .

नियतकालिकांची निवड करताना प्राध्यापक, उपयोजकांना विश्वासात घेतल्याचे आढळून आले मात्र विद्यार्थी उपयोजकांना विश्वासात घेतल्याचे आढळून आलेले नाही .सर्वच महाविद्यालयात प्राथमिक स्वरूपाची नियतकालिकेच येत असल्याचे आढळून आले .द्वितीयक नियतकालिके एक ही महाविद्यालय घेत नसल्याचे आढळून आले .कांही ग्रंथालयात तर प्राध्यापक हे नियतकालिकांची निवड करण्यासाठी किंवा आपल्या विषयातील नियतकालिके सूचवण्यासाठी उदासिन असल्याचे आढळून आले .तेव्हा ग्रंथपालच स्वतः प्रकाशकांच्या नियतकालिक तालिकापत्र पाहून नियतकालिकांची निवड करतात असे आढळून आले .

नियतकालिकांची मांडणी ही ग्रंथदालन विभागातच ढोबळपणे केल्याचे आढळले .वास्तविक नियतकालिकांची मांडणी ही विषयानूसार किंवा अनुवर्णाप्रमाणे केलेली आढळून आले नाही .परिणामी उपयोजकांना आपल्या विषयातील नियतकालिके शोधण्यास विलंब होतो किंवा ग्रंथालय सेवकांची मदत घ्यावी लागत असल्याचे आढळले .जवळपास ७०% ग्रंथालये ही नियतकालिकांची विद्यार्थी उपयोजकांना देवघेव करत नसल्याचे आढळून आले .तर फक्त ३०% ग्रंथालये ही नियतकालिकांची प्राध्यापक व विद्यार्थी दोन्ही उपयोजकांना देवघेव करत असल्याचे आढळले .याच ग्रंथालयांचा नियतकालिकांचा उपयोग चांगला होत असल्याचे आढळून आले .इतर ग्रंथालये ही पारंपारिक पध्दतीने नियतकालिकांची सेवा उपयोजकांना देत असल्याचे आढळले तर ही बाब चिंताजनक आहे .ई-नियतकालिकांचा उपयोग फारच कमी होत असल्याचे जाणवले .महागड्या डेटाबेसचाही उपयोग करणा-यांचे प्रमाण हे नगण्य आहे .उपयोजक हे इंटरनेटवर उदाः फेसबुक,ऑरकुट,व्हाट्सअप आणि ई-मेल अकाऊंट इ.उपयोग करत असल्याचे आढळून आले .ग्रंथालयांनी भविष्यकाळासाठी माहिती साठा करण्यासाठी म्हणून 'माहितीसंचय' सर्व्हरची सोय सुध्दा केलेली आढळून आली नाही .दर वर्षी ऑन लाईन माहिती साधनांवरती करत असलेला खर्च हा त्या वर्षातच नष्ट पावत आहे .

वरिल सर्व निष्कर्षावरून एक गोष्ट लक्षात येते कि, नियतकालिकांची संख्या ही उत्तम असून त्यामध्ये संशोधन लेख प्रकाशित करणारी प्राथमिक स्वरूपाची नियतकालिके ही मोठ्याप्रमाणावर घेतलेली आहेत. मात्र उपयोजकांना नियतकालिकांबाबत जाणीव करून देऊन शैक्षणिक, व्यावसायिक तसेच सामाजिक जीवनातील नियतकालिकांची भूमिका पटवून देऊन त्यांना उपयोगासाठी प्रवृत्त करणे गरजेचे आहे. वरिल समस्येवर ग्रंथपाल किंवा ग्रंथालयाकडून नियतकालिकांचा उपयोग वाढवण्यासाठी कोणत्याही प्रकारचे भगिरथ प्रत्येन होत असल्याचे आढळून आले नाही.

१. व्यवस्थापनशास्त्रातील नियतकालिके मिळण्याबाबत ६९.३८% उपयोजक हे समाधानी आहेत. तरी उपयोजकांना खालील खालील समस्या येतात.

१.१ नियतकालिकांचे चालु किंवा मागील अंक हे जागेवर ठेवलेले नसतात.

१.२ नियतकालिके ही वेळेवर ग्रंथालयात येत नाहीत.

१.३ प्राध्यापक उपयोजकांकडून नियतकालिके ही वेळेवर परत येत नाहीत.

१.४ जुने अंक बांधणी करून न ठेवल्यामुळे गहाळ झालेले असतात.

१.५ डिस्पले रॅकवरून चालु अंक हे गायब असतात.

१.६ नियतकालिकांच्या बांधीव खंडातून कांही अंक हे गायब असतात.

२. ८१.६३% उपयोजक हे ग्रंथालयांनी निवडलेल्या नियतकालिकाद्वारे व्यवस्थापनशास्त्र विषयांतील गरजा पूर्ण करतात.

३. ४८.९७% उपयोजक हे नियतकालिके नियमितपणे वापरतात. तर ३८.७७% उपयोजक हे गरजेप्रमाणे वापरतात.

४. व्यवस्थापनशास्त्र विषयांतील जुनी नियतकालिके वापरणा-या उपयोजकांचे प्रमाण हे २६.९३% आहे.

- ५ . २८ . ५७% उपयोजक हे नियतकालिक विभागातील बांधीव खंडाचा वापर करतात .
- ६ . ४०% उपयोजकांना बांधीव खंडाचा शोध घेणे सोयीस्कर वाटते . तर ५९ . १९% उपयोजकांना गैरसोयीचे वाटते .
- ७ . ५७ . १४% उपयोजकांना नियतकालिकाचे चालु, जुने आणि बांधीवखंड वाचनासाठी मनोबल वाढवतात असे वाटते .
- ८ . ६३ . २६% उपयोजकांना सद्य स्थितीतील डिस्पले पध्दती समाधानकारक वाटते .
- ९ . ३६ . ७३% उपयोजकांनी नियतकालिक विभागातील डिस्पले पध्दतीसाठी सुचना केल्या आहेत .
- १० . ७५ . ५१% उपयोजकांना इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपातील ऑन लाइन नियतकालिके किंवा माहिती संच याबद्दल जाणीव आहे तर ६१ . ८३% उपयोजकांना इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपातील ऑन लाइन नियतकालिके ही स्पर्धात्मक युगात महत्वाची वाटतात .
- ११ . ८५ . ७१% उपयोजकांना ई-नियतकालिके उपलब्ध करून दिली जातात .
- १२ . ८१ . ६३% उपयोजक हे अंकीय किंवा ईलेक्ट्रॉनिक स्वरूपातील नियतकालिकांचा उपयोग करतात .
- १३ . ९१ . ८३% उपयोजकांना व्यवस्थापनशास्त्राचे ग्रंथालय हे संशोधन ग्रंथालय वाटते .
- १४ . ८७ . ७५% उपयोजक हे ग्रंथालयात येत असलेल्या नियतकालिकांबद्दल समाधानी आहेत . तर ५९ . १८% उपयोजक हे ग्रंथालयातून पूर्वलेल्या नियतकालिकांबद्दल समाधानी आहेत .
- १५ . नियतकालिक विभागातील वाचन कक्ष व्यवस्थेबद्दल ६९ . ३८% उपयोजक हे समाधानी आहेत . तर ३० . ६१% उपयोजक हे वाचन कक्ष व्यवस्थेबद्दल असमाधानी आहेत . कारण

नियतकालिक विभाग हा ग्रंथालयातच एखादया कोप-यात केलेला असतो .जेथे जा - ये करणे ,बसण्यासाठी सोय नसने, स्वच्छ वातावरण इ .समस्या जाणवतात .

१६ .१००%उपयोजकांना ऑन लाईन नियतकालिके व ओपॅकसाठी स्वतंत्र जलद गती संगणक जोडणीची आवश्यकता वाटते .

१७ .८१ .४३%उपयोजक हे नियतकालिकांच्या संग्रहाबद्दल समाधानी आहेत .५९ .१८% उपयोजक हे नियतकालिक विभागातील सेवेबद्दल समाधानी आहेत .

१८ .४० .१८% उपयोजकांनी नियतकालिक विभागातील सेवा व क्षमतेबद्दल सूचना केल्या आहेत .त्या सूचना खालील प्रमाणे आहेत .

- ✓ नियतकालिक विभाग हा ग्रंथदालनाप्रमाणे स्वतंत्र असावा .
- ✓ नियतकालिक विभागात बसण्यासाठी वाचन कक्षाप्रमाणे सोय असावी .
- ✓ नियतकालिकांची मांडणी ही विषयानुसार व अणुवर्णाप्रमाणे करावी .
- ✓ बांधीव खंडासाठी नियतकालिक विभागातच स्वतंत्र कपवर्ड (कपाटाची) असावीत व त्यावर त्या बांधीव खंडाचे शिर्षक, खंड क्रमांक आणि अंक इ .याप्रमाणे यादी करून लावावी .
- ✓ नियतकालिके ही ग्रंथाप्रमाणे ८ दिवस उपयोगाकरिता घरी किंवा वस्तीगृहात द्यावीत .
- ✓ नियतकालिक निवड प्रक्रियेत विद्यार्थी उपयोजकांना समाविष्ट करून घ्यावे .
- ✓ नियतकालिक विभाग दिवसातून कमीत कमी १६ तास उपलब्ध असावा आणि स्वतंत्र व्यक्ती मदतीसाठी असावा .
- ✓ महाविद्यालय, ग्रंथालय तसेच वस्तीगृह परिसरात 'वाय-फाय' इंटरनेट सेवा उपलब्ध असावी .

५.७ सुचनाः

१. ग्रंथालयात जुन्या नियतकालिकांचा वाढत जाणारा संग्रह लक्षात घेता नियतकालिकांचे बांधीव खंडात रूपांतर करून जागेचे सुरूवातीपासूनच काळजीपूर्वक नियोजन करावे .
२. ग्रंथालयांनी निवड केलेल्या नियतकालिकांबाबत उपयोजक समाधानाबरोबर त्यांचा उपयोग वाढवण्यासाठी 'ग्रंथालय परिचय' कार्यक्रमाद्वारे उपयोजकांना त्यांचे महत्व पटवून सांगावे .
३. ग्रंथालय घेत असलेल्या नियतकालिकांची यादी ही अनुवर्णाप्रमाणे सुचना फलकावर ठळकपणे सहजपणे उपयोजकांना सहजपणे सतत दिसत राहिल अशा पध्दतीने लावावी .
४. नियतकालिकांचे महत्व विद्यार्थी उपयोजकांना अधिक पटवण्यासाठी प्राध्यापकांमार्फत आठ दिवसातून एक दिवस निवडक लेखांवर सादरीकरण करावयास लावावे .
५. विद्यार्थ्यांना जास्तीत जास्त चर्चासत्रे , संमेलने आणि कार्यशाळांमध्ये सहभाग घ्यावयास लावावे म्हणजे चर्चासत्रातील संशोधनलेखांचे वाचन ऐकल्यावर नियतकालिकांचे संशोधनात्मक मुल्य लक्षात येईल .
६. नियतकालिकांचे चालु अंक, जुने अंक हे व्यवस्थितपणे वर्षभर उपयोजकांना सहज नजरेला पडतील असे ठेवावेत .
७. नियतकालिकांचे बांधीव खंड हे इतरत्र ग्रंथदालनाच्या मागील बाजुस किंवा कोपरामध्ये न ठेवता ते नियतकालिक विभागातच स्वतंत्रपणे काचेच्या कपाटात ठेवावेत ज्यामुळे उपयोजकांचे लक्ष सहजपणे लक्ष वेधून घेतील .
८. ग्रंथालय परिचय कार्यक्रमात ग्रंथाबरोबरच नियतकालिकांचे चालु अंक,जुने अंक व बांधीव खंडही मांडवेत म्हणजे उपयोजकांना समजण्यास मदत होईल .

- ९ . नियतकालिक विभागात उपयोजकांना बसण्याकरिता ग्रंथालय वाचन कक्षाप्रमाणे खुर्च्या व टेबलांची सोय करावी . ज्यामुळे त्यांना तेथे बसून नियतकालिकांचे वाचन करता येईल .
- १० . नियतकालिक विभागात स्वच्छता, स्वच्छ हवा, नैसर्गिक अथवा भरपुर प्रकाश आणि रॅकसची सुटसुटीत मांडणी ठेवावी ज्यामुळे उपयोजक नियतकालिकांच्या उपयोगासाठी आकर्षित होतील .
- ११ . नियतकालिक रॅकसवर प्रत्येक नियतकालिकांचे शिर्षक हे गडद अक्षरात प्रिंट करून लावावे .
- १२ . नियतकालिकांची मांडणी ही विषयानुसार आणि अनुवर्णाप्रमाणे करावी .
- १३ . बांधीव खंडाच्या कपाटावर संबधीत नियतकालिकांचा खंड, अंक क्रमांक व शिर्षक यादी प्रिंट करून लावावी म्हणजे उपयोजकांना शोधण्यास मदत होईल .
- १४ . प्राध्यापक उपयोजकांप्रमाणे विद्यार्थी उपयोजकांनाही नियतकालिके उपयोगासाठी किमान चार-चार दिवस द्यावीत .
- १५ . नियतकालिकांचे बांधीव खंड हे ग्रंथाप्रमाणेच आठ दिवसाठी वाचनासाठी द्यावेत .
- १६ . ग्रंथालयात येणा-या नियतकालिकांची अद्ययावत यादी ही सूचना फलकांवर नियमितपणे लावावी .
- १७ . निवडक नियतकालिकांच्या अणुकमणिकेची प्रतिलिपी प्रत तयार करून ती विषयावार संबधीत प्राध्यापकांना पाठवावी म्हणजे त्यांच्या विषयातील संशोधन लेखांबद्दल त्यांना माहिती मिळेल .
- १८ . संशोधक उपयोजकांना त्यांच्या विषयातील अद्ययावत माहिती सेवा नियमितपणे द्यावी .
- १९ . नियतकालिकांच्या निवड प्रक्रियेत प्राध्यापकांप्रमाणे विद्यार्थ्यांनाही समाविष्ट करून घ्यावे .
- २० . नियमितपणे दर वर्षी नियतकालिकांची बांधणी करून बांधीव खंड तयार करावेत .

२१. ई-नियतकालिकांच्या उपयोगासाठी आणि माहिती शोधांसाठी ग्रंथालयांनी उपयोजकांसाठी प्रशिक्षण उपक्रम संबधित एजन्सीच्या मदतीने आयोजित करावा .
२२. ओपॅक किंवा ऑन लाईन नियतकालिकांसाठी स्वतंत्र जोडणी व उच्चगती इंटरनेटची सोय उपलब्ध करूण दयावी .
- २४ . महाविद्यालय परिसर व वस्तीगृह परिसरात 'वाय-फाय' इंटरनेट सुविधा उपलब्ध करून दयावी ज्यामुळे ऑन लाईन नियतकालिकांचा उपयोग करता येईल .
- २५ . महाविद्यालय ग्रंथालयांनी स्वतः चे सर्व्हर तयार करून सर्व ऑन लाईन नियतकालिकां संबधीत परवानगी असलेले माहिती संचय भविष्यासाठी तयार करून ठेवावेत .
- २६ . आपल्या महाविद्यालयातील प्राध्यापकांचे संशोधन लेख नियतकालिकांतून प्रकाशित झालेले असतील तर ते सुचना फलकावर प्रतिलिपी काढून लावावेत म्हणजे विद्यार्थी त्यांचा ग्रंथालयातुन उपयोग करतील .
- २७ . नियतकालिकांतील लेखांची उपयोजकांना प्रतिलिपी सेवा उपलब्ध करून दयावी .
- २८ . ग्रंथपालांनी व्यक्तिशः नियतकालिक विभागात उपयोजकांना साहय्य करावे .

संदर्भसुची

- १ . आगलावे, प्रदिप : संशोधन पध्दतीशास्त्र व तंत्रे नागपूर : विद्या प्रकाशन ,पृष्ठ १०,२००२ .
- २ . मिलिंद मालसे, शोधनिबंधाची लेखन पध्दती, पुणे: युनिव्हर्सल प्रकाशन,२१ सप्टेंबर २००६,
पृ . ४२-४४ .
- ३ . कोण्णूर एम .बी, कोण्णूर सुजाता आणि माणगांवकर ऊषःप्रभा, ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र
कोष, डायमंड प्रकाशन पुणे,प्रथम आवृत्ती,२००८,२४५ .
- ४ . नरगुंदे, रेवती ., प्रलेखन आणि माहितीशास्त्र .युनिव्हर्सल प्रकाशन,पुणे,२००४,पृ . १८-१९ .
- ५ . निकोसे, सत्यप्रकाश ;ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र संशोधन पध्दती :नागपूर,प्रज्ञा प्रकाशन,
२००२,पृष्ठ क्र ५०,५१ .
- ६ . मालसे, मिलिंदः शोध निबंधाची लेखन पध्दती, युनिव्हर्सल प्रकाशन ,२१ सप्टेंबर २००६,
पृ . ४२-४४ .
- ७ . राजोबा, उमा 'ज्ञानगंगोत्री' डिसेंबर ते फेब्रुवारी २००२ .
- ८ . रिसवडकर, म .रा .संशोधनः व्याख्या आणि पध्दती .य .च .मु .म .विद्यापीठ, नाशिक
,२००४पृष्ठ १,२,३ .
- ९ . सुतार, धनंजय भगवान .ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र .ए .बी .पब्लीकेशन,वाराणसी ,२०११
,पृ .क्र .५०,७६,१९५ .

ENGLISH BOOK:

1. Charles Busha and Stephen Hater: Introduction to Research methods in librarianship; Ed.2nd, 1978, P.344.
2. Davidson, D., The Periodicals collection, Ed.2nd, 1978, P.344.
3. Encyclopedia of Librarianship, Ed. by. Landau, T.Ed.3rd, 1968, P. 344.
4. Gross, D.J. De, and Gross, E.M., College Libraries and Chemical Education Science. V- , P.339-389.
5. National and International Journals Catalogue; Global Research Publication, Delhi, 2011, P.2-3.
6. Harrods L.M., the Librarians Glossary, Ed. 4th, 1977, P.746.
7. Hutchins, M., Introduction to Reference work, 1957, P.214.
8. Osborn, A. D., Serial Publications: Their place in Libraries, Ed. 2nd, 1973, P.10.
9. Rekha Mital; The National Union Catalogue of Scientific Serials in India (NUCSSI) on web. National Institute of Science Communication and Information Resources (NISCAIR) 24th Dec 2010, P.53. Accessed on 12th April 2012.
10. Management Studies (MBA) Journals Catalogue; Serials Publications, New Delhi, 2011, P.4-6.

WEBSITE:

1. <http://www.iimahd.ernet.in/library/> accessed on 2/3/2011
2. <http://www.iimb.ernet.in/library> accessed on 2/3/2011
3. <http://www.iimidr.ac.in/iimi/pages/institute/iimi-library.php>
accessed on 2/3/2011
4. <http://library.iimcal.ac.in:8080/webopac/html/journal> accessed on 16/3/2011
5. <http://www.iimk.ac.in/libportal/index.htm> accessed on 20/3/2011.
6. http://www.iiml.ac.in/library_library_collections.html accessed on 22/3/2011.
7. Many Publishing (www.many.co.uk) accessed on 2/4/2011
8. Indian Journals. Com, New Delhi. accessed on 6/5/2011
9. Global Research Publications, Delhi. accessed on 12/11/2011
10. Serials Publications, New Delhi. (www.serialspublications.com) accessed on 15/3/2011
11. http://en.wikipedia.org/wiki/Union_catalog accessed on 28/7/2011
12. http://en.wikipedia.org/wiki/Ulrich%27s_Periodicals_dictionary accessed on 28/7/2011
13. <http://nucssi.niscair.res.in/about.aspx> accessed on 12/4/2012
14. http://en.wikipedia.org/wiki/Union_catalog
15. http://en.wikipedia.org/wiki/Periodical_publication accessed on 28/7/2011

परिशिष्टः अ .

उद्दिष्ट क्रमांक ५ .४ नुसार उपयोजकांमार्फत उपयोगात आणलेल्या नियतकालिकांची वारंवारिता किंवा क्रमवार यादी खालील प्रमाणे आहे .

RANK / FREQUENCY LIST OF MANAGEMENT PERIODICALS

Sr. No.	Title	Frequency
1	Harvard Business Review	38
2	Effective Executive	28
3	Business India	26
4	Corporate India	19
5	Economic & political weekly	17
6	HRM Review	17
7	Management Today	17
8	Decision	16
9	Entrepreneur (Indian)	16
10	Human Capital	16
11	Management Accountant (Indian)	16
12	Financial Mgmt and Analysis	15
13	Journal of Human Development	15
14	Journal of Marketing Education	15
15	Training & development	15
16	Business Today	14
17	Indian Factories and labor reports	14
18	Indian Journal of Industrial Relations	14
19	IUP Journal of Organizational Behaviour	14
20	Journal of Entrepreneurship	14
21	Journal of Organization Behaviour Management	14
22	Dynamics of public administrations	13
23	Financial Management	13
24	Human Resource Development Review	13
25	Indian journal of Finance	13
26	Fortune Formerly Fortune international	12
27	Global review of business and economics research	12
28	IUP Journal of Marketing Management	12
29	Journal of Marketing Management	12
30	Marketing Research	12
31	Asia Pacific Journal of Human Resources	11
32	Finance India	11
33	Journal of Entrepreneurship development	11
34	Management in Government	11

Sr. No.	Title	Frequency
35	SQL Server Magazine	11
36	Taxation	11
37	The Sunday Indian	11
38	Business Economics	10
39	Foreign Trade Review	10
40	IIMB Management Review	10
41	Indian journal for Human development	10
42	Indian Journal of Psychiatry	10
43	International Journal of Logistics & Supply chain mgmt	10
44	Marketing & Management News	10
45	Six Sigma	10
46	Business world	9
47	Indian Journal of Public Administration	9
48	International Labour Review	9
49	Journal of Finance	9
50	Journal of Operations Management	9
51	Journal of Risk And Insurance	9
52	Journal of Supply chain Management	9
53	South Asian Journal of Management	9
54	Strategic Finance Magazine For Formerly: Monthly	9
55	Asian Journal Management Cases	8
56	Indian Journal of Economics	8
57	Industrial and Labour Relation review	8
58	Journal of Business strategy	8
59	Journal of Soft skills	8
60	Leadership Excellence (Indian)	8
61	Management Toady	8
62	People & Strategy (Human Resource Planning)	8
63	Risk Management and Insurance Review	8
64	The Economist	8
65	The human factor	8
66	Advance in Management	7
67	Case folio	7
68	Dalal Streat	7
69	India Quarterly	7
70	International journal of HRD and management review	7
71	International Journal of Market Research	7
72	International journal of Marketing and Finance	7
73	International Journal of Marketing and Trade policy	7
74	International Journal of Technology modeling & Mgmt	7
११०		

Sr. No.	Title	Frequency
75	Journal of Advertising Research	7
76	Journal of Business Logistics	7
77	Journal of Managerial Economics	7
78	Management and Labour Studies	7
79	Sales & Marketing Management	7
80	Vikalp	7
81	Current contents in Management : Marketing	6
82	Indian journal of Marketing	6
83	International journal of educational administration	6
84	Journal of Brand Management	6
85	Journal of Global economy	6
86	Journal of marketing & Communication	6
87	Journal of Management	6
88	Linux for You	6
89	Quality Management Journal	6
90	Asia Pacific Journal of Management	5
91	Business and Management	5
92	CIS Communication	5
93	Data Quest	5
94	Digit	5
95	Frontline	5
96	Global business review	5
97	International journal of marketing and HRD	5
98	Journal of human values	5
99	Marketing Management	5
100	PC Quest	5
101	Purchase	5
102	Vinimaya	5
103	Yojana (english)	5
104	Business and society	4
105	Indian journal of International Business	4
106	Int Jrnl of Human development & Information systems	4
107	International Journal of Business policy & Economics	4
108	International journal of computer science& Management syst.	4
109	International journal of Image and Graphic	4
110	International journal of Network and Application	4
111	Journal of Business Strategy	4
112	Journal of digital marketing	4
113	Journal of Production Research & Management	4
114	Journal of Science and Technology	4
१११		

Sr. No.	Title	Frequency
115	People and Management	4
116	Project Management Today	4
117	SEDME Journal	4
118	Anvesak	3
119	Business History Review	3
120	Competition and change	3
121	E-Learning Age	3
122	Indian Infrastructure	3
123	International Journal of Applied business & Economics research	3
124	International Journal of Business Intelligence & Mgmt	3
125	International Journal of Business statistics & Finance	3
126	International journal of management prudence	3
127	International journal of marketing issues& trade policy	3
128	International of management research & technology	3
129	Journal of international business & finance	3
130	Journal of business management	3
131	Journal of corporate Governance	3
132	Journal of International Business studies	3
133	Journal of Management Outlook	3
134	Journal of Small Business Management	3
135	Journal of system software	3
136	Production and Inventory management journal (PIM)	3
137	Sam Advanced Management Journal	3
138	SCMS Journal of Indian management	3
139	Strategy + Business	3
140	Australian Journal of Management	2
141	Electronic Information and Planning	2
142	IIMS; Journal of Management science	2
143	I-Managers journal of educational Technology	2
144	Indian Economics Review	2
145	Indian Management	2
146	Indian Sugar	2
147	International journal of information technology & Management Research.	2
148	International journal of management research & Technology	2
149	International journal of scientific computing	2
150	Journal of global communication	2
151	Journal of Information Technology	2
152	Journal of Management Research	2
153	Journal of Public Policy and Marketing	2

Sr. No.	Title	Frequency
154	Journal of systems management	2
155	Margin	2
156	Packaging India	2
157	Seminar: The monthly Symposium (India)	2
158	World of Business	2
159	California Management Review	1
160	Comparative Studies of South Asia, Africa& the Middle east....	1
161	computer Design	1
162	Electronics for you	1
163	Family Business Review	1
164	Indian journal of transport management	1
165	Inside outside	1
166	Int. journal of rural management	1
167	International journal of computer science and software technology	1
168	International Journal of Economics	1
169	International journal of information technology & Knowledge mgmt	1
170	Journal of Agriculture Economics	1
171	Journal of Asian business management	1
172	Journal of Bank Management	1
173	Journal of Indian management & strategy	1
174	Journal of Knowledge Management	1
175	Journal of social and economic development	1
176	JRDF: Journal of Rural Development	1
177	Knowledge management and E-Learning: an international journal	1
178	LBS Journal of Management & research	1
179	MIT Sloan Management Review Formerly	1
180	Monthly Commentary on Indian Economic Conditions	1
181	Prajanan: Journal of Social and Management Sciences	1
182	Productivity Journal	1
183	Project Management Journal	1
184	Review of applied economics	1
185	SERLS: Journal of Information Management	1
186	Sidhant: Journal of decision making	1
187	Smart logistics	1
188	The journal of banking	1
189	Udyog Pragati	1
190	Voice and Data	1

परिशिष्टः ब

STUDY OF PERIODICALS IN THE MANAGEMENT SCIENCE

QUESTIONNAIRE

Please answer the questions by tick marking [] in appropriate boxes and give the valuable reasons wherever required.

A. GENERAL QUESTIONS:

1. Name:

Type of User

A) Faculty Member ()

B) MBA I ()

C) MBA II ()

B. COLLECTION:

2. How do you find the collection of journals in the library?

a) Satisfactory () b) Average ()

c) Not satisfactory ()

3. Do you feel that the collection of journals is satisfactory and sufficient to cater the needs of study subjects?

Yes () No ()

If "No" Please name the areas in which the requirement of collection being developed

C. PATTERN OF USE:

4. How often do you refer the journals from periodicals section?

a) Many times () b) Sometimes () c) Never ()

5. How often do you refer the journals from loose back issues section?

a) Many times () b) Sometimes () c) Never ()

6. How frequently do you use the bound volumes of journals section?

a) Many times () b) Sometimes () c) Never ()

7. How do you find bound volumes of back issues of journals to use?

a) Convenient () b) Inconvenient () c) No opinion ()

8. Would you prefer to have all the back issue of journals in loose form condition which may encourage more reading?

a) Yes () b) No () c) No opinion ()

9. How do you find the current systems used for display of latest arrived journals?

a) Best () b) Good () c) Average ()

10. Do you have any suggestion regarding the display of-----?

- a) Latest Journals _____
- b) Loose back issues section _____
- c) Bound volumes section _____
- d) No Suggestions ()

D. THE NEED OF THE USERS:

11. Are you aware of the digital form of literature (For e.g. Database or E-Books, on line journals; JGATE, RMIT and BCRC+BIG and Digital libraries?)

Yes () No ()

12. Do you feel that the latest developments like on line journals, e-journals are essential to keep pace with competitive world outside?

a) Essential () b) Occasionally required () c) Never required ()

13. Have you ever made use of digital/electronic form of literature?

a) Many times () b) Sometimes () c) Never ()

14. How much would you appreciate if facility like on-line journals is made available in the library?

a) Highly appreciated () b) Appreciated () c) Not appreciated ()

15. Would you recommend any e-journals or database to improve the efficiency of library collection?

Name if any _____

16. Do you feel the necessity of management library as research library?

Yes () No ()

E. SCOPE OF DEVELOPMENTS:

17. Are you happy with the numbers of subscribed journals at your library?

Yes () No ()

If "NO" Please write your expectations

18. Are you happy with the numbers of journals issued to you?

a) Sufficient () b) Not sufficient ()

19. How do you find seating arrangement in display in the reading room of journals section?

a) Very satisfactory () b) satisfactory () c) Not satisfactory ()

If any other suggestion;

20. Do you feel the necessity of separate terminals for online catalogue and for online journals etc?

a) Highly Essential () b) Essential () C) Occasionally required ()

21. Give your valuable suggestion on collection of journals?

a) Yes () b) No ()

If YES! Please write.

22. What is your opinion about the services of the journals section?

a) Excellent () b) Satisfactory () c) Average ()

23. Do you have any suggestions for improving the services and efficiency of journals section?

a) Yes () b) No ()

If YES! Please write.

24. Please indicate [] your priority to refer to these journals:

A) FINANCIAL MANAGEMENT:

1. Corporate India

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

2. Economic and Political Weekly

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

3. Finance India

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

4. Financial Management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

5. Financial Management and Analysis

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

6. Foreign Trade Review

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

7. Fortune formerly fortune international

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

8. Global review of business and economics research

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

9. India Quarterly

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

10. Journal of Finance

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

11. Journal of risk and insurance

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

12. Indian Journal of Finance

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

13. Management Accountant (Indian)

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

14. Management Today

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

15. Risk management and Insurance review

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

16. Strategic finance magazine for formerly monthly

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

17. Taxation

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

18. Vinimaya

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

B) Human Resource Management:

1. Asia Pacific Journal of Human Resources

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

2. Decision

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

3. Dynamics of public administrations

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

4. Entrepreneur (Indian)

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

5. HRM Review

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

6. Human capital

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

7. Human Resource development review

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

8. Indian factories and labor reports

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

9. Indian journal of Human development

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

10. Indian journal of Industrial relations

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

11. Indian Journal of psychiatry

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

12. Indian journal of public administration

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

13. Industrial and labour relation review

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

14. International journal of Human development and Information systems

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

15. International journal of educational administration

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

16. International journal of HRD and management review

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

17. International Labour review

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

18. IUP Journal of Organizational Behaviour

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

19. Journal of Entrepreneurship

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

20. Journal of Entrepreneurship development

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

21. Journal of Human development

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

22. Journal of Human values

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

23. Journal of Indian management and strategy

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

24. Journal of Organizational behavior Management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

25. Journal of public policy and Marketing

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

26. Leadership excellence (Indian)

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

27. Management and labour studies

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

28. Management in Government

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

29. Management Today

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

30. People and Management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

31. People and Strategy (HRP)

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

32. SEDME Journal

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

33. The Human factor

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

34. The journal of Institute of public enterprise

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

35. The Sunday Indian

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

36. Training and Development

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

C) International Business Management: (IBM)

1. Business and Management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

2. Business and Society

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

3. Business Economics

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

4. Business History Review

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

5. Family Business Review

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

6. Global Business Review

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

7. Hayward Business Review

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

8. IIMB Management Review

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

9. Indian journal of International business

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

10. International journal of Business Intelligence and Management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

11. International journal of Business policy and Economics

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

12. International journal of Business statistics and Finance

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

13. International Journal of Applied business & Economics research

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

14. International journal of marketing issues& trade policy

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

15. Journal of Business Strategy

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

16. Journal of business management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

17. Journal of corporate Governance

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

18. Journal of International Business studies

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

19. Journal of international business & finance

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

20. Journal of Small Business Management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

21. Strategy + Business

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

D) Information Technology/Systems: (IT/Systems)

1. CIS Communication

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

2. Computer Design

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

3. Computer scientific world

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

4. Data Quest

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

5. Digit

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

6. E-Learning Age

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

7. Electronic Information and Planning

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

8. I-Managers journal of educational Technology

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

9. International journal of computer science and software technology

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

10. International journal of computer science& Management system

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

11. International journal of Image and Graphic

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

12. International journal of information technology & Knowledge mgmt

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

13. International journal of information technology & Management Research.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

14. International journal of Network and Application

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

15. International journal of scientific computing

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

16. International of management research & technology

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

17. Journal of global communication.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

18. Journal of Information Technology

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

19. Journal of Knowledge Management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

20. Journal of Science and Technology

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

21. Journal of Soft skills

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

22. Journal of system software

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

23. Journal of systems management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

24. Knowledge management and E-Learning: an international journal

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

25. Linux for You

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

26. ORMS Studies

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

27. PC Quest

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

28. SERLS: Journal of Information Management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

29. SQL Server Magazine

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

30. The journal of banking, Information Technology and Management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

31. Voice and Data

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

E) MARKETING MANAGEMENT :(MM)

1. Case folio

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

2. Current contents in Management: Marketing

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

3. Effective Executive.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

4. Indian journal of Marketing.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

5. International Journal of Market Research.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

6. International journal of Marketing and Finance.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

7. International journal of marketing and HRD

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

8. International Journal of Marketing and Trade policy

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

9. Journal of Advertising Research.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

10. Journal of Brand Management.

Always (), Many a Times (), Some Times (), Never ()

11. Journal of Business strategy.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

12. Journal of digital marketing.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

13. Journal of Management Outlook.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

14. Journal of marketing & Communication.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

15. Journal of Marketing Education.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

16. Journal of Marketing Management.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

17. Journal of Marketing Management.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

18. Margin.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

19. Marketing & Management News.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

20. Marketing Management.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

21. Marketing Research.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

22. MIT Sloan Management Review Formerly.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

23. Sales & Marketing Management.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

24. Sam Advanced Management Journal.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

F) MANUFACTURING AND OPERATION :(MOM)

1. Indian Infrastructure.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

2. Indian journal of transport management.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

3. Indian Sugar.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

4. Inside outside.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

5. International Journal of Logistics & Supply chain management.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

6. International journal of management prudence.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

7. International journal of management research & Technology.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

8. International Journal of Technology modeling & Management.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

9. Journal of Business Logistics.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

10. Journal of Operations Management.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

11. Journal of Production Research & Management.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

12. Journal of Supply chain Management.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

13. Packaging India.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

14. Production and Inventory management journal (PIM)

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

15. Productivity Journal.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

16. Project Management Journal.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

17. Project Management Today.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

18. Purchase.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

19. Quality Management Journal.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

20. Six Sigma.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

21. Smart logistics.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

22. Udyog Pragati.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

23. Yojana .

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

G) MANAGEMENT AND ECONOMICS: (MGMT)

1. Anvesak.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

2. Advance in Management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

3. Asia Pacific Journal of Management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

4. Asian Journal Management Cases

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

5. Australian Journal of Management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

6. Business India

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

7. Business Today

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

8. Business world

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

9. California Management Review

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

10. Comparative Studies of South Asia, Africa & the Middle east
Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()
11. Competition success review
Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()
12. Competition and change
Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()
13. Dalal Street
Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()
14. Down to Earth.
Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()
15. Education World
Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()
16. Electronics for you
Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()
17. Frontline
Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()
18. General Knowledge Today
Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()
19. IIMS Journal of Management science
Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()
20. India Today
Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()
21. Indian journal of social work
Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()
22. Indian Management.
Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()
23. Journal of Asian business management
Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()
24. Journal of Bank Management
Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()
25. Journal of Business management
Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

26. Journal of Management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

27. Journal of Management Research

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

28. JRDF: Journal of Rural Development.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

29. LBS Journal of Management & research.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

30. Prajnan: Journal of Social and Management Sciences

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

31. SCMS Journal of Indian management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

32. Sidhant: Journal of decision making

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

33. Social welfare

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

34. South Asian Journal of Management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

35. University News

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

36. Vikalp.

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

37. World of Business

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

H) ECONOMICS: (ECO)

1. Indian Economics Review

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

2. Indian Journal of Economics

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

3. International Journal of Economics

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

4. International journal of rural management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

5. Journal of Agriculture Economics

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

6. Journal of Bank Management

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

7. Journal of Global economy

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

8. Journal of Managerial Economics

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

9. Journal of social and economic development

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

10. Monthly Commentary on Indian Economic Conditions

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

11. Review of applied economics

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

12. Seminar: The monthly Symposium (India)

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

13. The Economist

Always (), Many Times (), Some Times (), Never ()

Name & Signature.